

Užsakovė: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Sutarties data: 2021 m. rugpjūčio 25 d.
Sutarties Nr. VPS-2021-59-ES

ESAMOS SITUACIJOS PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMO
SRITYJE APŽVALGOS IR VIENINGOS PAVOJINGŲ ATLIEKŲ
IDENTIFIKAVIMO METODIKOS PARENGIMO

ESAMOS SITUACIJOS PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ
IDENTIFIKAVIMO SRITYJE APŽVALGA

2022 m.

Vykdytoja: UAB „Ekokonsultacijos“
Įmonės kodas: 300081400
Adresas: J. Kubiliaus g. 6-5, LT – 08234 Vilnius
Tel. (8 5) 274 54 91

Dokumento pavadinimas: ESAMOS SITUACIJOS PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMO SRITYJE APŽVALGOS IR VIENINGOS PAVOJINGŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMO METODIKOS PARENGIMAS

Dokumento stadija: Galutinė ataskaita

Projekto vadovė: Lina Šleinotaitė-Kalėdė
lina@ekokonsultacijos.lt
Tel. (8 5) 274 54 91, mob. 8 685 595 58

PARENGĖ

Vardas, pavardė	Pareigos
Lina Šleinotaitė-Kalėdė	Specialistė Nr. 1 – projekto (sutarties) vadovė
Jolanta Graudinytė	Specialistė Nr. 2 – atliekų srities ekspertė
Aušra Jonavičė	Specialistė Nr. 3 – atliekų laboratorinių tyrimų srities ekspertė
Inga Muliuolė	Atliekų tvarkymo srities ekspertė
Marija Lippa	Atliekų tvarkymo srities ekspertė

UŽSAKOVĖ

Organizacija	Vardas, pavardė	Pareigos	Data, parašas
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Atliekų politikos grupės vyriausioji specialistė	Aistė Rakauskienė	Vykdo paslaugų atlikimo pagal 2021 m. rugpjūčio 25 d. pirkimo sutartį Nr. VPS-2021-59-ES (toliau – Paslaugos) priežiūrą ir koordinuoja Paslaugų atlikimą su Vykdytojo paskirtu įgaliotu atstovu	
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Atliekų politikos grupės patarėja	Jovita Surdokienė	Perima Aistės Rakauskienės pareigas, kuomet ši negalį jų vykdyti	

Turinys

TEKSTE NAUDOJAMI SUTRUMPINIMAI	5
1 ĮŽANGA	6
2 ESAMOS SITUACIJOS PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMO SRITYJE APŽVALGA	8
2.1 PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMO IR KLASIFIKAVIMO SRITIES TEISINIS REGULIAVIMAS	8
2.1.1 <i>Europos Sąjungos teisinis reguliavimas</i>	8
2.1.1.1 Atliekų direktyva, Sprendimas dėl Europos atliekų sąrašo, ES Gairės	8
2.1.1.2 Kiti ES teisės aktai, susiję su atliekų klasifikavimu	17
2.1.1.3 ES teisės aktai, reglamentuojantys cheminių medžiagų klasifikavimą ir tvarkymą, susiję su pavojingųjų atliekų identifikavimu	19
2.1.2 <i>Nacionalinis teisinis reguliavimas</i>	21
2.1.2.1 Atliekų tvarkymo įstatymo ir Atliekų tvarkymo taisyklių nuostatos dėl pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo	21
2.1.2.2 ES Gairės.....	25
2.1.3 <i>Pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo teisinis reglamentavimas – apibendrinimas</i> ...	25
2.2 PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ SUSIDARYMO IR TVARKYMO LIETUVOJE ANALIZĖ	26
2.2.1 <i>Pavojingųjų atliekų susidarymas, šaltiniai ir apimtys</i>	26
2.2.2 <i>Pavojingųjų atliekų tvarkymas</i>	43
2.2.3 <i>Lietuvoje susidarantių pavojingųjų atliekų kiekių palyginimas su kitomis ES šalimis</i>	46
2.3 PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMO SITUACIJA LIETUVOJE.....	56
2.3.1 <i>Lietuvoje naudojami pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo metodai</i>	57
2.3.1.1 Pavojingųjų atliekų identifikavimas ir klasifikavimas susidarymo vietoje.....	57
2.3.1.2 Pavojingųjų atliekų identifikavimas, vykdant ūkio subjektų veiklos aplinkosauginį reguliavimą..	58
2.3.1.3 Pavojingųjų atliekų identifikavimas, vykdant ūkio subjektų veiklos aplinkosauginę kontrolę	59
2.3.1.4 Pavojingųjų atliekų identifikavimas ir klasifikavimas, jas surenkant/vežant ir apdorojant	59
2.3.1.5 Buityje susidarantių pavojingųjų atliekų identifikavimas ir tvarkymas.....	60
2.3.2 <i>Klaidingai identifikuojamos ir tvarkomos atliekos</i>	64
2.3.3 <i>Pavojingųjų atliekų identifikavimo laboratorinių tyrimų apžvalga</i>	65
2.3.4 <i>Pavojingųjų atliekų identifikavimas Lietuvoje – apibendrinimas</i>	67
2.4 UŽSIENIO ŠALYSE NAUDOJAMI PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMO IR KLASIFIKAVIMO METODAI.....	69
2.4.1 <i>Šiaurės Europos šalys: Švedija, Danija, Norvegija</i>	69
2.4.2 <i>Vakarų Europos šalys: Vokietija, Airija, Nyderlandai ir Belgija</i>	80
2.4.3 <i>Kaimyninės šalys: Lenkija ir Latvija</i>	83
2.4.4 <i>Užsienio šalių patirtis klasifikuojant tuščių pakuočių nuo pavojingų medžiagų ar mišinių atliekas</i>	84
2.4.5 <i>Kitose valstybėse taikomi pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo būdai – apibendrinimas</i>	90
2.5 UŽSIENIO ŠALIŲ GEROJI PRAKTIKA, SPRENDŽIANT PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ TVARKYMO KLAUSIMUS.....	90
2.5.1 <i>Leidimai pavojingųjų atliekų tvarkymui</i>	90
2.5.1.1 Šiaurės Europos šalys: Švedija, Danija, Norvegija	90
2.5.1.2 Vakarų Europos šalys: Vokietija, Airija ir Nyderlandai	100
2.5.1.3 Kaimyninės šalys: Lenkija ir Latvija	103
2.5.1.4 Leidimai, susiję su pavojingųjų atliekų susidarymu ir tvarkymu – kitų šalių geroji praktika, apibendrinimas	108
2.5.2 <i>Prevencijos ir kontrolės priemonės</i>	109
2.5.2.1 Šiaurės Europos šalys: Švedija, Danija	109
2.5.2.2 Vakarų Europos šalys: Vokietija, Airija ir Nyderlandai	110
2.5.2.3 Kaimyninės šalys: Lenkija ir Latvija	111
2.5.2.4 Kitos šalys: Kanada	113
2.5.2.5 Prevencijos ir kontrolės priemonės – kitų šalių patirties apibendrinimas ir galimybių pritaikyti ją Lietuvoje apžvalga.....	114
2.5.3 <i>Priemonės, taikomos sprendžiant bešeimininkių, bankrutavusių ar likviduojamų dėl bankroto įmonių pavojingųjų atliekų sutvarkymą</i>	115

2.5.3.1	Kitose valstybėse taikomos priemonės sprendžiant bešeimininkių, bankrutavusių ar likviduojamų dėl bankroto įmonių pavojingųjų atliekų sutvarkymą	115
2.5.3.1	Priemonės sprendžiant bešeimininkių, bankrutavusių ar likviduojamų dėl bankroto įmonių pavojingųjų atliekų sutvarkymą – pasiūlymai dėl priemonių taikymo Lietuvoje	118
2.6	SIŪLYMAI DĖL UŽSIENIO PRAKTIKOS PRITAIKYMO LIETUVOJE IR TEISĖS AKTŲ TOBULINIMO	119
3	NAUDOTI LITERATŪROS ŠALTINIAI.....	122
4	PRIEDAI.....	125
1	<i>PRIEDAS. UAB „SPINTER TYRIMAI“ ATLIKTOS GYVENTOJŲ APKLAUSOS REZULTATŲ ATASKAITA „ŠALIES GYVENTOJŲ TYRIMAS DĖL PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ BUIITYJE SUSIDARYMO IR JŲ RŪŠIAVIMO“.....</i>	125
2	<i>PRIEDAS. BUIITYJE SUSIDARANČIŲ PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ KLASIFIKAVIMAS AIRIJOJE.....</i>	125

Tekste naudojami sutrumpinimai

ES – Europos Sąjunga

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

AAA – Aplinkos apsaugos agentūra

AAD – Aplinkos apsaugos departamentas

VAT – Valstybinė augalininkystės tarnyba

NVSC – Nacionalinis visuomenės sveikatos centras

MD – Muitinės departamentas

LAAA – Lietuvos augalų apsaugos asociacija

GIA – Gamintojų ir importuotojų asociacija

ENTP – eksploatuoti netinkama transporto priemonė

EEĮ – elektros ir elektroninė įranga

EEĮA – elektros ir elektroninės įrangos atliekos

TS – pirkimo techninė specifikacija

GPAIS – Vieninga gaminių, pakuočių ir atliekų informacinė sistema

RATC – regioninis atliekų tvarkymo centras

ŽŪM – Žemės ūkio ministerija

DGASA – Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė

CEN – Europos standartizacijos komitetas

PET – Polietileno tereftalatas

HDPE – Didelio tankio polietilenas

LDPE – Mažo tankio polietilenas

PP – Polipropilenas

PS – Polistirenas

PCB – Polichlorintieji bifenilai

PCT – Polichlorintieji terfenilai

ECDC – Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras

REACH – Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų

CLP – Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo

1 Įžanga

Ši I tarpinė ataskaita parengta vykdant 2021 m. rugpjūčio 25 d. Esamos situacijos pavojingųjų atliekų identifikavimo srityje apžvalgos ir vieningos pavojingųjų atliekų identifikavimo metodikos parengimo paslaugų pirkimo sutartį Nr. VPS-2021-59-ES su Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (toliau – Užsakovė), kuri įgyvendina 2014–2021 m. Norvegijos finansinio mechanizmo projektą „HAZ-IDENT“. I tarpinė ataskaita parengta vadovaujantis reikalavimais, pateiktais paslaugos pirkimo techninėje specifikacijoje (toliau – TS).

I tarpinėje ataskaitoje pateikiamas Esamos situacijos pavojingųjų atliekų identifikavimo srityje apžvalgos (toliau – Apžvalga) pirminis projektas, parengtas pagal TS 2.2.1–2.2.9 papunkčiuose nurodytus uždavinius:

„2.2.1. išanalizuoti pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo srities teisinį reguliavimą ir reglamentavimą, kuris yra taikomas Lietuvoje, ES ir kitose užsienio šalyse, nurodytose 2.2.5 papunktyje; pateikti siūlymus dėl nacionalinių teisės aktų tobulinimo, siekiant užtikrinti tinkamą ir efektyvų pavojingųjų atliekų identifikavimą ir jo kontrolę;

2.2.2. nustatyti pagrindinius pavojingųjų atliekų susidarymo šaltinius ir jų susidarymo apimtį Lietuvoje 2010–2020 m. (2020 m. analizuojami, jei yra paskelbti oficialūs statistiniai duomenys); identifikuoti tipines pavojingųjų atliekų darytojų grupes; atlikti atskiruose atliekų srautuose (komunalinės, gamybinės, pakuočių, medicininės, žemės ūkio, statybos, elektros ir elektroninės įrangos, eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, nuotekų dumblo ir užteršto grunto ir pan.) susidarančių pavojingųjų atliekų analizę ir identifikuoti tipinius pavojingųjų atliekų srautus; nurodyti pagrindinius Lietuvoje taikomus pavojingųjų atliekų apdorojimo būdus; atlikti Lietuvoje 2010–2020 m. (2020 m. analizuojami, jei yra paskelbti oficialūs statistiniai duomenys) susidariusių pavojingųjų atliekų kiekio analizę (bendrame susidarančių atliekų kiekyje ir atskiruose atliekų srautuose, įvertinant pavojingųjų atliekų kiekį kilogramais vienam Lietuvos gyventojui ir bendrojo vidaus produkto vienetui) ir palyginimą su ES ir kitų užsienio šalių, nurodytų 2.2.5 papunktyje duomenimis; įvertinti, ar oficialiai skelbiami 2010–2020 m. (2020 m. analizuojami, jei yra paskelbti oficialūs statistiniai duomenys) statistiniai duomenys apie Lietuvoje susidarančių pavojingųjų atliekų kiekius yra realūs (atlikti palyginimą su susidariusių pavojingųjų atliekų kiekiais kitose šalyse, kurios artimos Lietuvai ekonomikos struktūra ir ekonominiu išsivystymo lygiu);

2.2.3. identifikuoti pavojingąsias atliekas (nurodant ir tokių pavojingųjų atliekų kodus), kurios Lietuvoje dažniausiai klaidingai identifikuojamos ir tvarkomos kaip nepavojingosios atliekos (nurodant ir nepavojingųjų atliekų kodus);

2.2.4. atlikti Lietuvoje naudojamų pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo metodų apžvalgą; nurodyti pagrindines problemas, su kuriomis susiduria institucijos, pavojingųjų atliekų darytojai ir atliekų tvarkytojai, turintys identifikuoti pavojingąsias atliekas; įvertinti Aplinkos apsaugos agentūros ir Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos darbuotojų gebėjimus ir patirtį vertinant, ar tinkamai buvo identifikuotos bei klasifikuotos pavojingosios atliekos;

2.2.5. atlikti užsienio šalių (Norvegijos, Latvijos, Švedijos, Vokietijos, Lenkijos, Airijos, Nyderlandų ir Danijos) naudojamų pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo metodų apžvalgą; nurodyti pagrindines stipriasias ir silpnąsias naudojamų metodų puses; pateikti rekomendacijas dėl galimybės panaudoti šių šalių sukauptą gerąją patirtį rengiant Metodiką;

2.2.6. atlikti Techninės specifikacijos 2.2.5 papunktyje nurodytose šalyse taikomų leidimų pavojingųjų atliekų tvarkymui analizę, nurodant pavojingųjų atliekų tvarkymo veiklas, kurioms yra prievolė turėti leidimą, nustatomas sąlygas pavojingųjų atliekų tvarkymui, reikalavimus veiklos vykdytojui ir kt.

2.2.7. išanalizuoti Techninės specifikacijos 2.2.5 papunktyje nurodytų šalių valstybės institucijų taikomas prevencijos ir kontrolės priemonės siekiant užtikrinti, kad pavojingosios atliekos nebūtų tvarkomos kaip nepavojingosios ir (ar) nelegaliai šalinamos nepavojingųjų atliekų sąvartynuose; pateikti pasiūlymus dėl analogiškų priemonių taikymo Lietuvoje;

2.2.8. išanalizuoti Techninės specifikacijos 2.2.5 papunktyje nurodytų šalių valstybės institucijų taikomas priemones, sprendžiant bešeimininkių, bankrutavusių ar likviduojamų dėl bankroto įmonių pavojingųjų atliekų sutvarkymo klausimus; pateikti pasiūlymus dėl analogiškų priemonių taikymo Lietuvoje;

2.2.9. išanalizuoti ir įvertinti Lietuvos ūkio subjektų ir institucijų atliekamų pavojingųjų atliekų tyrimų (identifikavimo) laboratorijose Lietuvoje ir užsienyje apimtis; identifikuoti problemas, su kuriomis susiduria atliekų turėtojai ir tvarkytojai, norintys ar turintys pasinaudoti atliekų tyrimų (identifikavimo) laboratorijų paslaugomis; pateikti pasiūlymus identifikuotoms problemoms spręsti."

Rengiant Apžvalgą pagal Techninės specifikacijos 2.2.1–2.2.4 ir 2.2.9 papunkčiuose nurodytus uždavinius, buvo parengti reprezentatyvaus tyrimo klausimynai apie pavojingųjų atliekų identifikavimą, jų turinys suderintas su Užsakove ir apklausta:

1. 30 veikiančių verslo subjektų, kurių veikloje susidaro pavojingosios atliekos, 30 veikiančių verslo subjektų, vykdančių pavojingųjų atliekų surinkimą ir vežimą ir 20 veikiančių verslo subjektų, vykdančių pavojingųjų atliekų apdorojimą;
2. 2 nevyriausybinės organizacijos, veikiančios aplinkosaugos srityje, ir 3 licencijuotos pakuočių atliekų tvarkymo gamintojų ir importuotojų organizacijos;
3. 13 savivaldybių administracijų bei RATC atstovų, atsakingų už pavojingųjų atliekų surinkimo iš gyventojų organizavimo klausimus;
4. 7 valstybės ir privačios mokslo ir studijų institucijos, kurių veikloje susidaro pavojingosios atliekos ar kurios turi kompetenciją pavojingųjų atliekų identifikavimo srityje;
5. 7 laboratorijos, galinčios tirti atliekų cheminę sudėtį;
6. Aplinkos apsaugos departamentas (AAD), Aplinkos apsaugos agentūra (AAA) ir 3 kitos valstybės institucijos (Valstybinė augalininkystės tarnyba (VAT), Nacionalinis visuomenės sveikatos centras (NVSC), Muitinės departamentas (MD), kurių vykdoma veikla susijusi su atliekų identifikavimo klausimais;
7. 1000 Lietuvos gyventojų. Šią apklausą atliko UAB „Spinter tyrimai“, apklausos rezultatų ataskaita prezentacijos forma pateikta šios ataskaitos [1 priede](#).

Siekiant identifikuoti problemas ir pateikti apibendrintas rekomendacijas pagal Techninės specifikacijos 2.2.1–2.2.4 ir 2.2.7–2.2.9 papunkčiuose nurodytus uždavinius, Apžvalgos rengimo etape suorganizuotos 3 apskritojo stalo diskusijos aukščiau išvardintų suinteresuotų šalių grupėms. 2021 m. lapkričio 22 d. įvyko apskrito stalo diskusija su valstybinių institucijų atstovais, diskusijoje dalyvavo 24 dalyviai iš Aplinkos ministerijos, AAA, AAD, NVSC, MD, Žemės ūkio ministerijos (ŽŪM) ir UAB „Ekokonsultacijos“ ekspertai. 2021 m. lapkričio 23 d. įvyko apskrito stalo diskusija dėl buityje ir ne buityje susidarančių tuščių cheminių medžiagų ar mišinių pakuočių identifikavimo ir klasifikavimo, kurioje dalyvavo 37 dalyviai iš Pakuočių gamintojų ir importuotojų organizacijų, Lietuvos savivaldybių asociacijos ir atskirų savivaldybių, regioninių atliekų tvarkymo centrų, Lietuvos augalų apsaugos asociacijos (LAAA), valstybinių institucijų atstovai, atliekų darytojų ir atliekų tvarkytojų atstovai ir UAB „Ekokonsultacijos“ ekspertai. Į 2021 m. lapkričio 24 d. įvykusią apskritojo stalo diskusiją buvo kviešti visų suinteresuotų šalių atstovai, diskusijoje dalyvavo 55 dalyviai: 13 atstovų iš valstybės institucijų, 7 ekspertai, konsultantai ir mokslo įstaigų atstovai, 6 laboratorijų atstovai, 12 atliekų tvarkytojų atstovų, 15 darytojų atstovų ir 2 regioninio atliekų tvarkymo centro ir savivaldybės atstovai.

2 Esamos situacijos pavojingųjų atliekų identifikavimo srityje apžvalga

2.1 Pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo srities teisinis reguliavimas

2.1.1 Europos Sąjungos teisinis reguliavimas

Europos Sąjungoje taikomas suderintas atliekų klasifikavimas pagal 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl atliekų ir panaikinančios kai kurias direktyvas 2008/98/EB (toliau – **Atliekų direktyva**) 7 str. apibrėžtą ir 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos sprendimu 2014/955/ES¹ (toliau – **Sprendimas dėl atliekų sąrašo**, šis sprendimas iš dalies pakeitė anksčiau galiojusį 2000 m. gegužės 3 d. Komisijos sprendimą 2000/532/EB²) patvirtintą atliekų sąrašą (toliau – **Europos atliekų sąrašas**). Savybės, dėl kurių atliekos turi būti priskiriamos pavojingosioms atliekoms, išvardintos Atliekų direktyvos III priede (šis priedas pakeistas 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamentu Nr. 1357/2014³, toliau – **Reglamentas 1357/2014**). Siekiant pateikti technines gaires dėl tam tikrų Atliekų direktyvos ir Sprendimo dėl atliekų sąrašo, peržiūrėto 2014 ir 2017 m., aspektų Europos Komisija paskelbė pranešimą Nr. 2018/C 124/01 „Atliekų klasifikavimo techninės gairės“ (toliau – **ES Gairės**), kuriame pateikiama paaiškinimų ir gairių nacionalinėms valdžios institucijoms, įskaitant vietos valdžios institucijas, ir įmonėms, kaip teisingai aiškinti ir taikyti tam tikrus ES teisės aktus dėl atliekų klasifikavimo, t. y. nustatyti pavojingąsias savybes, vertinti, ar atliekoms būdingos pavojingosios savybės, ir galiausiai klasifikuoti atliekas kaip pavojingąsias ar nepavojingąsias.

Žemiau (žr. 2.1.1.1 p.) pateikiama detalesnė informacija apie Atliekų direktyvos, Sprendimo ir ES Gairių nuostatas. Tačiau kalbant apie ES teisinį reglamentavimą pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo srityje, svarbu įvertinti ne tik aukščiau nurodytų teisės aktų ir techninių gairių turinį, bet ir kitų su pavojingųjų atliekų identifikavimu susijusių teisės aktų nuostatas (žr. 2.1.1.2 p.) bei su cheminių medžiagų reglamentavimu susijusių teisės aktų nuostatas (žr. 2.1.1.3 p.).

2.1.1.1 Atliekų direktyva, Sprendimas dėl Europos atliekų sąrašo, ES Gairės

Atliekų direktyva

Atliekų direktyva yra pagrindinis ES teisės aktas dėl atliekų, kurio nuostatos visos valstybės narės privalo perkelti į nacionalinius teisės aktus. Direktyvos taikymo sritį nulemia 3 straipsnio 1 dalyje pateikta sąvoka „atliekos“ apibrėžtis ir 2 str. numatytos taikymo išimties⁴. Svarbu pažymėti, kad sprendimas, ar medžiagą ar objektą galima laikyti atliekomis, kaip tai suprantama pagal Atliekų direktyvą, yra svarbus, toks pat

¹ 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos sprendimas 2014/955/ES, kuriuo iš dalies keičiamos Sprendimo 2000/532/EB nuostatos dėl atliekų sąrašo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/98/EB.

² 2000 m. gegužės 3 d. Komisijos Sprendimas keičiantis Sprendimą 94/3/EB, nustatantį atliekų sąrašą pagal Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų 1 straipsnio a dalį, ir Tarybos sprendimą 94/904/EB, nustatantį pavojingųjų atliekų sąrašą pagal Tarybos direktyvos 91/689/EEB dėl pavojingųjų medžiagų 1 straipsnio 4 dalį (pranešta dokumentu Nr. C(2000) 1147) (2000/532/EB).

³ 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamentas (ES) Nr. 1357/2014, kuriuo pakeičiamas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinančios kai kurias direktyvas III priedas.

⁴ Šioje ataskaitoje Atliekų direktyvos taikymo sritis plačiau nėra analizuojama, papildomos informacijos galima rasti Gairėse dėl pagrindinių Atliekų direktyvos nuostatų aiškinimo (Europos Komisija. Aplinkos generalinis direktoratas (2013 m.): Gairės dėl pagrindinių Direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų nuostatų aiškinimo).

svarbus ir sprendimas, ar juos reikėtų priskirti prie nepavojingųjų atliekų ar prie pavojingųjų atliekų.

Atliekų direktyvoje pavojingosios atliekos apibrėžtos kaip atliekos, kurioms būdingos viena ar kelios iš direktyvos III priede išvardytų penkiolikos pavojingųjų savybių. Taip pat direktyvoje yra pateikta nepavojingųjų atliekų apibrėžtis.

Atliekų direktyva

3 straipsnis „Sąvokų apibrėžtys“

- 1) „atliekos“ – medžiaga ar objektas, kurio turėtojas atsikrato, ketina ar privalo atsikratyti;
- 2) „pavojingos atliekos“ – atliekos, kurios turi vieną ar keletą pavojingų savybių, išvardytų III priede;
- 2a) „nepavojingos atliekos“ – atliekos, neįtrauktos į 2 punktą;

Atliekų direktyvos 7 straipsnis nustato Europos atliekų sąrašo pagrindus. Įgyvendinant 7 straipsnio 1 dalį buvo priimtas Sprendimas dėl atliekų sąrašo. Atliekų direktyvos 7 straipsnio 2 ir 3 dalyse pateikiamos nuostatos, susijusios su atveju, kai valstybė narė pavojingosiomis laiko atliekas, kurios Europos atliekų sąrašė nurodytos kaip nepavojingosios, ir atvirkščiai. 7 straipsnio 2 ir 3 dalyse nenustatyta už tokius sprendimus atsakinga kompetentinga institucija arba tinkama procedūra jiems priimti; tai klausimas, kurį paliekama spręsti pagal kiekvienos valstybės narės vidaus teisės ir administracinę sistemą (svarbu pažymėti, kad ūkinės veiklos vykdytojai arba kiti privatūs subjektai nelaikomi „valstybėmis narėmis“ ir priimti sprendimų pagal Atliekų direktyvos 7 straipsnio 2 ir 3 dalis negali).

Atliekų direktyva

7 straipsnis „Atliekų sąrašas“

1. Komisijai pagal 38a straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildoma ši direktyva ir pagal šio straipsnio 2 ir 3 dalis nustatomas ir peržiūrimas atliekų sąrašas. Į atliekų sąrašą įtraukiamos pavojingos atliekos, jame atsižvelgiama į atliekų kilmę bei sudėtį ir prireikus į pavojingų medžiagų koncentracijos ribines vertes. Atliekų sąrašas yra privalomas nustatant, kurios atliekos turi būti laikomos pavojingomis atliekomis. Medžiagos ar objekto įtraukimas į sąrašą nereiškia, kad tai visuomet yra atliekos. Medžiaga ar objektas laikomas atliekomis tik tada, kai atitinka 3 straipsnio 1 punkte pateiktą apibrėžtį.
2. Valstybė narė atliekas gali laikyti pavojingomis, net jeigu jos nėra įtrauktos į atliekų sąrašą, kai tos atliekos turi vieną ar daugiau III priede išvardytų savybių. Valstybė narė nedelsdama apie visus tokius atvejus informuoja Komisiją ir suteikia Komisijai visą su tuo susijusią informaciją. Atsižvelgiant į gautus pranešimus, sąrašas peržiūrimas siekiant nuspręsti dėl jo patikslinimo.
3. Kai valstybė narė turi įrodymų, kad konkrečios atliekos, į sąrašą įtrauktos kaip pavojingos, neturi jokių III priede išvardytų savybių, ji tas atliekas gali laikyti nepavojingomis. Valstybė narė nedelsdama apie visus tokius atvejus informuoja Komisiją ir pateikia Komisijai visus reikalingus įrodymus. Atsižvelgiant į gautus pranešimus, sąrašas peržiūrimas siekiant nuspręsti dėl jo patikslinimo.
4. Negalima pavojingų atliekų perklasifikuoti į nepavojingas, jei jos buvo atskiestos arba sumaišytos siekiant sumažinti pradinės pavojingų medžiagų koncentracijas, kurios būtų mažesnės negu nustatytos mažiausios ribinės vertės, kurioms esant atliekos apibrėžiamos kaip pavojingos.
6. Valstybės narės gali laikyti atliekas nepavojingomis pagal 1 dalyje minėtą atliekų sąrašą.
7. Komisija užtikrina, kad atliekų sąrašas ir bet kokia šio sąrašo peržiūra atitiktų tinkamus aiškumo, suprantamumo ir prieinamumo vartotojams, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ), principus.

Atliekų direktyvos III priede nurodytos atliekų savybės, dėl kurių jos tampa pavojingosios (žr. Lentelė 1). Šis priedas, atsižvelgiant į mokslinę pažangą buvo atnaujintas Komisijos reglamentu (ES) Nr. 1357/2014, taikomu nuo 2015 m. birželio 1 d., ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 2017/997, taikomu nuo 2018 m. liepos 5 d. ES reglamentai tiesiogiai taikomi valstybėse narėse neperkeliant jų į nacionalinę teisę.

Lentelė 1. Atliekų savybės, dėl kurių jos tampa pavojingosios (pagal Atliekų direktyvos III priedą)

Pavojingosios savybės	
HP 1	Sprogišios
HP 2	Oksiduojančiosios
HP 3	Degiosios
HP 4	Dirginančios – dirgina odą ir pažeidžia akis
HP 5	Specifiškai toksiškos konkrečiam organui (STOT) / Toksiškos įkvėpus
HP 6	Ūmiai toksiškos
HP 7	Kancerogeninės
HP 8	Ėsdinančios
HP 9	Užkrečiamosios
HP 10	Toksiškos reprodukcijai
HP 11	Mutageninės
HP 12	Išskiriančios ūmiai toksiškas dujas
HP 13	Jautrinančios
HP 14	Ekotoksiškos
HP 15	Atliekos, kuriose gali pasireikšti kuri nors prieš tai nurodyta pavojingoji savybė, kuria pirminės atliekos tiesiogiai nepasižymėjo

Atliekų direktyvoje, be aukščiau paminėtų nuostatų, tiesiogiai susijusių su pavojingųjų atliekų identifikavimu ir klasifikavimu taip pat nustatytos specialiosios sąlygos dėl pavojingųjų atliekų tvarkymo, įskaitant:

- įpareigojimas teikti įrodymus, kad atliekas būtų galima atsekti pagal atitinkamos valstybės narės taikomą sistemą (Atliekų direktyvos 17 straipsnis);
- draudimas maišyti pavojingąsias atliekas (Atliekų direktyvos 18 straipsnis);
- konkretūs ženklavimo ir pakavimo įpareigojimai (Atliekų direktyvos 19 straipsnis);
- nustatyta, kad pavojingosios atliekos turi būti tvarkomos tik specialiai tam skirtuose atliekų tvarkymo įrenginiuose, kuriems išduotas specialus leidimas pagal Atliekų direktyvos 23–25 straipsnius.

Pagal Atliekų direktyvos 20 straipsnio „Namų ūkių pagamintos pavojingos atliekos“ 1 dalies nuostatas namų ūkių pagamintoms mišrioms atliekoms netaikomos aukščiau išvardintų 17, 18, 19 straipsnių nuostatos, bet tik iki tol, kol jas priima atliekų surinkimą, šalinimą arba naudojimą vykdanči įstaiga ar įmonė, kuri turi atitinkamą leidimą ir (arba) yra įregistruota.

Atliekų direktyva

20 straipsnis „Namų ūkių pagamintos pavojingos atliekos“

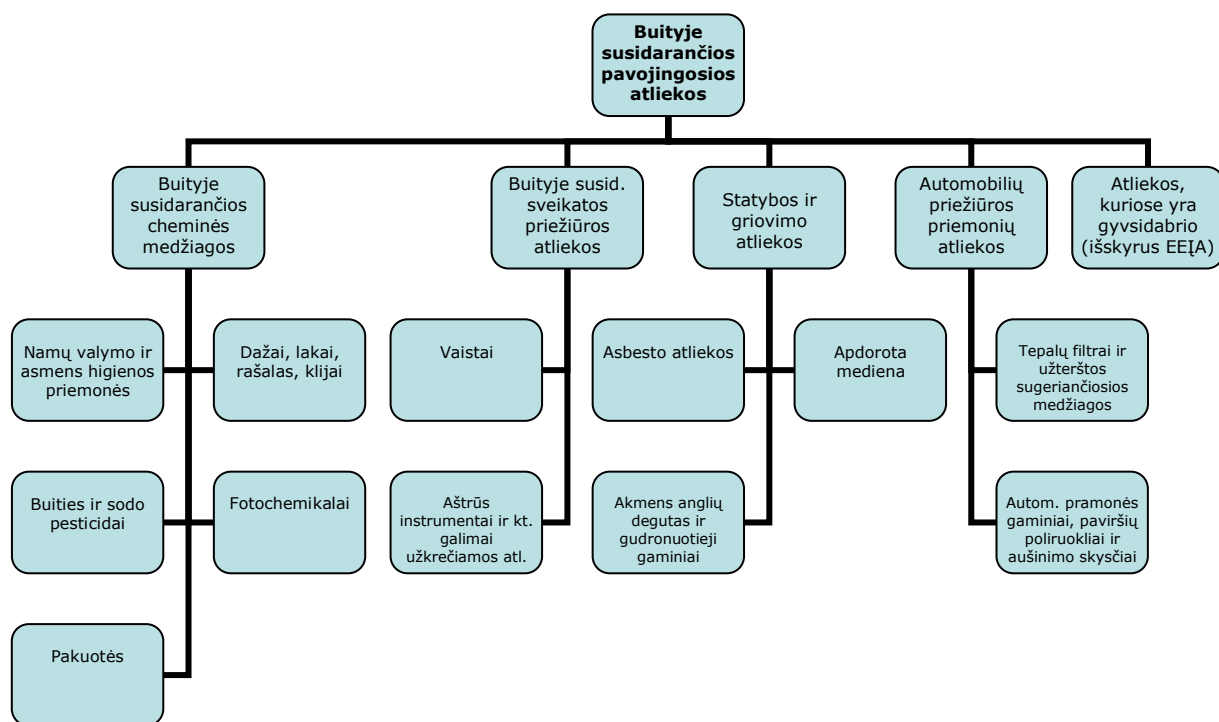
1. Iki 2025 m. sausio 1 d. valstybės narės įveda atskirą namų ūkiuose susidarančių pavojingų atliekų frakcijų surinkimo sistemą siekdamos užtikrinti, kad pavojingos atliekos būtų tvarkomos laikantis 4 ir 13 straipsnių ir jomis nebūtų užteršti kiti komunalinių atliekų srautai.

2. 17, 18, 19 ir 35 straipsniai netaikomi namų ūkių pagamintoms mišrioms atliekoms.

3. 19 ir 35 straipsniai netaikomi namų ūkių pagamintų pavojingų atliekų atskiroms frakcijoms tol, kol jas priima surinkimą, šalinimą arba naudojimą vykdanči įstaiga ar įmonė, kuri gavo leidimą ar buvo įregistruota pagal 23 ar 26 straipsnį.

4. Ne vėliau kaip 2020 m. sausio 5 d. Komisija parengia gaires, kad padėtų ir sudarytų palankesnes sąlygas valstybėms narėms užtikrinti atskirą pavojingų atliekų iš namų ūkių frakcijų surinkimą.

Buityje susidarančios pavojingosios atliekos. Įgyvendinant Atliekų direktyvos 20 straipsnio 4 dalies nuostatas buvo parengtas ir 2020 m. paskelbtas Komisijos pranešimas „Atskiras pavojingų buitinių atliekų surinkimas“ (2020/C 375/01), kuriame pateikiama ne tik geriausia ES valstybių narių buityje susidarančių pavojingųjų atliekų atskiro surinkimo patirtis, bet ir informacija apie šių atliekų klasifikavimą. Buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšys, kurios analizuojamos minėtame Komisijos pranešime, pateiktos Pav. 1.

Pav. 1. Buityje susidarančios pavojingosios atliekos, šaltinis – Komisijos pranešimas „Atskiras pavojingų buitinių atliekų surinkimas“

Minėtame Komisijos pranešime pateiktos rekomendacijos dėl buityje susidarančių pavojingųjų atliekų atskiro surinkimo bei jų klasifikavimo (Lentelė 2).

Lentelė 2. Rekomendacijos dėl buityje susidarančių pavojingųjų atliekų klasifikavimo (šaltinis – Komisijos pranešimas „Atskiras pavojingų buitinių atliekų surinkimas“)

Buityje susidarančios pavojingosios atliekos	Klasifikavimas/ASK	Atliekų apibūdinimas
1. Buityje susidarančios cheminės medžiagos		
1.1. Namų valymo ir asmens higienos priemonės	20 01 13* – tirpikliai 20 01 14* – rūgštys 20 01 29* – plovikliai, kurių sudėtyje yra pavojingųjų medžiagų	Daug kasdien naudojamų valymo priemonių po šalinimo gali tapti pavojingosiomis atliekomis, nes jų sudėtyje dažnai yra <i>tirpiklių, rūgščių, bazių, abrazyvinių medžiagų, paviršinio aktyvumo medžiagų, baliklių ir kitų pavojingųjų sudedamųjų dalių</i> . Be kitų pavoju, jos gali būti <i>degios ar ėsdinančios</i> .
1.2. Dažai, lakai, rašalas ir klėjai	20 01 27* – dažai, rašalas, klėjai ir dervos, kuriuose yra pavojingųjų medžiagų	Dažai yra tirpiklių, pigmentų, mineralų, dervų, paviršinio aktyvumo medžiagų ir kitų priedų mišiniai. Po teptukų ir talpyklų valymo dalis gaminio patenka į kanalizaciją ir paviršinius vandenis. Naudojant tirpiklinius dažus ir pasibaigus jų gyvavimo ciklui į orą patenka lakieji organiniai junginiai. Dažų ir tirpiklių atliekos, kuriose yra pavojingųjų medžiagų, sudaro didelę pavojingų buitinių atliekų dalį.
1.3. Buitiniai ir sodo pesticidai	20 01 19* – pesticidai	Pesticidai – tai medžiagos, kurių kaip veikliųjų medžiagų yra augalų apsaugos produktuose ir biociduose. Nors buitiniai pesticidai yra specialiai sukurti neprofesionaliam naudojimui / naudojimui namuose, jų sudėtyje yra veikliųjų medžiagų, kurios yra <i>toksiškos kitiems augalams ir gyvūnams</i> , ypač augalams (herbicidai), vabzdžiams (insekticidai) ar grybams (fungicidai). Kai kurie pesticidai gali būti <i>patvarūs ir bioakumuliaciniai</i> , o prarijus gali būti <i>toksiški, taip pat gali dirginti akis ir odą</i> .
1.4. Fotochemikalai	20 01 17* – fotochemikalai	Fotomedžiagų apdorojimo skystųjų atliekų sudėtyje yra tokių medžiagų kaip <i>hidrochinonas, natrio sulfatas, sidabras, gyvsidabrio chloridas, kadmio, ferocianidas, rūgštys ir formaldehydas</i> . Jų randama ryškinimo vonelių atliekose, ryškų atliekose, balikliuose, fiksažuose ir fiksažų atliekose. Vokietijoje ir Danijoje reikalaujama, kad fotosalonų savininkai šias atliekas iš namų ūkių priimtų nemokamai. Jie taip pat atsakingi už šių atliekų šalinimą.
1.5. Pakuotės	15 01 10* – pakuotės, kuriose yra pavojingųjų medžiagų likučių arba kurios yra jomis užterštos	Pakuočių atliekos, kuriose yra pavojingųjų medžiagų ir mišinių (pavyzdžiui, išvardytų aukščiau), laikomos pavojingosiomis atliekomis ir gali būti surenkamos atskirai atliekų priėmimo aikštelėse arba vykdant periodinį pavojingų buitinių atliekų surinkimą. Papildomas gaires dėl pavojingųjų medžiagų ir mišinių talpyklų klasifikavimo ir dėl to, kada jos turi būti laikomos tuščiomis, galima rasti <i>Komisijos pranešime „Atliekų klasifikavimo techninės gairės“</i> . Tuščios pakuotės iš namų ūkių paprastai surenkamos pagal atskiros surinkimo sistemas arba kaip mišrios komunalinės atliekos.
2. Buityje susidarančios sveikatos priežiūros atliekos		
2.1. Vaistai	20 01 31* – citotoksiniai ir citostatiniai vaistai 20 01 32* – vaistai, nenurodyti 20 01 31*	Namų ūkiuose dažniausiai randama įvairių vaistų, kaip antai analgetikų, antibiotikų, hormonų pakaitalų, geriamųjų chemoterapijos vaistų ir antidepresantų, ir, pagal kai kuriuos apskaičiavimus, didelė jų dalis tampa atliekomis, nemaža dalis patenka į kanalizacijos sistemas. Valstybėse narėse dažniausia nustatyti reikalavimai, kad vaistinės arba atliekų priėmimo aikštelės priimtų vaistų atliekas. Siekdamas finansuoti surinkimą, valstybės narės, kaip antai Prancūzija ir Ispanija sukūrė didesnės gamintojo atsakomybės sistemas, taikomas nebegaliojantiems vaistams.

Buityje susidarančios pavojingosios atliekos	Klasifikavimas/ASK	Atliekų apibūdinimas
2.2. Aštrūs instrumentai ir kitos galimai užkrečiamosios atliekos	20 03 01 – mišrios komunalinės atliekos 20 03 99 – kitaip neapibrėžtos komunalinės atliekos	Užkrečiamosios atliekos – atliekos, kuriose yra gyvybingų mikroorganizmų ar jų toksinų, kurie turimomis žiniomis ar remiantis patikimomis prielaidomis sukelia žmonių ar kitokių gyvųjų organizmų ligas. Specialios nacionalinės taisyklės dėl tokių atliekų surinkimo ir apdorojimo paprastai taikomos atliekoms, susidarančioms sveikatos priežiūros įstaigose, pavyzdžiui, ligoninėse, laboratorijose ir veterinarijos klinikose, bet <u>netaikomos namuose susidarančioms sveikatos priežiūros atliekoms, kurių atskiرو surinkimo sistemų paprastai nėra, išskyrus panaudotus vaistus.</u> Dėl COVID-19 pandemijos, kuri buvo paskelbta 2020 m. kovo mėn., kai kurios valstybės narės arba jų regionai nustatė specialią mišrių atliekų iš namų ūkių, kuriuose yra COVID-19 sergančių pacientų, surinkimo tvarką. Tačiau apskritai, kaip nurodyta Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro (ECDC) parengtose gairėse ir išsamiau aptartose Komisijos tarnybų parengtose gairėse, <u>tokios atliekos surenkamos kartu su nerūšiuotų komunalinių atliekų frakcija, netaikant papildomų specialiųjų surinkimo priemonių.</u>
3. Statybos ir griovimo atliekos		
3.1. Asbesto atliekos	16 02 12* – nebenaudojama įranga, kurioje yra grynojo asbesto 16 02 15* – pavojingos sudedamosios dalys, išimtos iš nebenaudojamos įrangos 17 06 01* – izoliacinės medžiagos, kuriose yra asbesto 17 06 05* – statybinės medžiagos, kuriose yra asbesto	Terminu „asbestas“ apibūdinama serpentino ir amfibolinių grupėi priskiriamų natūralių mineralinių silikatinių pluoštų grupė. Asbestas yra pavojinga pluoštinės struktūros mineralinė medžiaga, kuri įkvėpus sukelia stiprų, galimai mirtiną ilgalaikį poveikį sveikatai, įskaitant vėžį. Anksčiau dėl atsparumo ugniai ir karščiui asbestas buvo plačiai naudojamas izoliacijai ir kitiems tikslams. Asbestas yra medžiaga, priskiriama 1 kategorijos kancerogenams, o pagal Atliekų direktyvos III priedą atliekos, kuriose yra tokios medžiagos ir kurių koncentracija viršija 0,1 proc., klasifikuojamos kaip pavojingosios.
3.2. Apdorota mediena	20 01 37* – mediena, kurios sudėtyje yra pavojingųjų medžiagų	Medienos atliekos susidaro atliekant namų renovacijos ir remonto darbus, susijusius su konstrukciniais ir nekonstrukciniais elementais, pavyzdžiui, langų ir durų rėmais, skiriamosiomis sienomis ir stogo elementais, stoginių mediena, sodų tvoromis ir kitais mediniais lauko statiniais. Kad mediena nesuirytų, ji impregnuojama <i>medienos konservantais</i> . Kai kurių plačiai naudojamų konservantų, pavyzdžiui, <i>vario chromo arsenato</i> (CCA), <i>kreozoto</i> ir <i>pentachlorfenolio</i> , naudojimas buvo labai apribotas arba uždraustas, tačiau vis dar būtina pašalinti jais apdorotą medieną.
3.3. Akmens anglių degutas ir gudronuotieji gaminiai	17 03 01* – bituminiai mišiniai, kuriuose yra akmens anglių deguto 17 03 03* – akmens anglių derva ir gudronuotieji gaminiai 20 01 37* – mediena, kurioje yra pavojingųjų medžiagų (žr. 3.2 p.)	Akmens anglių degutas, prieš jį pakeičiant bitumu, paprastai buvo naudojamas kaip rišiklis tiesiant kelius. Be to, daugelį dešimtmečių <i>mediniai pabėgiai kaip konservantų buvo apdorojami akmens anglių deguto kreozotu</i> . Šiuo metu kreozoto naudojimas medienai apdoroti yra labai ribojamas ir reglamentuojamas pagal Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 (REACH) XVII priedo 31 įrašą. Atliekos, kuriose yra akmens anglių deguto, klasifikuojamos kaip pavojingosios, nes jose yra dideli kiekiai <i>poli ciklinių aromatinių angliavandenilių</i> , kurie priklauso kancerogeninių junginių grupei. Asfalto atliekos, kuriose yra akmens anglių deguto, laikomos pavojingosiomis atliekomis, kai akmens anglių deguto kiekis sudaro >0,1 proc. Terminu „akmens anglių degutas“ apibūdinamos įvairios sudėtinės cheminės

Buityje susidarančios pavojingosios atliekos	Klasifikavimas/ASK	Atliekų apibūdinimas
		medžiagos, gautos iš akmens anglių, kurios CLP reglamento VI priede priskiriamos 1A kategorijos kancerogenams ir kurios pagal Atliekų direktyvos III priedą priskiriamos prie pavojingųjų atliekų, jei jų koncentracija viršija 0,1 proc. Žinoma, kad <u>naudoti geležinkelio pabėgiai buvo pakartotinai naudojami soduose sienoms arba žemei stabilizuoti</u> ir yra aptarti pirmiau pateiktame skirsnyje dėl medienos atliekų. Akmens anglių deguto taip pat gali būti tokiuose gaminiuose kaip <i>akmens anglių deguto plokštės</i> arba <i>stogo dangos veltinis (bituminė danga)</i> , kuris buvo naudojamas, pvz., kaip sodo namų stogų dalis. Dėl kai kurių iš šių medžiagų gali susidaryti didelis pavojingųjų atliekų kiekis, kai jos taisomos arba pakeičiamos.
4. Automobilių priežiūros priemonių atliekos		
4.1. Tepalų filtrai ir užterštos sugeriančiosios medžiagos	15 02 02* – absorbentai, filtrų medžiagos (įskaitant kitaip neapibrėžtus tepalų filtrus), pašluostės, apsauginiai audiniai, užteršti pavojingosiomis medžiagomis 16 01 07* – tepalų filtrai	Automobilių tepalų filtrai gali tapti buitinių atliekų dalimi, kai vairuotojai patys remontuoja savo automobilius. Dėl šios veiklos taip pat gali susidaryti kitų tepalų prisigėrusių atliekų, pavyzdžiui, skudurų ir pirštinių.
4.2. Automobilių pramonės gaminiai, paviršių poliruokliai ir antifrizo skysčiai	16 01 13* – stabdžių skysčiai 16 01 14* – antifrizo skysčiai, kuriuose yra pavojingųjų medžiagų 20 01 26* – aliejus ir riebalai, nenurodyti 20 01 25	Daugelis automobiliuose naudojamų arba jiems valyti ir prižiūrėti skirtų medžiagų bei mišinių yra pavojingi žmonių sveikatai ir aplinkai. Pavyzdžiui, pagrindinė antifrizo sudedamoji dalis yra toksiška medžiaga etilenglikolis. Antifrizas, kaip ir kiti automobilyje esantys skysčiai, pavyzdžiui, stabdžių skystis ar tepamoji alyva, turi būti reguliariai keičiami.
5. Atliekos, kuriose yra gyvsidabrio (išskyrus EEĮA)	20 01 21* – dienos šviesos lempos ir kitos atliekos, kuriose yra gyvsidabrio 20 01 33* – baterijos ir akumuliatoriai, nurodyti 16 06 01, 16 06 02 arba 16 06 03, nerūšiuotos baterijos ar akumuliatoriai, kuriuose yra tos baterijos	Įkvėpus arba prarijus gyvsidabris yra labai nuodingas žmonėms ir gyvūnams. Jis taip pat nuodingas vandens organizmams. Buityje susidarančios atliekos, kuriose yra gyvsidabrio, apima <i>senas gyvsidabrio baterijas ir gyvsidabrio termometrus</i> . Apskaičiuota, kad 2007 m. ES matavimo prietaisuose iš viso buvo sunaudojama 7–17 tonų gyvsidabrio. Daugiausia jis buvo naudojamas kraujospūdžio matuokliuose, namų barometruose, medicininiuose termometruose ir termometruose, skirtuose naudoti laboratorijose ir pramonėje. Pagal REACH reglamentą (XVII priedas, 18a įrašas) draudžiama teikti rinkai gyvsidabrio turinčius matavimo prietaisus, o gyvsidabrio naudojimas plačiai visuomenei parduodamoje įrangoje (pvz., medicininiuose termometruose ir barometruose) nutrauktas 2009 m. Gyvsidabrio regeneravimo įrenginių yra, pavyzdžiui, Vokietijoje, Prancūzijoje, Austrijoje ir Švedijoje.

Komisijos sprendimas 2000/532/EB (Sprendimas dėl atliekų sąrašo)

Kaip nurodyta aukščiau, Europos atliekų sąrašas nustatytas Komisijos sprendimu 2000/532/EB (Sprendimas dėl atliekų sąrašo). Atliekų klasifikavimo srityje Europos atliekų sąrašas laikytinas pagrindiniu dokumentu. Suvestinė Europos atliekų sąrašo redakcija egzistuoja nuo 2000 m. ir buvo peržiūrėta Komisijos sprendimu 2014/955/ES, siekiant atnaujinti atliekų sąrašą atsižvelgiant į mokslo pažangą ir suderinti jį su cheminių

medžiagų srities teisės aktų pakeitimais. Kaip ES sprendimas, Europos atliekų sąrašas yra privalomas visas ir skirtas valstybėms narėms, jo nereikia perkelti į nacionalinę teisę.

Svarbu pažymėti, kad Sprendime dėl atliekų sąrašo pateikiamas ne tik pats atliekų sąrašas, bet ir papildomos nuostatos (taisyklės) dėl pavojingųjų savybių vertinimo ir atliekų klasifikavimo. Sprendimo struktūrą galima suskirstyti į kelias dalis, apie kurias detaliau pasisakoma žemiau:

- Apibrėžtys
- Vertinimo ir klasifikavimo taisyklės
- Naudojimosi atliekų sąrašu taisyklės
- Europos atliekų sąrašas

Pirmiausiai, Sprendime dėl atliekų sąrašo pateikiamos apibrėžtys ir nurodant pavojingųjų medžiagų apibrėžtį pateikiama nuoroda į Reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 (plačiau žr. 2.1.1.3 p.)

Sprendimas dėl atliekų sąrašo 2000/532/EB

APIBRĖŽTYS

Šiame priede vartojamų terminų apibrėžtys:

- 1. pavojingoji medžiaga – medžiaga, atitinkanti Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 I priedo 2–5 dalyse nustatytus priskyrimo pavojingosioms cheminėms medžiagoms kriterijus;*
- 2. sunkieji metalai – visi stibio, arseno, kadmio, chromo (VI), vario, švino, gyvsidabrio, nikelio, seleno, telūro, talio ir alavo junginiai, taip pat šios medžiagos metalo pavidalu, kai klasifikuojami kaip pavojingosios cheminės medžiagos;*
- 3. polichlorintieji bifenilai ir polichlorintieji terfenilai (PCB) – Tarybos direktyvos 96/59/EB 2 straipsnio a punkte apibrėžti PCB;*
- 4. pereinamieji metalai – šie metalai: visi skandžio, vanadžio, mangano, kobalto, vario, itrio, niobio, hafnio, volframo, titano, chromo, geležies, nikelio, cinko, cirkonio, molibdeno ir tantalio junginiai, taip pat šie metalai metalo forma, kai klasifikuojami kaip pavojingosios cheminės medžiagos;*
- 5. stabilizavimas – procesai, kai pakeičiamas atliekų sudedamųjų dalių pavojingumo lygis ir taip pavojingosios atliekos paverčiamos nepavojingosiomis atliekomis;*
- 6. kietinimas – procesai, kuriais, naudojant priedus, pakeičiamas tik fizinis atliekų būvis, bet nepakeičiamos jų cheminės savybės;*
- 7. iš dalies stabilizuotos atliekos – atliekos, kurių pavojingosios sudedamosios dalys po stabilizavimo proceso nėra tapusios visiškai nepavojingomis ir trumpuoju, vidutinės trukmės ar ilguoju laikotarpiu galėtų būti išleistos į aplinką.*

Taip pat Sprendime dėl atliekų sąrašo nurodomos atliekų vertinimo ir klasifikavimo taisyklės. Sprendime nurodyta, kad vertinat atliekų pavojingąsias savybes turi būti taikomi Atliekų direktyvos III priede nustatyti kriterijai. Kalbant apie atliekų priskyrimą pavojingosioms atliekoms (jų pavojingųjų savybių vertinimą) pateikiamos nuorodos į Reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 (plačiau žr. 2.1.1.3 p.). Šioje sprendimo dalyje aiškiai nurodyta, kad pavojingosios atliekos atliekų sąraše pažymėtos žvaigždute (*).

Svarbu pažymėti, Europos atliekų sąraše yra trijų tipų įrašai:

- tik pavojingųjų atliekų įrašai. Atliekos, priskiriamos tik prie pavojingųjų atliekų įrašų, negali būti priskiriamos prie nepavojingųjų atliekų įrašų ir laikomos nepavojingosiomis be jokio papildomo vertinimo;
- tik nepavojingųjų atliekų įrašai. Atliekos, priskiriamos tik prie nepavojingųjų atliekų įrašų, negali būti priskiriamos prie pavojingųjų atliekų įrašų ir laikomos nepavojingosiomis be jokio papildomo vertinimo;
- veidrodiniai įrašai, kai pagal Europos atliekų sąrašą atliekas iš to paties šaltinio galima priskirti tiek prie pavojingųjų atliekų įrašo, tiek prie nepavojingųjų atliekų įrašo, priklausomai nuo konkrečių aplinkybių ir atliekų sudėties.

Sprendime dėl atliekų sąrašo yra nurodyta, kad atliekų pavojingųjų savybių vertinimas būtinas tik tais atvejais, kai atliekos atitinka vieną iš veidrodinių įrašų.

Sprendimas dėl atliekų sąrašo 2000/532/EB

VERTINIMAS IR KLASIFIKAVIMAS

1. Atliekų pavojingųjų savybių vertinimas

Vertinant atliekų pavojingąsias savybes taikomi Direktyvos 2008/98/EB III priede nustatyti kriterijai. Vertinant pavojingąsias savybes HP 4, HP 6 ir HP 8 naudojamos konkrečių medžiagų ribinės vertės, kaip nurodyta Direktyvos 2008/98/EB III priede. Jei atliekose esantis medžiagos kiekis yra mažesnis negu tos medžiagos ribinė vertė, apskaičiuojant mažiausią ribinę vertę tos medžiagos neįskaičiuojamos. Jei atliekų pavojingąją savybę įvertinta atliekant bandymą su tokia pavojingosios medžiagos koncentracija, kokia nurodyta Direktyvos 2008/98/EB III priede, tokio bandymo rezultatai yra viršesni.

2. Atliekų priskyrimas pavojingosioms atliekoms

Visos atliekos, kurios atliekų sąrašė pažymėtos žvaigždute (*), laikomos pavojingosiomis atliekomis pagal Direktyvą 2008/98/EB, nebent taikomas tos direktyvos 20 straipsnis.

Jei tam tikroms atliekoms galima priskirti tiek pavojingųjų, tiek nepavojingųjų atliekų kodus, tuomet:

— į suderintą atliekų sąrašą atliekos turėtų būti įrašomos kaip pavojingosios ir pateikiama bendra arba konkreti nuoroda, kad tai yra pavojingosios medžiagos, tik jei tose atliekose yra atitinkamų pavojingųjų medžiagų, dėl kurių atliekos turi vieną ar daugiau iš HP 1 – HP 8 ir (arba) HP 10 – HP 15 pavojingųjų savybių, išvardytų Direktyvos 2008/98/EB III priede. Pavojingąją savybę HP 9 (užkrečiamoji) vertinama pagal atitinkamus valstybės narės aktus arba informacinius dokumentus.

— Pavojingąją savybę gali būti įvertinta remiantis medžiagų koncentracija atliekose, kaip nurodyta Direktyvos 2008/98/EB III priede arba, jei Reglamente (EB) Nr. 1272/2008 nenurodyta kitaip, atliekant bandymą pagal Reglamentą (EB) Nr. 440/2008 ar kitus tarptautiniu mastu pripažintus bandymų metodus ir gaires, atsižvelgiant į Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 7 straipsnį dėl bandymų su gyvūnais ir žmonėmis.

— Atliekos, kuriose yra polichlorintų dibenzo-p-dioksino ir dibenzofuranų (PCDD/PCDF), DDT (1,1,1-trichlor-2,2-bis(4-chlor fenil)etano), chlordano, HCH (įskaitant lindaną), dieldrino, endrino, heptachloro, heksachlorbenzeno, chlordekono, aldrino, pentachlorbenzeno, mirekso, toksafeno, heksabrombifenilo ir (arba) PCB didesnės koncentracijos nei Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2019/1021 IV priede nustatytoji ribinė koncentracija, priskiriamos pavojingosioms.

— Direktyvos 2008/98/EB III priede nustatytos ribinės koncentracijos netaikomos masyvaus pavidalo gryno metalo lydiniais (neužterštiems pavojingosiomis medžiagomis). Tos lydinų atliekos, kurios laikomos pavojingosiomis atliekomis, į šį sąrašą įrašytos atskirai ir pažymėtos žvaigždute (*).

— Jei taikytina, nustatant atliekų pavojingąsias savybes galima atsižvelgti į šias Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 VI priedo pastabas:

— 1.1.3.1. Su medžiagų identifikavimu, klasifikavimu ir ženklinimu susijusios pastabos – B, D, F, J, L, M, P, Q, R ir U pastabos.

— 1.1.3.2. Su mišinių klasifikavimu ir ženklinimu susijusios pastabos – 1, 2, 3 ir 5 pastabos.

— Šiuo metodu įvertinus atliekų pavojingąsias savybes, joms turėtų būti atitinkamai priskirtas pavojingųjų arba nepavojingųjų atliekų įrašas iš šio sąrašo.

— Visos kitos suderintame atliekų sąrašė įrašytos atliekos laikomos nepavojingomis.

Sprendime dėl atliekų sąrašo taip pat paaiškinta atliekų sąrašo struktūra ir pateiktos išsamios tinkamo atliekų kodo parinkimo taisyklės. Paaiškinta, kad atliekų kodai yra šešiaženkliai ir kad norint teisingai priskirti atliekos kodą būtina laikytis nustatyto atliekų kodo parinkimo eiliškumo.

Sprendimas dėl atliekų sąrašo 2000/532/EB

ATLIEKŲ SĄRAŠAS

Sąrašė skirtingų rūšių atliekos yra išsamiai apibūdintos atliekoms skirtu šešių skaitmenų kodu ir tam tikrais dviejų skaitmenų ir keturių skaitmenų skyrių pavadinimais. Tai reiškia, kad norint nustatyti atliekų rūšį sąrašė, turėtų būti laikomasi toliau nurodytos tvarkos.

— Nustatomas atliekų, nurodytų 01–12 arba 17–20 skyriuose, šaltinis, ir nustatomas šešių skaitmenų atliekos kodas (išskyrus kodus, kurie šiuose skyriuose baigiasi 99). Atkreipkite dėmesį į tai, kad tam tikriems gamybos padaliniais gali reikėti savo veiklą klasifikuoti pagal kelis skyrius. Pavyzdžiui, lengvųjų automobilių gamintojas savo atliekas gali rasti 12 skyriuje (metalų formavimo ir paviršių apdorojimo atliekos), 11 skyriuje (neorganinės

atliekos, turinčios metalų po metalų apdorojimo ir dengimo) ir 08 skyriuje (dangų naudojimo atliekos), priklausomai nuo skirtingų procesų etapų.

— Jeigu 01–12 arba 17–20 skyriuose neįmanoma rasti tinkamo kodo atliekoms identifikuoti, turi būti patikrinami 13, 14 ir 15 skyriai.

— Jeigu netinka nė vienas šių atliekų kodų, atliekos turi būti identifikuojamos pagal 16 skyrių.

— Jeigu atliekų nėra ir 16 skyriuje, sąrašo skirsnyje, atitinkančiame pirmame etape nurodytą veiklą, turi būti naudojamas kodas 99 (kitais neapibrėžtos atliekos).

„Atliekų klasifikavimo techninės gairės“ (ES Gairės)

Kaip nurodyta aukščiau, Europos Komisija paskelbė pranešimą Nr. 2018/C 124/01 „Atliekų klasifikavimo techninės gairės“ (toliau – **ES Gairės**), kuriame pateikiama paaiškinimų ir gairių nacionalinėms valdžios institucijoms, įskaitant vietos valdžios institucijas, ir įmonėms, kaip teisingai aiškinti ir taikyti tam tikrus ES teisės aktus dėl atliekų klasifikavimo, t. y. nustatyti pavojingąsias savybes, vertinti, ar atliekoms būdingos pavojingosios savybės, ir galiausiai klasifikuoti atliekas kaip pavojingąsias ar nepavojingąsias.

ES Gairės sudaro trys skyriai:

- 1 skyriuje pateikiama bendroji informacija apie atliekų klasifikavimą ir nurodymai, kaip naudotis gairėmis.
- 2 skyriuje trumpai pristatomos tam tikros ES atliekų teisės aktų dalys ir jų svarba apibrėžiant ir klasifikuojant pavojingąsias atliekas.
- 3 skyriuje išdėstomi bendrieji atliekų klasifikavimo veiksmai atkreipiant dėmesį į pagrindines sąvokas.

Išsami informacija pateikiama atitinkamuose prieduose, kuriuose nuodugniai apibūdinti šie konkretūs aspektai:

- 1 priede pateikiama informacija apie atliekų sąrašą ir tinkamų atliekų sąrašo įrašų pasirinkimą.
- 2 priede nurodyti įvairūs informacijos apie pavojingas medžiagas ir jų klasifikavimą šaltiniai.
- 3 priede aprašyti individualių Atliekų direktyvos III priede nurodytų HP 1 – HP 15 pavojingųjų savybių vertinimo principai.
- 4 priede apžvelgiamos pagrindinės sąvokos ir daroma nuoroda į galiojančius standartus ir metodus, susijusius su atliekų ėminių ėmimu ir chemine atliekų analize.

ES Gairių 1 priedo 3 skyriuje pateikiama papildomos informacijos ir konkrečių pavyzdžių, kokią metodiką taikyti apibūdinant problematiškiausias ir sudėtingiausias atliekas, visų pirma pakuotės atliekas, elektros ir elektronikos įrangos atliekas ir eksploatuoti netinkamų transporto priemonių (ENTP) atliekas.

2.1.1.2 Kiti ES teisės aktai, susiję su atliekų klasifikavimu

Kalbant apie ES reglamentavimą pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo srityje svarbu paminėti ir kitus teisės aktus, tiesiogiai nesusijusius su pavojingųjų atliekų identifikavimo taisyklių nustatymu, tačiau nustatančius kitokias atliekų klasifikavimo taisykles (priklausomai nuo taikymo srities). Šių teisės aktų trumpa apžvalga pateikta žemiau.

2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo

2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo (toliau – **Reglamentas 1013/2006**) ES teisėje įgyvendinamos Bazelio konvencijos ir EBPO sprendimo C(2001)107 nuostatos. Visose valstybėse narėse tiesiogiai taikomu Reglamentu 1013/2006 nustatomos procedūros, sąlygos ir reikalavimai, kuriuos reikia vykdyti vežant atliekas tarpvalstybiniu lygmeniu. Remiantis reglamento 34 ir 36 straipsniais, šalinti skirtas atliekas draudžiama eksportuoti už ES ir (arba) Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) teritorijos ribų, taip pat *draudžiama eksportuoti pavojingąsias atliekas* iš ES į bet kurią šalį, kuriai netaikomas EBPO sprendimas.

Numatytos dvi atliekų vežimo kontrolės procedūros:

- bendri informacijos reikalavimai pagal 18 straipsnį, kuris paprastai taikomas III (atliekų, išvardytų „žaliajame“ sąraše) ar IIIA priede išvardytų naudoti skirtų atliekų vežimui, ir
- išankstinio rašytinio pranešimo ir sutikimo procedūra visų kitų tipų atliekų vežimui.

Siekiant nustatyti ar atliekų vežimas nėra draudžiamas ir (arba) nustatyti kuri iš aukščiau aprašytų procedūrų turi būti taikoma atliekų vežimui pirmiausiai reikia tinkamai klasifikuoti atliekas. Svarbu pažymėti, kad šiuo atveju atliekos klasifikuojamos pagal Reglamento 1013/2006 III–IV priedų sąrašus (į reglamentą įtrauktus tarptautinių susitarimų sąrašus). Tuose sąrašuose taikomas kitoks klasifikavimo metodas nei Europos atliekų sąraše.

Tačiau klasifikavimas pagal Europos atliekų sąrašą taip pat svarbus taikant Reglamento 1013/2006 nuostatas, pavyzdžiui, kaip kriterijus, ar atliekas galima eksportuoti į tam tikras ES nepriklausančias šalis, kurioms netaikomas EBPO sprendimas (36 straipsnio 1 dalis). Atliekų klasifikavimas pagal reglamento III–IV prieduose išvardytus įrašus (pvz., Bazelio konvencijos ir EBPO kodus) ir Europos atliekų sąrašo įrašus (reglamento V priedo 2 dalis) turi būti nurodytas atitinkamuose atliekų vežimą lydinčiuose dokumentuose.

1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų ir 2002 gruodžio 19 d. Tarybos sprendimas, kuriuo pagal Direktyvos 1999/31/EB 16 straipsnį ir II priedą nustatomi atliekų priėmimo į sąvartynus kriterijai ir tvarka (2003/33/EB)

1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyvoje 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų (toliau – **Sąvartynų direktyva**) nustatytos taisyklės dėl sąvartynų tvarkymo, leidimų išdavimo sąlygų, uždarymo ir vėlesnės sąvartynų priežiūros. 2002 gruodžio 19 d. Tarybos sprendimu, kuriuo pagal Direktyvos 1999/31/EB 16 straipsnį ir II priedą nustatomi atliekų priėmimo į sąvartynus kriterijai ir tvarka Nr. 2003/33/EB (toliau – **Sprendimas 2003/33/EB**) nustatyti atliekų priėmimo kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, ar atliekos gali būti priimanos į įvairių Sąvartynų direktyvoje nustatytų klasių sąvartynus.

Atliekų priskyrimas pavojingosioms atliekoms pagal Europos atliekų sąrašą ir Atliekų direktyvos III priedą taip pat svarbus taikant Sąvartynų direktyvą ir Sprendimą 2003/33/EB, nes pirmiausiai turi būti nustatoma ar atliekos yra pavojingos ar ne (pavojingosios atliekos paprastai turėtų būti šalinamos pavojingosioms atliekoms skirtuose sąvartynuose, o nepavojingosios – nepavojingųjų ar inertinių atliekų sąvartynuose). Tačiau atliekų priskyrimo pavojingosioms ar nepavojingosioms atliekoms pagal Atliekų direktyvos III priedą ir pagal Europos atliekų sąrašą negalima painioti su atliekų vertinimu siekiant nustatyti, ar laikomasi Sąvartynų direktyvos II priede ir Tarybos sprendime 2003/33/EB išdėstytų atliekų priėmimo kriterijų.

2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/21/EB dėl kasybos pramonės atliekų tvarkymo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2004/35/EB

2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/21/EB dėl kasybos pramonės atliekų tvarkymo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2004/35/EB (toliau – **Kasybos**

pramonės atliekų direktyva) sukurta tinkamo kasybos pramonės atliekų tvarkymo sistema. Nors kasybos pramonės atliekos nepatenka į Atliekų direktyvos taikymo sritį, jų pavojingumas turėtų būti klasifikuojamas pagal Atliekų direktyvos III priedą ir Europos atliekų sąrašą.

Kasybos pramonės atliekų direktyva siekiama užtikrinti, kad kasybos pramonės atliekos būtų tvarkomos taip, kad būtų išvengiama bet kokio neigiamo poveikio aplinkai ir su tuo susijusio pavojaus žmonių sveikatai arba jie būtų kuo labiau sumažinti. Nors kasybos pramonės atliekos, kurioms taikoma Kasybos pramonės atliekų direktyva, aiškiai nepatenka į Atliekų direktyvos taikymo sritį (direktyvos 2 straipsnio 2 dalies d punktas), jas vis dėlto svarbu klasifikuoti pagal Europos atliekų sąrašą: pagal Kasybos pramonės atliekų direktyvą veiklos vykdytojai turi parengti atliekų tvarkymo planą ir numatyti būtinas tinkamo atliekų tvarkymo priemones. Remiantis atliekų tvarkymo planu, kasybos pramonės atliekų pavojingumą reikėtų klasifikuoti pagal Europos atliekų sąrašą ir Atliekų direktyvos III priede nustatytus kriterijus.

2.1.1.3 ES teisės aktai, reglamentuojantys cheminių medžiagų klasifikavimą ir tvarkymą, susiję su pavojingųjų atliekų identifikavimu

Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų

Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (toliau – **REACH reglamentas**) įsigaliojo 2007 m. REACH reglamentas yra bendrasis cheminių medžiagų srities ES teisės aktas, taikomas cheminėms medžiagoms (atskiroms ir mišinių ar gaminių sudėtyje esančioms medžiagoms). REACH reglamento tikslas – užtikrinti aukštą žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugos lygį, įskaitant cheminių medžiagų pavojaus vertinimo alternatyvių metodų skatinimą, taip pat laisvą cheminių medžiagų judėjimą vidaus rinkoje, kartu didinant konkurencingumą ir skatinant inovacijas. REACH reglamente apibrėžti ir pagal jį taikomi įvairūs procesai siekiant pagrindinio tikslo užtikrinti saugų cheminių medžiagų naudojimą:

- cheminių medžiagų registracija/notifikacija;
- geresnis informacijos perdavimas tiekimo grandinėje naudojant saugos duomenų lapus;
- cheminių medžiagų vertinimas, kurį atlieka ES valstybių narių institucijos siekdamos išsiaiškinti ar medžiagos kelia riziką žmogaus sveikatai arba aplinkai;
- medžiagų, dėl kurių nustatyta nepriimtina rizika, naudojimo ir / ar tiekimo rinkai apribojimas;
- autorizacija taikytina tam tikroms labai didelį susirūpinimą keliančioms medžiagoms, kurios gali būti pateikiamos rinkai ir naudojamos tik įvykdžius tam tikrą sąlygą ir gavus konkrečią riboto galiojimo autorizaciją.

Svarbu pažymėti, kad pagal REACH reglamento 2 straipsnio 2 dalį atliekos (kaip apibrėžta Atliekų direktyvoje) nėra laikomos medžiaga, mišiniu ar gaminiu, REACH reglamente nenustatyta jokių tiesioginių įpareigojimų atliekų gamintojams ar turėtojams. Tačiau klasifikuojant atliekas, informacija apie chemines medžiagas, surinkta iš cheminių medžiagų gamintojų ir importuotojų REACH registracijos metu, o ypač informacija apie cheminių medžiagų klasifikavimą pagal Reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo (toliau – CLP reglamentas), kuri skelbiama Europos cheminių medžiagų agentūros internetiniame puslapyje.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad kai kurie REACH reglamento tikslais taikomi bandymo metodai, nurodyti Reglamente (EB) Nr. 440/2008 (toliau – **Bandymo metodų reglamentas**), ar jų variantai gali būti taikomi klasifikuojant atliekas.

Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo

CLP reglamentu ES pritaikoma Jungtinių Tautų Organizacijos tarptautinė cheminių medžiagų klasifikavimo sistema (Visuotinai suderinta cheminių medžiagų klasifikavimo ir ženklinimo sistema). Jame nustatyti išsamūs cheminių medžiagų vertinimo ir jų pavojingumo klasifikavimo kriterijai. Panašiai kaip REACH reglamente, CLP reglamento 1 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad atliekos nėra laikomos chemine medžiaga, mišiniu ar gaminiu; vadinasi, CLP reglamente nustatyti įpareigojimai netaikomi atliekoms.

Nors Atliekų direktyvos III priedas, kaip nurodyta aukščiau, pagrįstas CLP reglamentu, į jį nėra perkelti visi CLP reglamente nustatyti kriterijai. Kalbant apie atliekų klasifikavimą, reikėtų pažymėti, kad kai kuriuose Atliekų direktyvos III priedo HP kriterijuose daroma tiesioginė nuoroda į CLP reglamente išvardytas pavojingumo klases ir kategorijas, ir į pavojingumo frazes bei susijusius klasifikavimo kriterijus. Daugelyje veidrodinių įrašų Europos atliekų sąrašė nurodytos konkrečios pavojingos cheminės medžiagos. Cheminės medžiagos klasifikuojamos pagal CLP reglamentą, o atliekų sudėtyje esančių pavojingųjų medžiagų buvimą reikia vertinti laikantis Atliekų direktyvos III priedo. Be to, CLP reglamento VI priedo 3 dalies 3.1 lentelėje nurodytas oficialių suderintų cheminių medžiagų klasifikacijų rinkinys. Jeigu yra tokia suderinta klasifikacija, klasifikuojant atliekas reikia ją vadovautis.

Reglamentas (ES) 2019/1021 dėl patvariųjų organinių teršalų

Reglamentu (ES) 2019/1021 dėl patvariųjų organinių teršalų (toliau – **POT reglamentas**), be kita ko, siekiama, įgyvendinant atitinkamus tarptautinius susitarimus, apsaugoti aplinką ir žmonių sveikatą nuo tam tikrų nurodytų cheminių medžiagų, kurios pasklinda per šalių sienas toli nuo jų šaltinių, išlieka aplinkoje ir gali biologiškai kauptis gyvuosiuose organizmuose. Reglamentas taikomas tik cheminėms medžiagoms, įtrauktoms į reglamento prieduose pateiktus sąrašus.

Pagal POT reglamento 7 straipsnį atliekos, sudarytos iš POT, jų turinčios arba jais užterštos viršijant nustatytas ribines vertes (ribinę koncentraciją, nurodytą 7 straipsnio 4 dalies a punkte, vadinamąją „mažo POT kiekio ribinę vertę“), turi būti šalinamos ar regeneruojamos nepagrįstai nedelsiant ir laikantis POT reglamento nuostatų taip, kad patvarieji organiniai teršalai būtų garantuotai sunaikinti arba negrįžtamai transformuoti ir likusios atliekos bei išleidžiamos medžiagos neturėtų patvariųjų organinių teršalų savybių. Draudžiamos šalinimo ar regeneravimo operacijos, dėl kurių POT gali būti regeneruojami, recirkuliuojami, atnaujinami arba pakartotinai panaudojami.

Klasifikuojant veidrodinius Europos atliekų sąrašo įrašus, atsižvelgiant į pakeitimus, padarytus Komisijos sprendimu 2014/955/ES, būtina atsižvelgti į tam tikrų POT buvimą. Atliekos, kurių sudėtyje yra tam tikrų POT (nurodytų Europos atliekų sąrašo priede (2 punkto 3 įtraukoje), viršijančių atitinkamas POT reglamente nustatytas ribines vertes, laikomos pavojingosiomis be jokio papildomo vertinimo.

Pažymėtina, kad:

- POT reglamento prieduose išvardytų POT, kurie konkrečiai nepaminėti Europos atliekų sąrašo priede (2 punkto 3 įtraukoje), net jei jų koncentracija viršija POT reglamento IV priede nustatytas ribines vertes, buvimas atliekose savaime nereiškia, kad atliekos priskirtinos prie pavojingųjų atliekų. Jų klasifikavimas priklausytų nuo cheminės medžiagos pavojingumo klasifikacijos ir turi būti vertinamas taikant Atliekų direktyvos III priede išdėstytas bendrąsias taisykles, taikytinas HP1–HP15.
- Šis poveikis klasifikavimui nėra susijęs su jokiais sudėtyje POT turinčių atliekų gamintojams ir turėtojams pagal POT reglamentą nustatytais įpareigojimais ir nuo jų nepriklauso.

Direktyva 2012/18/ES dėl didelių, su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusių avarijų pavojaus kontrolės

Pagrindinis Direktyvos 2012/18/ES dėl didelių, su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusių avarijų pavojaus kontrolės (toliau – Direktyva „Seveso III“) tikslas – užkirsti kelią didelėms su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusioms avarijoms ir sušvelninti jų padarinius žmonių sveikatai ir aplinkai siekiant visoje Sąjungoje nuosekliai ir veiksmingai užtikrinti aukšto lygio apsaugą.

Tam tikras ribines vertes viršijančias pavojingąsias medžiagas tvarkantys veiklos vykdytojai privalo imtis visų būtinų priemonių, kad užkirstų kelią didelėms avarijoms ir sušvelnintų jų padarinius. Iš jų, be kita ko, reikalaujama teikti informaciją visuomenei, kuriai avarija gali turėti poveikį, skelbti saugos ataskaitas, sukurti saugos valdymo sistemą ir parengti vidaus avarinius planus. Valstybės narės privalo, be kita ko, užtikrinti, kad būtų parengti avariniai planai aplinkiniams rajonams ir kad būtų suplanuoti padarinių švelninimo veiksmai.

Direktyva „Seveso III“ taip pat taikoma atliekoms, bet į jos taikymo sritį neįtraukiami atliekų savartynai, įskaitant požemines saugyklas. Direktyvos „Seveso III“ I priedo 5 pastaboje daroma nuoroda į CLP reglamentą ir konkrečiai minimos atliekos.

Direktyvos „Seveso III“ I priedo 5 pastaba:

Jei objekte yra (arba tikėtina, kad gali būti) pavojingų cheminių medžiagų, įskaitant atliekas, kurios nepatenka į Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 (CLP) taikymo sritį, tačiau dėl sąlygų objekte jos turi arba gali turėti su didelių avarijų pavojumi susijusių lygiaverčių savybių, jos laikinai priskiriamos tinkamiausiai kategorijai arba prilyginamos tinkamiausiai konkrečiai pavojingai cheminei medžiagai, kuriai taikoma ši direktyva.

2.1.2 Nacionalinis teisinis reguliavimas

Lietuvoje aukščiau aptartos Atliekų direktyvos nuostatos perkeltos į Atliekų tvarkymo įstatymą ir įgyvendinamuosius teisės aktus, iš kurių pagrindinis yra Aplinkos ministro 1999-07-14 įsakymu Nr. 217 patvirtintos Atliekų tvarkymo taisyklės (toliau – **Atliekų tvarkymo taisyklės**). Kaip minėta aukščiau, ES reglamentai valstybėse narėse taikomi tiesiogiai, todėl Atliekų tvarkymo taisyklėse pateikiama tik nuoroda į prievolę identifikuojant pavojingąsias atliekas vadovautis šiuo teisės aktu. Lietuvoje, kaip ir kitose ES valstybėse narėse yra ir kitų teisės aktų, vienaip ar kitaip susijusių su atliekų identifikavimu. Žemiau šiame skyriuje pateikiama detali informacija apie Lietuvoje galiojančių teisės aktų nuostatas.

2.1.2.1 Atliekų tvarkymo įstatymo ir Atliekų tvarkymo taisyklių nuostatos dėl pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo

Atliekų tvarkymo įstatymas

Atliekų tvarkymo įstatymo 7¹ straipsnyje yra nurodyta, kad Atliekų sąrašą tvirtina Aplinkos ministerija. Tame pačiame straipsnyje nurodyta, kad pareiga identifikuoti atliekas pagal Atliekų sąrašą nustatyta atliekų turėtojai, t. y. atliekų darytojui arba asmeniui, turinčiam atliekų. Atliekų sąrašas yra pateiktas Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priede.

Atliekų tvarkymo įstatymas

7¹ straipsnis „Atliekų sąrašas“

1. Identifikuodamas atliekas, atliekų turėtojas turi vadovautis atliekų sąrašu.

2. Atliekų sąrašą, kuriame pateikiama atliekų klasifikacija pagal atliekų susidarymo šaltinį, tvirtina Aplinkos ministerija.

2 straipsnis, sąvokos:

6. **Atliekos** – medžiaga ar daiktas, kurių turėtojas atsikrato, ketina ar privalo atsikratyti.

8. **Atliekų darytojas** – asmuo, dėl kurio veiklos susidaro atliekų (pirminis atliekų darytojas), arba asmuo, kuris atlieka pradinį atliekų apdirbimą, maišymą ar kitus veiksmus, dėl kurių pakinta tų atliekų pobūdis arba sudėtis.

17. **Atliekų turėtojas** – atliekų darytojas arba asmuo, turintis atliekų.

Papildomai Atliekų tvarkymo įstatymo 13 str. nustatyta pareiga pavojingųjų atliekų turėtojams identifikuoti ir deklaruoti turimas pavojingas atliekas.

Atliekų tvarkymo įstatymas

13 straipsnis. Pavojingųjų atliekų identifikavimas ir deklaravimas

Pavojingųjų atliekų turėtojas privalo identifikuoti ir deklaruoti turimas pavojingas atliekas Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka.

Atskiros pavojingųjų atliekų identifikavimo ir deklaravimo tvarkos Aplinkos ministerija nėra patvirtinusi, taigi pavojingųjų atliekų identifikavimas turi būti vykdomas pagal žemiau detalai aprašomas Atliekų tvarkymo taisyklių, o ypač jų 1 priedo nuostatas, o pavojingųjų atliekų deklaravimas įgyvendinamas pagal Aplinkos ministro įsakymu patvirtintas Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisykles. Šiomis taisyklėmis nustatyta pareiga visiems atliekų darytojams, kurių veikloje susidaro pavojingųjų atliekų, jas apskaityti vadovaujantis minėtų taisyklių nuostatomis.

Papildomai paminėtina, kad perkeliant į nacionalinę teisę tam tikras Atliekų direktyvos nuostatas, Atliekų tvarkymo įstatyme yra nustatytos specialiosios sąlygos dėl pavojingųjų atliekų tvarkymo, įskaitant:

- draudimas maišyti pavojingas atliekas (Atliekų tvarkymo įstatymo 14 straipsnis);
- ženklavimo ir pakavimo įpareigojimai (Atliekų tvarkymo įstatymo 15 straipsnis).

Atliekų tvarkymo taisyklės

Kaip nurodyta aukščiau, Atliekų sąrašas yra pateiktas Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priede, be kita ko Atliekų tvarkymo taisyklėse yra atskiras skyrius, kuriame nurodyti pavojingųjų atliekų identifikavimo ir deklaravimo reikalavimai.

Atliekų tvarkymo taisyklės

X SKYRIUS „PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMAS IR DEKLARAVIMAS“

73. *Atliekos, kurios atliekų sąrašė, pateiktame Taisyklių 1 priede, pažymėtos žvaigždute (*), priskiriamos pavojingosioms atliekoms.*

74. *Įmonės, kuriose susidaro pavojingosios atliekos, privalo identifikuoti susidariusias pavojingas atliekas, nustatyti jų sudėtį ir deklaruoti susidariusias pavojingas atliekas atliekų apskaitoje.*

75. *Įmonės, identifikuodamos pavojingas atliekas, turi vadovautis 1 Priedo 2 punktu.*

76. *Nepavykus atliekų identifikuoti 75 punkte nurodytais būdais, turi būti atliekami pavojingųjų atliekų sudėties ir savybių laboratoriniai tyrimai.*

77. *Negalima pavojingųjų atliekų perklasifikuoti į nepavojingas, jei jos buvo atskiestos arba sumaišytos nesilaikant 78 ir 79 punktuose nustatytų reikalavimų ir siekiant sumažinti pradinės pavojingų medžiagų koncentracijas, kurios būtų mažesnės negu nustatytos mažiausios ribinės vertės, kurioms esant atliekos apibrėžiamos kaip pavojingosios.*

Svarbu pažymėti, kad Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priede pateiktas atliekų sąrašas (toliau – **Atliekų sąrašas**) skiriasi nuo Europos atliekų sąrašo – tam tikroms atliekoms nustatyti ir nacionaliniai aštuonių ženklų atliekų kodai. Norint nustatyti atliekos kodą sąrašė, pirmiausia nustatomas aštuonių skaitmenų atliekos kodas. Jeigu netinka nė vienas iš aštuonių skaitmenų atliekų kodo, tada naudojamas šešių skaitmenų atliekos kodas.

Į Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedą iš esmės perkeltos Komisijos sprendimo 2000/532/EB (Sprendimas dėl atliekų sąrašo) nuostatos, atitinkamai išlaikyta ir sprendimo struktūra, t. y. Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priede pateikiamas ne tik atliekų sąrašas, bet ir papildomos nuostatos (taisyklės) dėl pavojingųjų savybių vertinimo ir atliekų klasifikavimo, t. y. nurodytos:

- Vertinimo ir klasifikavimo taisyklės;
- Naudojimosi atliekų sąrašu taisyklės;
- Atliekų sąrašas.

Atliekų vertinimo ir klasifikavimo taisyklės iš Sprendimo dėl atliekų sąrašo yra pateiktos Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedo I skyriuje „Vertinimas ir klasifikavimas“.

Kaip ir Sprendime dėl atliekų sąrašo, Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedo I skyriuje yra nurodyta, kad visos atliekos, kurios atliekų sąrašė pažymėtos žvaigždute (*), laikomos pavojingosiomis atliekomis; kad dėl pavojingųjų savybių turi būti vertinamos tik atliekos, kurioms galima priskirti tiek pavojingųjų, tiek nepavojingųjų atliekų kodus (t. y. kai atliekų susidarymo šaltinis ir jų tipas atitinka veidrodinį atliekų kodą); pateikiamos nuorodos į Reglamentą Nr. 1272/2008 (CLP).

Pažymėtina, kad Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedo 2.1. p. yra nurodyta, kad visos atliekos, kurios atliekų sąrašė pažymėtos žvaigždute (*), laikomos pavojingosiomis atliekomis pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą, **nebent taikomas Atliekų tvarkymo įstatymo 18¹ straipsnis**⁵, t. y. netaikoma aukščiau nurodyta Atliekų tvarkymo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta pareiga identifikuoti ir deklaruoti pavojingąsias atliekas.

Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedo I skyriuje „Vertinimas ir klasifikavimas“ taip pat pateikta nuoroda į tiesiogiai taikomą Reglamentą 1357/2014 (kuriuo, kaip nurodyta aukščiau, buvo pakeistas Atliekų direktyvos III priedas, nustatantis kriterijus, pagal kuriuos nusprendžiama, kada atliekos turi būti identifikuojamos kaip pavojingosios).

Pritaikant Sprendimo dėl atliekų sąrašo nuostatas nacionalinei teisei pateikta papildoma informacija: pavojingoji savybė HP 9 (užkrečiamoji) vertinama pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. liepos 18 d. įsakymą Nr. V-706 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 66:2013 „Medicininį atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ ir kitus Lietuvos Respublikos teisės aktus.

I SKYRIUS

VERTINIMAS IR KLASIFIKAVIMAS

1. Vertinant atliekų pavojingąsias savybes taikomi 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 1357/2014, kuriuo pakeičiamas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinančios kai kurias direktyvas III priedas (OL 2014 L 365, p. 89) (toliau – Reglamentas Nr. 1357/2014), priede nustatyti kriterijai. Vertinant pavojingąsias savybes HP 4, HP 6 ir HP 8 naudojamos konkrečių medžiagų ribinės vertės, kaip nurodyta Reglamento Nr. 1357/2014 priede. Jei atliekose esantis medžiagos kiekis yra mažesnis negu tos medžiagos ribinė vertė, apskaičiuojant mažiausią ribinę vertę, tos medžiagos neįskaičiuojamos. Jei atliekų pavojingoji savybė įvertinta atliekant bandymą su tokia pavojingosios medžiagos koncentracija, kokia nurodyta Reglamento Nr. 1357/2014 priede, tokio bandymo rezultatai yra viršesni.

2. Atliekų priskyrimas pavojingosioms atliekoms:

2.1. visos atliekos, kurios atliekų sąrašė pažymėtos žvaigždute (*), laikomos pavojingosiomis atliekomis pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą, nebent taikomas Atliekų tvarkymo įstatymo 18¹ straipsnis;

2.2. jei tam tikroms atliekoms galima priskirti tiek pavojingųjų, tiek nepavojingųjų atliekų kodus, tuomet:

⁵ 18¹ straipsnis. Buityje susidarančios pavojingosios atliekos. 1. Buityje susidarančioms mišrioms atliekoms netaikomi šio Įstatymo 7, 9, 13, 14, 15 ir 17 straipsnių reikalavimai. 2. Buityje susidarančioms pavojingosioms atliekoms šio Įstatymo 7, 9, 15 ir 17 straipsnių reikalavimai netaikomi tol, kol jas priima atliekas surenkanti, šalinanti arba naudojanti įmonė, kuri turi leidimą ir (ar) yra įregistruota į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą.

2.2.1. atliekų sąrašo įrašas, pažymėtas kaip pavojingas, turintis specifinį ar bendrą ryšį su pavojingomis medžiagomis, yra priskirtinas atliekomis, kuriose yra atitinkamų pavojingųjų medžiagų, dėl kurių atliekos turi vieną ar daugiau iš HP 1–HP 8 ir (arba) HP 10–HP 15 pavojingųjų savybių, išvardytų Reglamento Nr. 1357/2014 priede. Pavojingoji savybė HP 9 (užkrečiamoji) vertinama pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. liepos 18 d. įsakymą Nr. V-706 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 66:2013 „Medicinininių atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ ir kitus Lietuvos Respublikos teisės aktus;

2.2.2. pavojingoji savybė gali būti įvertinta remiantis medžiagų koncentracija atliekose, kaip nurodyta Reglamento Nr. 1357/2014 priede arba, jei 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiančiame ir panaikinančiame direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB, iš dalies keičiančiame Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (OL 2008 L 353, p. 1) (toliau – Reglamentas Nr. 1272/2008), nenurodyta kitaip, atliekant bandymą pagal 2008 m. gegužės 30 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 440/2008, nustatantį bandymų metodus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) ar kitus tarptautiniu mastu pripažintus bandymų metodus ir gaires, atsižvelgiant į Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 7 straipsnio nuostatas dėl bandymų su gyvūnais ir žmonėmis;

2.2.3. atliekos, kuriose yra polichlorintų dibenzo-p-dioksino ir dibenzofuranų (PCDD/PCDF), DDT (1,1,1-trichlor-2,2-bis(4-chlor fenil)etano), chlordan, HCH (įskaitant lindaną), dieldrino, endrino, heptachloro, heksachlorbenzeno, chlordekono, aldrino, pentachlorbenzeno, mirekso, toksafeno, heksabrombifenilo ir (arba) PCB didesnės koncentracijos nei 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2019/1021 dėl patvariųjų organinių teršalų IV priede nustatytoji ribinė koncentracija, priskiriamos pavojingosioms;

2.2.4. reglamento Nr. 1357/2014 priede nustatytos ribinės koncentracijos netaikomos grynųjų metalų lydiniams (neužterštiems pavojingosiomis medžiagomis). Tos lydinų atliekos, kurios laikomos pavojingosiomis atliekomis, į šį sąrašą įrašytos atskirai ir pažymėtos žvaigždute (*);

2.2.5. jei taikytina, nustatant atliekų pavojingąsias savybes galima atsižvelgti į šias Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 VI priedo pastabas:

2.2.5.1. 1.1.3.1. su medžiagų identifikavimu, klasifikavimu ir ženklinimu susijusios pastabos – B, D, F, J, L, M, P, Q, R ir U pastabos;

2.2.5.2. 1.1.3.2. su mišinių klasifikavimu ir ženklinimu susijusios pastabos – 1, 2, 3 ir 5 pastabos;

2.2.6. vertinant atliekų pavojingumą pagal savybę HP14, atliekos pripažįstamos pavojingomis, kai po 48 valandų sąveikos pasiekiamas 50 % *Daphnia magna* atsako lygis, esant 10 % ar mažesnei atliekų koncentracijai mėginyje (pasiekama 48h EC50 ≤ 10 %), atliekant tyrimą pagal standartą LST EN ISO 6341 (Vandens kokybė. *Daphnia magna* Straus (Cladocera, Crustacea) judrumo slopinimo nustatymas. Ūminio toksiškumo tyrimas). Atliekų mėginiai paruošiami pagal standartą LST EN 14735 (Atliekų apibūdinimas. Atliekų ėminių paruošimas ekotoksikologiniams tyrimams);

2.2.7. nepavykus identifikuoti atliekų sudėties ir neturint dokumentų, patvirtinančių, kad atliekos nepavojingos, atliekos laikomos pavojingomis;

2.3. visos kitos suderintame atliekų sąrašė įrašytos atliekos laikomos nepavojingomis.

Atliekų sąrašas (kaip minėta aukščiau, Lietuvoje naudojamas atliekų sąrašas yra platesnis nei ES Atliekų sąrašas, nes tam tikroms atliekomis identifikuoti Lietuvoje naudojami aštuonženkliai atliekų kodai) yra pateiktas Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedo II skyriuje. Šio skyriaus pradžioje pateikta informacija iš Sprendimo dėl atliekų sąrašo, susijusi su Atliekų sąrašo struktūra ir naudojimosi juo taisyklėmis.

II SKYRIUS

ATLIEKŲ SĄRAŠAS

3. Sąrašė skirtingų rūšių atliekos yra išsamiai apibūdintos atliekomis skirtu šešių arba aštuonių skaitmenų kodu ir tam tikrais dviejų skaitmenų ir keturių skaitmenų skyrių pavadinimais. Tai reiškia, kad norint nustatyti atliekų rūšį sąrašė, turėtų būti laikomasi toliau nurodytos tvarkos:

3.1. nustatomas atliekų, nurodytų 01–12 arba 17–20 skyriuose, šaltinis ir nustatomas šešių arba aštuonių skaitmenų atliekos kodas (išskyrus kodus, kurie šiuose skyriuose baigiasi 99). Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad tam tikriems gamybos padaliniais gali reikėti savo veiklą klasifikuoti pagal kelis skyrius. Pavyzdžiui, lengvųjų automobilių gamintojas savo atliekas gali rasti 12 skyriuje (metalų formavimo ir paviršių apdorojimo atliekos), 11 skyriuje (neorganinės atliekos, turinčios metalų po metalų apdorojimo ir dengimo) ir 08 skyriuje (dangų naudojimo atliekos), priklausomai nuo skirtingų procesų etapų;

3.2. jeigu 01–12 arba 17–20 skyriuose neįmanoma rasti tinkamo kodo atliekomis identifikuoti, turi būti patikrinami 13, 14 ir 15 skyriai;

3.3. jeigu netinka nė vienas šių atliekų kodų, atliekos turi būti identifikuojamos pagal 16 skyrių;

3.4. jeigu atliekų nėra ir 16 skyriuje, sąrašo skirsnyje, atitinkančiame pirmajame etape nurodytą veiklą, turi būti naudojamas kodas 99 (kitais neapibrėžtos atliekos).

4. Norint nustatyti atliekos kodą sąrašė, pirmiausia nustatomas aštuonių skaitmenų atliekos kodas. Jeigu netinka nė vienas iš aštuonių skaitmenų atliekų kodo, tada naudojamas šešių skaitmenų atliekos kodas.

5. Atliekų sąrašė kiekvienam atliekų kodui yra nustatytas kodo tipas (AN – Absoliučiai nepavojingas, AP – Absoliučiai pavojingas, VP – veidrodinis pavojingas, VN – Veidrodinis nepavojingas). Jei atliekų kodui yra priskirtas kodo tipas AN, atlieka laikoma nepavojinga ir pavojingumo vertinimo atlikti nereikia. Jei atliekų kodui yra priskirtas kodo tipas AP, atlieka laikoma pavojinga ir pavojingumo vertinimo atlikti nereikia. Jei atliekų kodui yra priskirtas kodo tipas VP arba VN, reikia vertinti atliekų pavojingumą. Atliekos pavojingumas vertinamas pagal I skyriaus 2.2 punkto nuostatas remiantis cheminės medžiagos ar mišinio saugos duomenų lapu, atliekų susidarymo technologinio proceso aprašymu, atliekant atliekų sudėties analizę ar kita turima informacija.

2.1.2.2 ES Gairės

ES Gairės paskelbtos Aplinkos ministerijos tinklapyje⁶, nuorodų į šias gaires nėra nei viename nacionaliniame teisės akte. Lietuvoje nacionalinio lygmens gairių dėl pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo nėra.

2.1.3 Pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo teisinis reglamentavimas – apibendrinimas

Iš esmės į Lietuvos nacionalinę teisinę bazę perkeltos visos Atliekų direktyvos nuostatos, susijusios su pavojingųjų atliekų identifikavimu ir klasifikavimu. Būtų galima tik paminėti, kad esamas teisinis reglamentavimas yra ganėtinai painus, tam tikros šių teisės aktų nuostatos yra neaiškios/perteklinės ir (arba) prieštarauja viena kitai, pvz.:

- Kaip minėta aukščiau, Atliekų tvarkymo įstatyme apie pareigą identifikuoti atliekas yra pasisakyta įstatymo 7¹ straipsnyje, kuriame pateikiama nuoroda į Atliekų sąrašą, papildomai pareiga pavojingųjų atliekų turėtojams identifikuoti ir deklaruoti turimas pavojingas atliekas nustatyta įstatymo 13 straipsnyje. Tokiu būdu gali atrodyti, kad pavojingųjų atliekų identifikavimui taikomos kitokios, nei su Atliekų sąrašu susijusios identifikavimo procedūros.
- Nėra visiškai aišku, kaip turėtų būti taikoma Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedo 2.1. p. nurodyta – išimtis, kad visos atliekos, kurios atliekų sąrašė pažymėtos žvaigždute (*), laikomos pavojingosiomis atliekomis pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą, **nebent taikomas Atliekų tvarkymo įstatymo 18¹ straipsnis**⁷, t. y. netaikoma aukščiau nurodyta Atliekų tvarkymo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta pareiga identifikuoti ir deklaruoti pavojingas atliekas.
- Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedo 2.2.7. p. nurodyta: *nepavykus identifikuoti atliekų sudėties ir neturint dokumentų, patvirtinančių, kad atliekos nepavojingos, atliekos laikomos pavojingomis*, tai yra kaip ir suteikia galimybę priskirti atliekas prie pavojingųjų, nenustatant jų sudėties, tačiau tuo pat metu Atliekų tvarkymo taisyklių 74 p. nustato prievolę nustatyti atliekų sudėtį: *Įmonės, kuriose susidaro pavojingosios atliekos, privalo identifikuoti susidariusias pavojingas atliekas, nustatyti jų sudėtį ir deklaruoti susidariusias pavojingas atliekas atliekų apskaitoje*.

⁶https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/atliekos/2018_C%20124_01%20%20Atliek%C5%B3%20klasifikavimo%20technin%C4%97s%20gair%C4%97s.pdf.

⁷ 18¹ straipsnis. Buityje susidarančios pavojingosios atliekos. 1. Buityje susidarančioms mišrioms atliekoms netaikomi šio Įstatymo 7, 9, 13, 14, 15 ir 17 straipsnių reikalavimai. 2. Buityje susidarančioms pavojingosioms atliekoms šio Įstatymo 7, 9, 15 ir 17 straipsnių reikalavimai netaikomi tol, kol jas priima atliekas surenkanti, šalinanti arba naudojanti įmonė, kuri turi leidimą ir (ar) yra įregistruota į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvoje jokiai institucijai nėra priskirtos funkcijos, susijusios su pavojingųjų atliekų identifikavimu ir klasifikavimu, apimančios metodinės pagalbos ūkio subjektams teikimą. Taip pat nėra aiškos ir procedūros, kaip turi būti patvirtinama, kad atliekos identifikuotos teisingai – nėra nustatyta kokia informacija turi būti teikiama, kokiai institucijai, kokiais atvejais pateikti tokią informaciją privaloma ir pan.

Pasiūlymai dėl Lietuvos teisės aktų tobulinimo poreikio pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo srityje pateikiami 2.6 skyriuje.

2.2 Pavojingųjų atliekų susidarymo ir tvarkymo Lietuvoje analizė

2.2.1 Pavojingųjų atliekų susidarymas, šaltiniai ir apimtys

Analizė apie Lietuvoje susidaranti pavojingąsias atliekas, jų kiekius bei susidarymo šaltinius, atlikta vadovaujantis AAA tiek viešai skelbiamais, tiek papildomai pateiktais statistiniais duomenimis.

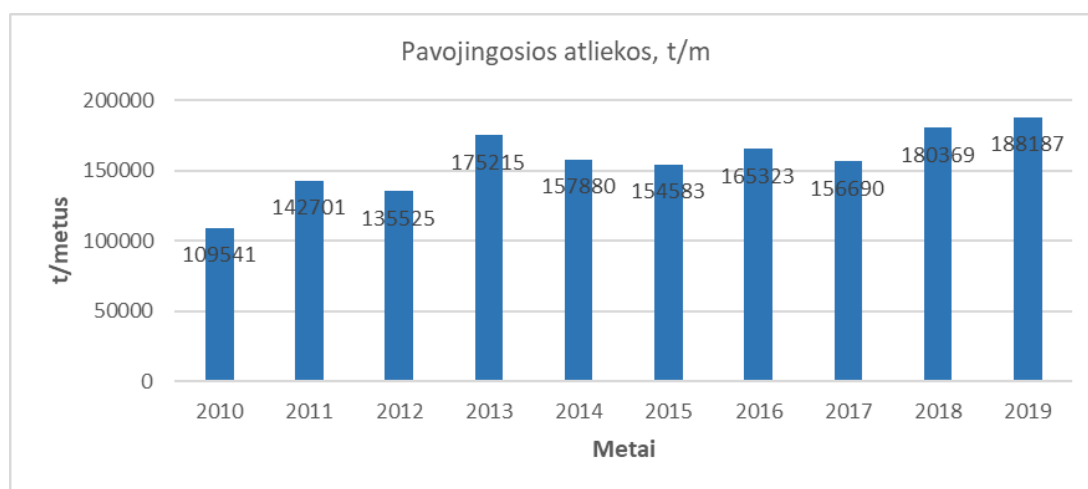
Atsižvelgiant į tai, kad oficialių statistinių duomenų apie 2020 m. Lietuvoje susidariusias/surinktas pavojingąsias atliekas nėra, Ataskaitoje nagrinėjami AAA skelbiami statistiniai duomenys apie Lietuvoje 2010–2019 m. surinktus (susidariusius) pavojingųjų atliekų kiekius.

Lietuvoje, kaip ir kitose Europos Sąjungos šalyse atliekų susidarymo šaltiniai skirstomi pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje nurodytas sekcijas (toliau – sektorius), t. y.:

- A – žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė;
- B – kasyba ir karjerų eksploatavimas;
- C – gamybos sektorius;
- D – elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas;
- E – vandens tiekimas ir nuotekų valymas;
- E38 – atliekų rinkimas, tvarkymas ir šalinimas, medžiagų panaudojimas;
- F – statyba;
- G-U - aptarnavimo sektorius;
- G46.77 – atliekų ir laužo didmeninė prekyba;
- EP_HH – namų ūkiai.

Analizuojant susidaranti atliekas vertinama, kokios pavojingosios atliekos tam tikrame sektoriuje susidarė.

Siekiant nustatyti, kaip kito pavojingųjų atliekų susidarymas, pirmiausiai įvertinti bendrai Lietuvoje 2010–2019 m. laikotarpyje susidarę pavojingųjų atliekų kiekiai, kurie pateko į atliekų tvarkymo įrenginius, išskyrus atliekų apdorojimo atliekas („antrinės atliekos“).

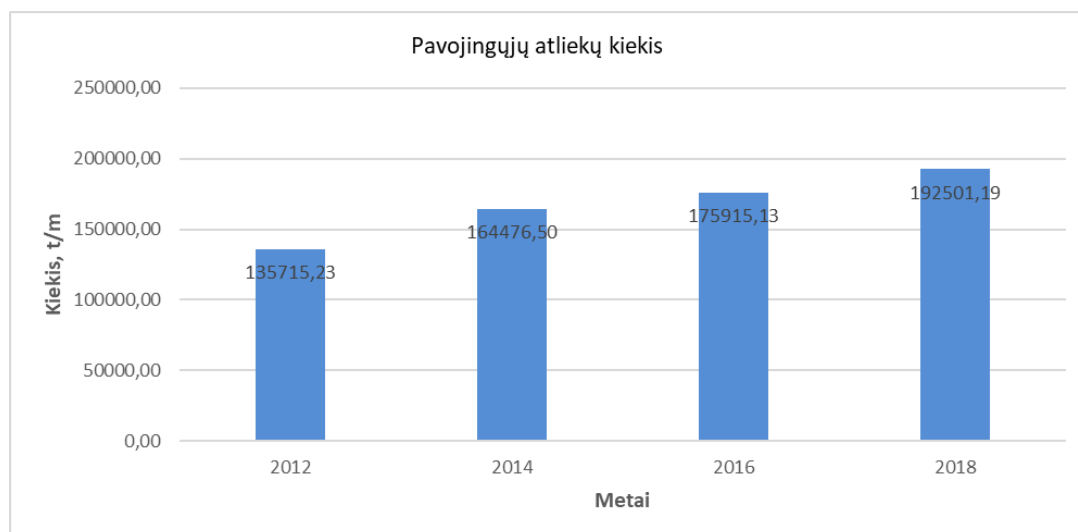

Šaltinis: AAA.

Pav. 2. 2010–2019 m. Lietuvoje surinktas (susidaręs) pavojingųjų atliekų kiekis.

Pagal Pav. 2 pateiktus duomenis, nustatyta, kad nuo 2010 m. iki 2019 m. susidarančių pavojingųjų atliekų kiekis išaugo 72 proc., t. y. nuo 109541 t 2010 m. iki 188187 t 2019 m. Vertinant kasmet surinktų (susidarančių) pavojingųjų atliekų kiekius, nustatyta, kad jis kinta neproporcingai. Daugiausiai pavojingųjų atliekų buvo surinkta (susidarė) 2013, 2018 ir 2019 m.

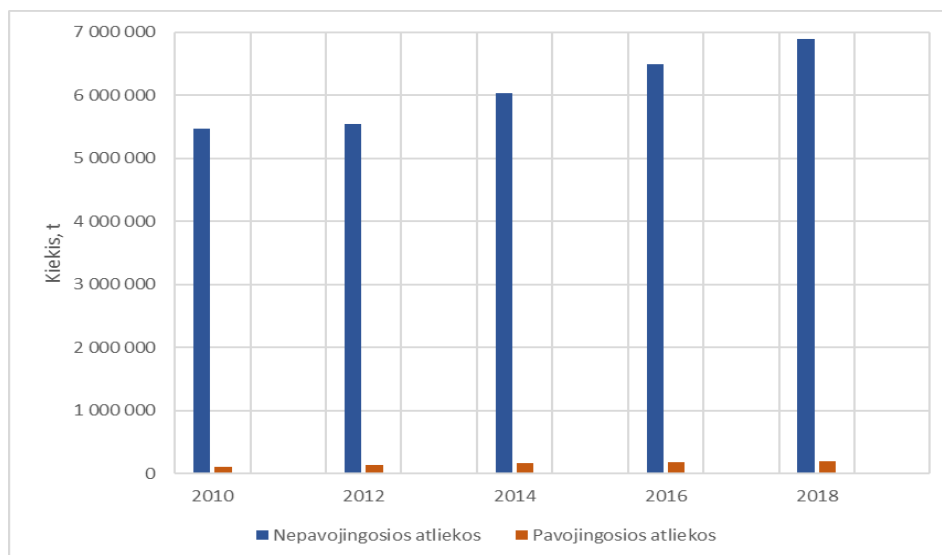
Vertinant 2012, 2014, 2016 ir 2018 m. bendrai Lietuvoje surinktus (susidariusius) pavojingųjų atliekų kiekius, patekusius į atliekų tvarkymo įrenginius, įvertinus ir atliekų apdorojimo atliekas, nustatyta, kad pavojingųjų atliekų kiekis kasmet didėja. Lyginant 2012 m. ir 2018 m. surinktų (susidariusių) atliekų kiekius, 2018 m. surinkta/susidarė 42 proc. daugiau atliekų, t. y. pavojingųjų atliekų kiekis išaugo nuo ~135715 t iki ~192501 t.

Šaltinis: AAA.

Pav. 3. 2012, 2014, 2016, 2018 m. Lietuvoje surinktas (susidaręs) pavojingųjų atliekų kiekis, įvertinus ir atliekų apdorojimo atliekas.

Pavojingųjų atliekų kiekis bendrame susidarančių atliekų kiekyje sudaro nuo 1,92 proc. 2010 m. iki 2,8 proc. 2018 m. Tuo pačiu laikotarpiu nepavojingųjų atliekų kiekis išaugo beveik 26 proc.

Šaltinis: AAA.

Pav. 4. 2014–2018 m. Lietuvoje surinktas (susidaręs) pavojingųjų ir nepavojingųjų atliekų kiekis.

Žemiau pateikiama informacija, kokios pavojingosios atliekos, atsižvelgiant į atliekų rūšis, susidarė Lietuvoje 2010–2019 m. laikotarpyje.

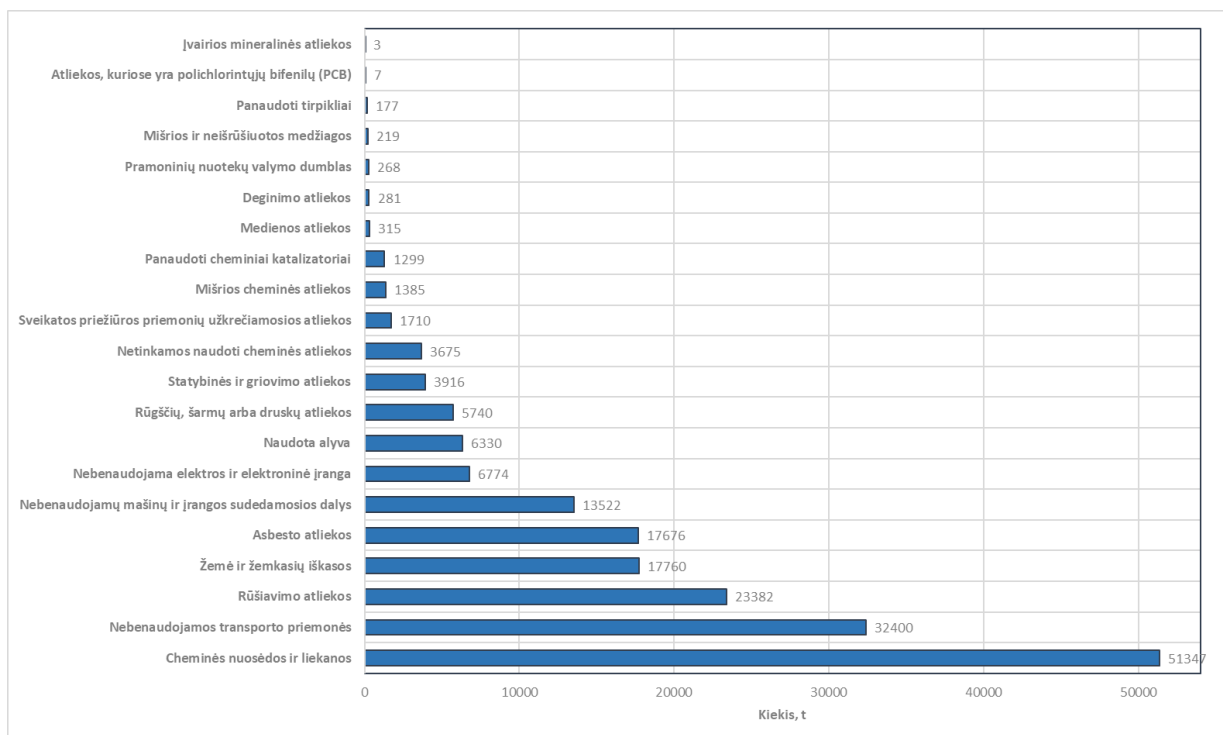
Lentelė 3. 2010–2019 m. Lietuvoje susidaręs (surinktas) pavojingųjų atliekų kiekis pagal atskiras atliekų rūšis.

Pavojingųjų atliekų rūšys	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Panaudoti tirpikliai, t/m	33	68	55	115	124	109	148	160	131	177
Rūgščių, šarmų arba druskų atliekos, t/m	3629	4723	4358	4242	4820	4495	4588	4958	4395	5740
Naudota alyva, t/m	3972	4001	3328	3379	4372	5219	4802	5281	5873	6330
Panaudoti cheminiai katalizatoriai t/m		14	28	870	1	426	447	346	121	1299
Netinkamos naudoti cheminės atliekos, t/m	630	1303	801	1023	1330	1637	1900	2403	3241	3675
Mišrios cheminės atliekos, t/m	847	343	383	628	516	543	742	1579	1116	1385
Cheminės nuosėdos ir liekanos, t/m	45548	46311	34650	45208	44407	44108	43495	29821	40818	51347
Pramoninių nuotekų valymo dumblas, t/m	120	176	151	111	97	91	163	638	37	268
Sveikatos priežiūros priemonių užkrečiamosios atliekos, t/m	1121	883	1144	1150	1266	1275	1242	1244	1323	1710
Stiklo atliekos, t/m	244	99	112	0		2	0	13		
Medienos atliekos, t/m	15	361	668	1495	480	183	155	188	273	315
Atliekos, kuriose yra polichlorintųjų bifenilų (PCB), t/m	67	40	32	22	8	11	19	14	7	7

Pavojingųjų atliekų rūšys	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Nebenaudojamos transporto priemonės, t/m	16382	21198	25010	30724	32160	27442	25280	26115	27532	32400
Nebenaudojama elektros ir elektroninė įranga, t/m	2656	4022	4553	4382	4406	4316	4472	5544	5631	6774
Nebenaudojamų mašinų ir įrangos sudedamosios dalys, t/m	17129	17215	19251	17530	17541	16865	16654	15074	12935	13522
Mišrios ir neišrūšiuotos medžiagos, t/m	44	65	46	67	64	67	57	104	102	219
Rūšiavimo atliekos, t/m	10794	17846	15455	15203	15526	16166	14929	20921	21336	23382
Statybinės ir griovimo atliekos, t/m	73	604	522	612	217	2125	1819	2204	2507	3916
Asbesto atliekos, t/m	4528	5045	16166	14167	18179	11122	9947	14253	14568	17676
Gamtinės kilmės mineralų atliekos, t/m		7	0							
Deginimo atliekos, t/m	210	80	368	944	1300	534	479	301	459	281
Įvairios mineralinės atliekos, t/m	3	2	0	1	2	3	2	4	11	3
Žemė ir žemkasių iškasos, t/m	1496	18295	8446	33343	11063	17845	33981	25524	37955	17760
Iš viso, t/m	109541	142701	135525	175215	157880	154583	165323	156690	180369	188187

Šaltinis: <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/atliekos/atlieku-apskaita/atlieku-apskaitos-duomenys/surinkta-pavojinguju-atlieku-pagal-atiskiras-ju-rusis>

Įvertinus Lentelė 3 pateiktą informaciją, nustatyta, kad kiekvienais metais atliekų kiekiai pagal srautus išsidėsto panašiai, todėl grafinis atliekų rūšių išsidėstymas pateiktas pagal 2019 m. duomenis.

Šaltinis: AAA.

Pav. 5. 2019 m. Lietuvoje susidaręs (surinktas) pavojingųjų atliekų kiekis pagal atliekų rūšis

Vadovaujantis tiek Lentelė 3, tiek Pav. 5 pateikta informacija, pagrindinės Lietuvoje susidarantių pavojingųjų atliekų rūšių yra:

- **cheminės nuosėdos ir liekanos.**

Didžiąją dalį šios rūšies atliekų sudaro kitų laivininkystės rūšių lijaliniai vandenys (atliekos kodas 13 04 03*), naftos produktų/vandens separatorių tepaluotas vanduo (atliekos kodas 13 05 07*), žvyro gaudyklės ir naftos produktų/vandens separatorių atliekų mišiniai (atliekos kodas 13 05 08*), naftos produktų/vandens separatorių dumblas (atliekos kodas 13 05 02*). Šios atliekos daugiausiai susidaro paslaugų sektoriuje, vandens surinkimo, valymo ir tiekimo; nuotekų valymo; regeneravimo ir kitų atliekų tvarkymo, aptarnavimo sektoriuose.

- **eksplloatuoti netinkamos transporto priemonės (toliau – ENTP).**

ENTP susidaro visuose veiklos sektoriuose. Didžioji dalis ENTP susidaro namų ūkiuose.

- **rūšiavimo atliekos.**

Didžiąją dalį šios rūšies atliekų sudaro kitos mechaninio atliekų apdorojimo atliekos (įskaitant medžiagų mišinius), kuriose yra pavojingų cheminių medžiagų (atliekos kodas 19 12 11*), iš anksto sumaišytos atliekos, kuriose yra bent vienos rūšies pavojingųjų atliekų (atliekos kodas 19 02 04*). Rūšiavimo atliekos susidaro atliekų tvarkymo įmonėse.

- **žemės ir žemkasių atliekos.**

Šios rūšies atliekas sudaro išsiliejęs nafta (atliekos kodas 05 01 05*), gruntas ir akmenys, kuriuose yra pavojingų cheminių medžiagų (atliekos kodas 17 05 03*), išsiurbtas dumblas, kuriame yra pavojingų cheminių medžiagų (atliekos kodas 17 05 05*). Didžioji dalis atliekų susidaro vykdant kokso ir rafinuotų naftos produktų gamybos veiklą, statybos bei aptarnavimo sektoriuose.

- **asbesto turinčios atliekos.**

Didžioji dalis šios rūšies atliekų yra statybinės medžiagos, turinčios asbesto (atliekos kodas 17 06 05*), izoliacinės medžiagos, kuriose yra asbesto (17 06 01*). Šios atliekos daugiausiai susidaro statybos sektoriuje bei namų ūkiuose. Mažesni kiekiai susidaro žemės ūkio, miškininkystės ir žvejybos sektoriuje, aptarnavimo sektoriuje.

- **nebenaudojamų mašinų ir įrangos sudedamosios dalys.**

Prie šios rūšies atliekų priskiriamos įv. baterijos ir akumuliatoriai, iš ENTP atskirtos pavojingosios dalys (pvz.: tepalų, kuro filtrai, oro pagalvės, gyvsidabrio turinčios dalys), dienos šviesos lempos ir kitos atliekos, kuriose yra gyvsidabrio. Didžioji dalis švino akumuliatorių, kurie ir sudaro didžiąją dalį šios rūšies atliekų susidaro namų ūkiuose, aptarnavimo sektoriuje.

- **nebenaudojama elektros ir elektroninė įranga.**

Lyginant 2010 ir 2019 m duomenis nustatyta, kad susidarančių EEĮ atliekų kiekis išaugo 2,55 karto (nuo 2656 t 2010 m. iki 6774 t 2019 m.). Šių atliekų didžiausi kiekiai susidaro namų ūkiuose ir aptarnavimo sektoriuje.

- **naudota alyva.**

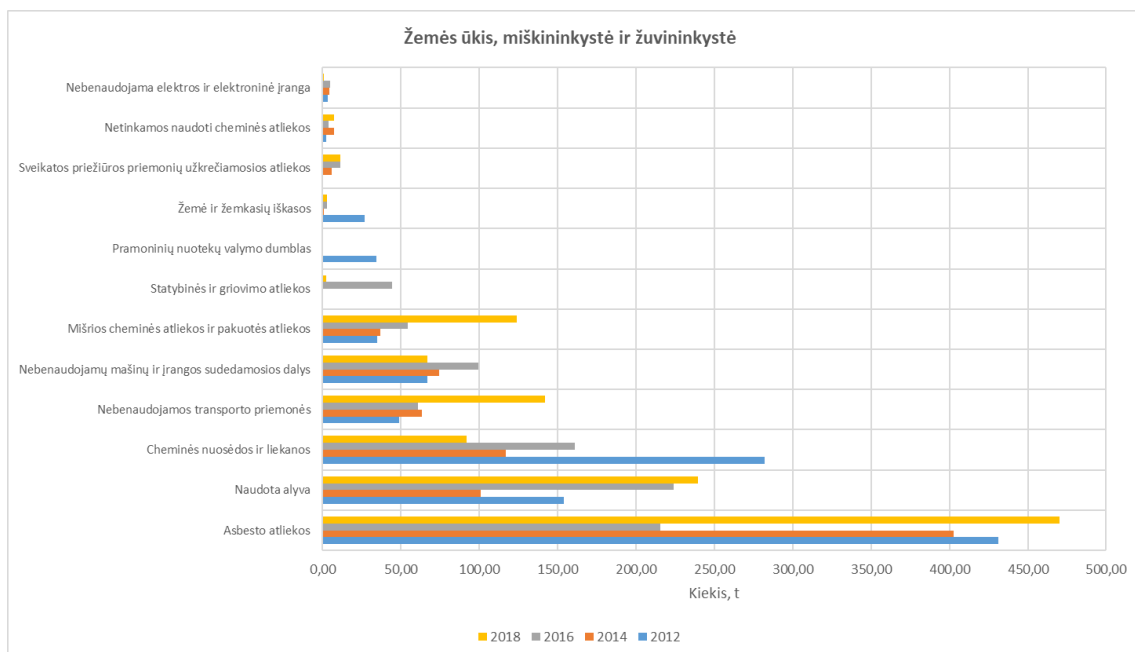
Didžioji dalis alyvos atliekų susidaro aptarnavimo sektoriuje.

Tik vienerius metus buvo susidariusios gamtinės kilmės mineralų atliekos (2011 m. susidarė 7 t šių atliekų). Pavojingosios stiklo atliekos nuo 2014 m. visai nesusidarė, arba šių atliekų kiekis sudarė nuo 2 t/m. iki 13 t/m. Kasmet mažėja (nuo 67 t 2013 m. iki 7 t 2019 m.) atliekų, kuriose yra polichlorintųjų bifenilų (PCB), kiekis.

Vertinant kokios pavojingosios atliekos susidarė vykdant tam tikras veiklas, išanalizuoti AAA duomenys apie 2012, 2014, 2016, 2018 m. Lietuvoje surinktas/susidarančias pavojingąsias atliekas atskiruose sektoriuose.

Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė.

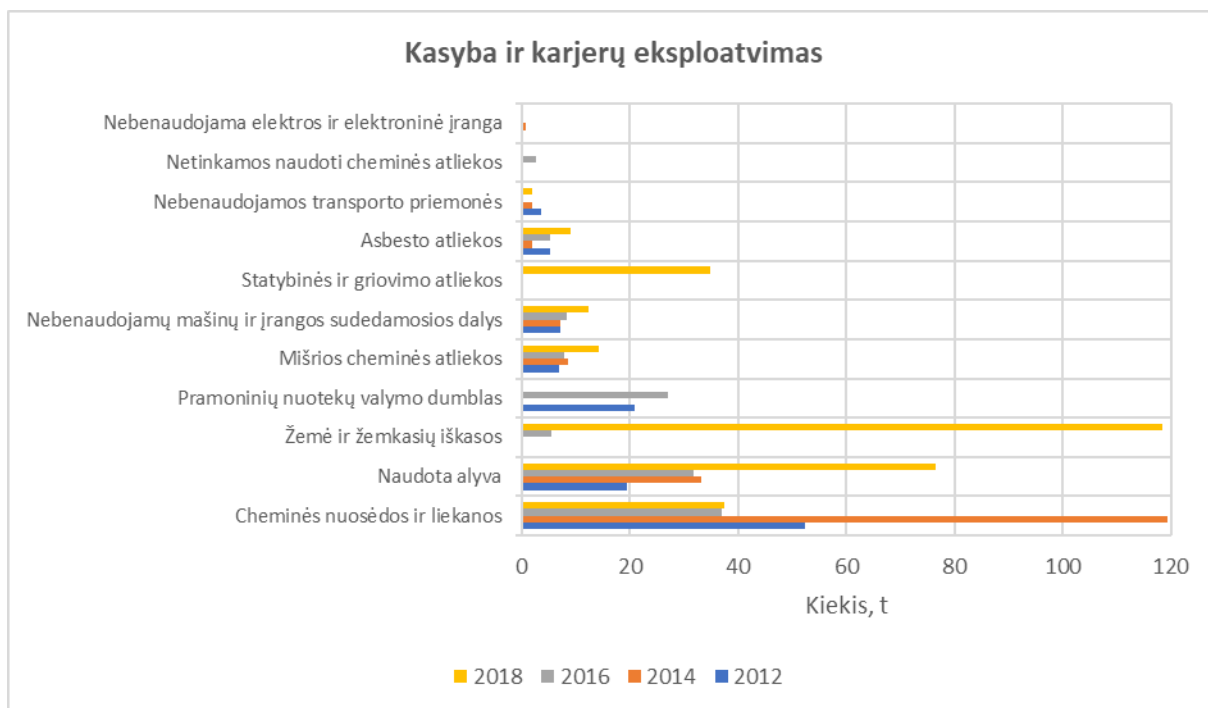
Įvertinus šiame ūkio sektoriuje susidarančias pavojingąsias atliekas, nustatyta, kad pagal analizuojamų 4 metų duomenų vidurkį, daugiausiai (apie 38,5 proc.) susidaro *statybinių medžiagų, turinčių asbesto* (kodas 17 06 05*). Apie 18,2 proc. nuo bendro susidarančių pavojingųjų atliekų kiekio sudaro *naudotos alyvos atliekos* (13 02 08* - kita variklio, pavarų dėžės ir tepalinė alyva), apie 16,5 proc. - *cheminių nuosėdų ir liekanų atliekos* (13 05 07* - naftos produktų/vandens separatorių tepaluotas vanduo; 13 05 02* - naftos produktų/vandens separatorių dumblas; 13 04 03* - kitų laivininkystės rūšių lijaliniai vandenys), apie 8 proc. - *ENTP. Nebenaudojamų mašinų ir įrangos sudedamosios dalys* (atliekų kodai 16 01 21* (pavojingos sudedamosios dalys, nenurodytos 16 01 07-16 01 11, 16 01 13 ir 16 01 14 pozicijose), 16 06 01* (švino akumuliatoriai), 16 01 07* (tepalų filtrai)) sudaro apie 7,8 proc. *Mišrios cheminės atliekos* (15 01 10* - pakuotės, kuriose yra pavojingų cheminių medžiagų likučių arba kurios yra jomis užterštos) sudaro apie 6,3 proc. Kiti atliekų srautai sudaro 1 proc. ir mažiau nuo bendro šiame sektoriuje susidarančių pavojingųjų atliekų kiekio. Detalesnė informacija pateikta Pav. 6.

Pav. 6. Žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje susidaranti pavojingosios atliekos.

Kasyba ir karjerų eksploatavimas

Kasybos ir karjerų eksploatavimo sektoriuje, pagal analizuojamų 4 metų duomenų vidurkį, daugiausiai (apie 32 proc.) susidaro *cheminių nuosėdų ir liekanų atliekų* (15 02 02* - absorbentai, filtrų medžiagos (įskaitant kitaip neapibrėžtus tepalų filtrus), pašluostės, apsauginiai drabužiai, užteršti pavojingomis cheminėmis medžiagomis; 13 05 08* - žvyro gaudyklės ir naftos produktų/vandens separatorių atliekų mišiniai). Apie 22,4 proc. nuo bendro susidaranti pavojingųjų atliekų kiekio sudaro *naudotos alyvos atliekos* (13 02 08* - kita variklio, pavarų dėžės ir tepalinė alyva), apie 17,2 proc. - *žemės ir žemkasių iškasų atliekos* (17 05 03* - gruntas ir akmenys, kuriuose yra pavojingų cheminių medžiagų), apie 6,6 proc. - pramoninių nuotekų valymo dumblo atliekų (01 05 05* - gręžinių dumblas ir atliekos, kuriuose yra naftos). *Mišrios cheminės atliekos* (15 01 10* - pakuotės, kuriose yra pavojingų cheminių medžiagų likučių arba kurios yra jomis užterštos) sudaro apie 5,2 proc. Kiti atliekų srautai sudaro 5 proc. ir mažiau nuo bendro šiame sektoriuje susidaranti pavojingųjų atliekų kiekio. Detalesnė informacija pateikta Pav. 7.

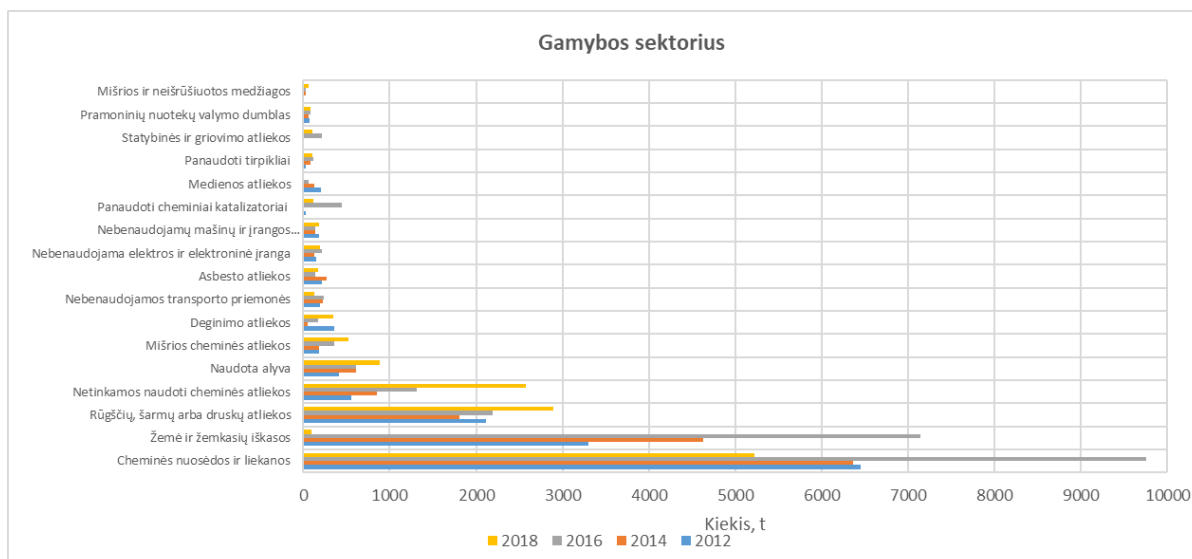

Pav. 7. Kasybos ir karjerų eksploatavimo sektoriuje susidarančios pavojingosios atliekos.

Gamybos sektorius

Į šį sektorių įeina visos veiklos nurodytos Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus⁸ C sekcijoje. Vadovaujantis AAA duomenimis apie Lietuvoje surinktas/susidarančias pavojingąsias atliekas, pagal analizuojamų 4 metų duomenų vidurkį, gamybos sektoriuje apie 41 proc. visų susidarančių pavojingųjų atliekų sudaro *cheminių nuosėdų ir liekanų atliekos* (13 05 02* – naftos produktų/vandens separatorių dumblas; 13 05 07* – naftos produktų/vandens separatorių tepaluotas vanduo; 15 02 02* – absorbentai, filtrų medžiagos (įskaitant kitaip neapibrėžtus tepalų filtrus), pašluostės, apsauginiai drabužiai, užteršti pavojingomis cheminėmis medžiagomis; 13 05 08* – žvyro gaudyklės ir naftos produktų/vandens separatorių atliekų mišiniai), apie 22,6 proc. *žemė ir žemkasių iškasos atliekos* (17 05 03* – gruntas ir akmenys, kuriuose yra pavojingų cheminių medžiagų), apie 13 proc. – *rūgščių, šarmų arba druskų atliekos* (11 01 05* – ėsdinimo rūgštys, 11 01 07* – ėsdinimo šarmai), apie 8 proc. – netinkamos naudoti cheminės atliekos (08 01 11* – dažų ir lako, kuriuose yra organinių tirpiklių ar kitų pavojingų cheminių medžiagų, atliekos; 08 04 09* – klijų ir hermetikų, kuriuose yra organinių tirpiklių ar kitų pavojingų cheminių medžiagų, atliekos ir pan.), apie 3,8 proc. – *naudotos alyvos atliekos* (13 02 08* – kita variklio, pavarų dėžės ir tepalinė alyva; 05 01 03* – rezervuarų dugno dumblas, 12 01 09* – mašininės emulsijos ir tirpalai, kuriuose nėra halogenų). Kitų atliekų sudaro 1,9 proc. ir mažiau nuo bendro šiame sektoriuje susidarančių pavojingųjų atliekų kiekio (žr. Pav. 8).

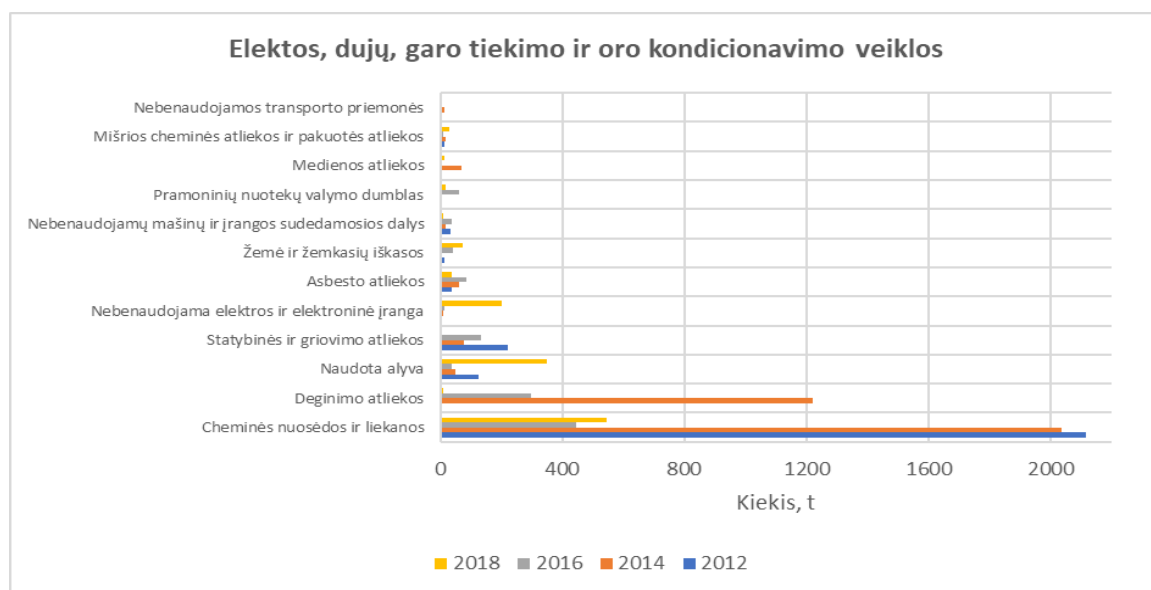
⁸ 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1893/2006 nustatantis statistinį ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių NACE 2 red. ir iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 3037/90 bei tam tikrus EB reglamentus dėl konkrečių statistikos sričių (<https://osp.stat.gov.lt/static/evrk2.htm>).

Pav. 8. Gamybos sektoriuje susidarančios pavojingosios atliekos.

Elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo sektorius

Išanalizavus šiame sektoriuje susidarančias atliekas, nustatyta, kad apie 59,3 proc. susidarančių atliekų sudaro *cheminės nuosėdos ir liekanos* (13 05 07* - naftos produktų/vandens separatorių tepaluotas vanduo, 13 05 02* - naftos produktų/vandens separatorių dumblas, 13 07 01* - mazutas ir dyzelinis kuras), apie 17,7 proc. sudaro *deginimo atliekos* (10 01 14* - bendrojo deginimo dugno pelenai, šlakas ir garo katilų dulkės, kuriuose yra pavojingų cheminių medžiagų, 10 01 04* - lakieji naftos pelenai ir garo katilų dulkės), *naudotos alyvos atliekos* sudaro apie 6,5 proc. (05 01 03* - rezervuarų dugno dumblas; 13 03 10* - kita izoliacinė ir šilumą perduodanti alyva ir pan.), *statybinės ir griovimo atliekos* sudaro apie 5 proc. (17 02 04* - stiklas, plastikas ir mediena, kuriuose yra pavojingų cheminių medžiagų arba kurie yra jomis užteršti), *nebenaudojamos elektros ir elektroninė įrangos atliekos* – 2,7 proc. (16 02 13* - nebenaudojama įranga, kurioje yra pavojingų sudedamųjų dalių (3), nenurodytų 16 02 09–16 02 12 pozicijose ir pan.). Kitos atliekos sudaro 2,5 proc. ir mažiau nuo bendro šiame sektoriuje susidarančių pavojingųjų atliekų kiekio (žr. Pav. 9).

Pav. 9. Elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo sektoriuje susidarančios pavojingosios atliekos.

Vandens tiekimo bei nuotekų valymo sektorius

Šiame sektoriuje daugiausiai susidaro *cheminių nuosėdų ir liekanų atliekų* (71,4 proc.) bei *žemės ir žemkasių iškasenų atliekų* (26,9 proc.). Detalesnė informacija pateikta Pav. 10.

Dėl plačios duomenų aprėpties (nuo 0,3 t iki 3952 t), informacija pateikta dviejuose grafikuose.

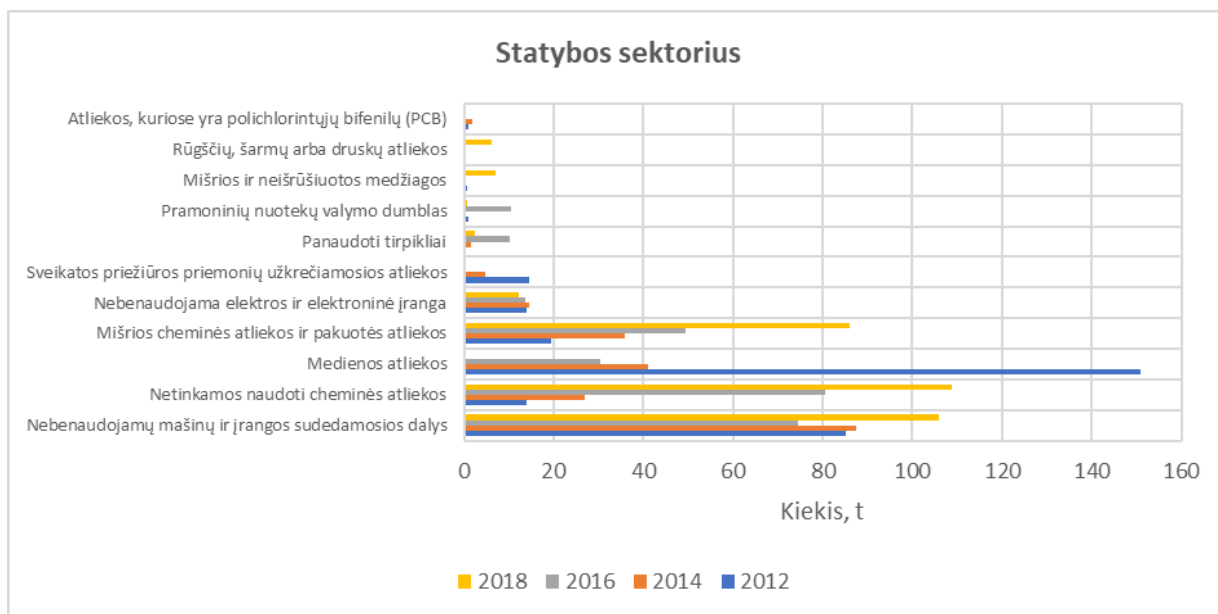
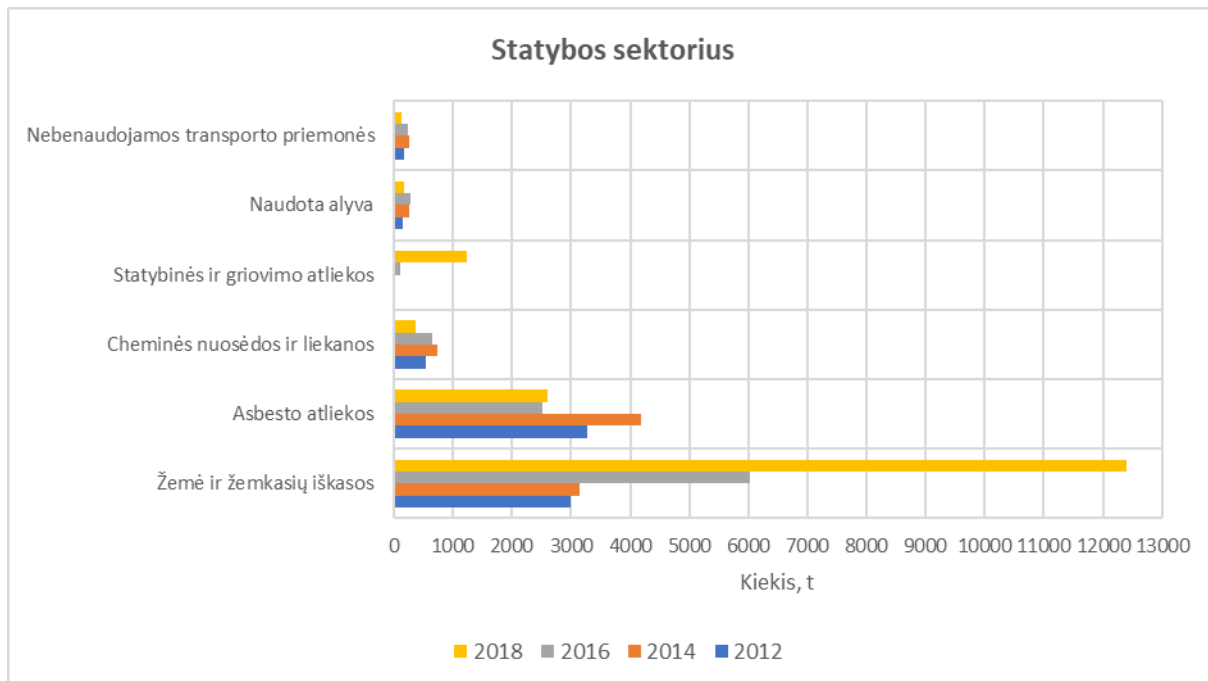
Pav. 10. Vandens tiekimo bei nuotekų valymo sektoriuje susidaranti pavojingosios atliekos.

Statybos sektorius

Statybos sektoriuje, pagal analizuojamų 4 metų vidutinius duomenis, daugiausiai (apie 56,3 proc.) susidaro *žemės ir žemkasių iškasų atliekos* (17 05 03* - gruntas ir akmenys, kuriuose yra pavojingų cheminių medžiagų). *Asbesto atliekos* sudaro apie 28,9 proc. (17 06 05* - statybinės medžiagos, turinčios asbesto, 17 06 01* - izoliacinės medžiagos, kuriuose yra asbesto), *cheminės nuosėdos ir liekanos* sudaro apie 5,3 proc. (13 05 07* -

naftos produktų/vandens separatorių tepaluotas vanduo; 13 05 02* - naftos produktų/vandens separatorių dumblas, 13 05 08* - žvyro gaudyklės ir naftos produktų/vandens separatorių atliekų mišiniai). Kitų atliekų kiekis sudaro 2 proc. ir mažiau nuo bendro šiame sektoriuje susidarančių pavojingųjų atliekų kiekio (žr. Pav. 11).

Dėl plačios duomenų aprėpties (nuo 0,8 t iki 12400 t), informacija pateikta dviejuose grafikuose.

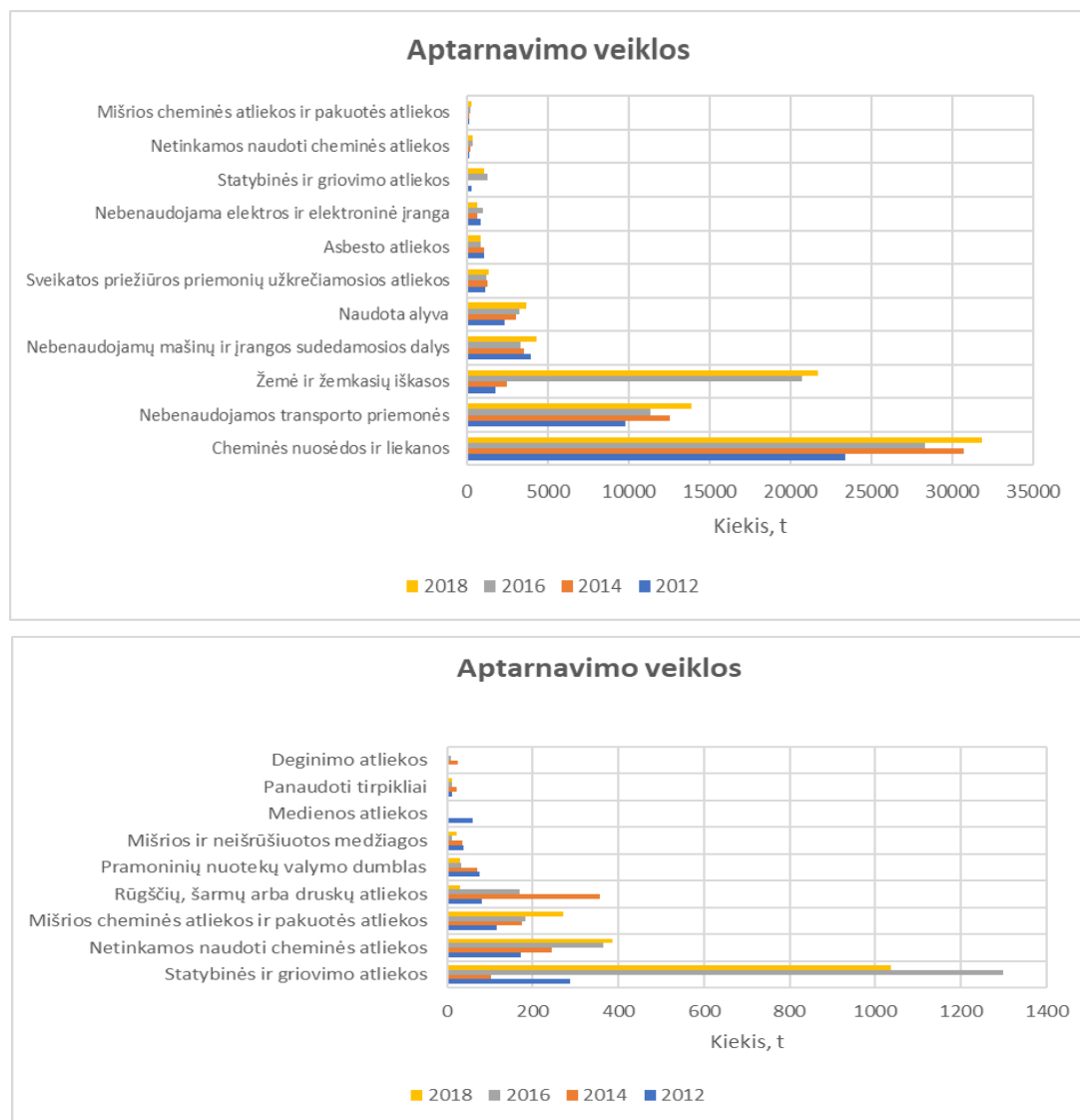
Pav. 11. Statybos sektoriuje susidarančios pavojingosios atliekos.

Aptarnavimo sektorius

Aptarnavimo sektoriuje apie 45 proc. viso susidarančio pavojingųjų atliekų kiekio sudaro *cheminės nuosėdos ir liekanos* (13 04 03* - kitų laivininkystės rūšių lijaliniai vandenys, 13 05 07* - naftos produktų/vandens separatorių tepaluotas vanduo, 13 05 08* - žvyro gaudyklės ir naftos produktų/vandens separatorių atliekų mišiniai ir pan.), apie 18,8 proc. sudaro *ENTP, žemės ir žemkasių iškasos atliekos* taip pat sudaro apie 18,4 proc.

(17 05 03* - gruntas ir akmenys, kuriuose yra pavojingų cheminių medžiagų, 05 01 05* - išsiliejusi nafta). *Nebenaudojamų mašinų ir įrangos sudedamosios dalys* sudaro 5,9 proc. (16 06 01* - švino akumuliatoriai, 16 01 21* - pavojingos sudedamosios dalys, nenurodytos 16 01 07–16 01 11, 16 01 13 ir 16 01 14 pozicijose, 16 01 07* - tepalų filtrai ir pan.), *naudotos alyvos atliekos* sudaro apie 4,8 proc. Kitos atliekos sudaro 1,9 proc. ir mažiau nuo bendro šiame sektoriuje susidarančių pavojingųjų atliekų kiekio (žr. Pav. 12).

Dėl plačios duomenų aprėpties (nuo 1,3 t iki beveik 31794 t), informacija pateikta dviejuose grafikuose.

Pav. 12. Aptarnavimo sektoriuje susidarančios pavojingosios atliekos.

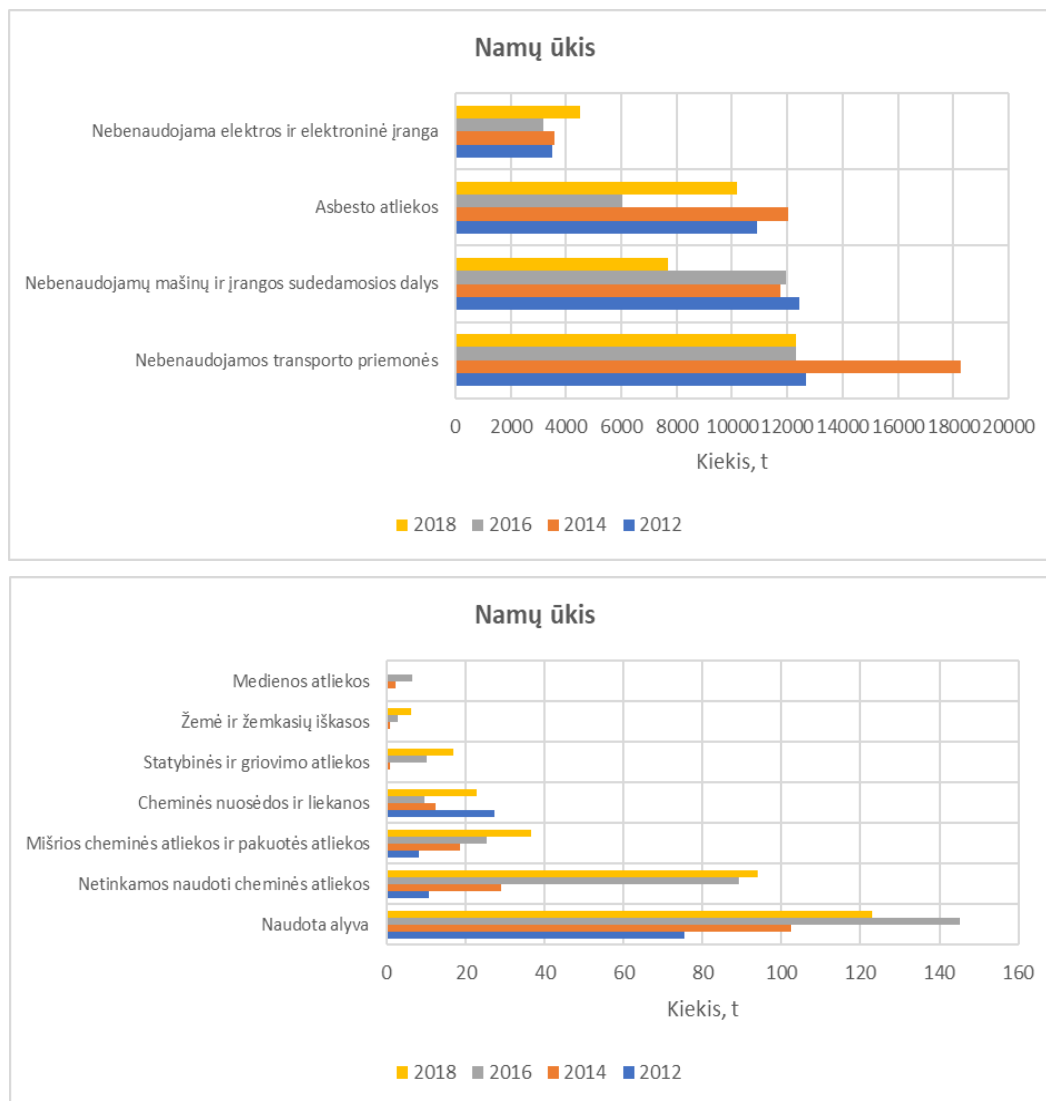
Namų ūkiai.

Namų ūkiuose didžioji dalis (apie 36 proc.) susidarančių pavojingųjų atliekų sudaro *ENTP*, apie 28,4 proc. sudaro *nebenaudojamų mašinų ir įrangos sudedamosios dalys* (16 06 01* - švino akumuliatoriai, 20 01 33* - baterijos ir akumuliatoriai, nurodyti 16 06 01, 16 06 02 arba 16 06 03, nerūšiuotos baterijos ar akumuliatoriai, kuriuose yra tos baterijos, 20 01 21* - dienos šviesos lempos ir kitos atliekos, kuriuose yra gyvsidabrio ir pan.), apie 25,4 proc. sudaro *asbesto atliekos* (17 06 05* - statybinės medžiagos, kuriuose yra asbesto ir pan.), apie 9,6 proc. sudaro *nebenaudojama elektros ir elektroninė įranga* (20 01 35* - nebenaudojama elektros ir elektroninė įranga, nenurodyta 20 01 21 ir 20 01 23

pozicijose, kurioje yra pavojingųjų sudedamųjų dalių, 20 01 23* - nebenaudojama įranga, kurioje yra chlorfluorangliavandenilių). Kitų atliekų kiekis sudaro apie 0,3 proc. ir mažiau nuo bendro namų ūkiuose susidarančių pavojingųjų atliekų kiekio (žr. Pav. 13).

Pažymėtina, kad ENTP ir ENTP dalių atliekos nėra komunalinio srauto atliekos. Nevertinant šių atliekų, daugiausiai namų ūkiuose susidaro asbesto, EEĮ atliekos, nebetinkamos naudoti cheminės medžiagos.

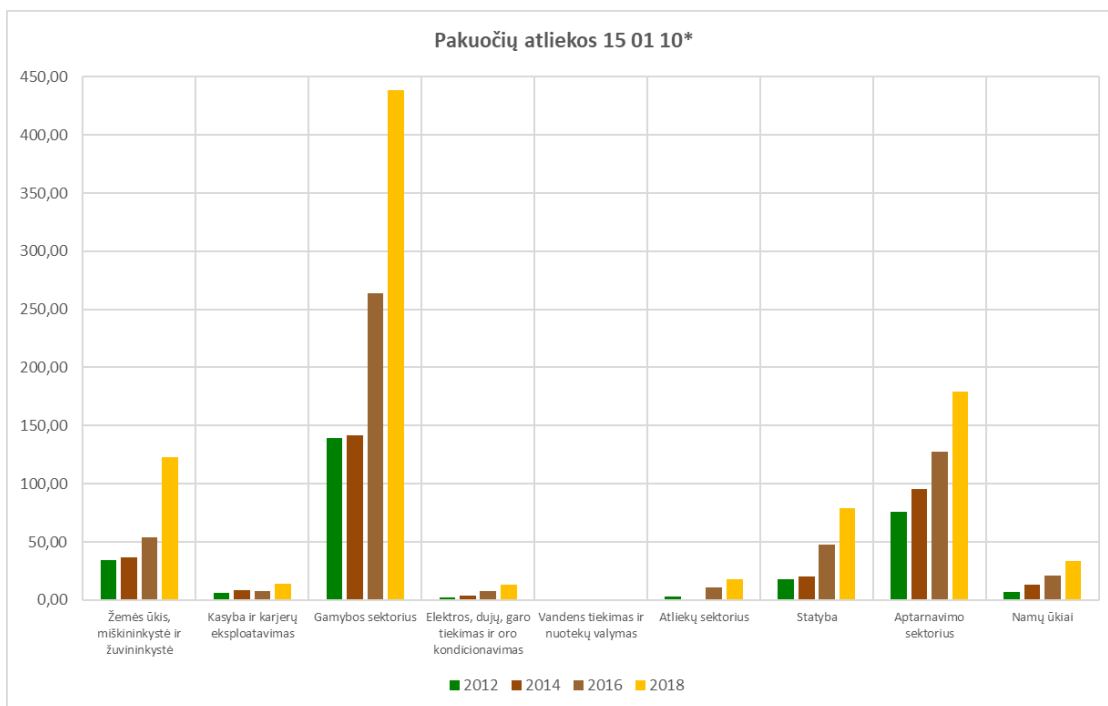
Dėl plačios duomenų aprėpties (nuo 0,85 t iki beveik 12300 t), informacija pateikta dviejuose grafikuose.

Pav. 13. Namų ūkiuose susidarančios pavojingosios atliekos.

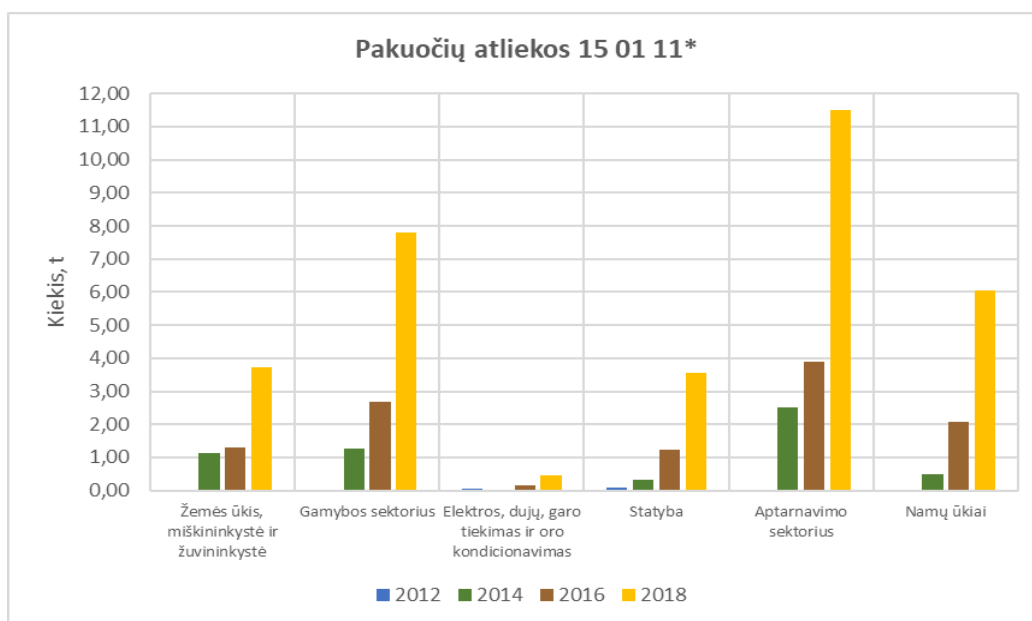
Pakuočių atliekų susidarymas

Vertinant pavojingųjų pakuočių atliekų susidarymo šaltinius nustatyta, kad pakuočių atliekos kodu 15 01 10* (pakuotės, kuriose yra pavojingų cheminių medžiagų likučių arba kurios yra jomis užterštos) daugiausiai susidaro *gamybos sektoriuje* (~55 proc.), *žemės ūkyje, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje* (~14 proc.) bei *statybos sektoriuje* (~11 proc.). Namų ūkiuose susidaro apie 4 proc. nuo bendro 2012-2018 m. Lietuvoje surinktų pakuočių atliekų kodu 15 01 10* kiekio (žr. Pav. 14).

Pav. 14. Pakuočių atliekų kodu 15 01 10* susidarymo šaltiniai.

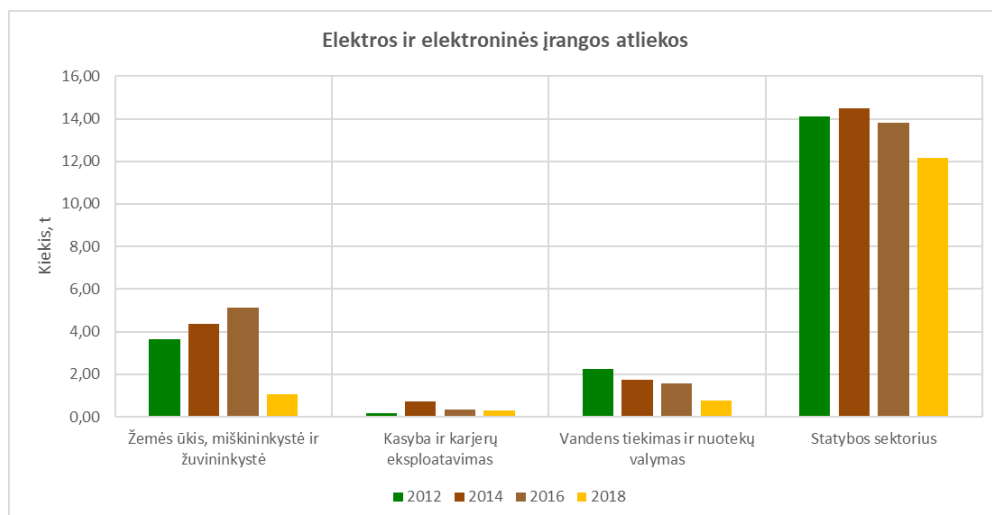
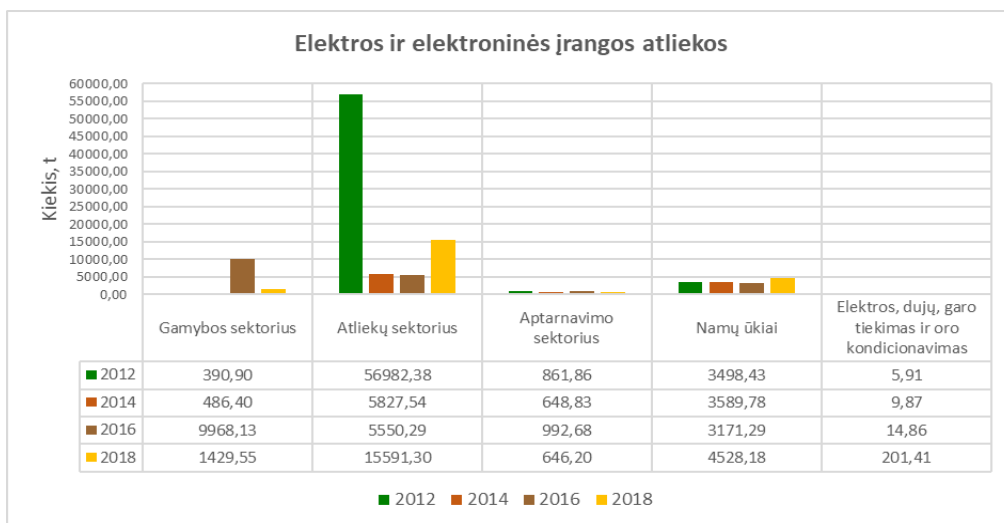
Pakuočių atliekos kodu 15 01 11* (metalinės pakuotės, įskaitant suslėgto oro talpyklas, kuriose yra pavojingų kietų poringų rišamųjų medžiagų (pvz., asbesto), įskaitant tuščius slėginius kontenerius) daugiausiai susidaro *aptarnavimo sektoriuje* (~36 proc.), *gamybos sektoriuje* (~23 proc.) bei *namų ūkiuose* (~17 proc.), vertinant bendrą 2012-2018 m. Lietuvoje surinktų pakuočių atliekų kodu 15 01 11* kiekį (žr. Pav. 15).

Pav. 15. Pakuočių atliekų kodu 15 01 11* susidarymo šaltiniai.

Vertinant pavojingųjų elektros ir elektroninės įrangos atliekų susidarymą, nustatyta, kad didžiausi kiekiai, nevertinant atliekas tvarkančių įmonių, susidaro *namų ūkiuose ir gamybos sektoriuje* (žr. Pav. 16).

Dėl plačios duomenų aprėpties (nuo 0,2 t iki 56982 t), informacija pateikta dviejuose grafikuose.

Pav. 16. Pavojingųjų elektros ir elektroninės įrangos atliekų susidarymo šaltiniai.

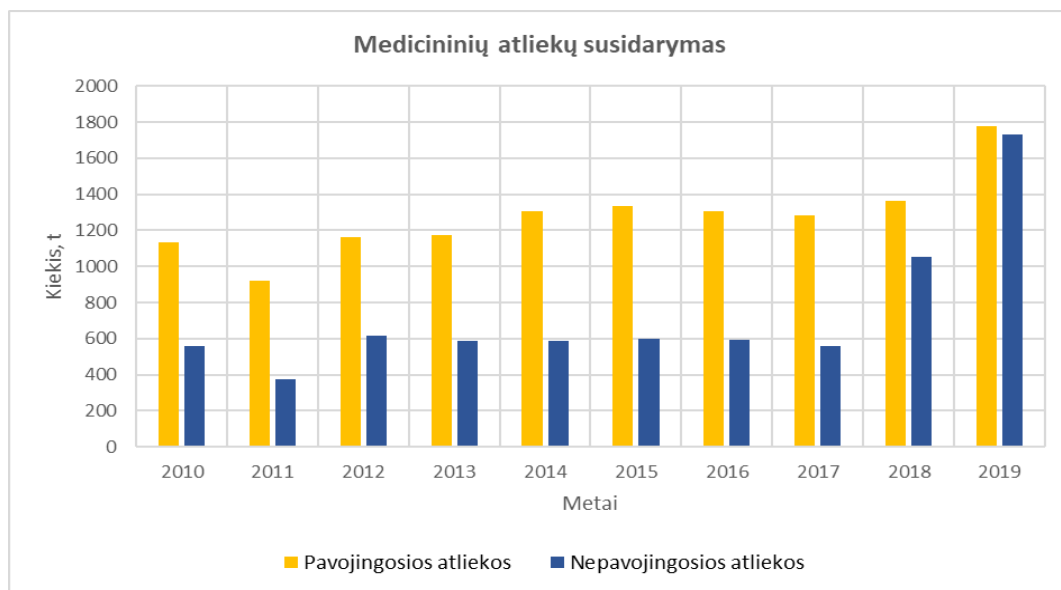
Medicinininių atliekų susidarymas

Vertinant Lietuvoje 2012–2018 m. susidariusius pavojingųjų medicininių atliekų kiekius (atliekos kodais 18 01 03*, 18 01 06*, 18 01 08*, 18 02 02*, 18 02 05*, 18 02 07*), nustatyta, kad daugiausiai (apie 98 proc.) šių pavojingųjų atliekų susidaro sveikatos priežiūros įstaigose (žr. Lentelė 4). Apie 0,98 proc. nuo bendro susidarantių pavojingųjų atliekų kiekio susidaro žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje. Apie 1 proc. šių atliekų susidaro pas atliekų tvarkytojus.

Sveikatos priežiūros įstaigose susidarantių medicininių atliekų rūšiavimas, surinkimas, pakavimas, ženklavimas, pradinis apdorojimas (kenksmingumo pašalinimo) ir laikinas laikymas vykdomas vadovaujantis HN 66:2013 „Medicinininių atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“ reikalavimais.

Lentelė 4. 2012–2018 m. Lietuvoje susidaręs pavojingųjų medicininių atliekų kiekis pagal jų susidarymo šaltinį.

Metai	Susidarančių atliekų kiekis, t								
	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	Gamybos sektorius	Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	Vandens tiekimas ir nuotekų valymas	Statybos sektorius	Sveikatos priežiūros įstaigos	Namų ūkis	Atliekų tvarkytojai	Bendras kiekis
2012	0,000	0,199	0,028	0,003	14,659	1 128,676	0,000	20,168	1163,733
2014	6,568	1,333	0,105	0,006	4,613	1 280,240	0,000	15,012	1307,877
2016	11,240	0,605	0,017	0,002	0,062	1 282,613	0,127	13,908	1308,574
2018	12,861	1,178	0,309	0,002	0,071	1 348,322	0,042	1,702	1364,488

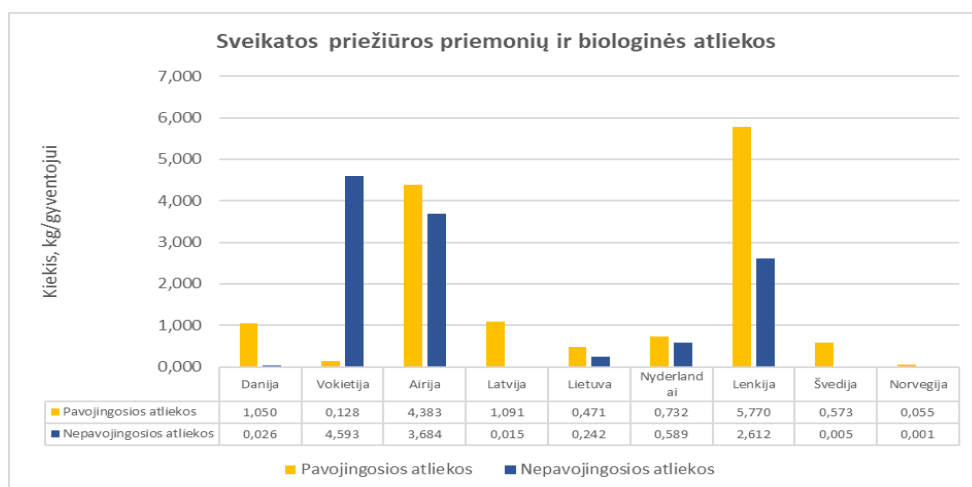

Pav. 17. Pavojingųjų ir nepavojingųjų medicininių atliekų susidarymas 2010–2019 m.

Vertinant bendrus pavojingųjų medicininių atliekų (atliekos kodais 18 01 03*, 18 01 06*, 18 01 08*, 18 02 02*, 18 02 05*, 18 02 07*) susidarymo kiekius, nustatyta, kad šių atliekų kiekis kasmet didėja. Nuo 2010 m. iki 2019 m. pavojingųjų medicininių atliekų kiekis išaugo ~56,4 proc., t. y. 2010 m. susidarė atliekų - 1134,446 t, o 2019 m. - 1774,513 t. Taip pat matomas ženklus ir nepavojingųjų medicininių atliekų (atliekų kodai: 18 01 01, 18 01 02, 18 01 04, 18 01 07, 18 01 09, 18 02 01, 18 02 03, 18 02 06, 18 02 08) kiekio augimas. Lyginant 2010 m ir 2019 m. duomenis, nepavojingųjų atliekų kiekis išaugo 3 kartus (nuo 560,73 t 2010 m. iki 1731,846 t 2019 m.).

Pažymėtina, kad HN 66:2013 „Medicininų atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“ priede pateiktas medicininių atliekų grupių sąrašas, kuriame nurodyta, kokį atliekos kodą iš atliekų sąrašo 18 01 grupės reikia priskirti tam tikroms sveikatos priežiūros įstaigose susidarančioms atliekoms. Todėl galima teigti, kad HN 66:2013 sveikatos priežiūros įstaigoms pateikta informacija, kurios jose susidarančios medicininės atliekos yra pavojingosios, kurios – nepavojingosios ir kokį atliekos kodą joms priskirti.

Palyginimui pateikiame kitose valstybėse susidarančių pavojingųjų ir nepavojingųjų medicininių atliekų santykį.

Pav. 18. 2018 m. pavojingųjų ir nepavojingųjų medicininių atliekų susidarymas nagrinėjamose valstybėse, kg/gyventojui (šaltinis: Eurostat).

Pažymėtina, kad Eurostat duomenų bazėje pateikta informacija ne apie visas 18 01 ir 18 02 grupės atliekas.

Lyginant Pav. 18 pateiktą kitose valstybėse 2019 m. susidariusių pavojingųjų medicininių atliekų (atliekų kodai: 18 01 03*, 18 02 02*) ir nepavojingųjų medicininių atliekų (atliekų kodai: 18 01 01, 18 01 02, 18 01 04, 18 02 01, 18 02 03) santykį, nustatyta, kad jis yra skirtingas, t. y. Vokietijoje ženkliai daugiau susidaro nepavojingųjų medicininių atliekų. Kitose šalyje, tame tarpe ir Lietuvoje yra atvirkščiai – daugiau nei 50 proc. nuo bendro medicininių atliekų kiekio susidaro pavojingosios medicininės atliekos (Pav. 18). Vadovaujantis šia informacija galima teigti, kad Lietuvoje susidarančių pavojingųjų medicininių atliekų ir nepavojingųjų medicininių atliekų santykis yra panašus kaip ir kitose šalyse.

Pagal AAA puslapyje skelbiamą informaciją apie medicininių atliekų tvarkymą, Lietuvoje pavojingosios medicininės atliekos dažniausiai apdorojamos, deginamos bei išvežamos (eksportuojamos). Infekuotos medicininės atliekos yra nukenksminamos. Po nukenksminimo šios medicininės atliekos tampa nepavojingomis, kurioms suteikiamas 18 skyriaus atliekų kodai. Pagal Lietuvoje galiojantį teisinį reglamentavimą, draudžiama šalinti tiek infekuotas, tiek nepavojingasias medicininės atliekas sąvartyne.

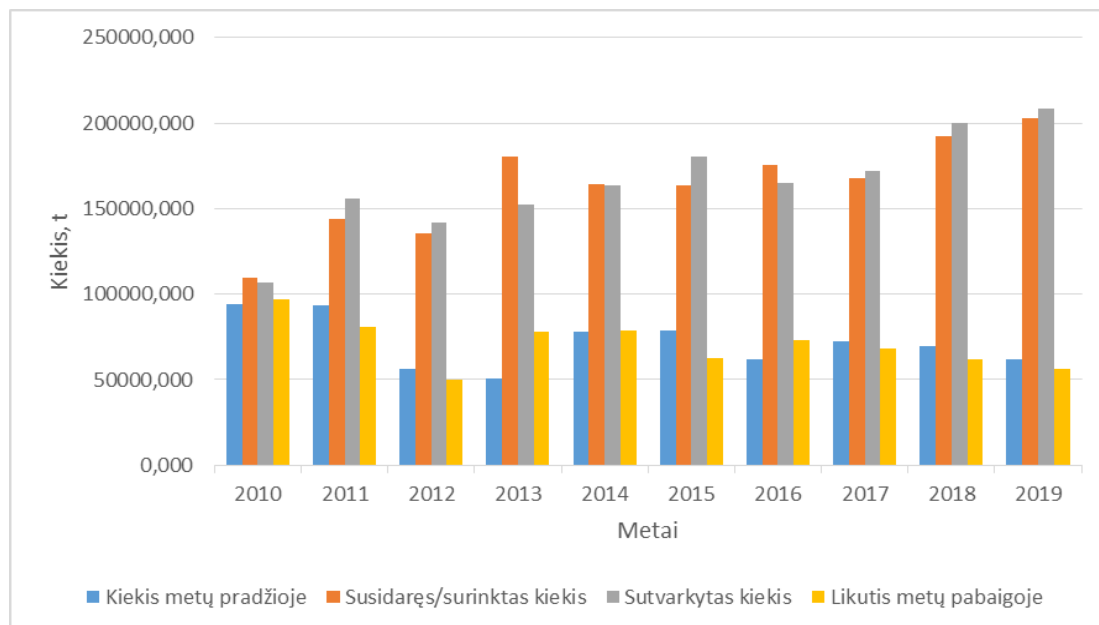
Išvados ir apibendrinimas. Vadovaujantis šiame skyriuje pateikta informacija, galima daryti išvadą, kad kasmet Lietuvoje susidaro vis didesni pavojingųjų atliekų kiekiai. Daugiausiai pavojingųjų atliekų susidaro *aptarnavimo sektoriuje* (šis sektorius Lietuvoje yra daug plačiau išvystytas nei pramonė) ir *namų ūkiuose*.

Vertinant pagal atliekų kodus, susidarančių *ENTP, grunto ir akmenų, kuriuose yra pavojingų cheminių medžiagų, kitų laivininkystės rūšių lijalinių vandenų, statybinių medžiagų, turinčios asbesto, švino akumuliatorių* kiekis kasmet auga. Tam įtakos turi atliekų supirkimo kaina (ENTP, švino akumuliatoriai) bei tam tikruose sektoriuose (laivininkystė, statyba) išvystyta veikla. Kai kurių atliekų, pvz., smulkios stiklo atliekos ir stiklo milteliai, kuriuose yra sunkiųjų metalų, kiekiai mažėjo, o 2018 m. ir nesusidarė. Tikėtina, kad tokių atliekų Lietuvoje jau mažai aptinkama.

Vadovaujantis statistiniais duomenimis nustatyti, ar atliekos buvo tinkamai identifikuotos, negalima. Siekiant nustatyti ar atlieka buvo tinkamai identifikuota, reikia tiksliai žinoti jos susidarymo šaltinį, pačios atliekos sudėtį ir pan., t. y. turėti daugiau informacijos apie pačią identifikuojamą atlieką.

2.2.2 Pavojingųjų atliekų tvarkymas

Vadovaujantis AAA skelbiama informacija, Lietuvoje 2010 m. buvo sutvarkyta apie 52 proc. susidariusių/surinktų atliekų (į šį kiekį įskaičiuotas ir kiekis metų pradžioje), o 2019 m. – 79 proc. Detalesnė informacija pateikta Pav. 19.

Šaltinis: <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/atliekos/atlieku-apskaita/atlieku-apskaitos-duomenys/suvestine-pagal-atlieku-kodus>

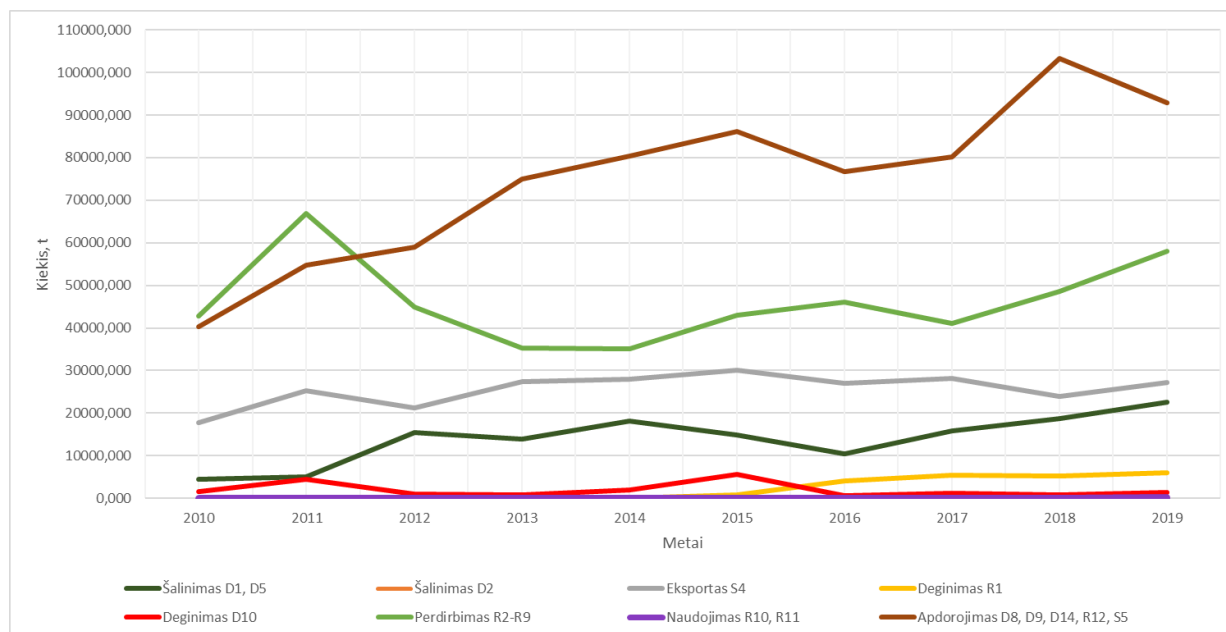
Pav. 19. 2010–2019 m. Lietuvoje susidaręs/surinktas ir sutvarkytas pavojingųjų atliekų kiekis.

Lietuvoje didžioji dalis (apie 45 proc.) sutvarkytų pavojingųjų atliekų yra apdorojamos, t. y. išardomos, perrūšiuojamos, atskiriamos pagrindinės atliekų sudedamosios dalys. Apie 29 proc. pavojingųjų atliekų yra perdirbamos R2–R9 atliekų tvarkymo būdais, apie 16 proc. – eksportuojamos, apie 8 proc. šalinamos sąvartyne, apie 1 proc. deginamos R1 ir apie 1 proc. deginamos D10 būdu. Informacija apie 2010–2019 m. sutvarkytus atliekų kiekius ir atliekų tvarkymo būdus pateikta Lentelė 5 ir Pav. 20.

Lentelė 5. 2010–2019 m. Lietuvoje sutvarkytos pavojingosios atliekos.

Metai	Sutvarkyta																Bendras sutvarkytų atliekų kiekis
	Šalinimas				Eksportas (S4)		Deginimas				Perdirbimas (R2– R9)		Kt. naudojimas (R10, R11)		Apdorojimas (D8, D9, D14, R12, S5)		
	Sąvartyne (D1, D5)		Kitais būdais (D2)				Naudojant kaip kurą ar kt. b. energijai gauti (R1)		Sausumoje (D10)								
	t/m	proc.	t/m	proc.	t/m	proc.	t/m	proc.	t/m	proc.	t/m	proc.	t/m	proc.	t/m	proc.	
2010	4522,745	4,232	0,000	0,000	17667,410	16,532	0,195	0,000	1479,950	1,385	42850,829	40,096	0,000	0,000	40349,995	37,756	97149,608
2011	5004,011	3,203	0	0,000	25256,719	16,166	0	0,000	4416,357	2,827	66814,18	42,765	0	0,000	54744,537	35,040	80810,416
2012	15448,972	10,896	182,82	0,129	21261,791	14,996	0	0,000	1018,152	0,718	44864,375	31,643	0	0,000	59004,726	41,617	50229,628
2013	13883,510	9,106	0,000	0,000	27411,797	17,979	0,000	0,000	763,487	0,501	35368,394	23,198	0,000	0,000	75035,861	49,216	78177,315
2014	18168,355	11,092	176	0,107	27906,952	17,037	0	0,000	1933,137	1,180	35181,123	21,478	0	0,000	80436,801	49,106	79009,201
2015	14824,149	8,215	0,000	0,000	30115,197	16,688	717,121	0,397	5663,104	3,138	42961,669	23,807	0,000	0,000	86177,418	47,755	62440,772
2016	10441,664	6,332	0	0,000	27046,101	16,401	4023,685	2,440	617,276	0,374	46095,818	27,953	0	0,000	76677,571	46,499	73041,107
2017	15780,551	9,183	0	0,000	28086,192	16,344	5407,989	3,147	1240,783	0,722	41131,777	23,936	0	0,000	80193,164	46,667	68308,792
2018	18677,2756	9,328	0	0,000	23902,237	11,937	5198,112	2,596	726,536	0,363	48488,35339	24,217	0	0,000	103235,8566	51,559	61776,24792
2019	22628,573	10,856	0	0,000	27279,2633	13,087	6048,826	2,902	1416,413	0,680	58072,60584	27,860	79,805	0,038	92916,89639	44,577	56121,08877

Šaltinis: <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/atliekos/atlieku-apskaita/atlieku-apskaitos-duomenys/suvestine-pagal-atlieku-kodus>

Pav. 20. 2010–2019 m. laikotarpyje Lietuvoje naudoti pavojingųjų atliekų tvarkymo būdai bei sutvarkytų pavojingųjų atliekų kiekiai

Išvados ir apibendrinimas. Įvertinus Lietuvoje taikomus pavojingųjų atliekų tvarkymo būdus, nustatyta, kad pavojingųjų atliekų tvarkymo būdai iš dalies atitinka atliekų tvarkymo hierarchijos principus, nes apie 29 proc. pavojingųjų atliekų perdirbama, tačiau vis dar nemažai – apie 8 proc. susidarančių atliekų šalinama sąvartyne. Iš statistinių duomenų matyti, kad per metus surinktas pavojingųjų atliekų kiekis tais pačiais metais ir sutvarkomas.

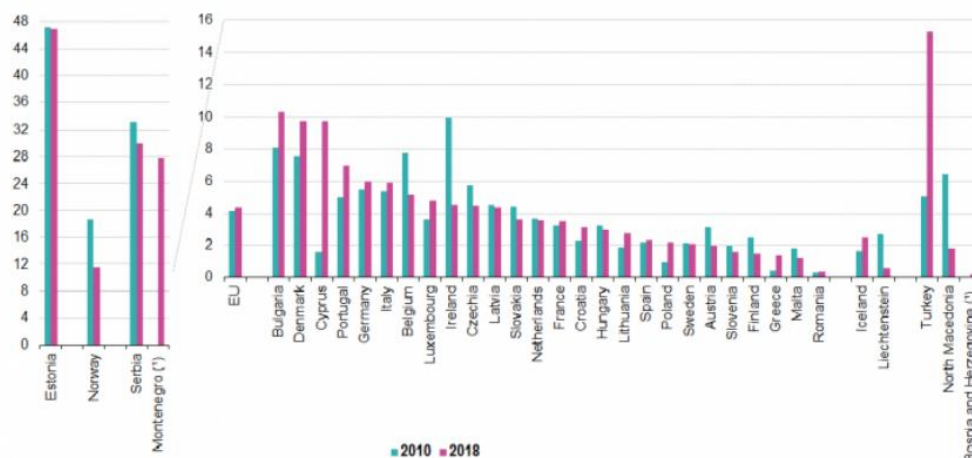
2.2.3 Lietuvoje susidarančių pavojingųjų atliekų kiekių palyginimas su kitomis ES šalimis

Vadovaujantis Eurostat puslapyje skelbiama informacija, 2018 m. Europos Sąjungoje susidarė 101,7 mln. tonų pavojingųjų atliekų, tai sudarė 4,4 proc. visų surinktų atliekų. Palyginti su 2010 m., 2018 m. Europos Sąjungoje susidarė 11,9 proc. daugiau pavojingųjų atliekų, t. y. pavojingųjų atliekų kiekis išaugo nuo 90,8 iki 101,7 mln. tonų. 2018 m. visose ES valstybėse narėse, išskyrus Estiją ir Bulgariją, pavojingųjų atliekų dalis bendroje atliekų susidarymo dalyje buvo mažesnė nei 10,0 proc., kuri sudarė atitinkamai 46,9 proc. ir 10,4 proc.

Labai didelę Estijos pavojingųjų atliekų dalį daugiausia lėmė energijos gamyba iš naftingųjų skalūnų. Iš Pav.21 pavaizduotų trečiųjų šalių Serbija užfiksavo didžiausią pavojingųjų atliekų dalį (30,0 proc.) dėl intensyvios kasybos ir karjerų eksploatavimo, o po jos rikiuojasi Juodkalnija (27,8 proc.) ir Turkija (15,3 proc.) ir Norvegija (11,6 proc.).

Vadovaujantis Pav. 21 pateiktais duomenimis, nustatyta, kad Lietuva, pagal procentinį susidarančių pavojingųjų atliekų kiekį visų šalyje susidariusių atliekų dalyje užima 18 vietą iš 27 ir lenkia Lenkiją, Švediją. Pagal šioje schemoje pateiktus duomenis, galima daryti išvadą, kad pavojingųjų atliekų kiekio susidarymas bendrame susidarančių atliekų sraute priklauso ir nuo to, kokios pramonės šakos šalyje yra išvystytos bei koks nepavojingųjų atliekų kiekis susidaro šalyje. Kadangi Lietuvoje nėra išvystyta stambi pramonė, kuri galėtų paveikti pavojingųjų atliekų susidarymą, kaip, pvz., Estijoje, šie duomenys atsispindi ir bendrame susidarančių pavojingųjų atliekų kiekyje.

**Hazardous waste generated, 2010 and 2018
(% share of total waste)**

Note: sorted on 2018 data.

(*) 2008: not available.

(*) 2016 value

(*) This designation is without prejudice to positions on status, and is in line with UNSCR 1244/1999 and the ICJ Opinion on the Kosovo Declaration of Independence.

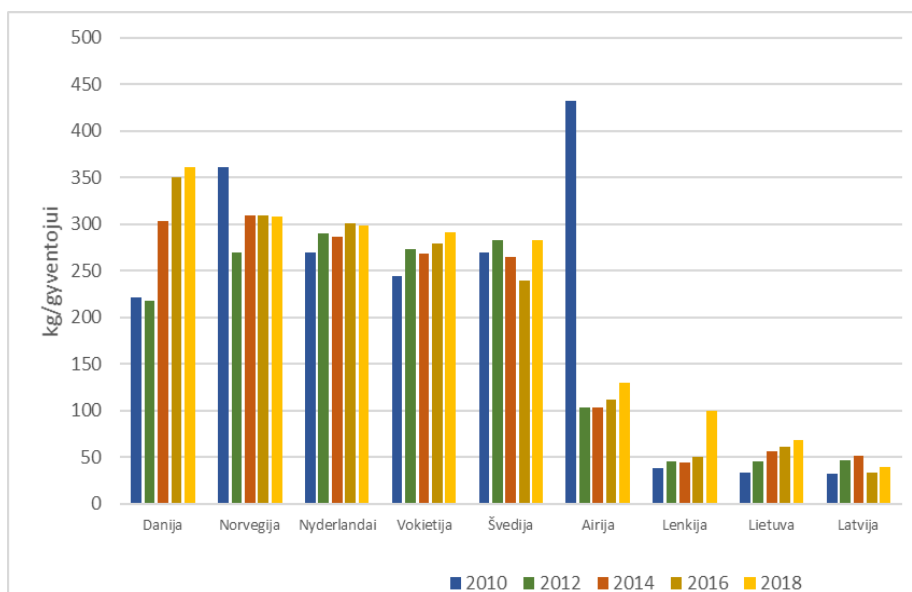
Source: Eurostat (online data code: env_wasgen)

eurostat

Pav. 21. Susidariusios pavojingosios atliekos, 2010 ir 2018 m. (% visų atliekų dalis).

Atsižvelgiant į tai, kad Ataskaitoje nagrinėjama pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo praktika 8 valstybėse, tai ir šiame skyriuje išsamiau analizuojami šių valstybių viešai prieinami Eurostat duomenys apie pavojingųjų atliekų susidarymą ir tvarkymą 2010, 2012, 2014, 2016, 2018 m.

Vadovaujantis Eurostat duomenimis, vienam gyventojui daugiausiai pavojingųjų atliekų susidaro Danijoje (2018 m. susidarė 361 kg), Norvegijoje (2018 m. – 308 kg), Nyderlanduose (2018 m. – 299 kg), Vokietijoje (2018 m. – 292 kg) bei Švedijoje (2018 m. – 283 kg) (Pav. 22). Kaip matyti, Lietuva iš nagrinėtų valstybių yra aštunta pagal susidarančius pavojingųjų atliekų kiekius, tenkančius vienam gyventojui (2018 m. susidarė – 69 kg). Informacija pateikta Pav. 22.

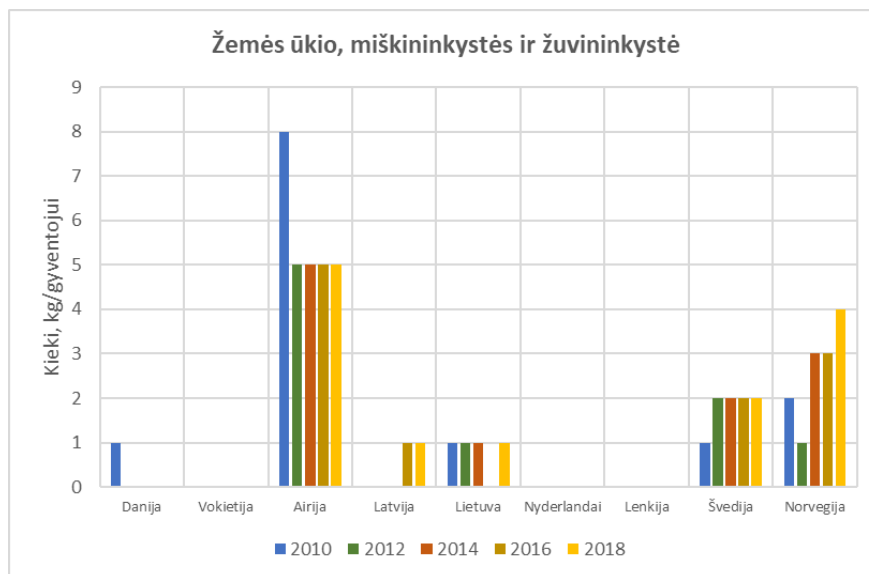

Pav. 22. Pavojingųjų atliekų susidarymas nagrinėjamose valstybėse, kg/gyventojui (šaltinis: Eurostat).

Lyginant Pav. 21 ir Pav. 22 pateiktus duomenis, galima daryti išvadą, kad tiek Lenkijoje, tiek Švedijoje susidaro labai dideli nepavojingųjų atliekų kiekiai, lyginant su susidarančiais pavojingųjų atliekų kiekiais, todėl Pav. 21 Lietuva pagal susidarančių pavojingųjų atliekų proc. bendrame atliekų kiekyje užima aukštesnę vietą, nei Lenkija ar Švedija. Tačiau pagal pavojingųjų atliekų kiekio tenkančio vienam gyventojui duomenis, tiek Lenkija, tiek Švedija aplenkia Lietuvą.

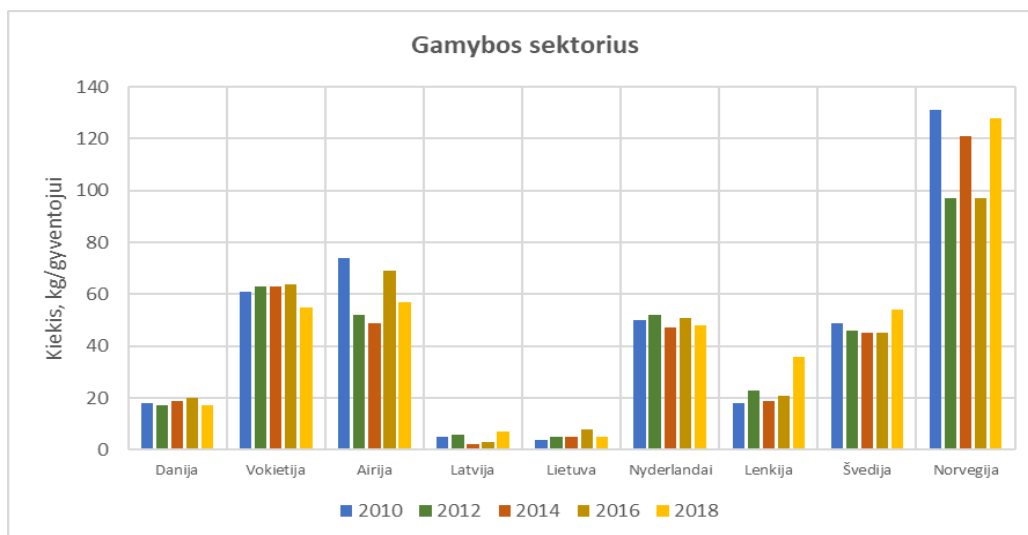
Vertinant pagal atliekų susidarymo šaltinius nustatyta, kad:

žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje daugiausiai pavojingųjų atliekų susidaro Airijoje (2018 m. susidarė 5 kg/gyventojui), antroje vietoje yra Norvegija (2018 m. – 4 kg/gyventojui). Lietuvoje 2018 m. susidarė 1 kg/gyventojui, panašiai kaip Danijoje ir Latvijoje. Lenkijoje, Vokietijoje, Nyderlanduose šių atliekų kiekis siekia mažiau nei 1 kg/gyventojui (žr. Pav. 23).

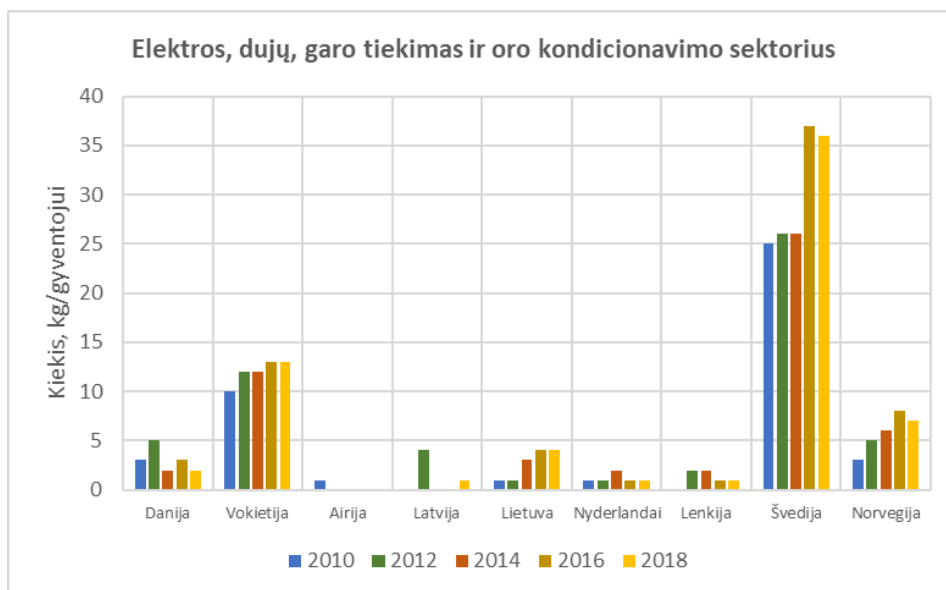
Pav. 23. Pavojingųjų atliekų susidarymas žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje, kg/gyventojui (šaltinis: Eurostat).

Gamybos sektoriuje daugiausiai pavojingųjų atliekų susidaro Norvegijoje (2018 m. susidarė 128 kg/gyventojui), Airijoje – 57 kg/gyventojui, Vokietijoje – 55 kg/gyventojui. Lietuvoje gamybos sektoriuje 2018 m. susidarė 5 kg/gyventojui, 2016 m. – 8 kg/gyventojui (žr. Pav. 24). Lietuva lyginant su kitomis analizuojamomis šalimis yra paskutinėje/priešpaskutinėje vietoje. Tikėtina, kad tokį skirtumą paveikė Lietuvoje mažiau išvystytas gamybos sektorius. Kadangi Lietuvoje ir Latvijoje šis sektorius yra panašiai išvystytas, tai ir jame susidarančių pavojingųjų atliekų kiekis, tenkantis 1 gyventojui yra panašus (Latvijoje 2018 m. susidarė 7 kg/gyventojui, 2016 m. – 3 kg/gyventojui).

Pav. 24. Pavojingųjų atliekų susidarymas gamybos sektoriuje, kg/gyventojui (šaltinis: Eurostat).

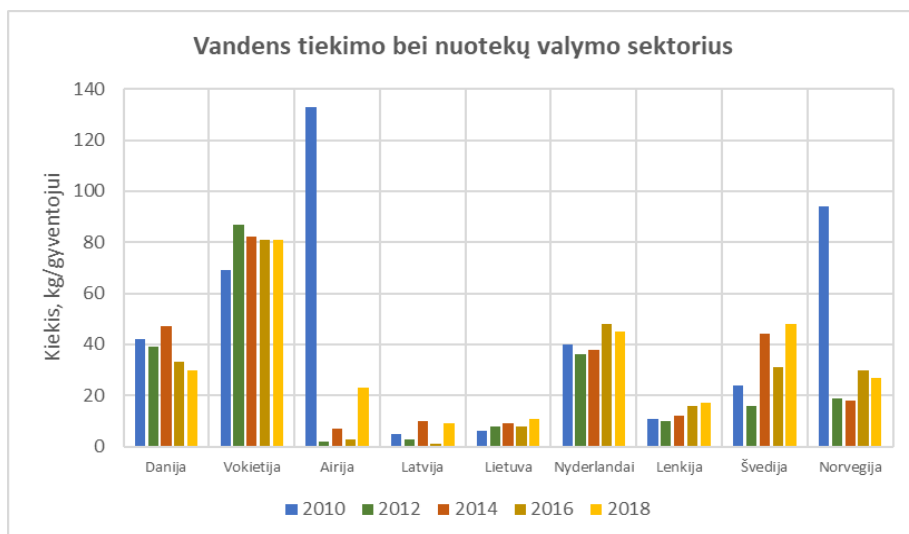
Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimo sektoriuje daugiausiai pavojingųjų atliekų susidaro Švedijoje (2018 m. susidarė 36 kg/gyventojui), antroje vietoje yra Vokietija (2018 m. – 13 kg/gyventojui). Lietuvoje 2018 m. susidarė 4 kg/gyventojui. Danijoje, Nyderlanduose, Lenkijoje, Latvijoje šiame sektoriuje susidaro panašūs, arba dar mažesni pavojingųjų atliekų kiekiai. Mažiausiai pavojingųjų atliekų šiame sektoriuje susidaro Airijoje (2018 m. susidarė 1 kg/gyventojui) (žr. Pav. 25). Lyginant duomenis apie šiame sektoriuje susidarancius pavojingųjų atliekų kiekius, galima pažymėti, kad Lietuva iš 9 valstybių yra 5 vietoje.

Pav. 25. Pavojingųjų atliekų susidarymas elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo sektoriuje, kg/gyventojui (šaltinis: Eurostat).

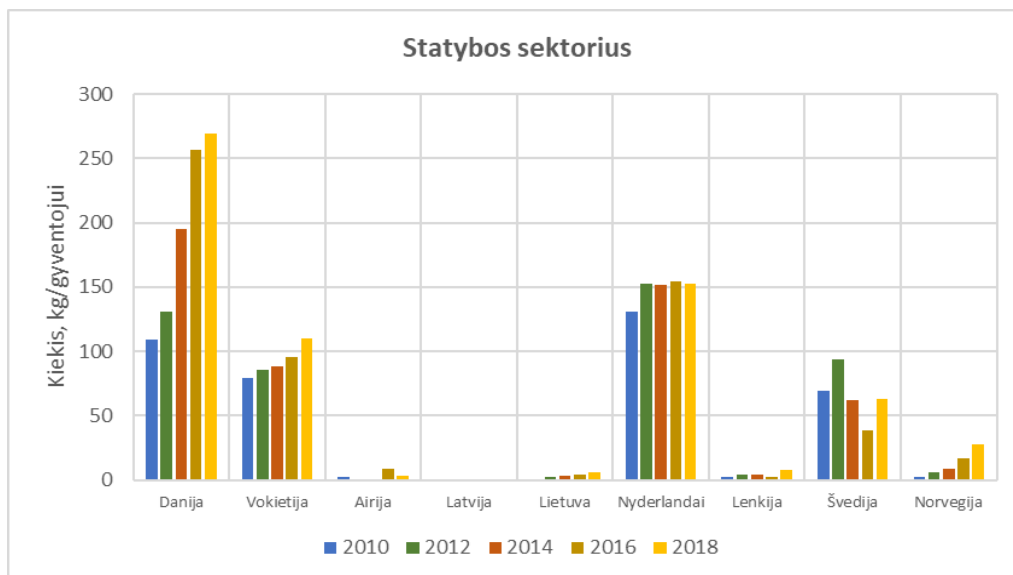
Vandens tiekimo bei nuotekų valymo sektoriuje daugiausia pavojingųjų atliekų susidaro Vokietijoje (2018 m. susidarė 81 kg/gyventojui), Švedijoje tais pačiais metais susidarė 45 kg/gyventojui, Danijoje – 30 kg/gyventojui. Lietuvoje 2018 m. susidarė 11 kg/gyventojui pavojingųjų atliekų, o Latvijoje – 9 kg/gyventojui (žr. Pav. 26). Šiame sektoriuje susidarancios atliekos susijusios su vandens, nuotekų valymu, t. y. kuo daugiau

susidaro nuotekų, kurios užterštos pavojingomis medžiagomis, tuo daugiau susidaro ir nuotekų dumblo ir pan. atliekų, kurios užterštos pavojingomis medžiagomis.

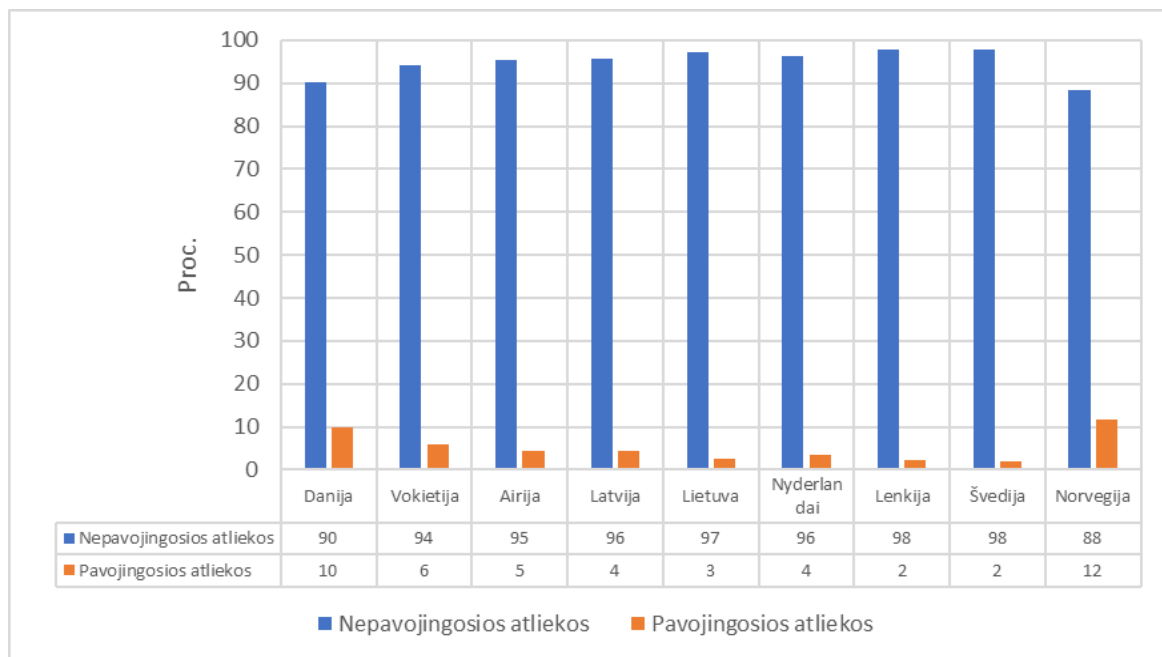
Pav. 26. Pavojingųjų atliekų susidarymas vandens tiekimo bei nuotekų valymo sektoriuje, kg/gyventojui (šaltinis: Eurostat).

Statybos sektoriuje daugiausiai pavojingųjų atliekų susidaro Danijoje (2018 m. susidarė 269 kg/gyventojui), Nyderlanduose tais pačiais metais susidarė 153 kg/gyventojui, Vokietijoje – 110 kg/gyventojui. Lietuvoje šiame sektoriuje 2018 m. susidarė 6 kg/gyventojui (žr. Pav. 27). Tokie skirtingi pavojingųjų atliekų susidarymo kiekiai priklauso nuo to, kad kai kuriose šalyje (pvz.: Danija, Vokietija) vykdoma griežta statybinių atliekų kontrolė (pavojingų atliekų identifikavimas) jų susidarymo vietoje. Pvz. Danijoje prieš pradedant renovacijos, statybos darbus įvertinama, kiek gali susidaryti pavojingųjų atliekų. Danijoje yra numatyta, jeigu pastatas buvo pastatytas arba renovuotas 1950–1977 m., įvertinama ar gali susidaryti atliekų su PCB, esant poreikiui yra atliekamas kartografavimas.

Pav. 27. Pavojingųjų atliekų susidarymas statybos sektoriuje, kg/gyventojui (šaltinis: Eurostat).

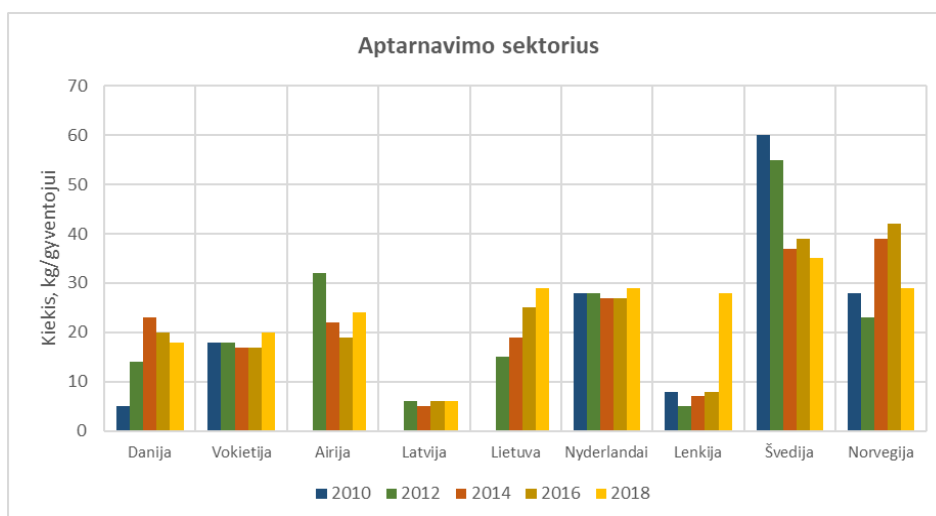
Papildomai įvertinta, kaip skiriasi pavojingųjų ir nepavojingųjų atliekų susidarymo kiekiai proc. bendrame kiekviename iš analizuojamų valstybių susidarančių statybinių atliekų sraute (žr. Pav. 28). Analizei atlikti naudoti 2019 m. Eurostat duomenys.

Pav. 28. 2019 m. pavojingųjų ir nepavojingųjų atliekų susidarymas proc. bendrame statybinių atliekų kiekyje (šaltinis: Eurostat).

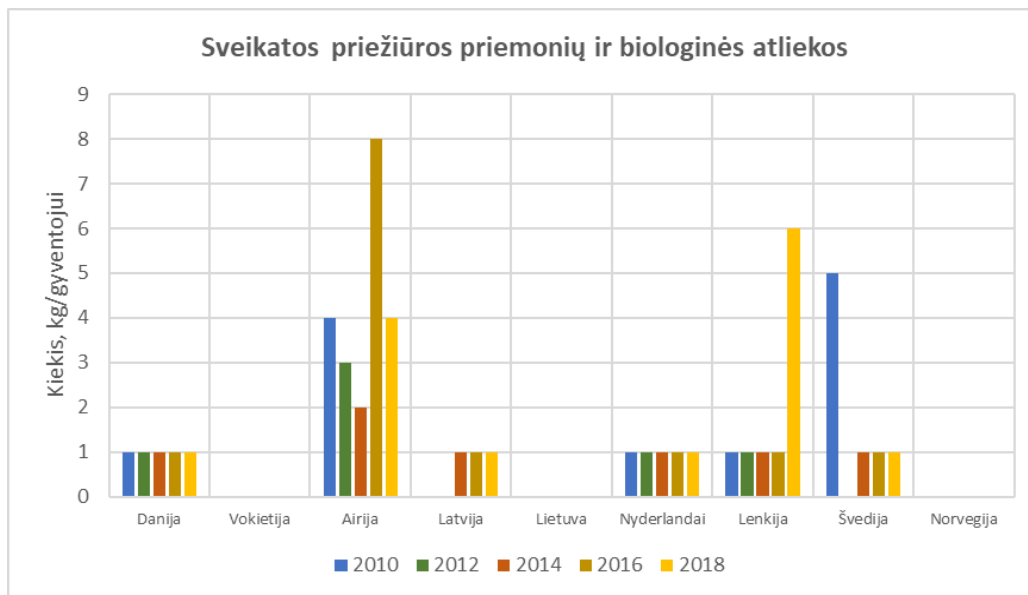
Vadovaujantis Pav. 28 pateiktais duomenimis, nustatyta, kad didesni pavojingųjų atliekų kiekiai ir susidaro tose valstybėse, kuriose vykdoma griežta susidarančių atliekų kontrolė (pvz., Danijoje, Vokietijoje). O kitose valstybėse (Lietuva, Lenkija, Švedija) yra panašus pavojingųjų ir nepavojingųjų atliekų susidarymo procentas nuo bendro kiekio. Tai parodo, kad kontrolė turi įtakos pavojingųjų atliekų kiekio padidėjimui.

Aptarnavimo sektoriuje daugiausiai pavojingųjų atliekų susidaro Švedijoje (2018 m. susidarė 35 kg/gyventojui), Norvegijoje (2018 m. susidarė 29 kg/gyventojui). Lietuvoje taip pat 2018 m. susidarė 29 kg/gyventojui (nors 2012 m. buvo 15 kg/gyventojui). Mažiausiai atliekų šiame sektoriuje susidaro Latvijoje (2018 m. – 6 kg/gyventojui (žr. Pav. 29). Lietuvoje, lyginant su kitomis analizuojamomis valstybėmis, šiame sektoriuje susidarančių pavojingųjų atliekų kiekis skiriasi, bet jis nėra toks ženklus, kaip, pvz., Latvijoje.

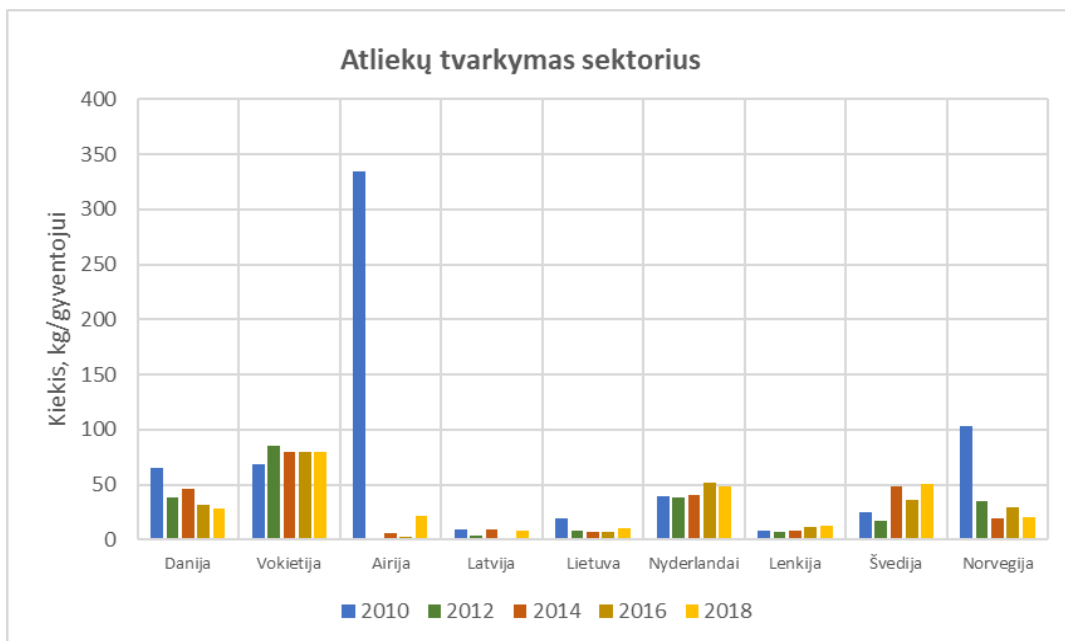
Pav. 29. Pavojingųjų atliekų susidarymas aptarnavimo sektoriuje, kg/gyventojui (šaltinis: Eurostat).

Sveikatos priežiūros priemonių ir biologinės atliekos. Eurostat duomenų bazėje kaip sveikatos priežiūros priemonių ir biologinės atliekos vertinamos atliekos kodais 18 01 03* (atliekos, kurių rinkimui ir šalinimui taikomi specialūs reikalavimai, kad būtų išvengta infekcijos), 18 02 02* (atliekos, kurių rinkimui ir šalinimui taikomi specialūs reikalavimai, kad būtų išvengta infekcijos). Analizuojant duomenis apie šių infekuotų medicininių atliekų susidarymą, nustatyta, kad daugiausiai jų susidaro Airijoje (nuo 4 kg/gyventojui 2010 m, iki 8 kg/gyventojui 2016 m), Lenkijoje 2010 m. susidarė 1 kg/gyventojui, o 2018 m. – 8 kg/gyventojui. Lietuvoje, kaip Vokietijoje bei Norvegijoje susidaro mažiau nei 1 kg/gyventojui (žr. Pav. 30). Vadovaujantis šia informacija galima teigti, kad medicininių atliekų susidarymas kiekvienoje iš analizuojamų valstybių yra skirtingas ir labai priklauso nuo sveikatos priežiūros įstaigose teikiamų paslaugų bei naudojamų medicininių priemonių (tvarsčių, tamponų, bintų ir kt.) kiekio.

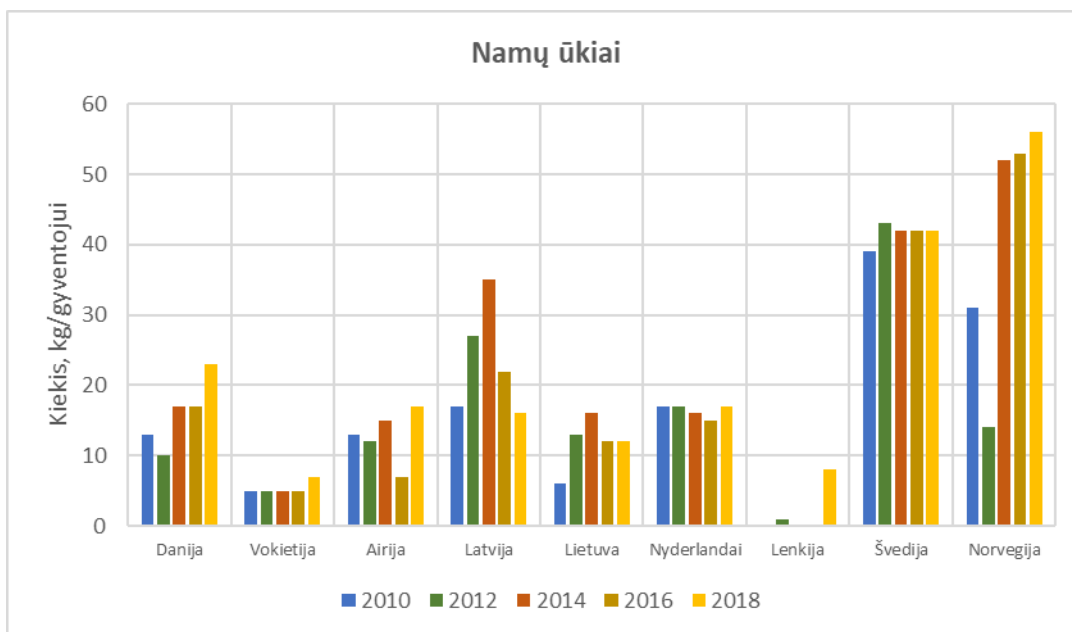
Pav. 30. Pavojingųjų medicininių atliekų susidarymas, kg/gyventojui (šaltinis: Eurostat).

Nagrinėjamosiose valstybėse analizuojant **atliekų tvarkymo sektoriuje** susidarančias pavojingąsias atliekas, nustatyta, kad didžiausi pavojingųjų atliekų kiekiai tenkantys vienam gyventojui yra Vokietijoje (2018 m. susidarė 80 kg), Švedijoje (2018 m. - 51 kg), Nyderlanduose bei Danijoje. 2010 m. daugiausiai pavojingųjų atliekų susidarė atliekų tvarkymo sektoriuje Airijoje (334 kg), bet paskesniais metais jų ženkliai sumažėjo. Pagal 2018 m. duomenis Norvegija yra penktoje (21 kg), o Airija yra šeštoje vietoje, iš 9 analizuojamų valstybių. Lietuva užima priešpaskutinę vietą. 2018 m. Lietuvoje atliekų tvarkymo sektoriuje vienam gyventojui teko 10 kg pavojingųjų atliekų (žr. Pav. 31).

Pav. 31. Pavojingųjų atliekų susidarymas atliekų tvarkymo sektoriuje, kg/gyventojui (šaltinis: Eurostat).

Analizuojant namų ūkiuose 1 gyventojui susidarančius pavojingųjų atliekų kiekius, nustatyta, kad daugiausiai pavojingųjų atliekų susidaro Norvegijoje (2018 m. susidarė 56 kg/gyventojui), antroje vietoje yra Švedija (2018 m. susidarė 42 kg/gyventojui). Mažiausiai pavojingųjų atliekų 1 gyventojui susidaro Vokietijoje (2018 m. susidarė 7 kg/gyventojui). Lietuva iš 9 analizuojamų valstybių užima 7 vietą (2018 m. susidarė 12 kg/gyventojui). Detalesnė informacija pateikta Pav. 32.

Pav. 32. Pavojingųjų atliekų susidarymas namų ūkiuose, kg/gyventojui (šaltinis: Eurostat).

Išvados ir apibendrinimas. Analizuojant aukščiau pateiktą informaciją galima teigti, kad nagrinėjamose valstybėse pavojingųjų atliekų susidarymo šaltiniai priklauso nuo tose valstybėse išvystytos ekonominės veiklos sektoriaus. Tokiose valstybėse kaip Lietuva, Latvija, Danija vyraujantys pavojingųjų atliekų susidarymo šaltiniai yra *aptarnavimo*,

statybos sektoriai, namų ūkiai. Danijoje statybos sektoriuje susidarantiems pavojingųjų atliekų kiekiams įtakos turi ir šalyje nustatyti reikalavimai prieš vykdant griovimo ar remonto darbus identifikuoti galinčias susidaryti pavojingas atliekas. Lenkijoje, Vokietijoje, Nyderlanduose, Airijoje daugiausiai pavojingųjų atliekų susidarymo gamybos, statybos bei aptarnavimo sektoriuose.

Lietuvoje susidariusių pavojingųjų atliekų kiekio palyginimas su kitomis šalimis, kurios artimos Lietuvai ekonomikos struktūra ir ekonominiu išsivystymo lygiu.

Siekiant įvertinti, ar oficialiai skelbiami 2010–2019 m. statistiniai duomenys apie Lietuvoje susidarantiems pavojingųjų atliekų kiekius yra realūs, atliktas Lietuvoje susidariusių pavojingųjų atliekų kiekio palyginimas su kitomis šalimis, kurios artimos Lietuvai ekonomikos struktūra ir ekonominiu išsivystymo lygiu bei su kaimyninėmis šalimis, t. y. Latvija, Estija, Lenkija, Čekija, Kipru, Slovėnija.

Eurostat duomenys apie 2018 m. Latvijoje, Estijoje, Lenkijoje, Čekijoje, Kipre, Slovėnijoje ir Lietuvoje susidarantių pavojingųjų atliekų pagal rūšis kiekius pateikti Lentelė 6.

Lentelė 6. 2018 m. Lietuvoje susidariusių pavojingųjų atliekų kiekio palyginimas su kitomis šalimis, kurios artimos Lietuvai ekonomikos struktūra ir ekonominiu išsivystymo lygiu.

Atliekų kategorijos	Atliekų kiekis kg/gyventojui						
	Čekija	Estija	Kipras	Latvija	Lenkija	Slovėnija	Lietuva
Antrinės atliekos	22	28	4	5	4	4	12
Panaudoti tirpikliai	1	0	0	0	0	8	0
Rūgščių, šarmų arba druskų atliekos	10	3	0	1	2	2	2
Naudota alyva	9	3	6	3	5	3	2*
Cheminės atliekos	30	1 080	6	3	28	13	16
Pramoninių nuotekų valymo dumblas	12	21	1	8	2	3	0
Atliekų apdorojimo dumblas ir skystos atliekos	7	12	0	0	0	1	0
Sveikatos priežiūra ir biologinės atliekos	5	1	1	1	6	1	0**
Nebenaudojama įranga (išskyrus nebenaudojamas transporto priemones ir baterijų bei akumuliatorių atliekas)	4	5	1	4	9	3	3
Nebenaudojamos transporto priemonės	16	41	11	7	11	5	10
Baterijų ir akumuliatorių atliekos	1	3	5	4	1	5	4
Mišrios ir nerūšiuotos medžiagos	0	0	0	1	5	0	0
Rūšiavimo atliekos	1	6	0	5	2	2	8
Neorganinės statybos ir griovimo atliekos	18	9	0	0	7	0	1
Įvairios mineralinės atliekos	4	0	223	2	4	5	5
Deginimo atliekos	6	7 003	0	0	6	9	0
Žemė	20	35	0	1	10	1	14
Atliekų apdorojimo atliekos ir stabilizuotos atliekos	14	10	3	0	2	1	4
Atliekos, išskyrus pagrindines mineralines atliekas	117	8 186	35	38	79	57	49

Šaltinis: Eurostat

Pastaba: *Kadangi Eurostat teikiami duomenys, informaciją suapvalinant iki sveiko skaičiaus, todėl Lietuvoje susidarantis naudotų alyvos atliekų kiekis atrodo mažiausias tarp analizuojamų šalių. Vertinant nesuapvalintus duomenis: Latvijoje susidaro 2,84 kg/gyventojui naudotų alyvos atliekų, Estijoje – 2,85 kg/gyventojui, Lietuvoje – 2,09 kg/gyventojui, t. y. Baltijos šalyse susidarantis naudotos alyvos atliekų kiekis 1 gyventojui yra panašus.

** Vertinant nesuapvalintus sveikatos priežiūros ir biologinių atliekų kiekius, tenkančius 1 gyventojui, nustatyta, kad: Estijoje susidaro 0,51 kg/gyventojui, Latvijoje – 1,09 kg/gyventojui, Slovėnijoje – 0,56 kg/gyventojui, Lietuvoje – 0,47 kg/gyventojui, t. y. nėra didelio skirtumo tarp Estijoje, Slovėnijoje bei Lietuvoje 1 gyventojui tenkančio sveikatos priežiūros ir biologinių atliekų kiekio.

Analizuojant 18 atliekų kategorijas, labiausiai skiriasi duomenys apie Lietuvoje susidarančius pramoninių nuotekų valymo dumblo atliekų kiekius. Šių atliekų Lietuvoje susidaro mažiausiai. Tai patvirtina ir metiniai kiekvienoje iš analizuojamų valstybių susidarę nuotekų dumblo kiekiai (žr. Lentelė 7).

Lentelė 7. Pramoninių nuotekų valymo dumblo, atliekų apdorojimo dumblo ir skystų atliekų susidarymas nagrinėjamose valstybėse, t/metus (šaltinis: Eurostat).

Šalys	2010		2012		2014		2016		2018	
	Pramoninių nuotekų valymo dumblas	Atliekų apdorojimo dumblas ir skystos atliekos	Pramoninių nuotekų valymo dumblas	Atliekų apdorojimo dumblas ir skystos atliekos	Pramoninių nuotekų valymo dumblas	Atliekų apdorojimo dumblas ir skystos atliekos	Pramoninių nuotekų valymo dumblas	Atliekų apdorojimo dumblas ir skystos atliekos	Pramoninių nuotekų valymo dumblas	Atliekų apdorojimo dumblas ir skystos atliekos
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Čekija	122 619	36 552	102 313	149 729	114 843	38 881	128 017	39 600	130 732	73 090
Estija	49 470	15 387	14 780	20 001	21 662	13 787	20 418	13 934	27 101	16 418
Kipras	10	283	0	0	424	214	104	222	1 115	188
Latvija	15 833	0	5 619	6 282	10 500	18 216	12 831	314	14 861	582
Lenkija	84 315	3 535	99 831	9 465	109 326	17 754	88 878	18 313	81 081	17 957
Slovėnija	4 490	394	3 835	9 884	4 824	6 266	4 687	1 165	5 421	2 873
Lietuva	120	111	829	77	98	62	162	96	37	95

Vadovaujantis Lentelė 6 pateikta informacija, mažesni nei kitose valstybėse susidaro naudotos alyvos atliekų, statybinių atliekų bei sveikatos priežiūros ir biologinių atliekų kiekiai, tenkantys 1 gyventojui. Ženkliai išsiskiria duomenys, kai lyginami Lietuvoje tenkantys 1 gyventojui šių atliekų kiekiai lyginami su Čekijos ar Lenkijos duomenimis. Tačiau lyginant Lietuvoje susidarančių atliekų duomenis su Latvijos, Estijos, Slovėnijos duomenimis, jie yra panašūs. Todėl teigti, kad Lietuvoje netinkamai identifikuojamos naudotos alyvos, statybinės bei sveikatos priežiūros ir biologinės atliekos negalima. Tačiau į šių atliekų identifikavimą reikėtų atkreipti dėmesį.

Išvados ir apibendrinimas. Įvertinus aukščiau pateiktą informaciją, nustatyta, kad lyginant Lietuvoje susidariusių pavojingųjų atliekų kiekius su kitomis šalimis, kurios artimos Lietuvai ekonomikos struktūra ir ekonominiu išsivystymo lygiu, daugiausiai išsiskiria susidarančio nuotekų dumblo kiekiai. Tikėtina, kad tokiems kiekiams įtakos turėjo Lietuvoje vyraujančios pramonės šakos, t. y. nėra daug pramonės įmonių, kuriose susidarytų pavojingomis medžiagomis užterštas nuotekų dumblas, arba yra netinkamai identifikuojamos dumblo atliekos. Kitų rūšių susidarantys atliekų kiekiai taip ženkliai neišsiskiria. Tačiau papildomai reikėtų atkreipti dėmesį į naudotos alyvos atliekų, statybinių atliekų bei sveikatos priežiūros ir biologinių atliekų identifikavimą.

2.3 Pavojingųjų atliekų identifikavimo situacija Lietuvoje

Šiame skyriuje pateikiama informacija pagal suinteresuotųjų šalių apklausos metu gautus duomenis apie pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo situaciją Lietuvoje – apie atliekų darytojų, atliekų tvarkytojų, atsakingų institucijų praktiškai naudojamus pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo metodus, Lietuvoje atliekamų atliekų tyrimus, klaidingai identifikuojamus atliekų srautus ir kt. Skyriaus pabaigoje pateikiama apibendrinta informacija apie pavojingųjų atliekų identifikavimo situaciją Lietuvoje.

2.3.1 Lietuvoje naudojami pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo metodai

2.3.1.1 Pavojingųjų atliekų identifikavimas ir klasifikavimas susidarymo vietoje

Kaip pavojingųjų atliekų darytojai buvo apklausti 30 įmonių pagal AAA pateiktą 30 daugiausiai pavojingųjų atliekų generuojančių įmonių Lietuvoje sąrašą. Dalis su naudotų automobilių dalių pardavimu susijusių įmonių nurodė, kad jos samdo konsultacines įmones, kurios jų vardu vykdo visą atliekų apskaitą ir patys jokių pavojingųjų atliekų klasifikavimo ar identifikavimo darbų neatlieka. Ne visos įmonės, kurioms buvo išsiųstas klausimynas, į jį atsakė. Klausimyną užpildė 9 iš 30 apklaustų įmonių. Apibendrinti apklausos rezultatai pateikti Lentelė 8.

Lentelė 8. Atliekų darytojų apklausos rezultatai.

Atliekų klasifikavimui ir identifikavimui naudojami šaltiniai	Problemos			Pasiūlymai
	Atliekų klasifikavimo	Atliekų tyrimų	Kitos	
Dažniausiai naudojasi: • Atliekų tvarkymo taisyklėmis; • Medžiagos/ mišinio, iš kurio susidarė pavojingoji atlieka, saugos duomenų lapais; • Prašoma ekspertų pagalbos (konsultacinių įmonių, atliekų tvarkytojų). Kartais naudojasi: • Ieškoma informacijos įmonėje pas kolegas. Tik vienetai nurodė: • Atliekos tiriamos laboratorijoje; • Vadovaujantis ES Gairėmis.	Nėra aišku kaip klasifikuoti: • pakuočių atliekas, kuriose buvo laikomos pavojingos medžiagos, aerozolių buteliukai ir pan.; • baldus – medinius dažytus ir korpusinius. Vieni atliekų tvarkytojai juos priskiria didelių gabaritų atliekoms 20 03 07, kiti – medienai, kurioje yra pavojingų medžiagų 20 01 37*. • kitas medienos atliekas; • gamybos įrenginiuose susidarantį dumblą.	• Lietuvoje nėra laboratorijų, kurios gali tirti atliekas. • Laboratorijoje identifikavus atliekos kodą, atliekų tvarkytojai šiuo kodu nenori priimti atliekų, siūlo naudoti kitą kodą.	• Sudėtinga identifikuoti atliekų pavojingumą, nes reikia žinoti ne tik sudėtį naudojamo produkto, bet ir sudėtinių medžiagų pavojingumo savybes. • Abejonių kartais kyla dėl priskyrimo konkrečiam atliekos kodui. • Trūksta mokymų pavojingųjų atliekų klasifikavimo ir identifikavimo klausimais.	• Turėtų būti aiški informacija ant produkto, jo pakuotės, pvz., „šalinti kaip pavojingąsias atliekas“, „sunaudojus pakuotę šalinti kaip pavojingąją atlieką“. • Nustatyti konkrečius analizuojamus parametrus ir nurodyti jų ribines vertes, kurioms esant atliekos priskiriamos pavojingosioms. • Mokymai pavojingųjų atliekų klasifikavimo ir identifikavimo klausimais.

Vadovaujantis apklausos rezultatais galima teigti, kad atliekų darytojai klasifikuojant ir identifikuojant atliekas dažniausiai konsultuojasi su atliekų tvarkytojais. Taip pat vadovaujasi Atliekų tvarkymo taisyklėmis bei medžiagų/mišinių saugos duomenų lapais. Nei vienas iš apklaustųjų nenurodė, kad konsultuojasi su atsakingomis institucijomis (AAD, AAA).

Daugelis iš apklaustųjų nurodė, kad informacija apie pavojingųjų atliekų identifikavimą ir klasifikavimą yra pateikiama jiems sunkiai suprantama forma. O kai kurie atliekų darytojai šią informaciją sunkiai randa.

Atliekų darytojams nelabai žinomos ir ES Gairės, nes tik vienas atliekų darytojas nurodė, kad naudojasi šiomis gairėmis, o iš kai kurių apklaustųjų gavome informaciją, kad tik iš šio klausimyno sužinojo apie ES Gaires. Tai parodo, kad įmonėms trūksta informacijos apie tai, kokia metodine medžiaga gali naudotis.

Atliekų darytojai taip pat susiduria su skirtingu tų pačių atliekų indentifikavimu, t. y. vieni atliekų tvarkytojai tas pačias atliekas priima kaip nepavojingąsias, kiti kaip pavojingąsias. Iš apklausos matyti, kad atliekų darytojai pasitiki atliekų tvarkytojais, todėl dažnai atliekoms priskiria kodą, atsižvelgiant į tai, koku kodu šias atliekas gali priimti atliekų tvarkytojas.

Iš atliekų darytojų nemažai gauta pasiūlymų, kad trūksta mokymų dėl pavojingųjų atliekų klasifikavimo ir identifikavimo.

Apibendrinant apklausos rezultatus galima teigti, kad atliekų darytojams sudėtinga klasifikuoti ir identifikuoti atliekas. Įmonėms labiausiai trūksta mokymų, paaiškinimo, kaip naudotis šiuo metu esama mokomąja medžiaga apie atliekų klasifikavimą, ir tam tikrų atliekų srautų (pvz., pakuočių, medienos atliekų ir pan.) supaprastintų paaiškinimų, kada atlieka laikoma pavojingąja, kada nepavojingąja.

Specifinis atliekų srautas – sveikatos priežiūros įstaigose susidarančios atliekos. Sveikatos priežiūros įstaigose susidarančių atliekų identifikavimui ir klasifikavimui taikomos taisyklės nustatytos Lietuvos higienos normoje HN 66:2013 „Medicininio atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“, anot NVSC specialistų klausimų dėl medicininių atliekų priskyrimo prie pavojingųjų (infekuotų) neatsiranda, tačiau vis dar yra neaiškumo dėl farmacinių atliekų klasifikavimo, priskiriant jas prie pavojingųjų ar nepavojingųjų, ir dėl stomatologijos kabinetuose susidarančių atliekų klasifikavimo, ypač dėl gyvsidabrio turinčių atliekų.

Kitas specifinis atliekų srautas – augalų apsaugos produktai ir jų pakuotė. Augalų apsaugos produktų naudojimo kontrolę vykdo Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – **VAT**). Šios institucijos specialistai apklausos metu nurodė, kad kalbant apie netinkamų naudoti augalų apsaugos produktų atliekas, visais atvejais atliekos turi būti identifikuojamos kaip pavojingosios, todėl atskiros metodikos poreikio nėra. Susijusių atliekų – augalų apsaugos produktų pakuočių atliekų, teisingą identifikavimą ir klasifikavimą kontroliuoja AAD, bet poreikis turėti atskirą metodiką dėl tokių pakuočių atliekų identifikavimo yra.

Lietuvos augalų apsaugos asociacija (toliau – LAAA) vykdo bandomąjį projektą dėl augalų apsaugos produktų (toliau – AAP) pakuočių tinkamo tvarkymo, remiantis Europos augalų apsaugos asociacijos (*CropLife Europe*) ir tarptautinės organizacijos „CropLife International“ sukaupta gerąja praktika. Projekto tikslas yra įvertinti ūkininkų taikomas praktikas, tvarkant AAP pakuotes. Bendradarbiaujant su licencijuotu atliekų tvarkytoju, vertinama priduodamų AAP pakuočių išskalavimo kokybė. Trigubas arba integruotas AAP pakuočių skalavimas yra teisės aktais numatyta prievolė ūkininkams, įgyvendinant tausaus pesticidų naudojimo principus. Be vizualinės patikros, atsitiktiniu būdu (randamizuotai) imami mėginiai. Remiantis Graikijos akredituotoje laboratorijoje atliktais tyrimais (angl. *multi residues tests*) visuose mėginiuose nebuvo viršyta 0,1 % w/w riba, taikoma toksiškiausios medžiagos. Remiantis projekte dalyvaujančių ūkininkų praktika, galima teigti, kad tinkamas AAP pakuočių skalavimas yra praktiškai pritaikomas ir sektoriuje galima surinkti tinkamų perdirbti HDPE pakuočių. Todėl labai svarbus teisinio reglamentavimo aiškumas, kada pavojinga atlieka tampa nepavojinga atlieka ar antrine žaliava. Remiantis Atliekų direktyvos 8a straipsnio 2 dalimi, atliekų turėtojai skatinami prisiimti atsakomybę už savo atliekų pateikimą įdiegtoms atskiroms atliekų surinkimo sistemoms. Racionaliai organizuotas atliekų tvarkymas turėtų būti grindžiamas žiedinės ekonomikos principais, siekiant, kad HDPE taptų žaliava. „CropLife Europe“ taip pat rengia metodines rekomendacijas sektoriaus įmonėms dėl HP14 taikymo metodikos tinkamai išskalautoms augalų apsaugos produktų pakuotėms.

Nors LAAA vykdomo projekto rezultatai rodo, kad tinkamai išskalautos nuo pesticidų pakuotės nepasižymi pavojingumo savybėmis, Lietuvoje yra nusistovėjusi praktika, kad tokios pakuotės turėtų būti laikomos pavojingosiomis atliekomis. LAAA duomenimis, tokiose šalyse kaip Graikija, Rumunija, Latvija, Slovėnija, Kipras, Švedija, Vokietija, Austrija, Prancūzija, Airija ir Belgija, tinkamai išskalautos AAP pakuotės, kurios nepasižymi pavojingumo savybėmis, klasifikuojamos kaip nepavojingosios atliekos. **Todėl manytina, kad tuščių AAP pakuočių klasifikavimas taip pat turėtų būti įtrauktas į rengiamą Metodiką.**

2.3.1.2 Pavojingųjų atliekų identifikavimas, vykdant ūkio subjektų veiklos aplinkosauginį reguliavimą

Ūkinės veiklos aplinkosauginį reguliavimą – TIPK ir Taršos leidimus Lietuvoje išduoda (ir vykdo kitas susijusias procedūras) AAA.

AAA specialistai atliktos apklausos metu nurodė, kad vadovaujantis AAA nuostatais, AAA specialistai konsultuoja pavojingųjų atliekų identifikavimo klausimais tiek, kiek tai susiję su TIPK, taršos leidimų paraiškų nagrinėjimu ir TIPK, taršos leidimų išdavimu/pakeitimu. Šiais klausimais konsultuoja Taršos prevencijos departamento Atliekų prevencijos skyriaus, Taršos integruotos prevencijos ir poveikio aplinkai vertinimo skyriaus specialistai. Pavojingųjų atliekų apskaitos klausimais konsultuoja AAA Atliekų licencijavimo skyriaus specialistai.

AAA specialistai nurodė, kad nagrinėjant paraiškas TIPK ir Taršos leidimams gauti (pakeisti) tikrina, ar teisingai identifikuotos pavojingosios atliekos ir tai daro: pagal ūkinės veiklos, kuriai išduodamas/keičiamas/tikslinamas TIPK ir (arba) Taršos leidimas, technologinio proceso aprašymą; pagal technologiniame procese naudojamų medžiagų/mišinių, iš kurių gali susidaryti atliekos, saugos duomenų lapus ir (arba) kitus dokumentus; pagal ūkio subjekto pateiktų atliekų sudėties laboratorinių tyrimų duomenis. AAA specialistai nurodė, kad tikrindami, ar teisingai identifikuotos pavojingosios atliekos, naudojami ES Gairėse pateikta informacija. Kaip srautai, dėl kurių dažniausiai konsultacijų kreipiasi ūkio subjektai ir dėl kurių patiems AAA specialistams atsiranda daugiausiai klausimų, išskirtini: **EEĮ atliekos, dažytos, lakuotos, impregnuotos medienos atliekos, pabėgių atliekos, medicininės atliekos, atliekos, kurios gali turėti gyvsidabrio, pelenų atliekos.**

2.3.1.3 Pavojingųjų atliekų identifikavimas, vykdant ūkio subjektų veiklos aplinkosauginę kontrolę

Lietuvoje ūkio subjektų veiklos aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdo AAD.

Atlikta AAD specialistų apklausa parodė, kad nors dauguma užpildžiusių klausimynus ir nurodė, kad patikrinimų metu patikrinama, ar teisingai identifikuotos pavojingosios atliekos, tačiau dažniausias nurodytas identifikavimo būdas – vizualinis įvertinimas, toliau seka atliekų identifikavimas pagal cheminių medžiagų ir mišinių, iš kurių susidarė atliekos, saugos duomenų lapus. Apklausa taip pat parodė, kad ES Gairės vykdant ūkio subjektų veiklos aplinkos apsaugos kontrolę naudojamos retai (AAD atveju). Kaip atliekas, dėl kurių identifikavimo kaip pavojingųjų/nepavojingųjų yra poreikis turėti atskirą metodiką ir (arba) pagalbinę informaciją, buvo išvardinti šie atliekų srautai – **EEĮ atliekos, ENTP atliekos, medienos atliekos.**

Vykdant tarpvalstybinius atliekų pervežimus, tais atvejais, kai atliekos atvežamos iš trečiųjų valstybių, nustatyti ar teisingai identifikuotos atliekos (siekiant įvertinti ar taikomos tinkamos atliekų tarpvalstybinių pervežimų procedūros pagal Reglamentą 1013/2006, plačiau žr. 2.1.1.2 skyrių) turi Muitinės departamento specialistai. Vykdant apklausą Muitinės departamento specialistai informavo, kad pirmiausiai atlieka dokumentinį patikrinimą, t. y. pagal turimus dokumentus įvertina kokios yra vežamos atliekos, ir jei vis dar yra abejonių – kreipiasi į AAD, nusiųsdami vežamų atliekų nuotraukas. Muitinės departamento specialistai identifikavo, kad yra poreikis turėti atskirą pavojingųjų atliekų identifikavimo metodiką **ENTP atliekų srautui (kalbant ne tik apie pilnos/nepilnos komplektacijos ENTP, bet ir apie kitas ENTP atliekas, t. y. kai vežamos ENTP dalių atliekos).**

2.3.1.4 Pavojingųjų atliekų identifikavimas ir klasifikavimas, jas surenkant/vežant ir apdorojant

Atliekų surinkėjai/vežėjai turi paimti atliekas iš atliekų darytojų ir pristatyti jas teisę tokias atliekas tvarkyti turintiems atliekų tvarkytojams. Pagal šiuo metu galiojančius teisės aktų reikalavimus, o būtent – pareigos atliekas Lietuvos teritorijoje vežti tik turint GPAIS lydraštį, kuriame be kitos informacijos yra nurodomas ir atliekų kodas, nei vežėjai, nei surinkėjai neturi galimybės pakeisti jiems perduotų atliekų kodo, nes neturi teisės pildyti GPAIS lydraščio. Priklausomai nuo aplinkybių, lydraštį pildo arba atliekų siuntėjas (darytojas), arba atliekas apdorojanti įmonė (atliekų gavėjas), todėl net tais atvejais, jei vežėjas ar surinkėjas pastebėtų, kad jiems perduotos atliekos identifikuotos neteisingai, neturi galimybės pakeisti

atliekų kodo. Matyt dėl šios priežasties dauguma apklaustų atliekų surinkėjų/vežėjų nurodė, kad jiems perduodamų atliekų identifikavimo teisingumo netikrina, pasitiki atliekų siuntėjo pateikta informacija.

Kita situacija, kai atliekas surenka/veža ta pati įmonė, kuri šias atliekas ir apdoroja. Anot apklaustų įmonių atstovų, ar atliekos teisingai identifiкуotos patikrinama visais atvejais⁹, dažniausiai taikomas patikros būdas – vizualinis patikrinimas ir kodo iš Atliekų sąrašo priskyrimas (neatliekant tyrimų). Kalbant apie atliekų tvarkymo metu susidarancias atliekas, kai atlieka gali būti pavojingoji arba nepavojingoji (t. y. kai atliekos kodas Atliekų sąrašė yra veidrodinis), dažniausiai atliekos siunčiamos tyrimams į laboratorijas.

Dalis respondentų nurodė, kad pasitaiko atvejų, kai dėl informacijos stokos apie atliekos sudėtį, atliekos priskiriamos prie pavojingųjų, neatliekant jokių tyrimų. Kaip pagrindinės problemos išvardintos šios: nėra aiškių kriterijų atliekų pavojingumo nustatymui, nėra aišku, kokie tyrimai turi būti atlikti siekiant nustatyti, ar atlieka pavojingoji, ar ne; nėra akredituotų laboratorijų Lietuvoje, kurios specializuotųsi atliekų identifikavime; nei AAA, nei AAD specialistai nesuteikia jokios realios pagalbos.

Kaip aktualiausius srautus, dėl kurių yra poreikis turėti atskiras identifikavimo metodikas, apklausti atliekų tvarkytojai išskyrė šiuos srautus: **EEI atliekos, pakuotės (plastikinės, medinės, metalinės, popierinės); filtruojančios medžiagos (filtrai, katalizatoriai, panaudota anglis); pašluostės (šluostės, darbo drabužiai, tekstilė, turėjusi sąlytį su pavojingomis medžiagomis); vandeninės atliekos (plovimo skysčiai, emulsijos, vanduo, naudotas gamybos procesuose); dažų atliekos (dažų šalinimo atliekos, vandeniniai dažai, kurie buvo naudojami su kitomis pavojingomis medžiagomis); klijų atliekos (skysti vandens pagrindo klijai, sukietėję klijai); medienos atliekos (dažyta mediena, klijuota mediena); netinkami naudoti gaminiai (gamybos metu susidaręs brokas, naudoti netinkami produktai ar medžiagos); nuotekų dumblas (dumblas, susidaręs gamybos procese); pelenai ir šlakai (pelenai ar šlakai iš katilinių); Šlifavimo atliekos (atliekų šlifavimo dalys po gamybos procesų); gumos atliekos (guminės įrengimų ar mašinų dalys, turėjusios sąlytį su pavojingomis medžiagomis); mišrios statybinės atliekos (dažų likučiai, naudotų pavojingų medžiagų likučiai); užterštas gruntas (gruntas iš užterštų gamybos teritorijų, gruntas prie galimų taršos šaltinių); vaistai.**

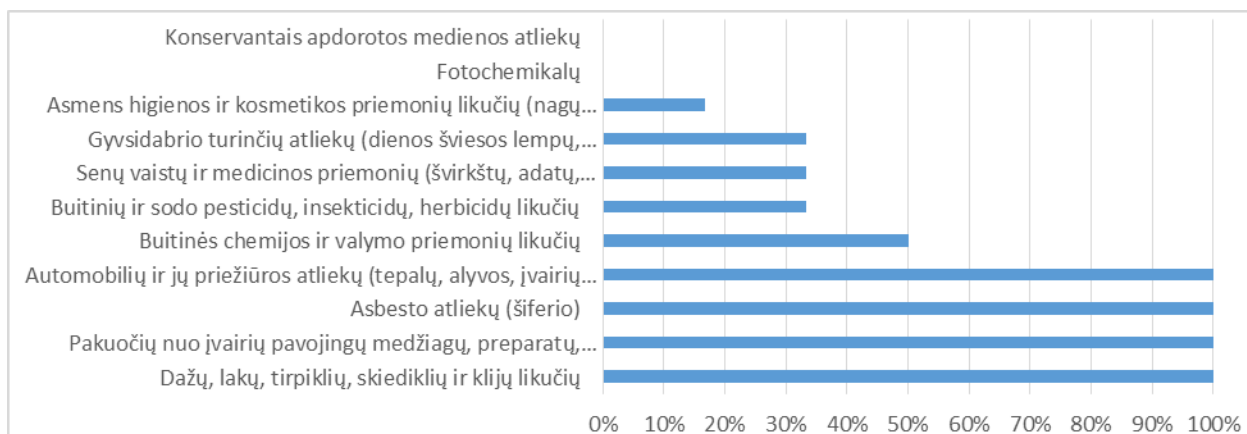
2.3.1.5 Buityje susidarantių pavojingųjų atliekų identifikavimas ir tvarkymas

Atlikus savivaldybių ir RATC atstovų apklausą dėl buityje susidarantių pavojingųjų atliekų identifikavimo, nustatyta, kad savivaldybių ir RATC atstovų nuomone, aktualiausi buityje susidarantių pavojingųjų atliekų srautai yra:

- Dažų, lakų, tirpiklių, skiediklių ir klijų likučių atliekos;
- Pakuočių nuo įvairių pavojingų medžiagų, preparatų atliekos, tušti aerozolių flakonai;
- Asbesto (šiferio) atliekos;
- Automobilių ir jų priežiūros atliekos (tepalai, alyvos, įvairūs skysčiai, filtrai, valymo, poliravimo priemonės ir pan.) (žr. Pav. 33).

Šiuos atliekų srautus įvardijo visi atsakiusieji apklausos respondentai. Pusė apklaustųjų mano, kad buitinės chemijos ir valymo priemonių likučių atliekos taip pat yra vienos dažniausiai buityje susidarantių pavojingųjų atliekų, trečdalis apklaustųjų nurodė tokias atliekas kaip buitinių ir sodo pesticidų, insekticidų, herbicidų likučių atliekos, seni vaistai ir medicinos priemonių (švirkštų, adatų, termometrų ir pan.) atliekos bei gyvsidabrio turinčios atliekos (dienos šviesos lempos, baterijos ir akumuliatoriai). Tačiau nei vienas iš apklausos dalyvių nenurodė fotochemikalų bei konservantais apdorotos medienos atliekų kaip buityje susidarantių pavojingųjų atliekų (žr. Pav. 33).

⁹ Reikia pažymėti, kad dėl nustatyto teisinio reglamentavimo ir GPAIS sistemos funkcionalumo tais atvejais, kai atliekos priimamos pakeisti atliekų kodo į tinkamą GPAIS lydraštyje nėra galimybės.

Pav. 33. Savivaldybių ir RATC atstovų nuomone buityje susidarančios pavojingosios atliekos, kurių namų ūkiuose susidaro daugiausia ar dažniausiai, šaltinis – atliktos apklausos apibendrinti duomenys, 2021 m.

Visose apklausoje dalyvavusiose savivaldybėse yra įdiegta buityje susidarančių pavojingųjų atliekų atskiros surinkimo sistema – šios atliekos priimanos į DGASA arba reguliariai surenkamos iš gyventojų apvažiavimo būdu, kai kurios savivaldybės bendradarbiauja su pavojingųjų atliekų tvarkytojais, pavyzdžiui, UAB „Toksika“, ir organizuoja buityje susidarančių pavojingųjų atliekų atskiros surinkimo akcijas. Gamintojų atsakomybės atliekų srutams yra įdiegtos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos papildančios sistemos (apmokestinamųjų gaminių (nešiojamųjų baterijų) ir akumuliatorių atliekoms; elektros ir elektroninės įrangos atliekoms).

Savivaldybėms buityje susidarančių pavojingųjų atliekų identifikavimas ir klasifikavimas yra ganėtinai aiškus, tačiau daugiausiai neaiškumo kelia tuščių pakuočių, kuriose buvo supakuotos pavojingos medžiagos, klasifikavimas ir tvarkymas:

„Reikia teisinio reglamentavimo ar pakuočių organizacijų nurodymų, ar galima pakuočių atliekas, kuriose buvo pavojingos medžiagos, mesti į pakuočių atliekų konteinerius. Ar šias pakuočių atliekas reikia praskalauti?“

„Norėtusi aiškos metodikos, kaip identifikuoti atliekas, kodėl ir pagal ką priskiriamos pavojingosioms atliekoms. Ar visos pakuotės, pažymėtos pavojingumo ženklais, turi būti tvarkomos kaip pavojingosios atliekos, kada tuščios pakuotės, kurios nepažymėtos pavojingomis savybėmis turinčių medžiagų ženklais, tvarkomos kaip pavojingosios (pvz., nagų lako buteliukai, klijai ir pan.), kadangi gyventojai dažnai atkreipia dėmesį į pavojingumo ženklus ir jų neradę gali atsikratyti mišrioje komunalinėse atliekose, kas yra draudžiama.“

„Nėra visiškai aišku, kokias pakuočių atliekas galima mesti į rūšiavimo konteinerius, nėra aišku, kokias atliekas galima priskirti pavojingosioms atliekoms (pvz., lakuoti, dažyti daiktai ar priskiriami pavojingosioms atliekoms, ar ne).“

„Sulaukiame paklausimų iš ūkininkų, kodėl tušti didmaišiai nuo trąšų laikomi pavojingomis medžiagomis užteršta pakuote, jei pačios trąšos išbarstomos tiesiai į dirvožemį. Kodėl tuščia plastikinė tara, kurioje buvo pavojingos medžiagos, pvz., chemikalai, laikoma pavojingosiomis atliekomis. Ar tušti aerosoliniai flakonėliai yra pavojingosios atliekos?“

Savivaldybės taip pat pasidalino savo patirtimi, kokius kelia reikalavimus tuščių pakuočių nuo cheminių medžiagų ar mišinių atliekų rūšiavimui:

- „gyventojams rekomenduojame tokias pakuotes vežti į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles (DGASA).
- Priimam į DGASA ir perduodam tvarkytojams (kaip plastikinę arba metalinę pakuotę užterštą pavojingomis cheminėmis medžiagomis).

- Namų ūkyje susidarančias atliekas, pasižyminčias viena ar keliomis pavojingumą lemiančiomis savybėmis ir atitinkančiomis pavojingųjų atliekų apibrėžimą: cheminėmis medžiagomis užterštą pakuotę ir kt. prašoma pristatyti į DGASA arba pristatyti į nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu. Nedraudžiama tokias pakuočių atliekas mesti į pakuočių atliekų konteinerius, tačiau šios pakuotės turi būti visiškai tuščios (be skysčių), o šių pakuočių atliekų praskalavimas yra tik rekomendacinio pobūdžio.
- Nurodoma, kad pakuotės, kuriose yra pavojingos medžiagos, turi būti pristatytos į DGASA arba tiesiogiai pristatytos tokių atliekų tvarkytojams, jei tuščios ir pažymėtos PET, HDPE, LDPE, PP, PS ženklais – mesti į rūšiavimo konteinerius. Nagų lako buteliukai, aerosolių flakonai, tepalų bakeliai, elektros ir elektroninė įranga, baterijos ir akumuliatoriai turi būti pristatomi į DGASA.
- Dėl plovimo. Gyventojams tai buvo akcentuojama, bet sulaukdavome pikto pasisakymų, tad džiaugiamės, kad nors įmeta į tam skirtus konteinerius arba priduoja į DGASA.
- Į DGASA aikšteles pristatomos pakuotės su pavojingosiomis atliekomis turi būti sandarios."

Remiantis RATC atstovų apklausos rezultatais, priėmus pakuočių nuo pavojingų medžiagų atliekas, vadovaujamosi taisykle, kad tuščios pakuotės apskaitomos pagal pakuotės medžiagą (plastikinė, stiklinė, metalinė ir pan.) kaip nepavojingosios pakuočių atliekos, aerosolių flakonėliai apskaitomi kaip pavojingosios pakuočių atliekos. Praeityje yra buvę atvejų, kai atliekų tvarkytojai nenorėjo priimti tam tikrų rūšių buityje susidarančių pavojingųjų atliekų – pavyzdžiui, alyvų, dažų, lakų ir pan. atliekų, kurios buvo tam tikros talpos originaliose pakuotėse. Pastaruoju metu dėl šio klausimo problemų nekyla.

Atlikus **nevyriausybinių organizacijų ir 3 licencijuotų pakuočių atliekų tvarkymo gamintojų ir importuotojų organizacijų** (toliau – Organizacijų) apklausą taip pat paaiškėjo, kad Organizacijos ne visada turi vieningą poziciją, taip pat Organizacijų ir savivaldybių/RATC nuomonė dėl tuščių pakuočių atliekų klasifikavimo ne visuomet sutampa.

Apibendrinus Organizacijų, savivaldybių ir RATC atstovų apklausos rezultatus nustatyta, kad buityje susidarančių tuščių pakuočių, kuriose buvo supakuotos pavojingos medžiagos ar mišiniai, klasifikavimas yra aktualus, nes nėra galutinio aiškumo, ar tokias atliekas galima mesti į pakuočių atliekų konteinerius, ar jos turėtų būti tvarkomos kartu su kitomis buityje susidarančiomis pavojingosiomis atliekomis, surenkant per DGASA ar kitomis surinkimo priemonėmis.

Tiek savivaldybių apklausos metu, tiek apskritojo stalo diskusijos dėl tuščių pakuočių klasifikavimo metu buvo išsakyta savivaldybių atstovų nuomonė, kad atliekų rūšiavimą galėtų palengvinti savanoriškai diegiama **piktogramų ženklinimo sistema**, kuri ganėtinai sėkmingai diegiama Skandinavijos šalyse. VŠĮ „Mes Darom“, bendradarbiaudama su Lietuvoje įsikūrusiu Šiaurės ministrų tarybos biuru bei Aplinkos ministerija, įgyvendina piktogramų sistemos įdiegimo Lietuvoje inicijavimo projektą¹⁰. Danija ir Švedija, kurioje piktogramų ženklinimo sistema pradėta diegti anksčiau, turi daugiau nei 90 piktogramų, kurių skaičius augo per 4–5 metus. Šalys, kurios diegiasi piktogramų sistemą, pvz., Suomija startuoja nuo 20 dažniausiai naudojamų piktogramų, Lietuvoje minėto projekto įgyvendinimo metu kol kas pasirinkta 30 piktogramų - iš jų pavojingosioms atliekoms skirta viena, tačiau skaičius galės augti pagal poreikį ateityje. Pagal projekto idėją, pakuotės, kuriose supakuotos pavojingomis savybėmis pasižyminčios medžiagos, turėtų būti ženklinamos ta pačia pavojingųjų atliekų piktograma. Tokiu atveju, gyventojai būtų informuojami, kad visas pakuotes (nesvarbu, ar jos su turiniu, ar tuščios), ant kurių užklijuota pavojingųjų atliekų piktograma, reikia tvarkyti kaip buityje susidarančias pavojingas atliekas, kas nėra visiškai teisinga ir neatitinka užsienio šalyse taikomos tuščių pakuočių klasifikavimo praktikos (plačiau žr. 2.4.4 skyrių). Atliekų ženklinimo piktogramomis atveju turi būti labai aiški instrukcija gamintojams, kurios

¹⁰ <https://www.mesdarom.lt/project/atlieku-zenklinimo-sistema/>.

pakuotės turėtų būti ženklinamos tokia piktograma, o sumaišties įneštų tokie atvejai, kuomet pakuotė su turiniu turi būti klasifikuojama kaip pavojingoji atlieka, o tuščia – jau nepavojingoji. Ir klausimas, ar tai padėtų gyventojams lengviau identifikuoti tuščių pakuočių atliekas, teisingai priskiriant jas pavojingosioms ar ne atliekoms.

Tačiau pavojingųjų atliekų piktogramos galėtų suteikti aiškumo gyventojams, kaip tinkamai išrūšiuoti kitas buityje susidarancias pavojingąsias atliekas (žr. Pav. 34).

Pav. 34. Švedijoje naudojamos 13 piktogramų pavojingosioms atliekoms ženklinti

Apžvalgos rengimo metu buvo atlikta **Lietuvos gyventojų apklausa** – tyrimas dėl pavojingųjų atliekų buityje susidarymo ir jų rūšiavimo. Šią apklausą atliko UAB „Spinter tyrimai“, apklausos rezultatų ataskaita prezentacijos forma pateikta šios ataskaitos 1 priede. Apklausa vykdyta 2021 m. spalio – lapkričio mėnesiais, apklausta 1015 respondentų visoje šalyje.

Gyventojų apklausos rezultatai parodė, kad:

- kas yra buityje susidarancias pavojingosios atliekos ir kaip jas atskirti nuo nepavojingųjų, žino net 91 proc. respondentų. Iš jų tikrai žino 38 proc., o iš dalies – 53 proc.;
- pas gyventojus daugiausiai ar dažniausiai susidaro buitinės chemijos ir valymo priemonių likučių (62 proc.) ir kiek mažiau – senų vaistų ir medicinos priemonių (40 proc.) atliekų;
- namų ūkiuose susidariusias pavojingąsias atliekas rūšiuoja 86 proc. tyrimo dalyvių. Visas tokias atliekas rūšiuoja 39 proc., o tik dalį jų – 47 proc. apklaustųjų;
- beveik pusė (48 proc.) rūšiuojančiųjų buityje susidarancias pavojingąsias atliekas, jas nuveža į degalines / parduotuves ir kitas surinkimo vietas. Kita dažnai minima surinkimo vieta – didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (42 proc.);
- nerūšiuojantys pavojingųjų atliekų dažniausiai jas išmeta į konteinerį kartu su mišriomis atliekomis (30 proc.). Dažniausia nerūšiavimo priežastis – tokių atliekų nesusidarymas (29 proc.);
- asmenys, kuriems pakanka informacijos apie pavojingųjų atliekų rūšiavimą, dažniausiai nurodė TV laidas (25 proc.) ir internetą (25 proc.) kaip informacinius šaltinius. Neigiamai vertinusieji informacijos pakankamumą, kaip to priežastį dažniausiai nurodė, kad tokia informacija jų nepasiekia (23 proc.) arba ji sunkiai suprantama ar per sudėtingai pateikiama (14 proc.);
- dauguma tyrimo dalyvių nurodė (80 proc.), kad tinkamai tvarkyti buityje susidarancias pavojingąsias atliekas juos paskatintų didesnis informacijos kiekis apie teisingą tokių atliekų rūšiavimą.

2.3.2 Klaidingai identifikuojamos ir tvarkomos atliekos

Kaip minėta 2.3.1 skyriuje, siekiant nustatyti, kokios pavojingosios atliekos Lietuvoje dažniausiai identifikuojamos klaidingai, klausimai apie klaidingai identifikuojamus pavojingųjų atliekų srautus buvo pateikti klausimynuose suinteresuotųjų šalių apklausos metu.

Kaip nurodyta aukščiau, atliekant **valstybės institucijų** apklausą buvo apklausti AAA, AAD, NVSC, Muitinės departamento, VAT atstovai. Svarbu pažymėti, kad kalbant apie pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo sritį šios institucijos vykdo skirtingas funkcijas, atitinkamai skiriasi ir apklausos metu gauta informacija apie galimai klaidingai identifikuojamus atliekų srautus.

Pirmiausiai buvo apklausti aplinkosauginio reguliavimo funkciją Lietuvoje atliekančios institucijos – **AAA** atstovai.

Šios institucijos atstovai apklausos metu nurodė, kad dažniausiai neteisingai identifikuojamos po **ENTP ardymo susidarancios atliekos – dažnai ūkio veiklos vykdytojais teikdami dokumentus leidimams gauti vengia nurodyti, kad susidarys pavojingosios atliekos, arba identifikuoja ne visus pavojingųjų atliekų srautus**. AAA specialistai taip pat pažymėjo, kad siekis leidimų išdavimo procese nurodyti kuo mažiau pavojingųjų atliekų pastebimas ir išduodant leidimus kitoms veikloms.

Kitos apklaustos institucijos – **AAD**, pagrindinė funkcija – vykdyti ūkio subjektų veiklos aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę. Šios institucijos atstovai pažymėjo, kad dažniausiai neteisingai identifikuojamos jau **aukščiau minėtos pavojingosios ENTP atliekos, taip pat EEĮ atliekos, apdorotos medienos atliekos**.

Dar viena valstybės institucija, kurios atstovai buvo apklausti, yra **NVSC**, kurio kompetencijoje specifinio atliekų srauto – sveikatos priežiūros įstaigose susidarancių atliekų kontrolė.

Sveikatos priežiūros įstaigose susidarancių atliekų identifikavimui ir klasifikavimui taikomos taisyklės nustatytos Lietuvos higienos normoje HN 66:2013 „Medicininį atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“, anot NVSC specialistų klausimų dėl medicininių atliekų priskyrimo prie pavojingųjų (infekuotų) neatsiranda, tačiau dėl neaiškių reikalavimų galimai vis dar neteisingai identifikuojama (priskiriant prie pavojingųjų ar nepavojingųjų atliekų) dalis **farmacinių atliekų**.

Kitas specifinis atliekų srautas – augalų apsaugos produktai ir jų pakuotė, šio atliekų srauto darytojų veiklą prižiūri vykdydama augalų apsaugos produktų naudojimo kontrolę **VAT**. **Anot šios institucijos atstovų** visos nebetinkamų naudoti augalų apsaugos produktų atliekos t. b. identifikuojamos kaip pavojingosios, taip ir yra daroma.

Kaip atliekų darytojai buvo apklausta 30 įvairias veiklas (pervežimo, kelių priežiūros, rūbų valymo, automobilių dalių perkybos, gamybos ir pan.) vykdančių Lietuvos įmonių. Vadovaujantis atliekų darytojų apklausos rezultatais, nustatyta, kad daugiausiai klausimų iškyla, ir atitinkamai, didesnė rizika klaidingai klasifikuoti atliekas atsiranda, siekiant įvertinti šių atliekų pavojingumą:

- **medienos atliekos;**
- **pakuočių, likusių nuo pavojingų medžiagų, atliekos;**
- **gamybinių nuotekų dumblas.**

Apibendrinant aukščiau pateiktą informaciją ir 2.3.1 skyriuje pateiktą informaciją gali būti padaryta išvada, kad iš esmės, apklausos dalyvių nuomone, dažniausiai klaidingai identifikuojami tie atliekų srautai, kurie buvo išvardinti kaip problemiškesni (suvestinė informacija apie aktualiausius dėl identifikavimo problematikos ir neteisingo identifikavimo rizikos atliekų srautus pateikta 2.3.4 skyriuje esančioje Lentelė 9).

2.3.3 Pavojingųjų atliekų identifikavimo laboratorinių tyrimų apžvalga

Siekiant išanalizuoti ir įvertinti Lietuvos ūkio subjektų ir institucijų atliekamų pavojingųjų atliekų tyrimų (identifikavimo) Lietuvos ir užsienio laboratorijose apimtį; identifikuoti problemas, su kuriomis susiduria atliekų turėtojai ir tvarkytojai, norintys ar turintys pasinaudoti atliekų tyrimų (identifikavimo) laboratorijų paslaugomis; pateikti pasiūlymus identifikuotoms problemoms spręsti, atitinkami klausimai buvo įtraukti į suinteresuotųjų šalių apklausos klausimynus.

Kaip nurodyta aukščiau (žr. 2.3.1 skyrių), atliekų identifikavimas, pasitelkiant atliekų sudėties arba pavojingųjų savybių tyrimus, nėra populiariausi pavojingųjų atliekų identifikavimo būdai Lietuvoje, dažniau naudojami vizualaus arba dokumentinio įvertinimo būdai, todėl atliekant apklausas nepavyko nustatyti atliekamų laboratorinių tyrimų apimčių.

Tačiau apklausos rezultatai padėjo identifikuoti kitą problemą – **Lietuvoje nėra laboratorijų, kurios būtų akredituotos atliekų tyrimams** pagal žemiau esančioje lentelėje nurodytus standartus. Todėl tais atvejais, kai atsiranda poreikis nustatyti atliekų sudėtį, ūkio subjektai (daugiausiai atliekų tvarkytojai, kuriems poreikis tiksliai identifikuoti atliekas dažniausiai kyla vykdant atliekų tarpvalstybinius pervežimus) priversti dėl tyrimų atlikimo kreiptis į užsienio laboratorijas. Lietuvoje yra buvę teisminių ginčų, kuriuose tinkamas atliekų identifikavimas buvo ginčo objektas ar ypatingai svarbus klausimas (valstybės institucijos – AAD, AAA nurodė tokius atvejus) ir kuriuose šalys dėl tyrimų atlikimo taip pat kreipėsi į užsienio laboratorijas.

Lentelė 8. Galimi atliekų sudėties tyrimų metodai

Atitinkamo standarto numeris	Pavadinimas
CEN/TS 16660:2015	Atliekų apibūdinimas. Elgsenos išplaunant tyrimas. Redukcijos pobūdžio ir redukcijos gebos nustatymas
EN 15863:2015	Atliekų apibūdinimas. Išplovimo elgsenos tyrimas, skirtas pagrindiniam apibūdinimui. Dinaminis monolitinio išplovimo tyrimas, periodiškai atnaujinant ploviklį, nurodytomis tyrimo sąlygomis
EN 14997:2015	Atliekų apibūdinimas. Elgsenos išplaunant tyrimas. pH poveikis išplovimui taikant nuolatinę pH kontrolę
EN 14429:2015	Atliekų apibūdinimas. Išplovimo elgsenos tyrimas. pH poveikis išplovimui iš pradžių pridėjus rūgščių arba bazių
EN 14429:2015	Atliekų apibūdinimas. Išplovimo elgsenos tyrimas. pH poveikis išplovimui iš pradžių pridėjus rūgščių arba bazių
EN 14997:2015	Atliekų apibūdinimas. Elgsenos išplaunant tyrimas. pH poveikis išplovimui taikant nuolatinę pH kontrolę
CEN/TS 15364:2006	Atliekų apibūdinimas. Elgsenos išplaunant tyrimas. Rūgščių ir bazių neutralizavimo gebos nustatymas
CEN/TS 14405:2004	Atliekų apibūdinimas. Išplovimo ypatumų tyrimai. Tyrimas, perkoliuojant atliekas vienkrypte srove (apibrėžtomis sąlygomis)
LST EN 12457-1:2002	Atliekų apibūdinimas. Išplovimas. Iš grūdėtų atliekų išplautų medžiagų ir dumblo sudėties atitikties tyrimas. 1 dalis. Vienpakopis partijos (tyrinio) tyrimas, kai skysčio ir kietosios medžiagos, kurios sudėtyje yra labai kietų medžiagų, santykis 2 l/kg ir dalelių dydis mažesnis kaip 4 mm (dydį mažinant arba nemažinant)
LST EN 12457-2:2002	Atliekų apibūdinimas. Išplovimas. Iš grūdėtų atliekų išplautų medžiagų ir dumblo sudėties atitikties tyrimas. 2 dalis. Vienpakopis partijos (tyrinio) tyrimas, kai skysčio ir kietosios medžiagos santykis 10 l/kg ir dalelių dydis mažesnis kaip 4 mm (dydį mažinant arba

Atitinkamo standarto numeris	Pavadinimas
	nemažinant)
LST EN 12457-3:2002	Atliekų apibūdinimas. Išplovimas. Iš grūdėtų atliekų išplautų medžiagų ir dumblo sudėties atitikties tyrimas. 3 dalis. Dvipakopis partijos (tyrinio) tyrimas, kai skysčio ir kietosios medžiagos, kurios sudėtyje yra labai kietų medžiagų, santykis 2 l/kg ir 8 l/kg ir dalelių dydis mažesnis kaip 4 mm (dydį mažinant arba nemažinant)
LST EN 12457-4:2002	Atliekų apibūdinimas. Išplovimas. Iš grūdėtų atliekų išplautų medžiagų ir dumblo sudėties atitikties tyrimas. 4 dalis. Vienpakopis partijos (tyrinio) tyrimas, kai skysčio ir kietosios medžiagos santykis 10 l/kg ir dalelių dydis mažesnis kaip 10 mm (dydį mažinant arba nemažinant)
LST EN 16377:2013	Atliekų apibūdinimas. Bromintų antipirenų (BFR) kietosiose atliekose nustatymas
LST EN 16192:2011	Atliekų apibūdinimas. Eliuatų analizė
LST EN 15216:2007	Atliekų apibūdinimas. Vandenyje ir eliuatuose ištirpusių kietųjų medžiagų visuminio kiekio nustatymas
LST EN 13137:2001	Atliekų apibūdinimas. Bendrosios organinės anglies (BOA) nustatymas atliekose, dumble ir nuosėdose
LST EN 13656:2002	Atliekų apibūdinimas. Atliekų skaidymas vandenilio fluorida (HF), nitrato rūgšties (HNO ₃) ir druskos rūgšties (HCl) mišiniu, veikiant mikrobangomis, cheminiams elementams nustatyti
LST EN 13657:2002	Atliekų apibūdinimas. Atliekų skaidymas karališkuoju vandeniu cheminiams elementams tirpale nustatyti
LST EN 14039:2004	Atliekų apibūdinimas. Angliavandenilių (nuo C10 iki C40) kiekio nustatymas dujų chromatografija
LST EN 14346:2006	Atliekų apibūdinimas. Sausųjų medžiagų apskaičiavimas, nustatant sausąją liekaną arba vandens kiekį
LST EN 14582:2007	Atliekų apibūdinimas. Halogenų ir sieros kiekis. Deginimas uždaroje sistemoje deguonies atmosferoje ir kiekio nustatymo metodai
LST EN 15192:2006	Atliekų ir dirvožemio apibūdinimas. Kietojoje medžiagoje esančio šešiavalenčio chromo nustatymas apdorojant šarminėje terpėje ir taikant jonų chromatografijos su spektrofotometriniu aptikimu metodą
LST EN 15308:2008	Atliekų apibūdinimas. Kietosiose atliekose atrinktų polichlorbifenilų (PCB) nustatymas naudojant kapiliarinę dujų chromatografiją su elektronų pagava arba spektrometriniu masės aptikimu
LST EN 15527:2008	Atliekų apibūdinimas. Policiklinių aromatinių angliavandenilių nustatymas atliekose, naudojant dujų chromatografijos masių spektrometriją
LST EN 16424:2014	Atliekų apibūdinimas. Paieškos metodai elementinei sudėčiai nustatyti naudojant nešiojamuosius rentgeno fluorescencinius analizatorius
LST EN 15309:2007	Atliekų ir dirvožemio apibūdinimas. Elementinės sudėties nustatymas rentgeno fluorescencijos būdu

Ne visais atvejais vertinant atliekų pavojingumą reikalinga nustatyti atliekų sudėtį. Tam tikros pavojingosios savybės gali būti nustatomos atliekant bandymus. Pavyzdžiui, vadovaujantis Atliekų tvarkymo taisyklių nuostatomis, pavojingoji savybė HP14 (ekotoksiškumas) įvertinama atliekant tyrimą pagal standartą LST EN ISO 6341 (Vandens kokybė. Daphnia magna Straus (Cladocera, Crustacea) judrumo slopinimo nustatymas. Ūminio toksiškumo tyrimas), o atliekų mėginiai paruošiami pagal standartą LST EN 14735 (Atliekų apibūdinimas. Atliekų ėminių paruošimas ekotoksikologiniams tyrimams). Apklausų metu paaiškėjo, kad tik **viena privati laboratorija Lietuvoje yra akredituota ekotoksiškumo tyrimams**, bet, anot laboratorijos atstovų, kol kas besikreipiančiųjų dėl tokių tyrimų nėra daug (**per metus atliekama iki 100 tyrimų**).

Dar viena svarbi aplinkybė, paaiškėjusi atliekant apklausas – Lietuvoje trūksta būtent atliekų tyrimuose besispecializuojančios laboratorijos (tokių yra užsienio valstybėse, pvz., Vokietijoje, Čekijoje), kurios gebėtų ne tik atlikti tyrimus, bet ir suteikti metodinę pagalbą dėl pavojingųjų atliekų identifikavimo, t. y. padėti nustatyti, kokie tyrimai reikalingi, ar visi iš jų būtini (tai yra svarbus aspektas, įvertinant kai kurių tyrimų brangumą), kaip interpretuoti tyrimų rezultatus.

Tokių paslaugų neteikia ir Aplinkos apsaugos agentūros laboratorija, kuri, remiantis viešai skelbiama informacija¹¹ neturi akreditacijos atliekų tyrimams.

Siekiant įvertinti Lietuvos ūkio subjektų atliekamų pavojingųjų atliekų tyrimų (identifikavimo) užsienio laboratorijose apimtį, buvo papildomai kreiptasi į atliekų darytojus bei tvarkytojus. Papildomos apklausos metu nustatyta, kad:

- atliekų tvarkytojai dažniau pavojingųjų atliekų tyrimus atlieka ne siekiant nustatyti atliekų pavojingumą, o jų tinkamumą tam tikram tvarkymo būdai (pvz., per metus pavojingųjų atliekų sąvartyno operatoriaus atliekama apie 20 atliekų tyrimų dėl atitikimo atliekų priėmimo į pavojingųjų atliekų sąvartynus kriterijams, apie 20 – dėl vandens kiekio alyvų atliekose ir pan.), taip pat atliekami tyrimai, kai atliekos išvežamos tvarkymui į kitas valstybes pagal išankstinio pranešimo procedūras (šių tyrimų tikslas – nustatyti ar atliekų sudėtis atitinka atliekų gavėjo nustatytus reikalavimus);
- Iš apklaustų **atliekų darytojų** tik viena įmonė informavo, kad šiais metais atliko atliekų sudėties tyrimus siekiant nustatyti jų pavojingumą (buvo atlikta **15 skirtingos sudėties atliekų tyrimų**);
- Atliekų tvarkytojų apklausa parodė, kad apklaustų įmonių bendrosios **atliekų tyrimų siekiant nustatyti atliekų pavojingumą apimtys gali siekti iki 50 atliekų sudėties tyrimų per metus**;
- Ir atliekų darytojai ir atliekų tvarkytojai informavo, kad nors mėginių paėmimui samdo Lietuvos ir užsienio laboratorijų atstovus, tačiau **atliekų sudėties tyrimai atliekami užsienio laboratorijose** (pvz., Čekijoje, Vokietijoje).

2.3.4 Pavojingųjų atliekų identifikavimas Lietuvoje – apibendrinimas

Atliktų apklausų rezultatai rodo, kad kalbant apie pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo praktinę situaciją Lietuvoje, galėtų būtų išskirtos šios problemos:

- Dauguma apklausos respondentų kaip pagrindinę problemą nurodė tai, kad Lietuvoje nėra paskirta viena institucija, kuri būtų atsakinga už metodinį vadovavimą ir konsultavimą (privalomus pagal Viešojo administravimo įstatymo ir Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo nuostatas) pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo klausimais. Be kita ko – AAA konsultacijas teikia tik tiek, kiek tai susiję su TIPK ir Taršos leidimų išdavimo klausimais, AAD pavojingųjų atliekų identifikavimo

¹¹ <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/laboratoriniai-tyrimai-ir-matavimai>

klausimais konsultacijų neteikia. Todėl iškilus klausimams dėl pavojingųjų atliekų identifikavimo, kai klausimai nėra susiję su TIPK ir (arba) Taršos leidimo gavimu/keitimu/atnaujinimu, nėra aišku, kur kreiptis.

- Dauguma respondentų reikalavimus pavojingųjų atliekų identifikavimui įvardijo kaip sudėtingus ir sunkiai suprantamus.
- Apie ES Gaires žino mažuma apklausos respondentų, įskaitant ir AAD specialistus.
- Dažniausiai taikomi atliekų identifikavimo būdai Lietuvoje – pilnos informacijos apie atliekos sudėtį ir, atitinkamai, apie jos pavojingumą nesuteikiantis vizualinis įvertinimas, siekiant nustatyti, ar atliekai priskirtas teisingas atliekų kodas; antroje vietoje pagal populiarumą – dokumentinis įvertinimas pagal produkto, iš kurio susidarė atlieka, saugos duomenų lapo duomenis.
- Lietuvoje trūksta specializuotų mokymų pavojingųjų atliekų identifikavimo klausimais.

Žemiau esančioje lentelėje (Lentelė 9) pateikta apibendrinta informacija apie apklausų metu surinktą informaciją apie atliekų srautus, kurie identifikuoti kaip aktualiausi, t. y. atliekos, kurios galimai identifikuojamos klaidingai ir dėl kurių identifikavimo yra poreikis turėti atskirą metodiką/pagalbinę informaciją. Pažymėtina, kad kaip ir nurodyta aukščiau (žr. 2.3.1 skyrių) apklausos dalyviai beveik visais atvejais tuos pačius atliekų srautus identifikavo ir kaip galimai klaidingai identifikuojamus, ir kaip tuos, dėl kurių yra poreikis turėti atskirą metodiką, todėl žemiau lentelėje pateikta apibendrinta informacija.

Lentelė 9. Aktualiausi pavojingųjų atliekų srautai, dėl kurių yra poreikis turėti detalesnę metodiką (pagal apklausų rezultatus)

	AAD	AAA	MD ¹²	NVSC	Atliekų tvarkytojai	Atliekų darytojai
EEĮ atliekos	+	+			+	
ENTP atliekos	+		+		+	
Farmacinės atliekos (vaistai)				+	+	
Stomatologijos atliekos				+		
Medienos atliekos (impregnuotos, dažytos)	+	+			+	+
Pelenų ir šlakų atliekos		+			+	
Gyvsidabrio turinčios atliekos		+				
Filtruojančios medžiagos (filtrai, katalizatoriai, panaudota anglis); pašluostės (šluostės, darbo drabužiai, tekstilė turėjusi sąlyti su pavojingomis medžiagomis)					+	+
Vandeninės atliekos (plovimo skysčiai, emulsijos, vanduo naudotas gamybos procesuose)					+	
Dažų atliekos (dažų šalinimo atliekos, vandeniniai dažai kurie, buvo naudojami su kitomis					+	

¹² Muitinės departamentas.

	AAD	AAA	MD ¹²	NVSC	Atliekų tvarkytojai	Atliekų darytojai
pavojingomis medžiagomis);						
Klijų atliekos (skysti vandens pagrindo klijai, sukietėję klijai);					+	
Netinkami naudoti gaminiai (gamybos metu susidaręs brokas, naudoti netinkami produktai ar medžiagos);					+	
Nuotekų dumblas (dumblas susidaręs gamybos procese); pelenai ir šlakai (pelenai ar šlakai iš katilinių)					+	+
Šlifavimo atliekos (atliekų šlifavimo dalys po gamybos procesų)					+	
Gumos atliekos (guminės įrengimų ar mašinų dalys turėjusios sąlyti su pavojingomis medžiagomis)					+	
Mišrios statybinės atliekos (dažų likučiai, naudotų pavojingų medžiagų likučiai); užterštas gruntas (gruntas iš užterštų gamybos teritorijų, gruntas prie galimų taršos šaltinių)					+	
Pakuočių atliekos						+

2.4 Užsienio šalyse naudojami pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo metodai

Kadangi pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo metodikų taikymas betarpiškai susijęs su tose šalyse galiojančiu teisiniu reglamentavimu, šiame skyriuje pateikta informacija apie užsienio šalyse nustatytus reikalavimus ir naudojamus pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo metodus.

2.4.1 Šiaurės Europos šalys: Švedija, Danija, Norvegija

Švedija

Ruošiant informaciją apie pavojingųjų atliekų tvarkymą Švedijoje, buvo remtasi Švedijos Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros bei kitų Švedijos institucijų viešai internete prieinama informacija.

Švedijoje atliekant pavojingųjų atliekų identifikavimą ir klasifikavimą vadovaujamasi šiais dokumentais:

a) Įsakymu dėl atliekų

Vadovaujantis Švedijos aplinkos ministro 2020-06-25 įsakymu Nr. 2020:614 dėl atliekų, nustatyta, kad atliekų turėtojas atliekas priskiria pavojingosioms atliekoms, jeigu:

1. atliekos, įvertinus jose esančias pavojingas medžiagas, turi vieną ar daugiau pavojingų savybių pagal Direktyvos 2008/98/EB III priedą;

2. atliekose yra polichlorintų dibenzo-p-dioksino ir dibenzofuranų (PCDD/PCDF), DDT (1,1,1-trichlor-2,2-bis(4-chloro fenil)etano), chlordanų, HCH (įskaitant lindaną), dieldrino, endrino, heptachloro, heksachlorbenzeno, chlordekono, aldrino, pentachlorbenzeno, mirekso, toksafeno, heksabrombifenilo ir (arba) PCB, kurie viršija Reglamento (ES) Nr. 2019/1021 IV priede nustatytas ribas.

Klasifikuojant atliekas, taip pat atsižvelgiama į klasifikavimą ir ženklimą pagal Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 VI priedo pastabas bei atliekų sąrašą, pateiktą 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos sprendimo 2014/955/ES priede.

b) vadovaujasi ES gairėmis ir 2016 m. Pavojingųjų atliekų klasifikacija: Europos atliekų klasifikavimo reglamento pakeitimai – ką jie reiškia ir kokios pasekmės?

2016 m. Pavojingųjų atliekų klasifikacijos: Europos atliekų klasifikavimo reglamento pakeitimai – ką jie reiškia ir kokios pasekmės dokumentą bendrai parengė Šiaurės šalys (Suomija, Danija, Švedija) ir finansavo Šiaurės šalių taryba.

c) Švedijos aplinkos apsaugos agentūros parengtu Atliekų klasifikavimo vadovu

Švedijos Aplinkos apsaugos agentūra papildomai 2021-02-18 parengė Atliekų klasifikavimo vadovą¹³, kuriame pateikti paaiškinimai kaip pagal Įsakymo dėl atliekų (2020:614) 2 skyriuje pateiktus punktus turi būti atliekamas atliekų klasifikavimas. Šiame vadove yra pateikiamos tik nuorodos į ES Reglamentus (Reglamentas Nr. 1357/2014, Reglamentas Nr. 2017/997, Reglamentas Nr. 2019/1021), bet išsamaus paaiškinimo ar pavyzdžių kaip turi būti atliekamas atliekų klasifikavimas, nepateikta. Vadove nurodyta, kad norėdami gauti daugiau patarimų dėl atliekų kodų, pavojingų savybių įvertinimo ir kt. žr. ES Gaires.

Švedijos aplinkos apsaugos agentūros internetiniame puslapyje yra skiltis skirta atliekų klasifikavimui ir kodavimui¹⁴, kurioje pateikti trumpi paaiškinimai (žingsniai) kaip turi būti atliekamas atliekų klasifikavimas ir kaip teisingai atliekai priskirti atliekos kodą.

Kaip sunkausi klasifikavimo atvejai – nurodytos atliekos, atsiradusios nekontroliuojamomis sąlygomis, pavyzdžiui, užterštos dirvos, pelenai, dumblas ir filtrų masės. Tokiais atvejais įmonei gali tekti paimti mėginius ir analizuoti atliekas, kad nustatytų, kas jose yra ir kokios koncentracijos.

Vadovaujantis savivaldybei priklausančioje įmonėje MIVA skelbiama informacija, kaip pavojingosios atliekos laikomi buityje susidarę aerosoliai:

- pesticidai, pvz.: purškalas nuo uodų ir vabzdžių.
- montažinės putos, pvz.: Casco, Tremco, Soudafoam, Bostik ir Byggmax.
- kiti aerosoliai, pvz., tepalinės alyvos, dažai, impregnavimo priemonės, automobilių priežiūros priemonės ir plaukų lakas.

Tuščios kūno priežiūros priemonės ir plaukų putos/purškimo balionėliai* (rūšiuojami kaip metalinės pakuotės perdirbimo stotyje).

* Purškimo balionėlis laikomas tuščiu, kai nuspaudus purškimo mygtuką iš jo niekas nepasklinda. Jei purškimo balionėlis tuščias, jį galima išrūšiuoti kaip metalinę pakuotę perdirbimo stotyje.

Įvertinus aukščiau pateiktą informaciją, galime teigti, kad Švedijoje klasifikuojant atliekas iš esmės vadovaujasi Europos Sąjungos parengtais Reglamentais.

Danija

¹³ https://www.naturvardsverket.se/globalassets/vagledning/avfall-och-kretslopp/farligt-avfall/klassificering-och-kodning/210530_vgl_2_kap_avfallsforordningen_om_avfallsklassificering.pdf.

¹⁴ <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avfall-farligt-avfall/klassificering-och-kodning/>.

Ruošiant informaciją apie pavojingųjų atliekų tvarkymą Danijoje, buvo remtasi Danijos Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros bei kitų Danijos institucijų viešai internete prieinama informacija.

Danijoje atliekant pavojingųjų atliekų identifikavimą ir klasifikavimą vadovaujamasi šiais dokumentais:

a) Isakymu dėl atliekų

Vadovaujantis Danijos aplinkos ministro 2020-09-12 įsakymu Nr. 2159 dėl atliekų, nustatyta, kad pavojingosios atliekos yra atliekos, kurios yra įrašytos į 2 priede esantį atliekų sąrašą ir pažymėtos kaip pavojingosios atliekos bei turinčios vieną ar daugiau 3 priede išvardytų pavojingų savybių. Pavojingosiomis atliekomis taip pat laikomos atliekos, turinčios 3 priede išvardytų savybių.

Įvertinus šio įsakymo 3 priede pateiktą informaciją, atliekos laikomos pavojingomis, jei jos turi vieną ar daugiau HP 1 - HP 15 savybių.

Pavojingos savybės vertinamos nustatant medžiagų koncentracijas atliekose, kaip nurodyta:

- Reglamento Nr. 1357/2014 priede,
- Reglamente 2017/997, iš dalies keičiančiame Direktyvos 2008/98/EB III priedą dėl pavojingos savybės HP 14 (ekotoksiškas),

arba

- jei Reglamente Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklavimo ir pakavimo nenumatyta kitaip, atliekant bandymą pagal Reglamentą Nr. 440/2008, nustatant eksperimentinius metodus pagal Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registravimo, vertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH)

arba

- naudojami kiti atitinkami Europos standartizacijos komiteto (CEN) arba kiti tarptautiniu mastu pripažinti bandymų metodai ir gairės, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1272/2008 7 straipsnį dėl eksperimentų su gyvūnais ir žmonėmis.

Jei pavojingos atliekų savybės buvo įvertintos atliekant bandymą ir naudojant Įsakymo dėl atliekų 3 priede nustatytas pavojingų medžiagų koncentracijas, pirmenybė teikiama bandymo rezultatams.

Vertinant HP 4, HP 6 ir HP 8 pavojingas savybes, naudojamos atskirų medžiagų ribinės vertės. Jei atliekose esančios medžiagos kiekis yra mažesnis už ribinę vertę, į jį neatsižvelgiama apskaičiuojant ribinę koncentraciją.

Nustatant pavojingąsias atliekų savybes galima atsižvelgti ir į Reglamento Nr. 1272/2008 dėl medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklavimo ir pakavimo VI priede išvardytas pastabas:

- 1) pastabos, susijusios su medžiagų identifikavimu, klasifikavimu ir ženklavimu: B, D, F, J, L, M, P, Q, R ir U pastabos.
- 2) pastabos dėl mišinių klasifikavimo ir ženklavimo: 1, 2, 3 ir 5 pastabos.

Atliekos, kuriose yra polichlorintų dibenzo-p-dioksinų ir dibenzofuranų (PCDD / PCDF), DDT (1,1,1-trichlor-2,2-bis (4-chlorfenil)etano), chlordan, heksachlorcikloheksanų (įskaitant lindaną), dieldrino, endrino, heptachloro, heksachlorbenzeno, chlordekono, aldrino, pentachlorbenzeno, mirekso, toksafeno, heksabrombifenilo arba PCB, kurių kiekis viršija Reglamento (ES) 2019/1021 dėl patvariųjų organinių teršalų IV priede nurodytas ribines koncentracijas ribas, yra klasifikuojamos kaip pavojingosios.

Įsakymo dėl atliekų 3 priede nustatytos koncentracijos ribos netaikomos gryniems metalų lydiniams jų kietoje formoje (neužterštiems pavojingomis medžiagomis). Metalų lydiniai, laikomi pavojingosiomis atliekomis, yra įrašyti į Įsakymo dėl atliekų 2 priedo atliekų sąrašą ir pažymėti pusjuodžiu šriftu.

b) Danijos aplinkos apsaugos agentūros parengtomis Pavojingųjų atliekų klasifikavimo gairėmis

Danijos aplinkos apsaugos agentūra 2017 m. išleido naujas Pavojingųjų atliekų klasifikavimo gaires (toliau – Vadovas)¹⁵, kurios pakeitė 2002 m. Pavojingųjų atliekų gaires.

Pavojingųjų atliekų klasifikavimo gaires reguliariai atnaujina Danijos aplinkos apsaugos agentūra. Be šio vadovo, Danijos aplinkos apsaugos agentūros internetinėje svetainėje parengtas dažniausiai užduodamų klausimų (DUK) puslapis, kuris nuolat plečiamas. Taip pat sukurtas „Excel“ įrankis, kurį galima naudoti norint nustatyti atskirų atliekose esančių medžiagų klasifikacijas ir pavojingumo savybes (žr. <https://mst.dk/affald-jord/affald/affaldsfraktioner/farligt-affald/vejledning-i-klassificering-af-farligt-affald/>).

Vadove pavojingųjų atliekų klasifikavimo procedūra atliekama šešiais žingsniais. Ne visada būtina pereiti visus šešis žingsnius, tačiau kuo mažiau žingsnių įveikiama, tuo mažiau sužinoma apie atliekų pobūdį, susijusį su jos pavojingumu.

Vadove numatyta, kad atliekos iš karto gali būti priskiriamos prie pavojingųjų atliekų, jeigu:

- atliekos yra originalioje pakuotėje ir pažymėtos pavojaus piktograma yra pavojingosios atliekos, išskyrus keletą išimčių, pvz.:

Ženklimas pavojaus piktograma „Dujų balionas“ (GHS04) nebūtinai reiškia, kad atliekos yra pavojingosios, nes „Dujų balionas“ savaime nėra pavojinga savybė (tai priklauso nuo jame esančio turinio).

Korozijos pavojaus piktograma (GHS05) taip pat gali būti priskirta dėl savybės „ėsdinantis metalą“ (H290), kuri pati savaime nėra pavojinga savybė (tačiau metalą ėsdinančių savybių turinčios medžiagos iš esmės visada ėsdina odą ir / arba turi dirginančių savybių, arba akis pažeidžiančių savybių, kurias sukelia ir medžiagos pažymėtos pavojaus piktograma GHS07 („Šauktukas“)).

Tam tikras produktas gali būti ženklinamas kaip pavojingas, nes jame yra pavojingos medžiagos koncentracija, viršijanti tam tikrą tai medžiagai nustatytą koncentracijos ribą, o šio produkto atlieka klasifikuojama kaip pavojingoji atlieka tik tuo atveju, jei atitinkama medžiaga viršija bendrąją atliekai nustatytą koncentracijos ribą.

Yra dvi pagrindinės priežastys, kodėl pavojingų produktų ir mišinių atliekos ne visada pavirsta pavojingosiomis atliekomis:

1) tam tikri produktai naudojimo metu pakeičia savybes – pvz., dviejų komponentų klijai, kurie sukietėja ir dėl to praranda pavojingas savybes, arba tirpiklių pagrindu pagaminti dažai, kai pavojingi tirpikliai išgaruoja džiūstant dažams – jais nudažius lentas ar laikant ilgai atidarytas talpas.

2) Pavojingų produktų ir mišinių bei pavojingųjų atliekų klasifikavimo laipsniai skiriasi, ir tai natūraliai turi įtakos rezultatui. Čia skirtumai skirstomi į tris pagrindines grupes:

- tam tikros pavojingos savybės visiškai netaikomos pavojingųjų atliekų klasifikavimui. Tai taikoma dujoms, veikiančioms esant slėgiui; metalą ėsdinančioms ir toksiškoms reprodukcijai savybėms (Lact. su H362), o kitoms netaikoma reikšmė dėl labai žemų pavojaus kategorijų kodų (Expl. 1.5 ir 1.6, taip pat Org. Perox. G ir Self-react. G). Produktai ir mišiniai, klasifikuojami kaip pavojingi vien dėl šių savybių, jiems tapus atliekomis nebus priskiriami prie pavojingųjų atliekų. Savybės, kurios netaikomos klasifikuojant pavojingąsias atliekas, išvardytos Vadovo 3.8 priede¹⁶.

¹⁵ https://mst.dk/media/93596/vejledning-i-klassificering-af-farligt-affald_april-2017.pdf.

¹⁶ https://mst.dk/media/93596/vejledning-i-klassificering-af-farligt-affald_april-2017.pdf.

- kai 2 kategorijos odą ir akis dirginančių savybių bendrosios koncentracijos ribos yra didesnės kaip 20 %, tokios atliekos klasifikuojamos kaip pavojingosios atliekos. Vertinant produktus ir mišinius šios koncentracijos riba yra 10 %. Todėl daugelis muilų ir ploviklių yra klasifikuojami kaip pavojingi produktai (ir todėl ženklinami šauktukais), tačiau dėl šios priežasties jų atliekos nebūtinai tampa pavojingosiomis atliekomis. Tai priklauso nuo to, ar odą ir (arba) akis dirginančių medžiagų koncentracija taip pat pasiekia 20 % koncentracijos ribą.

Ženkinimo taisyklės taip pat nurodo, kad ne visos savybės turi būti ženklinamos, nes tam tikros pavojaus piktogramos „nustelbia“ kitas. Todėl naudojant pavojaus piktogramas neįmanoma gauti visų pavojingųjų atliekų savybių apžvalgos.

Reikia įvertinti ir tai, kad pavojaus piktogramų nebuvimas negali būti pagrindinė sąlyga, atliekas priskirti prie nepavojingųjų.

Pavojingų produktų, kurie neturi būti ženklinami, bet kurie tampa pavojingosiomis atliekomis, pavyzdžiai: medžiagos, mišiniai ir gaminiai, pažymėti pavojaus klase ir kategorijos kodu bei pavojingumo fraze Flam. Gas2, H221 neturi pavojaus piktogramos, tačiau šios atliekos pagal Įsakymo dėl atliekų 3 priede nurodytas savybes gali tapti pavojingosiomis.

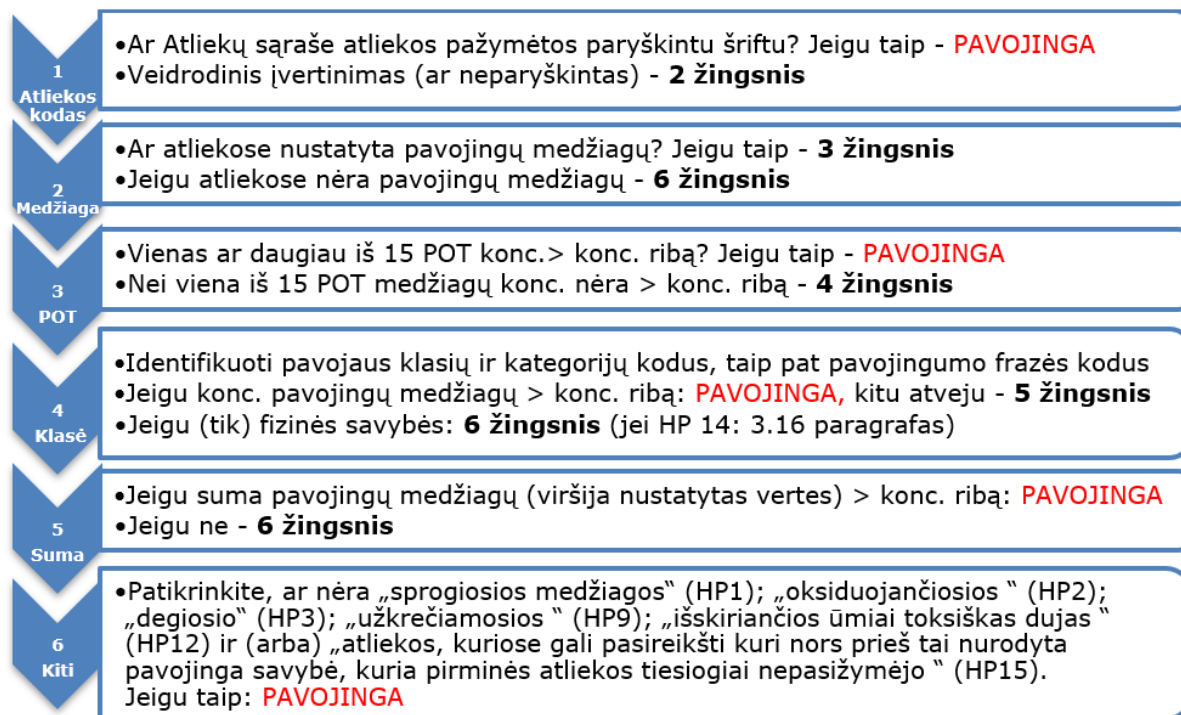
Panašiai yra ir su žemiausio lygio pavojaus klasės ir kategorijų kodais bei pavojaus aplinkai kodais (Aquatic Chronic 3, H412 ir Aquatic Chronic 4, H413), kurie neženklinami.

Be to, yra HP, kurie neturi jokios pavojaus piktogramos (pvz., HP 9 „Užkrečiamosios“, HP 12 „Išskiriančios ūmiai toksiškas dujas“ ir HP 15 „Atliekos, kuriose gali pasireikšti kuri nors prieš tai nurodyta pavojinga savybė, kuria pirminės atliekos tiesiogiai nepasižymėjo“).

Nors medžiagos, ant kurios originalios pakuotės esančios pavojaus piktogramos, priskyrimas prie pavojingųjų atliekų yra ribotas, tačiau jei jos yra, tai požymis, kad atliekos su aukščiau nurodytomis išimtimis yra pavojingosios.

- atliekos yra skystos ir jų pliūpsnio temperatūra <60 °C yra pavojingosios atliekos (alyvoms, dyzelinui ir lengvajam mazutui <55 °C, o dujoms <20 °C).

Vadove nurodyta pavojingųjų atliekų klasifikavimo tvarka paremta šešių žingsnių metodika:

Žemiau pateikiamas šešių žingsnių detalesnis aprašymas, kuriuos perėjus pagal Vadove nurodytą metodiką, nustatoma ar atlieka yra pavojingoji, ar nepavojingoji.

1 žingsnis – Atliekos kodas. Pagal atliekų sąrašą atliekai parenkamas atliekos kodas. Jei atliekos kodas priskirtas prie veidrodinio kodo, pereinama prie 2 žingsnio.

Veidrodinio įrašo Atliekų sąrašė pavyzdys, kai tos pačios atliekos gali būti ir pavojingosios, ir nepavojingosios: 02 01 08* agrochemijos atliekos, kuriose yra pavojingųjų medžiagų, 02 01 09 agrochemijos atliekos, nenurodytos 02 01 08.

2 žingsnis – Medžiagos. Identifikuoti atliekose esančią medžiagą ar medžiagas, kurios turi savybių, dėl kurių ji gali būti pavojinga, ir nustatyti jų koncentraciją.

Pavojingųjų atliekų klasifikavimo taisyklėse nenurodyta, į kurias medžiagas reikia atsižvelgti, ir nėra objektyvių kriterijų, kaip gauti informaciją, įskaitant tai, ar tai turi būti atliekama imant mėginius ir analizuojant. Konkretus kiekvieno atvejo įvertinimas turi būti sprendžiamas atskirai. Galima vadovautis šiais argumentais:

- jeigu medžiaga, iš kurios susidarė atlieka turi saugos duomenų lapą, tai bus atspirties taškas identifikuojant bet kokias pavojingas medžiagas;
- jei atliekos būtų supakuotos į pirmines pakuotes, pakuotės ženklinimo informacija ant pakuotės bus naudinga informacija apie jos pavojingumą;
- gamybos atliekų atveju, žinios apie žaliavų suvartojimą ir gamybos proceso išmanymas gali padėti nustatyti atitinkamas medžiagas;
- užteršto dirvožemio atveju, informacija apie šioje vietoje vykdytas veiklas (istorinė tarša) galėtų duoti nuorodą, kokių medžiagų (ir jų skilimo produktų) reikėtų ieškoti.
- vertinat statybines atliekas, svarbiausia yra istorija (statybos ir renovacijos laikas) siekiant įvertinti, kokių mišinių ir medžiagų gali būti.

Kai atliekose aptinkamos pavojingos medžiagos, nustatoma jų koncentracija, skaičiuojant arba imant mėginius ir analizuojant.

Nustačius pavojingas medžiagas ir nustačius jų koncentraciją (-as), pereinama prie **3 žingsnio**.

Jei medžiagų, turinčių savybių, dėl kurių atliekos gali būti pavojingos, nebuvo nustatyta, tai gali būti požymis, kad atliekos yra nepavojingosios. Tačiau reikia nepamiršti patikrinti visų 15 HP pavojingų savybių, įskaitant HP 9 „Užkrečiamosios“, HP 12 „Išskiriančios ūmiai toksiškas dujas ir HP 15, „Atliekos, kuriose gali pasireikšti kuri nors prieš tai nurodyta pavojinga savybė, kuria pirminės atliekos tiesiogiai nepasižymėjo“. Todėl bet kuriuo atveju reikės pereiti prie **6 žingsnio**.

3 žingsnis – POT. Vertinama ar yra POT medžiagų ir koks jų kiekis.

Jei viena ar kelios medžiagos priklauso POT medžiagoms ir viršys atitinkamų POT medžiagų koncentracijos ribas, tada atliekos yra pavojingosios.

4 žingsnis – Klasė. Identifikuojami pavojaus klasių ir kategorijų kodai, taip pat pavojingumo frazės kodai.

Tiriama nustatytos cheminės medžiagos ar mišinio, dėl kurio atliekos gali tapti pavojingosiomis, klasifikacija pagal paiešką ECHA duomenų bazėje (žr. echa.europa.eu/information-on-chemicals/cl-inventory-database) arba Reglamente Nr. 1272/2008.

Jei yra žinomos cheminės medžiaga ar medžiagos, dėl kurių atliekos gali būti pavojingos, atkreipkite dėmesį į toliau nurodytą informaciją:

- pavojaus klasės ir kategorijos kodų, taip pat pavojingumo frazės kodo (H-kodų), susijusių su vertinama medžiaga, derinys (du stulpeliai REACH sąrašo kairėje pusėje),
- bet kokie papildomi pavojingumo frazės kodai, kurie gali būti įtraukti į ženklinimo reikalavimus ir kurie, jei taikoma, bus pateikti 4 skiltyje (visada ką nors nurodo – EUH, bet atkreipkite dėmesį tik į atitinkamus kodus, kurie yra EUH001, 019, 029, 031, 032 ir 044, ir kuris taikomas vertinant pavojingas savybes HP 12 ir HP 15),
- pastaba ar pastabos, susijusios su klasifikacija (didžiosios raidės ir (arba) skaičiai). Medžiagoms svarbios tik B, D, F, J, L, M, P, Q, R ir U pastabos, o mišiniams – tik 1, 2, 3 ir 5 pastabos. Jei taikoma, jie išvardyti ECHA duomenų bazės įrašo 7 stulpelyje (dešinėje).

EB numeris

EB numeris yra oficialus, unikalus cheminės medžiagos numeris ES. Tai gali būti Europos esamų komercinių cheminių medžiagų sąrašas (EINECS), Europos paskelbtų cheminių medžiagų sąrašas (ELINCS) ir nebe polimerų (NLP) sąrašas:

- EINECS numeris yra unikalus cheminių medžiagų numerių derinys, įtrauktas į Europos parduodamų cheminių medžiagų sąrašą. EINECS yra Europos esamų komercinių cheminių medžiagų sąrašo santrumpa, kurią apibūdina pirmieji trys skaitmenys nuo 200 iki 399. EINECS numeris matomas ant pavojingos medžiagos pakuotės.
- ELINCS numeris yra unikalus numerių derinys, skirtas cheminėms medžiagoms, kurios įrašytos į Europos cheminių medžiagų sąrašą, apie kurį nurodo ir jam būdingi pirmieji trys skaitmenys nuo 400 iki 499. Mažesnė tikimybė, kad atliekose bus rasta tik medžiagų, apie kurias nurodoma.
- NLP numeris: NLP yra „No Longer Polymers“ santrumpa, o NLP numerius galima rasti oficialiame ES „nebe polimerų“ sąrašė, kuris buvo sudarytas dėl polimero apibrėžimo pakeitimo 1992 m., kai daugelis medžiagų, kurios anksčiau buvo laikomos polimerais pagal

savo taisyklės, nebelaikomos polimerais. NLP numeriai apibūdinami pirmaisiais trimis skaitmenimis, prasidedančiais nuo 500.

Indekso numeris:

Indekso numeris, pagal kurį yra išdėstytas klasifikuojamų medžiagų sąrašas, sudarytas taip, kad pirmieji trys skaitmenys būtų būdingiausios molekulės (arba organinėms medžiagoms būdingiausios organinės grupės) elemento atominis skaičius.

Kitaip tariant, galite ieškoti visų medžiagų, kurios yra klasifikuojamos dėl tam tikros priežasties. Tai gali būti naudinga, jei žinote tik elementą ir abejojate, iš kokių junginių jis yra ir ar dėl to atliekos gali būti pavojingosios. Remiantis istorija ar žiniomis apie gamybos procesą ir pan., konkrečioje atliekoje bus galima nustatyti, ar joje gali būti viena ar kelios klasifikuojamos medžiagos.

CAS numeriai:

CAS numeris reiškia „Chemical Abstracts Service Number“, kurį suteikia Amerikos chemijos draugija pagal dažnį, kuriuo medžiagos ir junginiai minimi mokslinėje literatūroje (t. y. neatsižvelgiant į tai, ar jie parduodami, ar ne). Atkreipkite dėmesį, kad į suderintą sąrašą įtraukti tik bevandenių formų CAS numeriai. Hidrato formos turi atskirus CAS numerius, ir jei jų ieškosite, jie nebus rodomi ECHA duomenų bazėje. Todėl rekomenduojama paieškai naudoti EB numerį, jei toks yra.

5 žingsnis – Suma. Pavojingų medžiagų koncentracijų sumavimas

Pažymėtina, kad tik prie sveikatai kenksmingų medžiagų (pirmasis skaitmuo HP kode yra 3) reikia pridėti sumą, bet ne visoms savybėms, t. y. reikia susumuoti tik ūmiai toksiškų medžiagų ir medžiagų, kurios yra ėsdinančios ar dirginančios, koncentracijas (ir kaip vienintelę išimtį – toksiškų įkvėpus medžiagų), o skirtingų kancerogenų (Carc.), toksinių reprodukcijai (Repr.), mutageninių (Muta.) ar konkrečiai konkrečiam organui toksiškų (STOT) medžiagų koncentracijos neturi būti sumuojamos.

Taip pat pažymime, kad gali būti sumuojamos tik tų medžiagų koncentracijos, kurių pavojaus klasės ir kategorijų bei pavojingumo frazės kodai yra visiškai vienodi. Tačiau tam tikriems HP 4 ir HP 8 deriniams taikomos išimtys (žr. Vadovo 3 priedą).

6 žingsnis – Kiti. Įvertinama ar atlieka turi vieną ar daugiau fizinių pavojingų savybių HP 1 „sprogiosios“, HP 2 „oksiduojančiosios“, HP 3 „degiosios“ arba HP 9 „užkrečiamosios“, HP 12 „išskiriančios ūmiai toksiškas dujas“ arba HP 15 „Atliekos, kuriose gali pasireikšti kuri nors prieš tai nurodyta pavojinga savybė, kuria pirminės atliekos tiesiogiai nepasižymėjo“. Jei taip, atliekos priskiriamos pavojingosioms atliekoms.

Atliekoms, kurių sudėtyje yra medžiagų, kurios gali suteikti joms pavojingų savybių HP 1–3, HP 9, HP 12 ir HP 15, su keliomis išimtimis, nėra nustatytos koncentracijos ribos, kuriomis būtų galima vadovautis vertinant, ar medžiagų koncentracija yra tokia, kad atliekos būtų klasifikuojamos kaip pavojingosios.

Tokiais atvejais, remiantis konkrečiomis žiniomis apie atliekas, turi būti įvertinta, ar jos pavojingosios, ar ne. Jeigu tokių žinių nėra, gali tekti atlikti atliekų bandymus, pvz., pliūpsnio temperatūrai ir sprogamui nustatyti.

Oksiduojančios medžiagos, turinčios ir kenksmingų savybių, pavyzdys: vandenilio peroksidui nustatyta konkreti oksidacijos koncentracijos riba – 50 %.

Be to, ši medžiaga taip pat klasifikuojama kaip Acute Tox. 4, H332, Acute Tox. 4, H302 ir Skin Corr. 1A, H314, kuriems buvo nustatytos bendrosios koncentracijos ribos atitinkamai: 22,5%, 25% ir 1%.

Todėl atliekos, kuriose yra vandenilio peroksido, bus pavojingosios jau tada, kai koncentracija > 1 %, o ne tik 50 %, kai atliekos oksiduojasi.

Vertinant HP 12 savybes taikomas Didžiosios Britanijos skaičiavimo modelis ribinėms koncentracijoms apskaičiuoti. Didžiosios Britanijos Aplinkos apsaugos agentūra atliko teorinį koncentracijos ribų skaičiavimą, kada dėl daugelio EUH029, EUH031 ir EUH032 savybėmis pasižyminčių medžiagų gali susidaryti šių medžiagų turinčios atliekos, kurios gali sukelti ūmių toksiškų dujų susidarymą. Tokios atliekos turi būti klasifikuojamos kaip turinčios HP 12 savybių. Koncentracijos pateiktos Vadovo 3.7 priede.

Pvz.: Kalcio hipochloritas klasifikuojamas pagal papildomo pavojaus kodą EUH031, kontaktuodamas su rūgštimi išskiria toksiškas dujas.

Ši medžiaga yra viena iš HP 12 medžiagų, kuriai Didžiosios Britanijos Aplinkos apsaugos agentūra apskaičiavo ribines koncentracijos ribas, ir iš Vadovo 3.7 priedo matyti, kad apskaičiuota koncentracijos riba, kai kalcio hipochloritas atliekose gali sukelti toksiškų dujų, jei atliekos liečiasi su rūgštimi, yra 0,6 %.

Taigi atliekos, kuriose kalcio hipochlorito koncentracija viršija 0,6 %, yra klasifikuojamos kaip pavojingosios pagal HP 12 savybę. Be to, šios atliekos bus klasifikuojamos kaip pavojingos pagal HP 8, esdinančios, kai kalcio hipochlorito koncentracija > 5 %, ir pavojingos pagal HP 6, ūmiai toksiškos, kai koncentracija > 25 %.

Vertinant HP 15 savybę – reikia įvertinti ar medžiagos pasižymi H205, EUH001, EUH019 ir EUH044 savybėmis.

Pažymėtina, kad siekiant tinkamai klasifikuoti atliekas reikia pereiti visus 6 žingsnius.

c) ES Gairės

Klasifikuojant pavojingąsias atliekas taip pat naudojamos ES Gairės.

Papildomai pateikiami Vadove pateikti pavyzdžiai ir išskirtinė informacija apie atliekų klasifikavimą, kuriais būtų galima pasinaudoti rengiant Metodiką.

Pakuotės

Iš esmės nėra specialių taisyklių, reglamentuojančių pakuočių, kuriose buvo pavojingų medžiagų ir mišinių, klasifikavimą, išskyrus pakuotes, kuriose buvo pesticidų (pagal Biocidų reglamentą gali būti taikomos specialios taisyklės, pvz., pakuotės, kuriose yra pesticidų) visada turėtų būti traktuojamos kaip pavojingosios atliekos, jei pažymėtos GHS06 („Kaukolė“).

Danijos aplinkos apsaugos agentūra rekomenduoja tuščias pakuotes pažymėtas GHS06, visada priskirti pavojingosioms atliekoms – net jei jos yra „ištuštintos“. Toks pat vertinimas taikomas ir ištuštintoms pakuotėms, pažymėtoms GHS08, nes jose galėjo būti pavojingų medžiagų, kurių koncentracijos ribos yra tokios pat mažos (0,1%).

Pakuotėms, pažymėtoms GHS07 (Šauktukas), bendrosios sudedamųjų dalių koncentracijos ribos yra 10 % ir daugiau, todėl yra maža tikimybė, kad ištuštinta pakuotė išsaugos pavojingas savybes. Tai reiškia, kad pvz., ištuštintos, išskalautos nuo daugelio indų ploviklių ir ploviklių pakuotės, kurios pažymėtos GHS07, iš esmės gali būti laikomos nepavojingomis.

Visų kitų pakuočių pavojingumą lemia jose likusių medžiagų kiekis.

Atliekose esančių medžiagų forma

Dažnai medžiagų skirtingos formos lemia jų pavojingumą, pvz.: metalo pavidalo varis yra neklasifikuojamas kaip pavojingas, o kai kurie vario junginiai yra klasifikuojami kaip pavojingi. Kalbant apie atliekas, daugeliu atvejų iškyla problema, nes nežinomas cheminės medžiagos pavidalas. Todėl atliekų klasifikavimo atveju dažniausiai naudojamas konservatyvus požiūris, darant prielaidą, kad visos medžiagos yra pavojingiausios formos. Pvz. taip dažnai daroma vertinant švino turinčias atliekas, priimant, kad visas švinas (aptinkamas atliekose) yra kaip švino junginys, kurio koncentracijos riba yra 0,3%.

Vadove paaiškinta, pvz., kaip galima nustatyti meta junginius. Pagal atitinkamos medžiagos junginio formulę ieškoma kiekvieno sudedamojo elemento molinė masė. Tada apskaičiuojamas elementų pasiskirstymas pagal svorį (masės procentais). Kai yra žinoma medžiagos junginio koncentracija, apskaičiuojama atskirų elementų koncentracija.

Pavojaus klasės ir kategorijų kodų deriniai

Vadovo 3.8 priede parengta lentelė, kurioje nurodyti pavojaus klasės ir kategorijų kodų deriniai, kurie nėra susiję su pavojingųjų atliekų klasifikavimu.

Vadovo 3.1 priede pateikta sąsaja pavojaus piktogramos su pavojaus frazės kodais ir kt.

Vadovo 3.4 priede sistemingai išvardinti visi H kodai su bendrine koncentracijos riba didėjimo tvarka (t. y. su žemiausia ribine koncentracija, dėl kurios pavojaus klasė ir kodas laikomi pavojingiausi yra nurodyti viršuje). Iš to matyti, kad medžiagos su, pvz., pavojaus klasės ir kategorijos kodu Acute Tox. 1 ir pavojingumo frazės kodu H330, kurių koncentracijos riba yra 0,1 %, turi daug didesnę tikimybę, kad atlieka bus pavojinga, nei medžiagos, turinčios, pvz., pavojaus klasės ir kategorijos kodą Acute Tox.4 ir pavojingumo frazės kodą H312, kai koncentracijos riba yra 55 %.

Pavojingųjų atliekų klasifikacijoje M faktoriai netaikomi klasifikuojant pavojingąsias atliekas. Tačiau klasifikuojant produktus ir mišinius pagal Reglamentą Nr. 1272/2008, taikoma, kad medžiagoms, klasifikuojamoms kaip ūmios arba lėtinės toksiškos vandens aplinkai, 1 kategorija, nenustatomos jokios konkrečios koncentracijos ribos, o vietoj to nustatomas daugiklis „M faktorius“, pagal kurį nustatyta atitinkamų medžiagų koncentracija.

M faktoriai, kaip ir konkrečios koncentracijos ribos, gali paaiškinti, kodėl medžiagos ar produktai, klasifikuojami kaip pavojingi, tačiau nebūtinai priskiriami pavojingosioms atliekoms, kai jos susidaro.

Angliavandenilių klasifikavimas

Jei bendras angliavandenilių kiekis yra <1 000 mg/kg, atliekos nėra klasifikuojamos kaip pavojingosios.

Tepalinės alyvos turėtų būti klasifikuojamos kaip kancerogeninės tik tada, kai jose yra > 3 % dimetilsulfoksido (DMSO) ekstrakto.

Reaktyvinių ir dyzelinių variklių kuras ir mazutas (gazolis) C9–C20 diapazone priskiriami Carc. 2, H351, todėl atliekos tampa pavojingosios tik tada, kai šių angliavandenilių koncentracija yra 1 % (10 000 mg/kg TS), o daugelis kitų angliavandenilių yra klasifikuojami kaip Carc. 1B, H350, todėl ribinė koncentracija yra 0,1 % (1 000 mg/kg TS). Tam tikra alyva nėra kancerogeninė, jei benzeno kiekis <0,1 %.

Vadovo 3.9 priede pateiktos kai kurių angliavandenilių koncentracijos ribos, kada medžiaga turi būti klasifikuojama kaip pavojinga.

Rengiant Metodiką bus atsižvelgta ir į Vadove pateiktą informaciją ir parengtus pavyzdžius.

Norvegija

Norvegija nėra Europos Sąjungos narė, tačiau pagal tarptautinius susitarimus ir sutartis Norvegija laikosi ES nustatytų teisės aktų ir rekomendacijų.

Norvegija yra išvysčiusi stiprią atliekų prekybą su Švedija, Danija ir kitomis ES šalimis, nes vienas iš Norvegijos strateginių tikslų yra perdirbti ir panaudoti energijai gauti 80 procentų atliekų¹⁷.

Bendra informacija apie atliekų klasifikavimą ir indentifikavimą¹⁸

Atliekos, kurios turi būti identifikuojamos pagal Europos atliekų sąrašo kodą, pažymėta žvaigždute, priskiriamos pavojingosioms atliekoms, nebent Norvegijos aplinkos agentūra arba Klimato ir aplinkos ministerijos įgaliota institucija nuspręstų kitaip.

Atliekos, kurias galima identifiikuoti naudojant skirtingus atliekų kodus, iš kurių bent vienas pažymėtas žvaigždute, o vienas ne, pavojingosioms atliekoms priskiriamos tik tuo atveju, jei:

a. jose yra atitinkamų pavojingų medžiagų, dėl kurių atliekos turi vieną ar daugiau iš HP1–HP15 pavojingųjų savybių, kai atliekų sąrašė pavojingos medžiagos nurodytos bendrai („pavojingos medžiagos“) arba konkrečiai (pvz., „asbestas“),

b. jose polichlorintų dibenzo-β-dioksinų ir dibenzofuranų (PCDD / PCDF), DDT (1,1,1-trichlor-2,2-bis (4-chlorfenil)etano), chlordan, heksachlorcikloheksanų (įskaitant lindaną), dieldrino, endrino, heptachloro, heksachlorbenzeno, chlordekono, aldrino, pentachlorbenzeno, mirekso, toksafeno, heksabrombifenilo, PCB, dekabromdifenilo eterio ir (arba) heksabromciklododekano yra didesnė arba lygi koncentracija, nei Atlieku taisyklių 2 priede nustatyta ribinė vertė.

Atliekos, sudarytos iš grynų kietų metalų lydinių, neužterštos pavojingomis medžiagomis, priskiriamos pavojingosioms atliekoms tik tuo atveju, jei lydiniai yra aiškiai nurodyti atliekų sąrašė ir pažymėti žvaigždute.

Kriterijai, pagal kuriuos atliekos laikomos pavojingosiomis atliekomis, t. y. pavojingųjų savybių (HP 1–HP 15) nustatymo metodai yra įtraukti į Atlieku taisyklių 11 skyriaus 2 priedą.

Vadovaujantis Atlieku taisyklių nuostatomis, atliekų darytojas yra atsakingas už pavojingųjų atliekų identifikavimą ir klasifikavimą.

Jei atliekų darytojas gali dokumentais patvirtinti, kad atliekos, kurios turi būti klasifikuojamos kaip pavojingosios, neturi pavojingų savybių, nurodytų CLP reglamente, Norvegijos aplinkos agentūra arba Klimato ir aplinkos ministerijos įgaliota institucija gali priimti sprendimą, kad atliekos nelaikomos pavojingomis.

Savivaldybės privalo užtikrinti pavojingųjų atliekų iš namų ūkių ir įmonių, kuriose per metus susidaro mažesni (iki 1000 kg) pavojingųjų atliekų kiekiai, atskirą surinkimą. Įmonės, kuriose per metus susidaro daugiau nei 1 kg pavojingųjų atliekų, privalo šias atliekas perduoti tvarkymui ne rečiau kaip 1 kartą per metus. Įmonės, jei turi tam leidimą, gali perdirbti savo veikloje susidariusias pavojingas atliekas¹⁹.

Gyventojai, pristatydami buityje susidarancias pavojingas atliekas į savivaldybių aikšteles, punktus ar mobilius punktus pagal galimybes turi pateikti informaciją apie atliekų turinį ir savybes. Pavojingas atliekas pristatęs asmuo privalo užtikrinti, kad ant pakuotės būtų aiškiai nurodyta ši informacija.

¹⁷ Norvegijos vyriausybės žaliojo konkurencingumo strategija, 2017 m., <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/bedre-vekst-lavere-utslipp--regjeringens-strategi-for-gronn-konkurrensekraft-engelsk/id2575420/>.

¹⁸ Atlieku taisyklės, https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-06-01-930/KAPITTEL_12#KAPITTEL_12.

¹⁹ Norvegijos atliekų 2020 m. - 2025 m. plano pavojingųjų atliekų tvarkymo priedas, įskaitant atliekų prevencijos programą, 2021 m., <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2021/mars-2021/avfallsplan-2020-2025-vedlegg-farlig-avfall/>.

Pavojingąsias atliekas tvarkytojui pristatančios įmonės taip pat turi pateikti pakankamai informacijos apie atliekų kilmę, turinį ir savybes, kad tolimesnis atliekų tvarkymas vyktų saugiai. Kai atliekos perduodamos atliekų tvarkytojui, turinčiam leidimą pavojingųjų atliekų tvarkymo veiklai, atliekas pristačiusi įmonė privalo užpildyti deklaraciją, kurios formą patvirtino Norvegijos aplinkos agentūra. Ant pakuotės turi būti aiškiai nurodytas deklaracijos formos serijos numeris. Etiketė turi būti atspari fiziniam ir klimato poveikiui. Deklaracijoje pateikta informacija užtikrina atliekų atsekamumą nuo jų susidarymo iki galutinio sutvarkymo, duomenys valdomi elektroninėje sistemoje.

2.4.2 Vakarų Europos šalys: Vokietija, Airija, Nyderlandai ir Belgija

Vokietija

Vokietijoje pagrindinis teisės aktas, susijęs su pavojingųjų atliekų identifikavimu ir klasifikavimu yra Federalinis potvarkis dėl atliekų sąrašo²⁰.

Šiuo teisės aktu į Vokietijos federalinėje teisėje įgyvendinamas Komisijos sprendimas dėl atliekų sąrašo (2000/532/ EB) ir tam tikri Atliekų direktyvos reikalavimai. Federalinio potvarkio dėl Atliekų sąrašo struktūra iš esmės atitinka Sprendimo dėl atliekų sąrašo turinį ir struktūrą, t. y. jame pateikiamas ne tik pats atliekų sąrašas, bet ir papildomos nuostatos (taisyklės) dėl pavojingųjų savybių vertinimo ir atliekų klasifikavimo:

- Apibrėžtys;
- Vertinimo ir klasifikavimo taisyklės;
- Naudojimosi atliekų sąrašu taisyklės;
- Europos atliekų sąrašas.

Kaip kitas su pavojingųjų atliekų identifikavimu ir klasifikavimu susijęs teisės aktas paminėtinas 2007 m. vasario 1 d. įsigaliojęs Federalinis patikrinimo potvarkis, kuriame aprašomos Federalinio atliekų tvarkymo įstatymo 49 ir 50 straipsnių reikalavimų, susijusių su registravimo ir tikrinimo prievolėmis tvarkant atliekas, įgyvendinimo sąlygos. Šios teisės akto esmė – nustatoma ne tik prievolė apskaityti atliekų susidarymą, tvarkymą ir jų judėjimą, bet tai atvejais kai planuojama perduoti tam tikras pavojingąsias atliekas – atliekų identifikavimui ir pasirinktam tvarkymo būdui turi pritarti kompetentinga institucija (plačiau žr. 2.5 skyriuje).

Papildoma informacija apie Vokietijoje taikomų pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo reikalavimų įgyvendinimą pateikiama Federalinės atliekų darbo grupės (LAGA) parengtose dokumentuose. LAGA yra federalinių žemių Aplinkos ministrų konferencijos darbo organas, įkurtas 1963 m. liepos 2 d., siekiant užtikrinti kuo vienodesnį atliekų įstatymo įgyvendinimą Vokietijos Federacinėje Respublikoje.

LAGA skatina federalinės ir žemių vyriausybių keitimąsi patirtimi ir informacija bei palaiko ryšius su asociacijomis ir interesų grupėmis, siekdama aptarti federacinių žemių atliekų teisės klausimus ir kurti bendrus sprendimus. Ji rengia pasiūlymus ir teikia siūlymus tolesnei teisinių nuostatų plėtrai bei federacinių žemių interesų apsaugai tarptautinėse organizacijose. Informaciniais pranešimais ir gairėmis LAGA skelbia būtinas atliekų įstatymo įgyvendinimo gaires.

Pagrindinis LAGA parengtas dokumentas pavojingųjų atliekų klasifikavimo ir identifikavimo srityje – „LAGA PN98 Pagrindinės atliekų, taip pat pašalintų medžiagų mėginių ėmimo taisyklės. Fizinių, cheminių ir biologinių tyrimų, susijusių su atliekų panaudojimu / šalinimu, tvarkos gairės“ yra teisiškai privalomas dokumentas Vokietijoje nuo 2001 m. Šis dokumentas, atsižvelgiant į teisės aktų pakeitimus nuolat atnaujinamas. Dokumente yra pateikta apibendrinta informacija apie atliekų tyrimus, pradedant mėginių paėmimais ir

²⁰ *Verordnung des Bundesministers für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft über ein Abfallverzeichnis (Abfallverzeichnisverordnung).*

baigiant sudėties nustatymu. Kadangi minėtas dokumentas yra didelės apimties, LAGA papildomai išleido pagalbinį dokumentą – praktinį PN98 vadovą, kuriame atsižvelgiant į dažniausiai užduodamus klausimus pateikta informacija apie tyrimų strategijos parinkimą, siekiant atlikti atliekų tyrimus.

Taip pat LAGA yra parengusi atskiras Atliekų, užteršto dirvožemio ir medžiagų iš užterštų sklypų fizinės ir cheminės analizės tvarkos gaires (LAGA EW 98), kuriose pateikiama praktinė informacija apie šios rūšies atliekų tyrimus, reikalingus nustatyti jų pavojingumą ir parinkti tinkamą tvarkymo būdą, atsižvelgiant į nustatytas tam tikrų medžiagų koncentracijas.

Airija

Airijoje Atliekų direktyvos nuostatos dėl pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo perkeltos į Atliekų tvarkymo įstatymą²¹. Įstatyme nurodyta, kad atliekos laikomos pavojingomis, kai pasižymi viena arba keliomis pavojingomis savybėmis, nurodytomis Įstatymo antrajame priede, į kurį perkeltos Atliekų direktyvos III priede išvardytos atliekų savybės, dėl kurių jos tampa pavojingosios.

Pats atliekų sąrašas ir naudojimosi jo taisyklės yra nurodytos Airijos Aplinkos apsaugos agentūros parengtose nacionalinėse Atliekų klasifikavimo gairėse, kurių pradžioje pateikiamos nuorodos į ES lygmens teisės aktus bei ES Gaires, o pačiose gairėse pateikiamas ES atliekų sąrašas ir aprašyti atliekų identifikavimo žingsniai, kurių yra penki:

- Nustatyti informaciją apie atliekų sudėtį;
- Priskirti pavojingumo frazes ir susijusias pavojingas savybes ,
- Ar atliekos pasižymi kokia nors iš HP1–HP15 pavojingų savybių?
 - Pavojingų savybių su koncentracijos ribomis įvertinimas;
 - Pavojingų savybių be koncentracijos ribų įvertinimas
- Patvariųjų organinių teršalų įvertinimas;
- Kodo pagal atliekų sąrašą priskyrimas.

Kaip pagalbinė medžiaga gairių priede pateikiamas atliekų įvertinimo formos šablonas, kuris atitinka aukščiau aprašytų žingsnių eiliškumą, o jo šablone pateikta informacija padeda teisingai atlikti įvertinimo veiksmus.

Kadangi gairių turinys iš esmės atitinka ES Gairių turinį (tik sutrumpintai), platesnė informacija apie Airijos Aplinkos apsaugos agentūros parengtas gaires neteikiama.

Buityje susidarančių pavojingųjų atliekų klasifikavimas Airijoje. Airijos aplinkos apsaugos agentūra 2017 m. išleido Buityje susidarančių pavojingųjų atliekų tvarkymo didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse vadovą, kuriame pateiktos rekomendacijos dėl buityje susidarančių pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo²². Išsamesnis buityje susidarančių pavojingųjų atliekų apibūdinimas bei rekomendacijos dėl jų klasifikavimo pateiktos šios ataskaitos [2 priede](#).

²¹ <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/1996/act/10/revised/en/html>.

²² <https://www.epa.ie/publications/monitoring--assessment/waste/hazardous-waste/guidance-for-the-management-of-household-hazardous-waste-at-civic-amenity-sites.php>.

Nyderlandai

Nyderlanduose atnaujintos Atliekų direktyvos nuostatos perkeltos į nacionalinę bazę Valstybės sekretoriaus infrastruktūros ir aplinkos reikalams reglamentu, 2015 m. balandžio 30 d., Nr. IENM/BSK-2015/86520, iš dalies keičiančiu anksčiau galiojusį Europos atliekų sąrašo reglamentą²³.

Europos sąrašo reglamente yra pateikta „atliekų sąrašas“ apibrėžtis, o būtent – nurodoma, kad atliekų sąrašas yra 2000 m. gegužės 3 d. Europos Bendrijų Komisijos sprendimo Nr. 2000/532/EB, pakeičiančio Sprendimą 94/3/EB, nustatantį atliekų sąrašą pagal Tarybos direktyvos 75/442/EEB 1 straipsnio a punktą, priedas. Atitinkamai nurodyta, kad ir atliekų vertinimas atliekamas taip, kaip nurodyta Sprendime.

Papildomai Europos atliekų sąrašo reglamento 5 straipsnyje nurodyti kai kurie specifiniai nacionaliniai reikalavimai dėl atliekų identifikavimo, o būtent:

- Nurodyta, kad asfalto produktai bet kuriuo atveju laikomi pavojingosiomis atliekomis, jei juose yra daugiau nei 75 mg/kg bendros PAH sumos, nurodytos Dirvožemio kokybės reglamento A priedo 2 lentelėje;
- Nustatyti konkretūs reikalavimai atliekų mėginių paėmimui:
 - alyvos atliekos pagal NEN-EN-ISO 3170 – Skystieji naftos produktai – rankinis mėginių ėmimas, 2004 m. vasario mėn.
 - alyva iš elektros įrenginių pagal NEN-EN-IEC 60567 – Alyva užpildyta elektros įranga – Dujų mėginių ėmimas laisvųjų ir ištirpusių dujų analizei – Rekomendacijos, 2012 m. sausio mėn.
 - bitumas ir dervos produktai pagal NEN 3940 – Bitumas ir dervos produktai – Mėginių ėmimas, 1982 m. kovo mėn.
 - Asbestas atliekose ir perdirbtas granules pagal projektą NEN 5897, Asbesto, esančio statybos ir griovimo atliekose bei perdirbtame granule, patikrinimas ir mėginių ėmimas, 2015 m. rugpjūčio mėn., su 2016 m. rugpjūčio mėn. pataisų lapu ir pataisos lapu C2:2017,
 - kitos atliekos pagal NVN 5860 – Atliekos – Atliekų mėginių ėmimas, 1999 m. lapkričio mėn.

Nyderlanduose yra parengtas nacionalinis Atliekų sąrašo vadovas²⁴, kuriame išsamiai aprašytos naudojimosi Atliekų sąrašu taisyklės, detalizuoti atliekų vertinimo etapai, kiekvienu atveju pateikiant praktinius pavyzdžius. Vadove taip pat pateikiama praktinė informacija, kuri gali būti naudojama klasifikuojant tipinius atliekų srautus (statybinės atliekos, medienos atliekos, EEI atliekos ir kt.).

Papildomai, kaip pagalbinė priemonė (su nuoroda, kad ją naudojant įvertinimas yra preliminarus) yra sukurta skaičiuoklė atliekų pavojingumui įvertinti²⁵.

Belgija (Flandrijos regionas)

Belgijos pavyzdys atskirai apžvelgiamas įvertinant tai, kad Belgijos regiono – Flandrijos institucijų parengtas Atliekų klasifikavimo vadovas²⁶ yra vienas iš dokumentų, kurių pagrindu buvo rengiamos ES Gairės. Be to, šis vadovas yra vienas iš išsamesnių nacionalinių atliekų klasifikavimo vadovų, **kuriame pateikiama daug praktinių pavyzdžių.**

²³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2015-12342.html>.

²⁴ <https://www.afvalcirculair.nl/onderwerpen/afvalregelgeving/eural/>.

²⁵ <https://www.afvalcirculair.nl/onderwerpen/afvalregelgeving/eural/>.

²⁶ <https://www.ovam.be/eural-de-europese-afvalstoffenlijst>.

Vadovo pradžioje pateikiamas naudojimosi ES Atliekų sąrašu proceso aprašymas su praktiniais pavyzdžiais parodant, kaip turi būti parenkamas tinkamas ES Atliekų sąrašo skyrius, poskyrius. Jei, atlikus visus veiksmus, nustatoma, kad atliekai turi būti priskirtas vienas iš veidrodinių atliekų kodų – tuomet turi būti atliekamas pavojingųjų atliekų identifikavimas, kurio išsamus aprašymas pateiktas vadovo 7 skyriuje. Šiame skyriuje atliekų identifikavimui reikalingi veiksmai (kokių medžiagų ieškoti atliekų sudėtyje, kaip interpretuoti tyrimų rezultatus) aprašomi pasitelkiant praktinius pavyzdžius, pvz., nagrinėjant lakiųjų pelenų, pelenų, statybinių atliekų, kurioje yra dervos ir kt. atliekų identifikavimo pavyzdžius. Vadovo 8 skyriuje pateikiama praktinė-pagalbinė informacija apie atliekų identifikavimą, ją skirstant pagal atliekų sąrašo skyrius, o sekančiame 9 skyriuje pateikiami praaktinai patarimai dėl atliekų identifikavimo juos skirstant pagal įvairius technologinius procesus – aprašoma (pateikiamos lentelės) kokios tipinės atliekos (ir pavojingosios, ir nepavojingosios) gali susidaryti, į ką atkreipti dėmesį priimant sprendimą dėl atliekų teisingo identifikavimo. Toks įvairiapusiškas informacijos pateikimas suteikia daugiau galimybių surasti naudingos praktinės informacijos, padedančios teisingai identifikuoti atliekas.

Vadovo priede patalpinta lentelė (yra prieinama jos excel versija), kurioje surašytos dažniausiai atliekų sudėtyje nustatomos pavojingos medžiagos, įvardintos jų pavojingos savybės (įvertinat blogiausių scenarijų atvejus). 7 priede yra pateikta sprendimo priėmimo schema, kai atliekų pavojingumą reikia įvertinti dėl infekcijos (HP9) pavojaus.

2.4.3 Kaimyninės šalys: Lenkija ir Latvija

Lenkija

Ruošiant informaciją apie pavojingųjų atliekų tvarkymą Lenkijoje, buvo remtasi Lenkijos teisės aktais bei Lenkijos institucijų viešai internete prieinama informacija.

Lenkijoje atliekant pavojingųjų atliekų identifikavimą ir klasifikavimą vadovaujamasi šiais dokumentais:

a) Įstatymu dėl atliekų

Lenkijos įstatymo dėl atliekų 4 str., nurodyta, kad atliekos klasifikuojamos priskiriant jas atitinkamai grupei, pogrupiui ir atliekų rūšiai, atsižvelgiant į:

- 1) jų susidarymo šaltinį;
- 2) atliekų pavojingąsias savybes, kaip apibrėžta Reglamente (ES) Nr. 1357/2014 ir Reglamente (ES) 2017/997, ir taisyklės, paskelbtas pagal 3 straipsnio 5 dalį;
- 3) atliekų komponentus, dėl kurių, viršijus pavojingų medžiagų koncentracijos ribas, atliekos gali būti pavojingosios. Atliekų sudedamosios dalys nurodytos įstatymo dėl atliekų 4 priede.

b) ES Gairėmis.

Pažymėtina, kad Lenkija nacionalinio lygio aiškinamųjų dokumentų (vadovų), kaip turi būti klasifikuojamos ir identifikuojamos pavojingosios atliekos, nėra parengusi.

Latvija

Latvijoje su atliekų identifikavimu ir klasifikavimu susijusios Atliekų direktyvos nuostatos perkeltos į atskirą teisės aktą – Atliekų klasifikavimo ir pavojingųjų savybių nustatymo taisyklės²⁷. Į šį teisės aktą perkeltos Sprendimo dėl atliekų sąrašo nuostatos, t. y. pats ES atliekų sąrašas ir naudojimosi jo taisyklės. Pažymėtina, kad tam pačiam teisės akte pateikiamos ir nuostatos dėl šalutinių gamybos produktų ir atliekų nebelaikymo atliekomis kriterijų.

²⁷ Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus, patvirtintos Latvijos Vyriausybės 2011 m. balandžio 19 d. nutarimu Nr. 302.

Taisyklėse pateikiama nuoroda į Reglamentą 1357/2014, nurodant, kad atliekų pavojingosios savybės vertinamos pagal šį teisės aktą.

Latvijoje naudojamas ES Atliekų sąrašas, t. y. atliekos klasifikuojamos pagal šešiaženklis atliekų kodus, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad išnašoje prie pavojingųjų pakuočių atliekų kodo (15 01 10*) yra nurodyta, kad pavojingomis pakuotėmis nelaikomos tam tikros augalų apsaugos produktų pakuotės – jeigu po ištuštinimo ne mažiau kaip tris kartus buvo išplauta dideliu kiekiu vandens ir jų talpa nuo vieno iki penkiasdešimtys litrų, t. y. jau priimant sprendimą dėl ES Atliekų sąrašo ir susijusių nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisės bazę, nuspręsta nustatyti specifinį reguliavimą konkrečiam atliekų srautui.

ES Gairės yra išverstos į latvių kalbą, tačiau minėtose taisyklėse nuoroda į jas nepateikiama.

Latvija nacionalinio lygio aiškinamųjų dokumentų (vadovų), kaip turi būti klasifikuojamos ir identifikuojamos pavojingosios atliekos, nėra parengusi, todėl laikoma, kad jokios specifinės, išskyrus ES teisės aktuose ir ES Gairėse nurodytų pavojingųjų atliekų identifikavimo metodikos, Latvijoje pavojingųjų atliekų identifikavimui ir klasifikavimui nėra taikomos.

2.4.4 Užsienio šalių patirtis klasifikuojant tuščių pakuočių nuo pavojingų medžiagų ar mišinių atliekas

Kaip jau buvo minėta 2.3 skyriuje, Apžvalgos rengimo metu buvo nustatyta, kad susidarančių komunaliniame sraute (namų ūkiuose), ir apskritai tuščių pakuočių nuo pavojingų medžiagų klasifikavimo klausimas yra ganėtinai painus, todėl šiame skyriuje pateikiama užsienio šalių praktika, kaip yra jose klasifikuojamos tuščios pakuotės.

Lentelė 10. Užsienio šalių patirtis dėl tuščių pakuočių atliekų klasifikavimo

Šalis	Pozicija dėl tuščių pakuočių priskyrimo pavojingosioms atliekoms	Tuščių pakuočių atliekų klasifikavimas
Airija	<i>Komunalinis srautas.</i> Aerozolių balionėliai priskiriami pavojingosioms atliekoms²⁸. Aerozoliuose yra propelento dujų, kurios gali būti degios, pavyzdžiui, butano. Net ir tariamai „tuščiuose“ aerozolių balionėliuose lieka tam tikras kiekis suslėgtų degių dujų. Visos kitos tuščios buityje susidarančios pakuotės turi būti išmetamos į antrinių žaliavų konteinerius perdirbimui, jeigu jos yra švarios, sausos ir palaidos²⁹. Tuščios plastikinės, stiklinės ir metalinės pakuotės turi būti praskalautos. Tuščius aerozolių balionėlius reikia atnešti į DGASA, tačiau jei nėra galimybės, išmesti su mišriomis atliekomis, nes jeigu mišrios atliekos yra deginamos, aerozolių metalas bus išrūšiuojamas iš dugno pelenų ir perdirbamas. Tuščios dažų skardinės taip pat turi būti metamos į mišrių atliekų konteinerius. Kvepalų flakonėlių negalima mesti į individualius rūšiavimo konteinerius, juos reikėtų nuvežti į atliekų priėmimo punktus.	16 05 04* dujos slėginiuose konteineriuose (įskaitant halonus), kuriose yra pavojingųjų medžiagų Buityje susidarančios tuščios pakuotės klasifikuojamos kaip nepavojingosios atliekos (pagal medžiagas).

²⁸ Buityje susidarančių pavojingųjų atliekų tvarkymo didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse vadovas, Airijos aplinkos apsaugos agentūra, 2017 m.

²⁹ „My Waste“ oficialaus Airijos atliekų tvarkymo vadovo internetinė svetainė <https://www.mywaste.ie/>.

Šalis	Pozicija dėl tuščių pakuočių priskyrimo pavojingosioms atliekoms	Tuščių pakuočių atliekų klasifikavimas
Anglija (Bristolis)	<i>Komunalinis srautas.</i> Į komunalinių atliekų konteinerius leidžiama mesti metalines skardines, plastikinius butelius, kamštinius dangtelius, plastikines pakuotes, tuščius aerozolių balionėlius su nuimtais kamšteliais, nepriklausomai, kas juose buvo supakuota, tačiau keliamas reikalavimas, kad pakuotės būtų tuščios, praskalautos ir suspaustos, prieš išmetant į konteinerį. Stiklinė tara, prieš išmetant ją į atitinkamą konteinerį, turi būti tuščia ir praskalauta³⁰. Šalia juodos dėžės, skirtos popieriui, žurnalams ir stiklui, sandarioje pakuotėje galima palikti automobilinę alyvą ir automobilinius akumulatorius. Neužrištame maiše juodoje dėžėje gali būti paliekamos baterijos ir smulki EEĮ. Į DGASA iš gyventojų priimamos visos įprastos buityje susidarantios pavojingosios atliekos, tokios kaip termometrai, skysčiai, chemikalai, benzinai, vaistai, dažai, raketos (pirotechnika), asbestas (šiferis) ir kt.³¹ 	Buityje susidarantios tuščios pakuotės klasifikuojamos kaip nepavojingosios atliekos (pagal medžiagas).
JK (Anglija, Škotija, Velsas, Šiaurės Airija)	Aerozolių balionėliai surenkami konteineriais kartu su kitomis antrinėmis žaliavomis, nes apie 60 % aerozolių balionėlių yra pagaminti iš alavuoto plieno, o apie 40 % – iš aliuminio. Abu šie metalai yra perdirbami. Aerozolių balionėliuose taip pat yra nedidelių plastikinių ir guminių komponentų, įskaitant dangtelį, vožtuvą ir panardinimo vamzdelį, kurie atskiriami perdirbimo procese. Visos buityje susidarantios tuščios pakuotės, įskaitant šampūno, skysto muilo, skalbiklių, valiklių, baliklių buteliukus, plaukų lako, dezodorantų aerozolių, oro gaiviklių balionėlius, baldų, kitų paviršių valymo ir poliravimo priemonių buteliukai ar aerozoliai, kvepalų flakonėliai, yra surenkamos konteineriais kartu su kitomis antrinėmis žaliavomis. Pakuotės turi būti tuščios ir išskalautos³². Tuščias arba sausas metalines dažų skardines perdirbimui priima dauguma perdirbimo centrų.	Buityje susidarantios tuščios pakuotės klasifikuojamos kaip nepavojingosios atliekos (pagal medžiagas).
Vokietija	Dažų pakuotės priskiriamos buityje susidarantioms pavojingosioms atliekoms, kaip ir pakuotės su įvairių cheminių medžiagų likučiais, įskaitant netuščius aerozolinius balionėlius, jos turi būti pristatomos į DGASA arba atliekų priėmimo punktus. Dažų ir kitų cheminių medžiagų likučius prašoma pristatyti originaliose pakuotėse. Tačiau jeigu dažų kibirai, dažų skardinės yra sausos, t. y. dažų likučiai visiškai išdžiūvę / sukietėję, taip pat tušti aerozoliniai balionėliai, jie gali būti šalinami į geltoną pakuočių konteinerį, jeigu ant pakuotės nenumatyta kitaip³³. Į stiklo konteinerius leidžiama mesti stiklines pakuotes be dangtelių, įskaitant stiklinius kvepalų flakonėlius bei buteliukus nuo vaistų³⁴. Į geltonus lengvųjų pakuočių konteinerius gali būti metama tik panaudota ir visiškai ištuštinta pakuotė, kuri nėra pagaminta iš popieriaus, kartono ar stiklo, t.	Buityje susidarantios tuščios pakuotės klasifikuojamos kaip nepavojingosios atliekos (pagal medžiagas). Jeigu pakuotės yra nuo pavojingų medžiagų, jos priskiriamos buityje susidarantioms pavojingosioms

³⁰ Bristol Waste Company rūšiavimo instrukcija ir vadovas, prieinami <https://bristolwastecompany.co.uk/household/get-it-sorted/>.

³¹ Bristolio savivaldybės informacija, <https://www.bristol.gov.uk/bins-recycling/hazardous-household-waste>.

³² JK atliekų ir išteklių veiksmų programos internetinė svetainė <https://www.recyclenow.com/>.

³³ <https://abfall.kreis-pinneberg.de/Abfall/C3%A4lle+Wertstoffe/Sonderm%C3%BCll/Mehr+Infos+zum+Thema+Sonderm%C3%BCll.htm>.

³⁴ <https://allaboutberlin.com/guides/sorting-trash-in-germany#everything-else>.

Šalis	Pozicija dėl tuščių pakuočių priskyrimo pavojingosioms atliekoms	Tuščių pakuočių atliekų klasifikavimas
	y. plastikinės ir metalinės pakuotės. Pakuotės komponentai (pvz., dangteliai) turi būti atskirti vienas nuo kito. Skalavimas nebūtinasis ³⁵ . Į šį konteinerį galima mesti tuščius aerozolių balionėlius, vaistų plokšteles (blisterius), visas kosmetikos pakuotes, skalbimo skysčių butelius ir kt.	atliekoms ar pavojingosioms pakuotėms.
Austrija	Tuščios pakuotės yra laikomos pavojingosiomis atliekomis, jeigu jose buvo supakuotos sprogiosios, pavojingos sveikatai ar ūmaus toksiškumo medžiagos, ir pažymėtas pavojaus piktogramomis GHS01 „sprogstanti bomba“ GHS08 „pavojai sveikatai“ GHS06 „kaukolė ir sukryžiuoti kaulai“ Visos kitos tuščios pakuotės, įskaitant vaistų buteliukus (visiškai tuščius), kosmetikos, skalbimo ir valymo priemonių butelius, yra laikomos nepavojingomis, išskyrus tas, kurios pažymėtos aukščiau nurodytomis piktogramomis³⁶.	Tuščios pakuotės, kuriose buvo supakuotos sprogiosios, pavojingos sveikatai ar ūmaus toksiškumo medžiagos, ir pakuotės, kuriose nėra iki galo ištuštintos sveikatai pavojingos, ėsdinančios, dirginančios, labai degios, degios arba su užrašu „negalima išmesti kartu su buitinėmis atliekomis“, priskiriamos kodui 15 01 10* - pakuotės, kuriose yra pavojingų cheminių medžiagų likučių arba kurios yra jomis užterštos³⁷.
Danija	Nėra specialių taisyklių, reglamentuojančių pakuočių, kuriose buvo pavojingų medžiagų ir mišinių, klasifikavimą, išskyrus pakuotes, kuriose buvo pesticidų, visada turėtų būti traktuojamos kaip pavojingosios atliekos, jei pažymėtos GHS06 („Kaukolė“). Danijos aplinkos apsaugos agentūra rekomenduoja tuščias pakuotes, pažymėtas GHS06, visada priskirti pavojingosioms atliekoms – net jei jos yra „ištuštintos“. Toks pat vertinimas taikomas ir ištuštintoms pakuotėms, pažymėtoms GHS08 („Pavojai sveikatai“), nes jose galėjo būti pavojingų medžiagų, kurių koncentracijos ribos yra tokios pat mažos (0,1%)^{38 39}. GHS06 GHS08 Pakuotėms, pažymėtoms piktograma GHS07 („Šauktukas“), bendrosios sudedamųjų pavojingųjų dalių ribinės koncentracijos ribos yra 10 % ir daugiau, todėl yra mažai pavojaus, kad ištuštinta pakuotė išsaugos pavojingas savybes. Tai reiškia, kad, pvz., ištuštintos, išskalautos nuo daugelio indų ploviklių ir ploviklių pakuotės, kurios pažymėtos GHS07, iš esmės gali būti laikomos nepavojingomis.	Tuščios pakuotės, kuriose buvo supakuotos pavojingos medžiagos, išskyrus pažymėtas piktograma GHS07 („Šauktukas“) arba Sv. Andriejaus kryžiumi, priskiriamos kodui 15 01 10* - pakuotės, kuriose yra pavojingų cheminių medžiagų likučių arba kurios yra jomis užterštos.

³⁵ <https://www.muelltrennung-wirkt.de/muelltrennung-richtig/liste/>.

³⁶ Atliekų rūšiavimo ABC, Austrijos Federalinė tvarumo ir turizmo ministerija, 2019 m., https://www.bmk.gv.at/themen/klima_umwelt/abfall/Kreislaufwirtschaft/trennung/abc.html.

³⁷ Austrijos konsoliduotas federalinis įstatymas: dėl atliekų katalogo, 2020 m. versija, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20003077>.

³⁸ Pavojingųjų atliekų klasifikavimo gairės. Danijos aplinkos apsaugos agentūra, 2017 m., https://mst.dk/media/93596/vejledning-i-klasseificering-af-farligt-affald_april-2017.pdf.

³⁹ Danijos aplinkos ministerijos patvirtintos Buitinių atliekų rūšiavimo kriterijų gairės, 2020 m., <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2020/9920>.

Šalis	Pozicija dėl tuščių pakuočių priskyrimo pavojingosioms atliekoms	Tuščių pakuočių atliekų klasifikavimas
	Visų kitų pakuočių pavojingumą lemia jose likusių medžiagų (likučių) kiekis⁴⁰. Buityje susidarančios indų plovimo ir švelnesnių valymo priemonių, ploviklių ir skalavimo priemonių pakuotės priskiriamos nepavojingosioms atliekoms. Nepavojingos atliekoms priskiriamos tik tos tuščios ir išskalautos pakuotės, kurios paženklintos piktograma GHS07 („Šauktukas“) arba Šv. Andriejaus kryžiaus simboliu: Jeigu „Šauktuku“ arba Šv. Andriejaus kryžiumi paženklintoje pakuotėje yra likučių, atliekos laikomos ir turi būti tvarkomos kaip pavojingosios atliekos. Kai kuriose Danijos savivaldybėse yra nustatyta, kad su visomis kitomis pavojingumo piktogramomis ar simboliais paženklintos pakuotės, net ir tuščios, turi būti tvarkomos kaip pavojingosios atliekos⁴¹. Taigi visų rūšių aerozolių balionėliai, dažų, tirpiklių, chemikalų pakuotės priskiriamos buityje susidarančioms pavojingosioms atliekoms. Tačiau Danijos aplinkos ministerijos patvirtintos Buitinių atliekų rūšiavimo kriterijų gairės numato, kad prie pavojingųjų atliekų turi būti priskiriamos tik tuščios pakuotės, pažymėtos viena iš pavojaus piktogramų GHS06 („Kaukolė“) arba GHS08 („Pavojai sveikatai“), o kitomis pavojaus piktogramomis pažymėtas tuščias pakuotes „būtų tikslingiau priskirti pavojingosioms atliekoms“.	
Kanada (Toronto provincija)	Buityje susidarančios tuščios buitinės chemijos ir kosmetikos, įskaitant rankų dezinfekcinių skysčių, pakuotės yra atskirai surenkamos konteineriais, kartu su kitomis antrinėmis žaliavomis. Į šiuos konteinerius taip pat galima mesti⁴²: - Valymo, skalbimo priemonių, muilo, šampūno buteliukus (uždėti dangteliai/ purkštuvai/pompos) - Aerozolių balionėlius (tušti; uždengti dangteliais) - Dažų metalinės skardines (tuščios; nuimti dangteliai)	Buityje susidarančios tuščios pakuotės klasifikuojamos kaip nepavojingosios atliekos (pagal medžiagas).
Švedija	Buityje susidarančios tuščios ir sausos pakuotės klasifikuojamos kaip nepavojingosios atliekos, išskyrus tuščias pakuotes, pažymėtas pavojaus piktogramomis: GHS04 („Dujų balionas“), GHS09 („Aplinka“) ir GHS06 („Kaukolė“): O taip pat pakuotės, turinčios pavojingų medžiagų likučių yra priskiriamos buityje susidarančioms pavojingosioms atliekoms⁴³. Kaip buityje susidarančios pavojingosios atliekos turi būti tvarkomos ir pakuotės su dažų likučiais, net išdžiūvusiais, ši nuostata taip pat taikoma ir pakuotėms su vandens pagrindu dažų išdžiūvusiais likučiais. Tuščios (išvalytos, išgramdytos) dažų metalinės pakuotės (skardinės) išmetamos	-

⁴⁰ Pavojingųjų atliekų klasifikavimo gairės. Danijos aplinkos apsaugos agentūra, 2017 m., <https://mst.dk/media/93596/vejledning-i-klassificering-af-farligt-affald-april-2017.pdf>.

⁴¹ AffaldPlus – 6 Danijos savivaldybių atliekų tvarkymo įmonės nustatyti reikalavimai atliekų rūšiavimui, 2021 m. <https://affaldplus.dk/plastdunke>.

⁴² Toronto atliekų rūšiavimo vadovas (elektroninis įrankis), <https://www.toronto.ca/services-payments/recycling-organics-garbage/waste-wizard/>.

⁴³ Švedijos atliekų internetinė svetainė, <https://www.sopor.nu/sortera-%C3%A5tervinn/foerpackningar/>.

Šalis	Pozicija dėl tuščių pakuočių priskyrimo pavojingosioms atliekoms	Tuščių pakuočių atliekų klasifikavimas
	kartu su kitomis nepavojingomis metalinėmis pakuotėmis. Tik kai kurios savivaldybės leidžia su metalinėmis pakuotėmis išmesti ir tuščius aerosolių balionėlius ⁴⁴ , dalyje savivaldybių tušti aerosolių balionėliai laikomi pavojingais. Aerosolių balionėlis laikomas tuščiu, kai nuspaudus purškimo mygtuką iš jo niekas nesklinda.	
Suomija	Ne visos tuščios pakuotės, pažymėtos įspėjamaisiais ženklais (piktogramomis), yra pavojingosios atliekos. Visiškai sausos ir tuščios buityje naudojamų pavojingų medžiagų pakuotės laikomos nepavojingomis ir turi būti rūšiuojamos pagal medžiagą (plastikinės, stiklinės, metalinės, popierinės), įskaitant ir tuščius aerosolių balionėlius, kuriuos galima išmesti į konteinerį, skirtą metalinėms pakuotėms surinkti. Išimtis yra tuščios alyvos pakuotės , jos yra laikomos buityje susidarančiomis pavojingosiomis atliekomis , kurių negalima plauti namų sąlygomis ⁴⁵ . Tuščias arba visiškai išdžiūvusias klijų ir dažų pakuotes galima išmesti į buitinių atliekų konteinerį, o metalines dažų skardines – į konteinerį, skirtą metalinėms pakuotėms surinkti.	-
Nyderlandai	Buities cheminių priemonių pakuotės yra laikomos tuščiomis, jei pilant ar purtant pakuotę iš jos neišbėga jokių medžiagų. Tokiu atveju šias pakuotes galima mesti į plastiko pakuočių konteinerį. Jei tikrinant tokią pakuotę joje yra likę prieš tai buvusių pavojingų medžiagų likučių, jas reikia mesti į bendrą atliekų konteinerį. Tokios pakuotės neturi būti pridodamos atskirai (su buityje susidarančiomis pavojingosiomis atliekomis), nebent yra priskiriamos buityje susidarančių pavojingųjų atliekų kategorijai ⁴⁶ . Buityje susidarančios pavojingosios atliekos (baterijos, įkraunamos baterijos, pesticidai ir insekticidai, benzinas, lemputės, vamzdžių valikliai, dažai ir skiedikliai, ir kt.) turi būti laikomos atskirai nuo kitų atliekų, ir pridodamos į specialias surinkimo aikšteles, o tokių atliekų pakuotės (jei yra tuščios tikrinant purtymo ir išpylimo būdu) gali būti išmetamos į bendrą atliekų konteinerį. Jei vartotojui nėra aišku, ar atliekos pavojingos, ir ar pakuotė tikrai tuščia, yra rekomenduojama savarankiškai tokias pakuotes nuvežti į surinkimo aikšteles ⁴⁷ . Šampūnai, skalbikliai, muilai ir kiti buities ir higienos produktai ir jų pakuotės nėra laikomos pavojingosiomis atliekomis, todėl tuščias tokių produktų plastiko pakuotes galima mesti į plastiko rūšiavimo konteinerį ⁴⁸ .	Buityje susidarančios tuščios pakuotės klasifikuojamos kaip nepavojingosios atliekos (pagal medžiagas). Jei pakuotėse yra likučių, kurių atliekos priskiriamos buityje susidarančioms pavojingosioms atliekoms, jos klasifikuojamos ir tvarkomos kaip buityje susidarančios pavojingosios atliekos.

Atsižvelgiant į užsienio šalių praktiką bei pakuočių atliekų tvarkymo situaciją Lietuvoje, apvalaus stalo diskusijai dėl pakuočių atliekų klasifikavimo buvo pateikti šie preliminarūs siūlymai, kas galėtų būti įtraukta į rengiamą Metodiką:

1. Dėl pakuočių, kurios susidaro ne komunaliniame sraute, klasifikavimo:

- Jei pakuočių atliekos yra su turiniu (likučiais), jos klasifikuojamos pagal turinio medžiagą;
- Visada pavojingosioms atliekoms turėtų būti priskiriamos tuščios pakuotės, paženklintos šiomis pavojaus piktogramomis:

⁴⁴ Atliekų rūšiavimas ir surinkimas Goinge rajone, https://www.ograb.se/wp-content/uploads/2019/01/Engelsk-Avfall_sophamtning_v14_2016_Tryck.pdf.

⁴⁵ Suomijos buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiavimo informacinė svetainė, <https://vaarallinenjate.fi/>.

⁴⁶ Tuščios cheminių atliekų plastiko pakuotės, <https://www.afvalscheidingswijzer.nl/producten/lege-plastic-verpakking-van-chemicali%C3%ABn/>.

⁴⁷ Hagos miesto savivaldybė. Smulkios cheminės atliekos, <https://www.denhaag.nl/nl/in-de-stad/natuur-en-milieu/afval-scheiden-en-hergebruik/klein-chemisch-afval-kca.htm>.

⁴⁸ Hagos miesto savivaldybė. Atliekų rūšiavimas ir perdirbimas, <https://www.denhaag.nl/en/in-the-city/nature-and-environment/separating-waste-and-recycling/separating-waste-plastic-tin-and-drink-cartons.htm>.

- c. Augalų apsaugos priemonių tuščios ir išskalautos pakuotės, taikant trigubo skalavimo, slėginio plovimo suspausto vandens srove ar integruoto skalavimo metodą – gali būti klasifikuojamos kaip nepavojingosios atliekos, jeigu vadovaujantis ES Gairėmis ir laboratoriniais tyrimais įrodoma, kad pakuotės nepasižymi pavojingomis savybėmis;
 - d. Visos kitos ne komunaliniame sraute susidaranti tuščių pakuočių atliekos klasifikuojamos, vadovaujantis ES Gairėmis;
 - e. Reglamentuojama „praktiškai tuščių“ arba „tuščių“ pakuočių sąvoka.
2. Dėl pakuočių, kurios susidaro komunaliniame sraute, klasifikavimo:
- a. Jei pakuotėje yra medžiagų, pažymėtų bent viena pavojingumo piktograma, likučių – tokios atliekos priskiriamos buityje susidarantioms pavojingosioms atliekoms ir turi būti surenkamos atskirai (apvažiavimo būdu, DGASA). Atliekos klasifikuojamos pagal turinį;
 - b. Tuščios pakuotės nuo automobilinės alyvos, dažų, lakų, klijų ir kitų dangų ar medžiagų (kurios susidaro remonto darbų metu) – priskiriamos ir tvarkomos kaip buityje susidaranti pavojingosios atliekos, t. y. turi būti surenkamos atskirai (apvažiavimo būdu, DGASA). Paminėtos pakuočių atliekos turėtų būti klasifikuojamos kaip pavojingosios pakuotės 15 01 10*;
 - c. Visos kitos namų ūkiuose susidaranti tuščios pakuočių atliekos, įskaitant aerozolių balionėlius, turėtų būti tvarkomos per pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo sistemą ir klasifikuojamos pagal pakuočių medžiagą kaip nepavojingosios pakuočių atliekos;
 - d. Reglamentuojama „praktiškai tuščių“ arba „tuščių“ pakuočių sąvoka ir siūloma rekomendacija skalauti į rūšiuojamojo surinkimo konteinerius išmetamas pakuotes.

Apvalaus stalo diskusijos dėl pakuočių atliekų klasifikavimo metu, buvo išsakyti šie apibendrinti pastebėjimai:

- Esminių prieštaravimų dėl pateiktų pakuočių klasifikavimo siūlymų nebuvo;
- Metodikoje turėtų būti pateiktas praktinis pavyzdys dėl pakuočių klasifikavimo pagal ES Gaires;
- Turėtų būti parengtas atskiras skyrius ar dalis Metodikoje dėl AAP pakuočių klasifikavimo (su skalavimu ir be), pateikiant reikalavimus ką ir koku periodiškumu reikėtų tirti, kaip turi būti tvarkomas skalavimo vanduo ir pan.;
- Išbraukti siūlymą, kad tušti slėginiai dujų balionai, pažymėti piktograma „dujų balionas“ visais atvejais būtų priskirti pavojingosioms atliekoms;
- Išbraukti siūlymą, kad sprogiųjų medžiagų tuščios pakuotės, pažymėtos piktograma „sprogstanti bomba“ visais atvejais būtų priskirti pavojingosioms atliekoms;
- Reglamentuoti sąvoką ne „praktiškai tuščia“, o „tuščia“ pakuotė;
- Patikslinti, kad komercinio srauto pakuotėms taikomi tie patys principai, kaip ir komunaliniame atliekų sraute (buityje) susidarantioms pakuotėms;
- Pateikti aiškias rekomendacijas, kokias pakuotes, nuo kokių medžiagų rekomenduojama skalauti, reikalingi pavyzdžiai.

2.4.5 Kitose valstybėse taikomi pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo būdai – apibendrinimas

Kaip nurodyta aukščiau, Europos Sąjungoje taikomas suderintas atliekų klasifikavimas ir pagrindiniai ES lygmeniu pavojingųjų atliekų identifikavimą ir klasifikavimą reglamentuojantys teisės aktai yra šie:

- **Atliekų direktyva**, kurios 7 straipsnyje nustatyti Europos atliekų sąrašo pagrindai, kurie turėjo būti perkelti valstybių narių į nacionalinius teisės aktus;
- **Europos atliekų sąrašas**;
- Savybės, dėl kurių atliekos turi būti priskiriamos pavojingosioms, išvardintos Atliekų direktyvos III priede (šis priedas pakeistas 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamentu Nr. 1357/2014);
- Siekiant pateikti technines gaires dėl tam tikrų **Atliekų direktyvos** ir **Europos atliekų sąrašo** aspektų, Europos Komisija paskelbė **ES Gaires**, kuriose pateikiami paaiškinimai ir gairės nacionalinėms valdžios institucijoms, įskaitant vietos valdžios institucijas, ir įmonėms, kaip teisingai aiškinti ir taikyti tam tikrus ES teisės aktus dėl atliekų klasifikavimo, t. y. nustatyti pavojingąsias savybes, vertinti, ar atliekoms būdingos pavojingosios savybės, ir galiausiai klasifikuoti atliekas kaip pavojingąsias ar nepavojingąsias.

Kadangi visos valstybės narės privalo perkelti Atliekų direktyvos ir Sprendimo dėl atliekų sąrašo nuostatas į nacionalinę teisę, o Reglamento ES Nr. 1357/2014 nuostatas taikyti tiesiogiai, nagrinėtose užsienio šalyse teisinis reglamentavimas, tiesiogiai susijęs su pavojingųjų atliekų identifikavimu ir klasifikavimu iš esmės yra vienodas. Skirtumai pastebimi, kalbant apie papildomas priemones, susijusias su pavojingųjų atliekų identifikavimu, pvz., Vokietijoje nustatytą pareigą tam tikrais atvejais suderinti, ar teisingai identifiкуotos atliekos su kompetentinga institucija.

Kalbant apie naudojamas pavojingųjų atliekų identifikavimo metodikas, reikėtų pažymėti, kad įvertinat atliekų pavojingumo proceso nustatymo sudėtingumą, kai kuriose šalyse papildomai prie esamų ES Gairių parengtos nacionalinės atliekų klasifikavimo gairės, kuriose pateikiama papildoma metodinė pagalba, paaiškinimai bei praktiniai pavyzdžiai dėl pavojingųjų atliekų identifikavimo.

2.5 Užsienio šalių geroji praktika, sprendžiant pavojingųjų atliekų tvarkymo klausimus

2.5.1 Leidimai pavojingųjų atliekų tvarkymui

2.5.1.1 Šiaurės Europos šalys: Švedija, Danija, Norvegija

Švedija

Pavojingųjų atliekų tvarkymo veikloms, priklausomai nuo jos pobūdžio reikalingi leidimai arba pranešimai. Aplinkai pavojinga veikla skirstoma į kelių tipų įrenginius:

- A įrenginiai, kurie dažniausiai daro didelį poveikį aplinkai, pavyzdžiui, popieriaus pramonė, didelės energijos gamyklos ir naftos perdirbimo gamyklos. A objektai yra licencijuoti Žemės ir aplinkosaugos teismo.
- B įrenginiai yra, pavyzdžiui, nuotekų valymo įrenginiai, karjerai, vėjo jėgainės, didesnės mechaninės dirbtuvės, žemės ūkis su gyvulininkyste ir daugelis pramonės įmonių. Juos patvirtina apskrities administracinės valdybos aplinkosaugos vertinimo taryba.

- C įrenginiai – tai veikla, kuri paprastai turi palyginti nedidelį poveikį aplinkai. C objektų pavyzdžiai yra žemės ūkis be gyvūnų, degalinės ir ligoninės. Apie C objektus reikia pranešti savivaldybei.

Vadovaujantis Aplinkos apsaugos kodeksu⁴⁹ (1998:808) Atliekų apdorojimo veikla, kuriai reikalingas leidimas arba pranešimas, gali būti leidžiama tik tuo atveju, jei yra pagrindo manyti, kad planuojamas apdorojimas atitinka atliekų tvarkymo veiklai keliamus reikalavimus.

Apskrities administracinė valdyba iš esmės sprendžia klausimus, susijusius su atliekų vežimu ir išpylimu, ir nagrinėja prašymus dėl atliekų operacijų, kurioms reikalingas leidimas. Taip pat kartu su savivaldybėmis yra atsakingi už atliekų tvarkymo priežiūrą.

Įmonės, kurios vykdo aplinkai pavojingą veiklą, privalo mokėti mokestį už bandymus ir priežiūrą pagal Aplinkos apsaugos kodeksą. Mokestis turi būti mokamas kasmet ir padengia valstybės išlaidas už įmonių dokumentų peržiūrą ir pačių įmonių priežiūrą. Mokestis už ekspertizę ir priežiūrą mokamas kasmet praėjus metams po leidimo išdavimo. Tyrimo ir priežiūros mokestis turi būti sumokėtas apskrities administracinei valdybai priėmus sprendimą dėl leidimo.

Jeigu už veiklos priežiūrą atsakinga savivaldybė, dalį rinkliavos reikia sumokėti savivaldybei. Taip pat mokamas apygardos administracinei valdybai mokestis, kuris padengia jų patirtas peržiūros, su priežiūra susijusių nurodymų ir įrašų saugojimo išlaidas.

Vadovaujantis Švedijos aplinkos ministro Aplinkosaugos vertinimo potvarkio (SFS 2013:251)⁵⁰ 29 sk., reikalingi leidimai arba pranešimai, kai vykdomos šios pavojingųjų atliekų tvarkymo veiklos:

Deginimas

5 skirsnis. Bendram deginimui taikomas A leidimo reikalavimas ir veiklos kodas 90.180-i - gamykla, kurioje deginamos pavojingosios atliekos, jeigu deginama daugiau kaip 10 tonų atliekų per dieną arba daugiau kaip 2500 tonų per kalendorinius metus.

6 skirsnis. Leidimas A reikalingas ir veiklos kodas 90.181-i taikomi atliekų deginimo įrenginiams, kuriuose deginamos pavojingosios atliekos, jei pajėgumas yra daugiau kaip 10 tonų per dieną arba daugiau kaip 2500 tonų per kalendorinius metus.

7 skirsnis. Leidimas B reikalingas ir veiklos kodas 90.190 taikomi bendro atliekų deginimo įrenginiams, kuriuose deginamos pavojingosios atliekos, jei pajėgumas ne daugiau kaip 10 tonų atliekų per dieną, bet ne daugiau kaip 2500 tonų per kalendorinius metus.

8 skirsnis. Leidimo reikalavimas B ir veiklos kodas 90.191 taikomi atliekų deginimo įrenginiams, kuriuose deginamos pavojingosios atliekos, jei pajėgumas yra ne didesnis kaip 10 tonų per dieną arba ne daugiau kaip 2500 tonų per kalendorinius metus.

Šalinimas

23 skirsnis. Leidimo reikalavimas A ir veiklos kodas 90.320-i taikomas pavojingųjų atliekų šalinimui į sąvartyną, jeigu į sąvartyną šalinama daugiau kaip 10 000 tonų pavojingųjų atliekų per kalendorinius metus.

24 skirsnis. Leidimo B reikalavimas ir verslo kodas 90.330 pavojingųjų atliekų šalinimui, kai

1. perduotas pavojingųjų atliekų kiekis yra didesnis kaip 2500 tonų, bet ne didesnis kaip 10 000 tonų per kalendorinius metus, arba, arba
2. į sąvartyną patenka daugiau kaip 25 000 tonų pavojingųjų atliekų.

25 skirsnis. Prievolė gauti leidimą B ir veiklos kodas 90.340 taikomas pavojingųjų atliekų šalinimui, jei sąvartynui netaikomi leidimo reikalavimai pagal 23 ar 24 skirsnius.

Savo atliekų perdirbimas arba šalinimas

27 skirsnis. Reikalavimas gauti leidimą B ir verslo kodą 90.381

⁴⁹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808.

⁵⁰ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljoprovnsforordning-2013251_sfs-2013-251.

1. perdirbti savo veikloje susidariusias pavojingasias atliekas, jei atliekų kiekis yra didesnis kaip 500 tonų, bet ne didesnis kaip 2 500 tonų per kalendorinius metus, arba
2. sutvarkyti pavojingasias atliekas, susidariusias savo versle, jei atliekų kiekis – ne daugiau kaip 2500 tonų per kalendorinius metus.

Leidimo reikalavimas netaikomas, jei apie tvarkymą reikia pranešti pagal 38 str.

28 skirsnis. Įsipareigojimas gauti leidimą B ir įmonės kodas 90.383 taikomas savo veikloje susidariusių pavojingųjų atliekų tvarkymui, jei atliekų kiekis yra daugiau nei 2500 tonų per kalendorinius metus. Leidimo reikalavimas netaikomas, jei tvarkymui reikalingas leidimas pagal 67 str.

29 skirsnis. Pareiga pranešti C ir verslo kodas 90.391 taikomas perdirbimui savo veikloje susidariusių pavojingųjų atliekų, jei:

1. atliekų kiekis ne didesnis kaip 500 tonų per kalendorinius metus ir
2. apdorojimas lemia medžiagų perdirbimą.

Kasyba

36 skirsnis. B leidimo reikalavimas ir verslo kodas 90.361 taikomas pavojingosioms atliekoms, susidedančioms iš iškastų grunto, jei atliekų kiekis yra didžiausias 2500 tonų per kalendorinius metus.

Reikalavimas dėl leidimo netaikomas, jei apdorojimui reikalingas leidimas arba pranešimo reikalavimas pagal 25 arba 37 skirsnį.

37 skirsnis. Pareiga pranešti C ir verslo kodas 90.370 taikomas iškasto užteršto grunto iš tos vietos, kur atliekamas apdorojimas, tvarkymui, jeigu apdorojimas trunka ne ilgiau kaip dvylika mėnesių ir jam netaikomas reikalavimas gauti leidimą pagal 21, 22, 23, 24 ar 25 sk.

Infekcinių atliekų perdirbimas

38 skirsnis. Pareiga pranešti C ir verslo kodas 90.382 taikomi infekcinių atliekų perdirbimui ligoninėje.

Nusausinimas

39 skirsnis. Pareiga pranešti C ir veiklos kodas 90.375 taikomas nepavojingų ar pavojingųjų atliekų nusausinimui, jei apdorojamas atliekų kiekis ne didesnis kaip 2000 tonų per kalendorinius metus.

Elektros atliekos

44 skirsnis. Konkrečiam atvejui taikoma C prievolė pranešti ir verslo kodas 90.90 elektros ir elektroninės įrangos atliekų rūšiavimui, ardymui ar kitokiam apdorojimui prieš tolesnį apdorojimą.

Prievolė pranešti netaikoma komponentų ar įrangos apdorojimui, kurių sudėtyje yra izoliacinės alyvos.

Naudotos transporto priemonės

45 skirsnis. Taikomas reikalavimas gauti leidimą B ir verslo kodas 90.119, ardyti ar kitaip profesionaliai perdirbti tokias eksploatuoti netinkamas motorines transporto priemones, kurioms netaikomas potvarkis dėl automobilių laužo (2007:186). Leidimo reikalavimas netaikomas, jei apie perdirbimą reikia pranešti pagal SFS 2016:1188.

46 skirsnis. Pareiga pranešti C ir verslo kodas 90.120 taikomas ištuštinant, išardant ar kitaip profesionaliai perdirbant eksploatuoti netinkamus automobilius, kuriems taikomas potvarkis dėl automobilių perdavimo į metalo laužą (2007:186), arba kitos eksploatuoti netinkamos motorinės transporto priemonės, kurių bendroji masė ne didesnė kaip 3500 kilogramų, jei transporto priemonės tvarkomos pagal Automobilių laužo reglamentą.

Paruošimas pakartotiniam naudojimui

47 skirsnis. Pareiga pranešti C ir verslo kodas 90.29 taikomas paruošti atliekas pakartotiniam naudojimui.

Atliekų laikymas

50 skirsnis. Leidimo reikalavimas B ir veiklos kodas 90.50 taikomi pavojingųjų atliekų laikymui, jas surenkant, jei atliekų kiekis bet kuriuo metu yra:

1. daugiau kaip 5 tonos ir susideda iš naftos;
2. daugiau kaip 30 tonų ir susideda iš švino baterijų;
3. daugiau nei 50 tonų ir susideda iš elektros ar elektroninių atliekų;
4. daugiau kaip 30 tonų ir sudarytas iš impregnuotos medienos;
5. daugiau nei 50 tonų ir susideda iš variklinių transporto priemonių; arba
6. daugiau nei 1 tona kitais atvejais.

51 skirsnis. Pareiga pranešti C ir verslo kodas 90.60 taikomi pavojingųjų atliekų saugojimui, jas surenkant, jei atliekų kiekis bet kuriuo metu yra:

1. daugiau kaip 200 kilogramų, bet ne daugiau kaip 5 tonos naftos atliekų;

2. daugiau kaip 1500 kilogramų, bet ne daugiau kaip 30 tonų švino rūgšties baterijų;
3. daugiau nei 1 tona, bet ne daugiau kaip 50 tonų elektrinių arba elektroninių atliekų;
4. daugiau kaip 200 kilogramų, bet ne daugiau kaip 30 tonų impregnuotos medienos;
5. ne daugiau kaip 50 tonų motorinių transporto priemonių, arba
6. daugiau nei 200 kilogramų, bet ne daugiau kaip 1 tona kitais atvejais.

Požeminis atliekų laikymas

52 skirsnis. Reikalavimas išduoti leidimą A ir veiklos kodas 90.454-i taikomi požeminei saugyklai, kurioje laikoma daugiau nei 50 tonų pavojingųjų atliekų.

53 skirsnis. Leidimo reikalavimas A ir verslo kodas 90.455 taikomi nuolatiniam saugojimui gyvsidabrio atliekas su ne mažiau kaip 0,1 % gyvsidabrio masės giluminėse uolienų saugyklose.

Leidimo reikalavimas netaikomas, jei saugyklai reikalingas leidimas pagal 52 skirsnį.

54 skirsnis. Reikalavimas gauti leidimą A ir veiklos kodas 90.457 taikomi požeminei saugyklai, kurioje laikoma ne daugiau kaip 50 tonų pavojingųjų atliekų.

Sandėliavimas laukiant perdirbimo arba pašalinimo

56 skirsnis. Prievolė gauti leidimą B ir veiklos kodas 90.408-i taikoma pavojingųjų atliekų saugojimui iki tokio apdorojimo, kuriam reikalingas leidimas pagal 5, 6, 7, 8 arba 67 skirsnius, jeigu atliekų kiekis vienu metu yra didesnis nei 50 tonų.

Laivų perdirbimas

57 skirsnis. Reikalavimas išduoti leidimą A ir verslo kodas 90.451 tokiu būdu profesionaliai šalinant laivus pagal 2013 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1257/2013 dėl laivų perdirbimo, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 ir Direktyva 2009/16/EB.

Kita veikla, susijusi su perdirbimu ar šalinimu

67 skirsnis. Leidimo reikalavimas A ir veiklos kodas 90.435-i taikomas pavojingųjų atliekų perdirbimui arba sutvarkymui, jeigu pajėgumas daugiau nei 10 tonų per dieną arba daugiau kaip 2500 tonų per kalendorinius metus, o verslas yra susijęs su

1. biologiniu apdorojimu,
2. fiziniu ir cheminiu apdorojimu,
3. tirpiklių medžiagų perdirbimu,
4. neorganinių medžiagų, išskyrus metalus ir metalų junginius, perdirbimu;
5. rūgščių arba bazių regeneravimu,
6. taršai mažinti naudojamų komponentų perdirbimu;
7. katalizatorių perdirbimu,
8. naftos perdirbimu ar kitokiu apdorojimu, siekiant pakartotinai panaudoti naftą;
9. pylimu,
10. maišymu prieš apdorojimą bendro ar atliekų deginimo įmonėje arba prieš apdorojant atliekas pagal bet kurią kitą šios dalies pastraipą, arba
11. perpakavimu prieš apdorojimą bendro deginimo arba atliekų deginimo įmonėje arba prieš apdorojant atliekas pagal bet kurį kitą šios dalies punktą.

71 skirsnis. Reikalavimas išduoti leidimą A ir veiklos kodas 90 440 taikomas pavojingųjų atliekų apdorojimui, jei jų metinis kiekis yra didesnis kaip 2 500 tonų.

Leidimo reikalavimas netaikomas, jei tvarkymui reikalingas leidimas pagal bet kurią kitą šio skyriaus nuostatą.

72 skirsnis. Pareiga gauti leidimą B ir verslo kodas 90 450 taikomas profesionaliam pavojingųjų atliekų apdorojimui, jei metinis pajėgumas yra ne didesnis kaip 2 500 tonų.

Leidimo reikalavimas netaikomas, jei tvarkymui reikalingas leidimas pagal bet kurią kitą šio skyriaus nuostatą.

Leidimą turinti įmonė turi turėti civilinės atsakomybės draudimą.

Visiems, kurie vykdo aplinkai pavojingą veiklą, taikomi savikontrolės reikalavimai. Įmonės kontrolės tikslas, kad vykdoma veikla nekeltų neigiamo poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai.

Yra specialios savikontrolės taisyklės, kurios taikomos veiklai, kuriai reikalingas leidimas ir pranešimas. Įmonė turi dokumentuoti:

- kas įmonėje yra atsakingas už aplinkosaugą;
- įrangos veikimo ir valdymo tikrinimo tvarka;

- verslo rizikos vertinimo tvarka;
- pranešimų aplinkosaugos padaliniui tvarka, kai yra veiklos sutrikimų, galinčių turėti įtakos žmonių sveikatai arba aplinkai;
- cheminių medžiagų, kurios tvarkomos, sąrašas.

Savivaldybės Aplinkosaugos padalinys prižiūri beveik aplinkai pavojingą veiklą, t. y. aplinkosaugos padalinys tikrina, ar veikla atitinka įstatymus ir sprendimus. Patikrinimų vietoje metu aplinkosaugos padalinys, vertina įmonėje vykdomą cheminių medžiagų tvarkymą, atliekų tvarkymą, emisijas į orą ir vandenį bei savikontrolę. Priežiūra siekiama sumažinti veiklos riziką aplinkai. Aplinkos apsaugos skyrius už patikrinimus ima mokėti.

Leidimai vežti išduodami tik tuo atveju, jei pareiškėjas turi personalą, technines ir finansines sąlygas, kad paraiškoje nurodytas atliekas gali tinkamai vežti.

Švedijoje vadovaujantis Įsakymu dėl atliekų⁵¹ (2020:614), norint vežti gamybos ir su ja susijusioje veikloje susidarančias pavojingas atliekas, kai:

- per metus susidaro daugiau kaip 100 kg ar daugiau kaip 100 l pavojingųjų atliekų;
- susidaro atliekų, kurios turi gyvsidabrio,
- susidaro atliekos, kuriose yra cianido, kadmio arba PCB

turi gauti leidimą vežti atliekas.

Šio leidimo nereikia:

1. atliekoms, kuriose yra pavojingų žemės ūkio chemikalų (atliekos kodas 02 01 08*),
2. lakiesiems naftos pelenams ir garo katilų dulkėms (atliekos kodas 10 01 04*),
3. užkrečiamoms atliekoms (atliekų kodai 18 01 03* ir 18 02 02*),
4. asbesto turinčioms atliekoms (atliekų kodai 06 07 01* ir 17 06 01*), ir
5. komunalinių atliekų deginimo arba pirolizės atliekoms (atliekų kodai 19 01 05*, 19 01 06*, 19 01 07*, 19 01 10*, 19 01 13* ir 19 01 15*).

Nuo 2020 m. lapkričio 1 d. įsigaliojo prievolė Atliekų registre registruoti informaciją apie pavojingas atliekas. Duomenis privalo registruoti:

- pavojingųjų atliekų darytojai,
- pavojingųjų atliekų vežėjai,
- pavojingųjų atliekų tvarkytojai,
- tarpininkaujantys ar prekiaujantys pavojingosiomis atliekomis,

Danija

a) Leidimai pavojingųjų atliekų tvarkymui ir juos tvirtinančios institucijos

Vadovaujantis Danijos Aplinkos ministro 2021-06-21 įsakymu BEK Nr. 1394 „Dėl bendrovės sąrašo patvirtinimo“⁵², aplinkosaugos patvirtinimą veiklai turi gauti įmonės planuojančios vykdyti 1 ar 2 priede nurodytas pavojingųjų atliekų tvarkymo veiklas.

⁵¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/avfallsforordning-2020614_sfs-2020-614.

⁵² <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1394>.

1 priedas.

5. Atliekų tvarkymas

5.1. Pavojingųjų atliekų šalinimas arba panaudojimas, kai našumas didesnis nei 10 tonų per dieną, apimantis vieną ar daugiau šių veiklos rūšių:

- a) biologinis apdorojimas.
- b) fizikinis ir cheminis apdorojimas.
- c) sumaišymas prieš vieną iš 5.1 ir 5.2 sąrašo punktuose išvardytas veiklas.
- d) atnaujinimas prieš pradėdant vykdyti vieną iš 5.1 ir 5.2 punktuose išvardytų veiklų.
- e) tirpiklių perdirbimas/regeneravimas.
- f) neorganinių medžiagų, išskyrus metalus ar metalų junginius, perdirbimas/ regeneravimas.
- g) rūgščių arba bazių regeneravimas.
- h) komponentų, kurie buvo naudojami taršos kontrolei, regeneravimas.
- i) katalizatorių sudėtinių dalių naudojimas.
- j) pakartotinis naftos perdirbimas arba kiti perdirbimo būdai.
- k) surinkimas ant žemės ar po žeme.

5.2. Atliekų šalinimas arba panaudojimas atliekų deginimo arba bendro atliekų deginimo įrenginiuose:

- a) nepavojingųjų atliekų, kurių našumas didesnis nei 3 tonos per valandą. (s)
- b) pavojingųjų atliekų, kurių pajėgumas didesnis nei 10 tonų per dieną. (s)

5.4. Sąvartynai, kaip apibrėžta Tarybos direktyvos 1999/31/EB dėl atliekų šalinimo sąvartynuose 2 straipsnio g punkte 2), į kuriuos per dieną patenka daugiau kaip 10 tonų atliekų arba kurių bendras pajėgumas didesnis nei 25 000 tonų, išskyrus inertinių atliekų sąvartynus. (s)

5.5. Pavojingųjų atliekų, neįtrauktų į 5.4 punktą, laikinas saugojimas iki vienos iš 5.1, 5.2, 5.4 ir 5.6 punktuose išvardytų veiklų, kai bendras pajėgumas didesnis kaip 50 tonų, išskyrus laikiną saugojimą iki surinkimo gamykloje, kurioje susidaro atliekos.

5.6. Požeminė pavojingųjų atliekų saugykla, kurios bendra talpa didesnė nei 50 tonų. (s)

2 priedas

K. Atliekų panaudojimas ir šalinimas

K 201. Pavojingąsias atliekas šalinantys įrenginiai, kurių įmonės veikla neapima 1 priedo 5.1 arba 5.2 sąrašo.

K 203. Pavojingųjų atliekų laikino saugojimo įrenginiai prieš panaudojimą ar šalinimą, kurių talpa mažesnė arba lygi 50 tonų, išskyrus įrenginius, įtrauktus į K 209, K 210, K 211 arba K 212 sąrašą.

Pavojingųjų atliekų, išskyrus K 209, K 210, K 211 arba K 212 sąrašo punktuose nurodytus, perdirbimas, įskaitant perkrovimą, perpakavimą ar rūšiavimą prieš panaudojimą ar šalinimą, kai pajėgumas ne didesnis kaip 10 tonų per dieną.

K 209. Automobilių išmetimas (automobilių pakartotinis panaudojimas).

K 210. Laivų išmontavimas. (* žr. 4 priedo 26 punktą)

K 211. Perdirbimo aikštelės, priimančios atliekas iš fizinių asmenų ir panašias atliekas iš komercinių įmonių, kurių pajėgumas 30 tonų atliekų per dieną arba daugiau kaip 4 konteineriai, kurių bendras tūris ne mažesnis kaip 30 m³.

K 212. Nepavojingųjų atliekų arba elektros ir elektroninės įrangos atliekų laikino saugojimo prieš panaudojimą ar šalinimą įrenginiai, kurių atliekų šalinimo pajėgumas yra 30 tonų per dieną arba daugiau kaip 4 konteineriai, kurių bendras tūris ne mažesnis kaip 30 m³, išskyrus įrenginius, nurodytus 1 priedo 5.5 sąrašo punkte arba K 211 sąrašo punkte.

Nepavojingųjų atliekų arba elektros ir elektroninės įrangos atliekų perdirbimas, įskaitant perkrovimą, perpakavimą ar rūšiavimą prieš panaudojimą ar šalinimą, kai atliekų talpa 30 tonų per dieną arba daugiau kaip 4 konteineriai, kurių bendras tūris ne mažesnis kaip 30 m³, išskyrus įrenginiams, kuriems taikomas 1 priedo 5.1 sąrašo punktas arba K 211 sąrašo punktas.

K 216. Gavybos atliekų tvarkymo įrenginiai, kuriuose kaupiamos arba šalinamos atliekos, susidarančios tyrinėjant, išgaunant, perdirbant ir saugant naudingųjų iškasenų išteklius arba susijusios su karjerų eksploatavimu, išskyrus atliekas, susidarančias, bet tiesiogiai su ja nesusijusias. (s)

K 217. Pavojingųjų atliekų sąvartynas, į kurį per dieną patenka 10 tonų ir mažiau atliekų, o bendras pajėgumas mažesnis nei 25 000 tonų.

Kiti pavojingųjų atliekų šalinimo įrenginiai, kurių našumas yra mažesnis arba lygus 10 tonų/dieną.

K 218. Metalų atliekų, įskaitant elektros ir elektroninės įrangos atliekas bei eksploatuoti netinkamų transporto priemonių ir jų komponentų, apdorojimo (smulkinimo) įrenginiai, kurių našumas ne didesnis kaip 75 tonos per dieną. (s)

Jei įmonės veikla įrašyta į vieną iš 1 ar 2 prieduose pateikto sąrašo punktų, pažymėtų „s“ raide, leidimą tvirtinanti institucija yra Danijos aplinkos apsaugos agentūra, o jei ne – savivaldybė.

Jeigu planuojamai vykdyti veiklai reikia atlikti poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV) procedūras, PAV paraiška gali būti teikiama kartu su paraiška dėl aplinkosaugos patvirtinimo ir dėl galimo nuotekų leidimo, jei reikia.

Atliekų tvarkymo veiklą vykdančios įmonės negali būti statomos arba pradedamos statyti tol, kol nebus suteiktas aplinkosauginis patvirtinimas. Įmonės taip pat neturi būti plečiamos ar keičiamos struktūriškai ar eksploataciniu požiūriu, įskaitant atliekų susidarymą, taip, kad būtų padidinta tarša, kol nėra patvirtinta plėtra ar pakeitimas.

Tačiau tvirtinančioji institucija gali leisti statybos darbus, susijusius su nurodyta veikla, išskyrus atliekų šalinimo įrenginius, pradėti prieš suteikiant patvirtinimą, jei jie numatyti teritorijos planavimo dokumentuose arba miesto planavimo įstatyme. Statybos darbai atliekami užsakovo atsakomybe.

Aplinkosaugos leidime nurodoma:

- Projekto, dėl kurio pateikta paraiška, įvertinimas.
- Įmonės steigimo ir veiklos sąlygos.
- Sprendimo motyvai.

Atliekų šalinimo sąvartynams ir kasybos atliekų tvarkymo įrenginiams nustatomos eksploatavimo nutraukimo ir papildomo apdorojimo sąlygos.

Įmonė, kurios veiklai netaikomos GPGB išvados, turi būti reguliariai ir ne rečiau kaip kas 10 metų iš naujo vertinama. Tačiau pirmasis reguliarus pakartotinis vertinimas turi būti atliktas praėjus 8 metams nuo pirminio patvirtinimo suteikimo. Paskelbus GPGB išvadą, iš naujo įvertinamos įmonės, kurioms taikoma GPGB išvada.

Vadovaujantis Aplinkos apsaugos įstatymu⁵³, įmonės, kurios

- 1) ištraukia metalus iš kabelių,
- 2) atlieka cheminių medžiagų ar cheminių atliekų laikymo statinių skalavimą ar valymą,
- 3) eksploatuoja metalo laužą, įskaitant automobilių metalo laužą, įrenginius,
- 4) atskiria kietas mechanines dalis ar pan., pvz., prietaisus, mašinos variklius ir kt. bei perparduoda arba
- 5) atlieka mechaninį metalo laužo smulkinimą,

turi turėti finansinį garantą, suderintą su leidimą tvirtinančia institucija. Garantas padengia priežiūros institucijos išlaidas, susijusias su tolesniu atliekų vežimu ir sunaikinimu ar kitokiu tvarkymu.

Įmonė už aplinkosaugos patvirtinimą, pranešimų tvarkymą ir aplinkosauginius patikrinimus apmoka patvirtinimo ar priežiūros institucijai. Naudotojo mokesčiai apskaičiuojami pagal detalesnius įkainius. Valandinis įkainis koreguojamas kasmet. Siekiama, kad kontrolė būtų

⁵³ <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2019/1218>.

pagrįsta dialogu, atsakomybe ir pasitikėjimu ir įmonių kontrolė būtų orientuota į esminius dalykus, kurie naudingi įmonės augimui ir plėtrai.

Leidimus išduodančios ir prižiūrinčios institucijos kasmet lapkričio mėnesį renka naudotojo mokesčius iš įmonių, kuriose institucija atliko naudotojui reikalingas paslaugas, už praėjusius metus, nuo praėjusių metų lapkričio 1 d. iki einamųjų metų lapkričio 1 d.

b) Pavojingųjų atliekų tvarkymas

Atliekų identifikavimo atsakomybė

Vadovaujantis įsakymo dėl atliekų 4 punktu, Danijoje kiekvienos savivaldybės taryba sprendžia, ar atliekos yra pavojingosios, t. y. įmonė, kurioje susidaro pavojingosios atliekos, jas klasifikuoja ir klasifikaciją pateikia savivaldybei, kuri pradeda dialogą su įmone, jei nesutinka – arba priima klasifikaciją, jei sutinka.

Savivaldybės taryba informuoja Danijos aplinkos apsaugos agentūrą apie sprendimus, kai įmonėje nuolat atsirandančios atliekos, atitinkančios įsakymo dėl atliekų 3 priede nurodytus kriterijus, bet atliekų sąrašė nėra pažymėtos kaip pavojingosios atliekos, buvo priskiriamos pavojingosioms atliekoms pagal 3 priedą.

Taip pat Savivaldybės taryba privalo informuoti Danijos aplinkos apsaugos agentūrą apie atliekas, kurios nuolat susidaro įmonėje ir kurios neatitinka įsakymo dėl atliekų 3 priede nurodytų kriterijų, bet atliekų sąrašė pažymėtos kaip pavojingosios atliekos.

Savivaldybės taryba taip pat sprendžia, ar 1500 tonų lengvasis (savo svorio) ar mažesnis laivas yra atlieka. Kartu Savivaldybės taryba sprendžia, ar šis laivas priskirtinas prie pavojingųjų atliekų.

Danijos aplinkos apsaugos agentūra sprendžia, ar laivas, kurio svoris didesnis nei 1500 tonų (savo svoris), yra atlieka ir ar jis turėtų būti priskirtas pavojingosioms atliekoms.

Įmonės, kurių veikloje susidaro pavojingosios atliekos privalo apie tai pranešti savivaldybei nepriklausomai nuo susidarančių atliekų kiekio. Taip pat turi pranešti savivaldybei, jeigu pavojingųjų atliekų kiekis labai padidėjo.

Pavojingosios atliekos skirstomos į perdirbamas atliekas (skirtas medžiagų panaudojimui) ir neperdirbamas atliekas.

Neperdirbamos pavojingosios atliekos turi būti pristatomos į komunalinę pavojingųjų atliekų surinkimo sistemą (komunalinių atliekų perdirbimo aikštes, atliekų deginimo įrenginius, sąvartynus). Kasmet įmonė į komunalinių atliekų perdirbimo aikštelę gali pristatyti iki 200 kg pavojingųjų atliekų. Jeigu įmonėje susidaro daugiau kaip 200 kg pavojingųjų atliekų, pavojingosios atliekos turi būti perduotos savivaldybės paskirtai įmonei (atliekų tvarkymo įmonei ar priėmimo stočiai).

Perdirbimui tinkamas pavojingas atliekas įmonė gali perduoti ir kitoms šias atliekas tvarkančioms įmonėms.

Danijos savivaldybės yra atsakingos už fizinių asmenų atliekų, taip pat visų įmonių atliekų, skirtų deginimui ir šalinimui sąvartynuose, tinkamą tvarkymą.

Statybinių atliekų tvarkymas⁵⁴

Danijoje prieš pradėdant pastato remonto/griovimo/renovacijos darbus, apie šiuos darbus būtina pranešti savivaldybei. Tai galima padaryti pateikus paraišką ar pranešus pastato remonto/griovimo/renovacijos darbus pagal statybos teisės aktus ir ne vėliau kaip prieš dvi savaites iki griovimo ar renovacijos/remonto pradžios. Pranešime turi būti pateikta

⁵⁴ <https://mst.dk/affald-jord/affald/bygge-og-anlaegsaffald/>.

informacija apie tai, ar pastate yra atliekų, turinčių PCB, kokios rūšies tai atliekos ir kiek jų susidarys po griovimo ar renovacijos/remonto darbų.

Prievolė pranešti taikoma visiems griovimo ir renovacijos/remonto darbams, kurių plotas didesnis nei 10 m² arba jei atliekant darbus susidaro daugiau nei 1 tona atliekų.

Jei pastatas buvo pastatytas arba renovuotas 1950–1977 m., pranešimas turi būti papildytas PCB, patikrinimu ir esant poreikiui kartografavimas. PCB daugiausia randama:

- jungtyse;
- dvigubuose stikluose;
- liuminescencinėse lempose;
- patvariuose dažuose ir grindų dangoje.

Jei reikia atlikti PCB nuosėdų patikrinimą arba kartografavimą, pranešime turi būti pateikta daugiau informacijos apie jos rezultatus.

Statybinės atliekos, kuriose yra daugiau nei 50 mg PCB/kg, yra pavojingosios atliekos.

Atliekos, kuriose yra 50 mg PCB/kg ar daugiau, turi būti tvarkomos deginimo įmonėje, turinčioje leidimą deginti pavojingąsias atliekas. Tačiau tam tikros atliekų frakcijos, kuriose yra 50 mg PCB/kg ar daugiau, taip pat gali būti šalinamos pagal POT reglamentą.

Danijos aplinkos apsaugos agentūra, vadovaujantis Kopenhagos miesto PCB gairėmis, vertina, kad statybinės atliekos, kuriose yra PCB, paprastai laikomos neužterštomis, kai jų koncentracija yra mažesnė nei 0,1 mg PCB/kg.

Statybinės atliekos, kurių bendras PCB kiekis viršija 2,0 mg/kg (matuojant šaltinyje ir paviršiuje, kur koncentracija laikoma didžiausia), negali būti naudojamos kaip antrinė žaliava statybose.

Impregnuotos medienos tvarkymas⁵⁵

Jei slėgiu impregnuota mediena yra įmirkyta kreozotu arba arsenu, kai ji tampa atlieka, ji paprastai laikoma pavojingąja atlieka. Jei buvo tiesiog apdorotas medienos paviršius ar panaudotos kitos priemonės, Danijos aplinkos apsaugos agentūra vertina, kad įprastai tai nėra pavojingoji atlieka.

Danijos aplinkos apsaugos agentūros pateiktas paaiškinimas, kas daro medieną pavojingą:

Kreozotas ir arseno druska yra pavojingų medžiagų sąraše, klasifikuojamos kaip kancerogeninės. Arseno druskos taip pat klasifikuojamos kaip pavojingos aplinkai ir toksiškos. Atliekos, kuriose yra daugiau nei 0,1 % (m/m) kancerogenų, priskiriamos pavojingosioms atliekoms.

Atliktas kreozotu impregnuotų stulpų, kurie buvo gamtoje 40 metų, tyrimas parodė, kad kreozoto kiekis sudaro 15–75 % pradinio kiekio. Apskaičiuota, kad kreozoto koncentracija šviežiai impregnuotoje medienoje yra apytiksliai 17 proc. Tai reiškia, kad kreozoto koncentracija medienoje po 40 metų yra maždaug 3–13 proc.

Arsenu impregnuotos medienos tyrimas parodė, kad 20–25 % arseno buvo išplaunama po 2–4 metų naudojimo, tada arseno koncentracija buvo nuo 0,3 % iki 0,6 % (arseno druskų pavidalu). Taigi, abu pavyzdžiai atitinka pavojingųjų atliekų kriterijus.

Dėl daugelio kitų impregnavimo būdų medienos atliekos nėra klasifikuojamos kaip pavojingosios:

Sena mediena, impregnuota variu, paprastai nepriskiriama pavojingosioms atliekoms, nes vario kiekis sudaro 0,1–0,2 % medienos svorio naudojant naujesnes priemones ir apie 0,3 % naudojant senesnes priemones. Vario junginiai pagal pavojingumą sveikatai priskiriami pavojingosioms atliekoms, kai jų koncentracija yra didesnė nei 20 % arba 25 % (priklausomai nuo konkretaus vario junginio).

⁵⁵ <https://mst.dk/affald-jord/affald/affaldsfraktioner/impraegneret-trae/>.

Sena chromu impregnuota mediena taip pat paprastai nepriskiriama pavojingosioms atliekoms, nes chromas medienoje aptinkamas kaip chromo III junginys, kuris nėra klasifikuojamas kaip pavojingas sveikatai ar aplinkai. Chromo kiekis yra maždaug 0,3 proc.

Manoma, kad boro kiekis senoje medienoje yra labai mažas, todėl jis neklasifikuojamas. Boro rūgštis ir kitos boro druskos priskiriamos kenksmingoms reprodukcijai, o atliekos, kuriose yra daugiau kaip 0,3 % reprodukcijai kenksmingų medžiagų, yra pavojingosios atliekos.

Sena mediena, impregnuota alavo junginiais (TBTN / TBTO agentais), nepriskiriama pavojingosioms atliekoms, nes alavo junginių koncentracija paprastai yra apytiksliai 0,08 proc. Tributilalo junginiai pavojingosioms atliekoms priskiriami kai jų koncentracija 1 proc.

Vadovaujantis 2019 m. Danijos statistiniais duomenimis apie pavojingųjų atliekų tvarkymą, nustatyta, kad maždaug pusė 2019 m. Danijoje surinktų pavojingųjų atliekų buvo apdorotos jas deginant arba šalinant sąvartynuose. Sąvartyne šalinamos tos pavojingosios atliekos, kurios netinkamos degimui ir kai nėra kitų šių atliekų tvarkymo galimybių, pvz., asbesto lakštai.

2019 m. 40 proc. pavojingųjų atliekų buvo perdirbtos, 31 proc. - sudegintos atliekų deginimo įrenginiuose, 23 proc. - pašalintos sąvartyne, 5 proc. atgauta medžiagų.

Norvegija

Pavojingųjų atliekų tvarkymo veiklos vykdymui privalomas Aplinkos agentūros, apskrities viršininko ar Klimato ir aplinkos ministerijos įgaliotos institucijos išduotas leidimas⁵⁶.

Aplinkos agentūra yra įgaliota Klimato ir aplinkos ministerijos išduoti leidimus pavojingųjų atliekų apdorojimo įrenginiams ir prižiūrėti, kad šios laikytųsi nustatytų įsipareigojimų.

Apskrities viršininkas arba Klimato ir aplinkos ministerijos įgaliota institucija išduoda leidimus pavojingųjų atliekų surinkimo ir tarpinio saugojimo įrenginiams ir prižiūri, kad šios įmonės laikytųsi nustatytų reikalavimų.

Reikalavimo gauti leidimą išimtyis taikomos šiais atvejais:

- a) įmonėms, turinčioms leidimą tvarkyti savo veiklos metu susidarančias pavojingasias atliekas,
- b) pavojingųjų atliekų panaudojimo veiklai, vykdomai įmonėje, kurioje šios atliekos susidarė, jei panaudojimo procesas nėra susijęs su taršos rizika pagal Taršos kontrolės įstatymo 7 skirsnį,
- c) platinimo vietoms, kai nustatyta pareiga platintojams priimti pavojingasias atliekas, vartotojui įsigyjant naują prekę,
- d) pavojingųjų atliekų iš laivų surinkimui iki 50 tonų,
- e) savivaldybių pavojingųjų atliekų surinkimo aikštelėms, punktams bei mobiliems įrenginiams, kuriuose priimamos atliekos iš gyventojų, kai bendras saugojimo pajėgumas yra ne didesnis kaip 50 tonų. Aikštelėse, kurioms taikoma ši išimtis, leidžiama priimti iki 1500 kg pavojingųjų atliekų iš gyventojų per metus, aikštelės turi būti eksploatuojamos pagal joms nustatytus reikalavimus (galima laikyti iki 50 tonų pavojingųjų atliekų iki 6 mėnesių),
- f) platinimo vietoms, kuriose priimamos panaudotos baterijos.

Įmonės, kuri planuoja vykdyti pavojingųjų atliekų tvarkymo, saugojimo ar surinkimo veiklą, vadovas bei darbuotojai turi turėti atitinkamą išsilavinimą arba patirtį dirbant su pavojingosiomis atliekomis. Jei kompetentinga institucija nustato, kad darbuotojų kompetencija yra nepakankama, gali būti prašoma sudaryti ir vykdyti kompetencijos kėlimo planą.

⁵⁶ Atliekų taisyklės, https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-06-01-930/KAPITTEL_12#KAPITTEL_12.

Norint gauti leidimą, pirmiausia reikia kreiptis į savivaldybę ir gauti sutikimą, kad savivaldybė sutinka turėti dar vieną atliekų tvarkymo įmonę savo teritorijoje. Savivaldybė gali priimti sprendimą nukreipti į kitą savivaldybę, kurioje atliekų tvarkymo įrenginių yra mažiau.

Savivaldybė nurodo, kurioje savivaldybės vietoje atliekų tvarkymo veikla yra leistina (savivaldybė net gali nurodyti konkrečią vietą/ patalpas), nes atliekų tvarkymo įmonių veikla turi būti suderinta su miesto statybų ir plėtros planu. Pavojingųjų atliekų tvarkymo įmonei gali būti nurodyta nusipirkti patalpas, o nutraukus veiklą įmonė gali būti priversta pastatą nugriauti, sutvarkyti aplinką ir gruntą.

Prevencija ir kontrolė atliekų tvarkymo įmonėms yra griežta ir labai aiškiai nurodyta išduotame leidime. Leidimas apima ne tik atliekų tvarkymą, saugojimą, bet pagal įrenginio pajėgumus nustatomas patikrinimų dažnumas, priskiriami kontroliuojantys savivaldybės, valstybės administracijos darbuotojai.

Norint išvežti pavojingąsias ir nepavojingąsias atliekas iš šalies, įsitraukia policija, kuri tikrina asmenis, kurie vež ir tvarkys atliekas. Tikrinimą atlieka per Interpolą, siekiant nustatyti, ar atliekų prekybos dalyviai yra neteisti, nekorumpuoti ir pan.⁵⁷

Finansinis saugumas⁵⁸

Pavojingųjų atliekų priėmimo ir tarpinio saugojimo įrenginiai turi turėti finansinį garantą, kuris padengtų visų pavojingųjų atliekų tvarkymo išlaidas įrenginio uždarymo, veiklos sustabdymo ar nemokumo atveju.

Garantas turi padengti maksimalias išlaidas, kurios gali atsirasti atsakingai tvarkant pavojingąsias atliekas, įskaitant atliekų transportavimo išlaidas. Garanto dydis apskaičiuojamas atsižvelgiant į pavojingųjų atliekų rūšis, kurias gali priimti objektas, ir didžiausią pavojingųjų atliekų kiekį, kurį galima saugoti pagal objekto leidimą.

Garantas pateikiamas atsakingos institucijos naudai į užblokuotą banko sąskaitą mokant garantijos sumą arba atsakingai institucijai išduodama banko besąlyginio pareikalavimo garantija. Jeigu galima įrodyti, kad tai užtikrins lygiavertį saugumą, kompetentinga institucija, atlikusi specialų vertinimą, gali patvirtinti kitą apsaugos formą.

Kas penkerius metus arba dažniau, jei to reikalauja atsakinga institucija, įmonė įvertina, ar garantijos sumos pakanka visų pavojingųjų atliekų išlaidoms padengti, iškilus uždarymo, veiklos sustabdymo ar mokumo problemoms.

Šios nuostatos netaikomos objektams, kuriuose veiklą vykdo savivaldybės ar dalinai savivaldybės įmonė.

Atliekų taisyklėse taip pat nustatytas reikalavimas būsimas saugomų pavojingųjų atliekų tvarkymo išlaidas įtraukti į įmonės metinę atskaitomybę pagal Buhalterinės apskaitos įstatymą.

2.5.1.2 Vakarų Europos šalys: Vokietija, Airija ir Nyderlandai

Vokietija

Atsižvelgiant į tai, kad Vokietija yra federacija, jungianti įvairias žemes, su atliekų tvarkymu susijęs reglamentavimas, kaip ir kitas teisinis reglamentavimas Vokietijoje, yra dviejų lygmenų – pagrindinės taisyklės, bendrieji principai nustatomi federaliniais teisės aktais, o jų įgyvendinimas kiekvienoje žemėje gali šiek tiek skirtis, bet išlaikomi pagrindiniai federaliniais teisės aktais nustatyti principai.

⁵⁷ <https://www.toll.no/en/corporate/export/export-declaration/>.

⁵⁸ https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-06-01-930/KAPITTEL_20-2#%C2%A717-4.

Pirmiausiai, Vokietijoje įgyvendinant Pramoninių teršalų direktyvos nuostatas Federaliniu teršalų kontrolės įstatymu⁵⁹ nustatyta pareiga turėti taršos leidimą (pastaba: Vokietijos teisės aktuose tai vadinama „pritarimu veiklai“) direktyvos prieduose įvardintoms veikloms, įskaitant pavojingųjų atliekų tvarkymo veiklas, t. y.:

- pavojingųjų atliekų šalinimas arba naudojimas, kai pajėgumas didesnis kaip 10 tonų per dieną, apimantis vieną ar daugiau šių veiklos rūšių: . biologinį apdorojimą; fizikinį cheminį apdorojimą; sumaišymą arba maišymą prieš perduodant vykdyti bet kurią kitą anksčiau išvardintų rūšių veiklą; perpakavimą prieš perduodant vykdyti bet kurią aukščiau išvardintų rūšių veiklą; tirpiklių atnaujinimą ir (ar) regeneravimą; neorganinių medžiagų, išskyrus metalus arba metalo junginius, perdirbimą ir (ar) atnaujinimą; rūgščių arba bazių regeneravimą; taršai mažinti skirtų sudėtinių dalių naudojimą; katalizatorių sudėtinių dalių naudojimą; pakartotinį naftos rafinavimą arba kitokį pakartotinį naftos produktų naudojimą; surinkimas ant žemės ar po žeme;
- atliekų šalinimas arba naudojimas atliekų deginimo arba bendro atliekų deginimo įrenginiuose: pavojingųjų atliekų, kai pajėgumas didesnis kaip 10 tonų per dieną;
- sąvartynai, priimančys daugiau negu 10 tonų atliekų per dieną arba kurių bendras pajėgumas didesnis kaip 25 000 tonų, išskyrus inertinių atliekų sąvartynus;
- pavojingųjų atliekų laikymas (ne šalinimas sąvartynuose), prieš atliekant bet kurios aukščiau išvardintos rūšies veiklą, kai bendras pajėgumas yra didesnis kaip 50 tonų, išskyrus laikinąjį laikymą atliekų susidarymo vietoje prieš surenkant;
- požeminis pavojingųjų atliekų laikymas, kai bendras pajėgumas yra didesnis kaip 50 tonų.

Pagrindinis atliekų tvarkymą reglamentuojantis teisės aktas Vokietijoje – Federalinis atliekų tvarkymo įstatymas, kuris nustato pagrindinius atliekų tvarkymo principus ir reikalavimus, įskaitant reikalavimus atliekų tvarkymo veiklą vykdančioms ūkio subjektams. Be aukščiau nurodytų leidimų, šis įstatymas (54 str.) nustato prievolę turėti leidimus atliekų vežėjams, surinkėjams, prekiautojams, tarpininkams. Šie reikalavimai detaliau išdėstyti Potvarkyje dėl atliekų surinkėjų, vežėjų, prekybininkų ir tarpininkų pranešimų ir leidimų suteikimo tvarkos⁶⁰, kuriame nustatyta, kad:

- Atliekų vežėjai, surinkėjai, tarpininkai ir prekiautojai atliekomis prieš pradėdami veiklą privalo apie tai pranešti kompetentingai institucijai (regioninei).
- Aukščiau minėta priemonė netaikoma, jei įmonė turi aukščiau minėtą leidimą;
- Vežant pavojingąsias atliekas reikalingas vežimo leidimas (išduodamas pagal pranešimą).

Pažymėtina, kad aukščiau minėtame potvarkyje be kitų reikalavimų nustatyti ir reikalavimai įmonių, planuojančių vykdyti veiklą, kuriai reikia leidimo, patikimumui ir įmonės darbuotojų kvalifikacijai. Tikrinant patikimumą patikrinama, ar įmonė ar įmonės savininkas buvo padarę nusikaltimus pagal baudžiamąją teisę arba aplinkosauginius pažeidimus, jei tokių faktų nustatoma, tuomet įmonė laikoma neatitinkančia patikimumo kriterijų ir leidimas neišduodamas. Tikrinant įmonės darbuotojų kompetenciją patikrinama, ar turi tinkamą išsilavinimą, taip pat ar yra išklause specialiuosius mokymus.

⁵⁹ <https://www.gesetze-im-internet.de/bimschg/BJNR007210974.html>.

⁶⁰ <https://www.gesetze-im-internet.de/abfaev/>.

Airija

Atliekų šalinimo ir naudojimo veiklai Airijoje reikalingas leidimas pagal Atliekų tvarkymo įstatymą⁶¹.

Visos atliekų naudojimo ir šalinimo veiklos skirstomos į šias grupes:

- Veiklos, kurioms taikoma išimtis turėti leidimą/licenciją/registraciją;
- Veiklos, kurioms reikia turėti Atliekų arba Integruotą taršos licencijas;
- Veiklos, kurioms reikia turėti Atliekų įrenginio leidimą;
- Veiklos, kurioms privalomas Registracijos sertifikatas.

Atliekų arba Integruotas taršos licencijas išduoda Airijos Aplinkos apsaugos agentūra (licencijos privalomos taršesnei veiklai), Atliekų įrenginių leidimus bei Registracijos sertifikatus išduoda vietos savivaldos institucijos.

Atvejai, kaip privaloma gauti Atliekų arba Integruotą taršos licenciją nustatyti Atliekų tvarkymo įstatyme bei Atliekų tvarkymo leidimų ir registracijos taisyklėse⁶², kokio tipo autorizacija (licencija/leidimas/registracija) yra privaloma priklausomai nuo tvarkomų atliekų tipo, pajėgumų, atliekų tvarkymo būdo. Žemiau pateikti keli pavyzdžiai, kaip skiriasi reikalingos autorizacijos būdas priklausomai nuo minėtų kriterijų:

- Surenkamos ir trumpai laikomos pavojingosios namų ūkių atliekos:
 - Kai surenkama ir laikoma mažiau nei 25 t kietųjų atliekų ir mažiau nei 25 t skystųjų atliekų bei laikoma mažiau nei 30 dienų – užtenka registracijos;
 - Kai surenkama ir laikoma daugiau nei 25 t kietųjų atliekų ir daugiau nei 25 t skystųjų atliekų, bet bendras laikomas kiekis neviršija 200 t ir laikoma daugiau nei 30 dienų – reikalingas Atliekų tvarkymo leidimas;
 - Kai laikoma daugiau nei 200 t atliekų – reikalinga Atliekų licencija
- ENTP atliekos:
 - Laikymas, kai vienu metu laikoma mažiau nei šešios ENTP – registracija;
 - Kai ENTP laikomos, apdorojamos, nepriklausomai nuo pajėgumo – reikalinga licencija;
- EEĮ atliekos:
 - Laikymas ir apdorojimas, kai pajėgumas iki 10 t/metus – leidimas;
 - Laikymas ir apdorojimas, kai pajėgumas daugiau nei 10 t/metus – licencija;
- Bet kokios rūšies atliekų, bet kokio pajėgumo atliekų deginimo įrenginiui reikalinga Integruotos taršos licencija, licencija taip pat privaloma pavojingųjų atliekų sąvartynui

Kadangi teisės aktuose nustatyti reikalavimai dėl reikalingo autorizacijos tipo yra labai detalūs ir įvertinantys daug parametrų, veiklos vykdytojai, prieš pradėdami veiklą gali užpildyti nustatytos formos deklaraciją, pateikti ją Aplinkos apsaugos agentūrai ir gauti tikslią informaciją apie tai kokio tipo autorizacija yra reikalinga.

Nyderlandai

Nyderlanduose visom veikloms, kurios gali turėti vienokį ar kitokį poveikį aplinkai yra nustatyta prievolė turėti taip vadinamą „viskas viename aplinkosauginį leidimą verslui“ (All-in-one permit for environmental regulations for businesses). Priklausomai nuo veiklos tipo, jos sukeliama poveikio aplinkai, pajėgumų, gali atsirasti prievolė pranešti apie vykdomą veiklą arba gauti leidimą. Šias taisykles nustato Veiklos dekretas⁶³, taip pat šiame teisės akte numatyta, kuriai kategorijai turi būti priskiriama įmonės veikla - „A“, „B“ arba „C“.

A, B ir C tipų skirtumai yra tokie:

⁶¹ <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/1996/act/10/front/revised/en/html>.

⁶² <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2007/si/821/made/en/print?q=821&years=2007>.

⁶³ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0022762/2021-07-01>.

- A tipas. A tipo įmonės vykdo mažiau aplinkai kenksmingą veiklą, pavyzdžiui, daug biurų ir mokyklų pastatų bei parduotuvių. Jie neprivalo pateikti pranešimo kompetentingai institucijai, kai pradeda veikti arba atlieka pakeitimus. Tokioms veikloms nereikia turėti „viskas viename“ leidimo dėl aplinkosaugos reikalavimų;
- B tipas. B tipo įmonės privalo pateikti pranešimą kompetentingai institucijai, jei pradeda veikti arba keičia veiklą. Tokioms įmonėms nereikia turėti „viskas viename“ leidimo;
- C tipas. C tipo įmonėms reikalingas „viskas viename“ aplinkosauginis leidimas. Jos privalo pateikti pranešimą apie veiklą, kuriuo pagrindu yra priimamas sprendimas išduoti (arba ne) leidimą⁶⁴.

Nustatyti ar įmonė priklauso C tipui galima šiais pagrindiniais būdais:

- Įmonė laikoma C tipo, jei vykdoma veikla įtraukta į Pramoninių teršalų direktyvos priedą;
- Įmonė laikoma C tipo, jei jos veikla atitinka kriterijus (kurie suskirstyti į įvairias grupes – veiklos tipas, fizinis poveikis aplinkai, poveikis konkrečiam aplinkos komponentui ir pan.), nurodytus Potvarkio dėl aplinkos įstatymo 1 priede⁶⁵.

Pagal šį priedą C tipo įmonėms priskiriamos visos įmonės, neatsižvelgiant į pajėgumus, kurios vykdo pavojingųjų atliekų laikymo veiklą. C tipui bendruoju atveju taip pat priskiriamos ir visos su pavojingųjų atliekų apdorojimu susijusios veiklos, bet nustatytos išimtys, priklausomai nuo vykdomos veiklos ir atliekų tipo, pvz., C tipo įmonė nelaikomos įmonės, jei vykdo veiklą:

- Laiko ne daugiau kaip 100 kubinių metrų EEĮ atliekų;
- laiko ne daugiau kaip 5 kubinius metrus baterijų atliekų;
- laiko ne daugiau kaip 50 tonų šių pavojingųjų atliekų: tepalai, panaudota alyva ir alyvuotos bei riebios atliekos, susidarančios įrenginių ir įrenginių priežiūros metu; dervos arba bituminės stogų atliekos, dervos arba bituminių stogų atliekų mišiniai, stogo žvyras, surištas derva arba bitumu; gesintuvai; organiniai nehalogeninti tirpikliai; tuščios neišvalytos dažų, klijų, sandariklio ar dervos ir kitų pavojingų medžiagų pakuotės; skystas kuras.

2.5.1.3 Kaimyninės šalys: Lenkija ir Latvija

Lenkija

Lenkijoje, vadovaujantis Aplinkos apsaugos įstatymo 180 ir 181 str.⁶⁶, leidimai išduodami įmonėms, kuriose susidaro tam tikras kiekis atliekų ir kurios tvarko atliekas (priklausomai nuo vykdomos veiklos pobūdžio, reikia turėti integruotą leidimą arba atliekų tvarkymo leidimą).

Atliekų darytojams reikalingas leidimas, kai:

- Veiklos vykdymo metu per metus susidaro 1 t pavojingųjų atliekų arba 5 000 tonų nepavojingųjų atliekų. Tokiu atveju reikia turėti leidimą atliekų susidarymui.

Atliekų tvarkytojams išduodami leidimai:

⁶⁴ Pranešimas pateikiamas naudojant interneto modulį *Activities Decree Module*.

⁶⁵ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0027464/2017-07-01#BijlageI>.

⁶⁶ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010620627/U/D20010627Lj.pdf>.

- Pagal Aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 27 d. potvarkį Nr. 1169 „Dėl įrenginių, galinčių smarkiai užteršti atskirus gamtos elementus ar aplinką apskritai, tipų“⁶⁷ Integruotas leidimas reikalingas pavojingųjų atliekų tvarkymo veikloms, nurodytoms 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės).
- Leidimą surinkti atliekas turi turėti atliekų surinkėjai, kurie vykdo atliekų surinkimą – kuris suprantamas kaip atliekų surinkimas prieš jas išvežant į perdirbimo aikštes, įskaitant preliminarų rūšiavimą, dėl kurio iš esmės nepasikeičia atliekų pobūdis ir sudėtis bei nekeičiama atliekų klasifikacija, ir laikiną atliekų laikymą.
- Leidimą tvarkyti atliekas privalo turėti atliekų tvarkytojai vykdantys atliekų apdorojimo veiklas (R1–R13, D1–D15) – tai suprantama kaip naudojimo arba šalinimo procesai, įskaitant paruošimą prieš panaudojimą ar šalinimą.

Vadovaujantis įstatymu dėl atliekų, leidimą surinkti atliekas ir leidimą tvarkyti atliekas išduoda atitinkama kompetentinga institucija.

Kompetentinga institucija yra:

1) vaivadijos maršalka, kuris išduoda leidimus:

- projektams, kurie visada gali turėti reikšmingą poveikį aplinkai, kaip apibrėžta 2008 m. spalio 3 d. Įstatyme dėl informacijos apie aplinką ir jos apsaugą teikimo, visuomenės dalyvavimo aplinkosaugoje ir dėl poveikio aplinkai vertinimo,
- nepavojingosioms atliekoms, kurios naudojamos tam tikrų plotų užpylimui, jeigu į iškasą ar smegduobę talpinamas atliekų kiekis yra ne mažesnis kaip 10 t per parą arba bendras pajėgumas yra ne mažesnis kaip 25 000 t.
- komunaliniams įrenginiams,
- išduoda atliekų surinkimo leidimą, jeigu per metus sukauptų bendras visų rūšių atliekų kiekis viršija 3000 t;

2) starostė⁶⁸ – kitais atvejais.

3) Regiono aplinkos apsaugos direkcija išduoda leidimą surinkti atliekas ir leidimą tvarkyti atliekas uždaroje teritorijoje.

Leidimą surinkti atliekas arba atliekų tvarkymo leidimą kompetentinga institucija išduoda pasikonsultavusi su savivaldybės vadovu (seniūnu, meru ar miesto prezidentu), kompetentingu atliekų surinkimo ar apdorojimo vietoje.

Prieš išduodant leidimą įmonę patikrina vaivadijos aplinkos apsaugos inspektorius, dalyvaujant kompetentingos institucijos atstovui bei įrenginį įvertina Valstybinės priešgaisrinės tarnybos rajono (savivaldybės) vadas.

Prie prašymo išduoti leidimą surinkti atliekas ir prašymo išduoti leidimą atliekas tvarkyti papildomai pridedama:

- 1) pažyma apie teistumą už nusikaltimus aplinkai arba nusikaltimus visuomenės sveikatai;
- 2) pažyma apie atliekų turėtojo teistumą už aplinkosaugos pažeidimus;
- 3) pareiškimas, kad fiziniam ar juridiniam asmeniui ir atliekų turėtojui, kuris yra juridinis asmuo arba juridinio asmens statuso neturintis organizacinis vienetas, to atliekų turėtojo akcininkas, įgaliotinis, valdybos ar stebėtojų tarybos narys, vykdančiam ūkinę veiklą kaip fiziniam asmeniui per pastaruosius 10 metų nebuvo priimtas galutinis sprendimas panaikinti

⁶⁷ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20140001169/O/D20141169.pdf>.

⁶⁸ Starostė: nuo 1999 m. administracinės reformos starostę renka apskrities taryba, jis vadovauja apygardai, atstovauja jai už jos ribų, yra apygardos valdybos pirmininkas ir viršininkas.

leidimą rinkti atliekas, atliekų perdirbimo leidimą, atliekų surinkimo ir perdirbimo leidimą ar atliekų susidarymo leidimą, įskaitant atliekų surinkimą ir perdirbimą, arba ne mažiau kaip tris kartus nebuvo skirtos administracinės nuobaudos už atliekų netinkamą laikymą, tvarkymą, vežimą, klasifikavimą, vaizdinės sistemos neįrengimą ar netinkamą įrengimą ir pan., kurių suma iš viso viršija 150 000 PLN;

4) pareiškimas, kad atliekų savininko partneris, įgaliotinis, valdybos ar stebėtojų tarybos narys nėra arba nebuvo kito verslininko partneris, įgaliotinis, stebėtojų tarybos ar valdybos narys,

a) dėl kurio per pastaruosius 10 metų buvo priimtas galutinis sprendimas panaikinti leidimą rinkti atliekas, atliekų perdirbimo leidimą, atliekų surinkimo ir perdirbimo leidimą arba atliekų susidarymo leidimą, apimantį atliekų surinkimą ir perdirbimą, arba

b) kuris ne mažiau kaip tris kartus buvo baustas administracine pinigine nuobauda už atliekų netinkamą laikymą, tvarkymą, vežimą, klasifikavimą, vaizdinės sistemos neįrengimą ar netinkamą įrengimą ir pan., per pastaruosius 10 metų, kurių suma iš viso viršija 150 000 PLN,

- už pažeidimus, padarytus, kai jis yra ar buvo to kito verslininko partneris, įgaliotinis, stebėtojų tarybos ar valdybos narys.

Turint teistumą ar padarius aukščiau nurodytus pažeidimus, leidimas neišduodamas.

Leidimas rinkti atliekas ir leidimas tvarkyti atliekas išduodami terminuotam laikui, ne ilgesniam kaip 10 metų.

Laivų perdirbimo įrenginio operatoriui leidimas perdirbti išduodamas nustatytam laikui, ne ilgesniam kaip 5 metų laikotarpiui, kuris gali būti pratęstas ne ilgiau kaip dar 5 metams.

Atliekų turėtojas, privalantis gauti atliekų surinkimo ar atliekų tvarkymo leidimą turi turėti finansinį garantą atliekų ir pačio įrenginio sutvarkymui. Garantija gali būti užtikrinama užstatu, banko garantija, draudimo garantija arba draudimo polisu.

Vadovaujantis Įstatymo dėl atliekų 25 str., atliekas laikančios ir tvarkančios, šalinančios įmonės, kurioms šių veiklų vykdymui reikia leidimo, privalo įsirengti vizualinės apžiūros sistemą atliekų saugojimo vietoje.

Įmonės privalo vaivadijos aplinkos apsaugos inspektoriui suteikti prisijungimą prie vaizdo kontrolės sistemos realiu laiku, pateikdama informaciją, leidžiančią prisijungti prie atliekų saugojimo vietos vizualinės kontrolės sistemos tokiu būdu, kuris užtikrina šios informacijos konfidencialumą.

Vaivadijos aplinkos apsaugos inspektorius tiesioginę prieigą prie vizualinės kontrolės sistemos naudoja šiais atvejais:

1) atliekant kontrolę;

2) turint pagrįstą įtarimą padarius nusikaltimą aplinkai arba nusikaltimą.

Atliekų saugojimo ar šalinimo vietos kontrolės sistemos vizualinio vaizdo įrašas įmonėje saugomas vieną mėnesį nuo įrašymo dienos. Kontroliuojančioms institucijoms paprašius, turi pateikti vaizdo įrašą ar jo kopiją.

Latvija

Latvijoje pavojingųjų atliekų tvarkymo veiklai, priklausomai nuo veiklos pobūdžio ir pajėgumų gali būti reikalaujama gauti:

1. Taršos leidimą, priklausomai nuo veiklos tipo ir pajėgumų Taršos leidimai skirstomi į A, B, C kategorijas;
2. Tais atvejais, kai veiklai nereikia Taršos leidimo, reikalaujama turėti specialų leidimą atliekų tvarkymui.

Pirmiausiai, pareiga bet kurių (pavojoģu ar nepavojoģu) atliekų tvarkymo veiklai gauti leidimą yra nustatyta Atliekų tvarkymo įstatymo⁶⁹ 12 str. 1 d. To paties straipsnio 5 d. yra atskiros nuostatos dėl leidimo pavojoģu ar gamybinių atliekų tvarkymo, kurios numato, kad tokių atliekų tvarkytojai privalo turėti arba Atliekų tvarkymo leidimą, arba Taršos leidimą.

12 straipsnis. (1) Atliekų tvarkytojas, prieš pradėdamas atitinkamą veiklą, turi gauti Valstybinės aplinkos tarnybos leidimą atliekoms:

1) surinkimui;

2) vežimui;

3) perkrovimui;

4) rūšiojimui;

5) laikymui;

6) atliekų iš uždaryto ar rekultivuoto sąvartyno iškasimui ir iškastų atliekų rūšiojimui.

<...>

(5) Pavojoģu arba gamybinių atliekų tvarkytojas:

1) gauna šio skirsnio pirmoje dalyje nurodytą leidimą pavojoģoms ar pramoninėms atliekoms rinkti, vežti, perkrauti, rūšiuoti ar laikyti;

2) pagal norminius teisės aktus dėl taršos gauna leidimą naudoti ar šalinti pavojoģas atliekas arba pramonines atliekas.

Taip pat Atliekų tvarkymo įstatymo 12 str. 4 d. yra numatyta pareiga gauti Atliekų tvarkymo leidimą ir atliekų darytojams, kurie susidarymo vietoje laiko pavojoģas atliekas, skirtas šalinimui sąvartyne ilgiau nei 3 mėnesius, tokiu atveju leidimas išduodamas ne ilgesniam nei vienerių metų laikotarpiui.

12 straipsnis. (4) Juridiniai asmenys, laikantys pavojoģas atliekas ar gamybines atliekas, skirtas šalinimui sąvartyne, ilgiau kaip 3 mėnesius, turi gauti leidimą šio skirsnio pirmoje dalyje nurodytas atliekas laikyti ne ilgesniam kaip vienerių metų laikotarpiui.

Kaip nurodyta aukščiau, specialieji atliekų tvarkymo leidimai reikalingi tuo atveju, jei veiklai nėra taikomas reikalavimas turėti A, B, C kategorijos Taršos leidimą. Be kitų ko, vadovaujantis Leidimo tvarkyti atliekas išdavimo ir panaikinimo tvarkos, prekiautojų atliekomis ir atliekų tvarkymo tarpininkų registravimo ir informacijos teikimo tvarkos, taip pat valstybės rinkliavos mokėjimo ir mokėjimo tvarkos nuostatais⁷⁰ tais atvejais, kai sąlygos dėl atliekų tvarkymo yra įtrauktos į vienos iš kategorijų Taršos leidimą, gauti atskiro specialaus Atliekų tvarkymo leidimo nereikia.

Atliekų tvarkymo leidimai išduodami šioms veikloms (nepriklausomai nuo atliekų pavojoģumo):

- atliekoms surinkti iš atliekų darytojų, išrūšiuotų atliekų surinkimo aikštelių, atliekų rūšiojimo ir perkrovimo centrų ar stočių, pavojoģu atliekų arba gamybinių atliekų surinkimo punktų, pakuočių atliekų surinkimo punktų, komunalinių (mišrių arba išrūšiuotų) atliekų surinkimo punktų ir šių atliekų vežimui;
- atliekų apdorojimas ir laikymas;
- atliekų rūšiojimas ir laikymas;
- atliekų laikymas;
- atliekų vežimas;

⁶⁹ <https://likumi.lv/doc.php?id=221378>.

⁷⁰ <https://likumi.lv/doc.php?id=236019>.

- atlieku iš uždaryto ar rekultivuoto sąvartyno iškasimui ir jame esančių atlieku rūšiojimui.

Reikalavimai Taršos leidimų išdavimui yra nustatyti Taršos įstatyme⁷¹. Šio įstatymo 1 priede išvardintos veiklos, kurioms reikalingas A kategorijos leidimas, įskaitant kai kurias pavojoģu atlieku tvarkymo veiklas:

- pavojoģu atlieku šalinimo arba naudojimo įrenginiai, kurių pajėgumas didesnis kaip 10 tonų per dieną ir kuriuose atliekama viena ar kelios iš šių veiklų:
 - a) biologinis apdorojimas,
 - b) fizinis ir cheminis apdorojimas,
 - c) maišymas arba maišymas prieš bet kurią iš šios dalies 1 ir 2 punktuose nurodytų operacijų;
 - d) perpakavimas prieš bet kurią iš šios dalies 1 ir 2 punktuose nurodytų operacijų;
 - e) tirpiklių perdirbimas ir (arba) regeneravimas,
 - f) neorganinių medžiagų, išskyrus metalus ir metalų junginius, perdirbimas ir (arba) regeneravimas;
 - g) rūgščių arba bazių regeneravimas,
 - h) taršai mažinti naudojamų komponentų atgavimas,
 - i) katalizatoriaus komponentų regeneravimas,
 - j) naftos produktų rafinavimas arba kitoks pakartotinis naudojimas;
- atlieku deginimo ar naudojimo įrenginiai, taip pat bendro atlieku deginimo įrenginiai, kuriems taikomi norminiai aktai dėl atlieku deginimo ir atlieku deginimo įrenginių eksploatavimo reikalavimų, kurių pajėgumas:
 - a) nepavojoģosioms atliekomis, kurių pajėgumas didesnis kaip 3 tonos per valandą,
 - b) pavojoģosioms atliekomis, kurių pajėgumas didesnis kaip 10 tonų per dieną;
- sąvartynai, kuriuose per dieną gali būti šalinama daugiau kaip 10 tonų atlieku arba kurių bendras pajėgumas didesnis kaip 25 000 tonų, išskyrus inertinių atlieku sąvartynus;
- atlieku laikymo įrenginiai, neatitinkantys sąvartynų sąvokos, bet kuriuose prieš atliekant aukščiau išvardintas veiklas laikomos pavojoģosios atliekos, kai bendras laikomas kiekis didesnis kaip 50 tonų (netaikoma laikinajam atlieku laikymui susidarymo vietoje);
- pavojoģu atlieku šalinimo įrenginiai, jeigu juose šalinamos PCB/PCT turinčios atliekos;
- požeminės pavojoģu atlieku saugyklos, kurių bendra talpa didesnė kaip 50 tonų.

Veiklos, kurioms reikia turėti B kategorijos Taršos leidimą yra išvardintos Prašymų dėl A, B ir C kategorijų teršiančios veiklos teikimo ir leidimų vykdyti A ir B kategoriją teršiančią veiklą išdavimo tvarkos⁷² 1 priede, ir apima šiuos su pavojoģu atlieku tvarkymu susijusius įrenginius:

- Pavojoģu atlieku, įskaitant naftos atliekas, šalinimo arba naudojimo (išskyrus laikymą) įrenginiai, kurių pajėgumas ne didesnis kaip 10 tonų per dieną;
- Pavojoģu atlieku deginimo arba bendro deginimo įrenginiai, kurių pajėgumas iki 10 tonų per dieną, kuriems taikomi atlieku deginimo ir atlieku deginimo įrenginių eksploatavimo teisės aktai;
- Sąvartynai, kuriuose per dieną priimama iki 10 tonų atlieku, arba kurių bendras pajėgumas ne didesnis kaip 25 000 tonų, išskyrus inertinių atlieku sąvartynus;
- Įrenginiai, skirti ENTP apdoroti smulkintuvuose, kurių našumas ne didesnis kaip 75 tonos per dieną, arba laivų nuolaužoms surinkti, arba laikyti;

⁷¹ <https://likumi.lv/doc.php?id=6075>.

⁷² <https://likumi.lv/ta/id/222147-kartiba-kada-piesakamas-a-b-un-c-kategorijas-piesarnojosas-darbibas-un-izsniedzamas-atlaujas-a-un-b-kategorijas-piesarnojoso-da>.

- Įrenginiai pavojingosioms atliekoms laikyti (išskyrus laikymą susidarymo vietas) ilgiau nei vienerius metus;
- Įrenginiai, skirti laikinai (ne ilgiau kaip vienerius metus) laikyti pavojingąsias atliekas, kurių bendra talpa iki 50 tonų (pvz., perkrovimo stotys ir konteinerių aikštelės), išskyrus atliekų laikymą jų susidarymo vietoje;
- Įrenginiai elektros ir elektronikos atliekoms apdoroti smulkintuvuose, kurių našumas ne didesnis kaip 75 tonos per dieną;
- ENTP surinkimo arba laikymo įrenginiai, išskyrus apdorojimą smulkintuvuose;
- elektros ir elektroninių atliekų naudojimo arba laikymo įrenginiai, išskyrus apdorojimą smulkintuvuose.

Veiklos, kurioms reikia turėti C kategorijos Taršos leidimą yra išvardintos Prašymų dėl A, B ir C kategorijų teršiančios veiklos teikimo ir leidimų vykdyti A ir B kategoriją teršiančią veiklą išdavimo tvarkos 2 priede, tačiau į šį priedą nėra įtrauktos su pavojingųjų atliekų tvarkymu susijusios veiklos.

2.5.1.4 Leidimai, susiję su pavojingųjų atliekų susidarymu ir tvarkymu – kitų šalių geroji praktika, apibendrinimas

Siekiant įvertinti ar kitose užsienio šalyse pavojingųjų atliekų susidarymui ir tvarkymui naudojama praktika išduodant leidimus (arba kitokias autorizacijos priemones, pvz., licencijos, registracija) gali būti Lietuvoje laikoma ir pritaikyta kaip geroji praktika, apžvelgiamame šiuo metu galiojančius reikalavimus dėl aplinkosauginių leidimų ES lygmeniu ir Lietuvoje⁷³.

ES lygmeniu reikalavimai dėl leidimų atliekų (įskaitant pavojingųjų) tvarkymo veiklai nustatyti iš esmės dviejuose teisės aktuose:

- Pagal Atliekų direktyvos nuostatas leidimai turi būti išduodami visoms atliekų apdorojimo veikloms, tam tikrais atvejais šie leidimai gali būti integruoti į leidimus pagal Pramoninių teršalų direktyvos reikalavimus;
- Pramoninių teršalų direktyvos priede įvardintos su pavojingųjų atliekų tvarkymu susijusios veiklos, dėl kurių vykdymo privaloma turėti leidimą pagal Pramoninių teršalų direktyvos nuostatas.

Lietuvoje aukščiau minėtų Pramoninių teršalų direktyvos ir Atliekų direktyvos nuostatos dėl reikalavimo turėti leidimą atliekų apdorojimo veiklai perkelti į Atliekų tvarkymo įstatymą bei Aplinkos apsaugos įstatymą ir įgyvendinamuosius teisės aktus – Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklės (toliau – **TIPK taisyklės**) ir Taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklės (toliau – **Taršos leidimų taisyklės**), pagal šiuos teisės aktus nuostatus šiuo metu Lietuvoje:

- Bet kokiai atliekų (nepriklausomai nuo to ar jos pavojingosios ar ne) apdorojimo veiklai privaloma turėti TIPK arba Taršos leidimą:
 - Veikloms, kurios išvardintos TIPK taisyklių 1 priede (atitinka Pramoninių teršalų direktyvoje nurodytas veiklas) privaloma turėti TIPK leidimą;
 - Kitoms atliekų apdorojimo veikloms privaloma turėti Taršos leidimo Atliekų naudojimo ar šalinimo dalį;

⁷³ Išnagrinėti ES ir Lietuvos teisės aktus dėl reikalavimų turėti leidimus atliekų tvarkymo veiklai nėra šios ataskaitos apimtyje, todėl pateikiama tik trumpa apžvalga.

- Tam tikrais atvejais (kaip pavojingosios atliekos susidarymo vietoje laikomos ilgiau nei pusmetį) Taršos leidimo Atliekų naudojimo ar šalinimo dalį privaloma turėti ir įmonėms, kurių veikloje šios atliekos susidaro;
- Kitų atvejų, kai atliekų darytojams dėl pavojingųjų atliekų susidarymo reikėtų turėti aplinkosauginį leidimą, nėra.

Atlikus užsienio šalių analizę apie pavojingųjų atliekų susidarymui ir tvarkymui išduodamus leidimus (arba kitokias autorizacijos priemones, pvz., licencijos, registracija) galima daryti šias išvadas:

- Iš esmės visose šalyse nustatytas reikalavimas turėti vienokio ar kitokio lygmens leidimą (licenciją) bet kokių atliekų apdorojimo veiklai, todėl šiuo atveju (kalbant apie kriterijus kai leidimo reikia atliekų apdorojimo veiklai) gerosios praktikos pavyzdžius rasti sudėtinga, nes leidimų rūšių skaičius, juos išduodančių institucijų įvairovė labai priklauso nuo šalies valdžios administracinės struktūros;
- Kaip geroji praktika galėtų būti laikoma tam tikrose šalyse (Lenkija, Vokietija) taikoma praktika prieš išduodant leidimą tikrinti ne tik techninius ir aplinkosauginius rodiklius, bet ir veiklos vykdytojo patikimumą, t. y. įvertinti ar veiklą norintis vykdyti asmuo nėra praeityje padaręs administracinių aplinkosauginių pažeidimų ar nusikaltimų pagal baudžiamąją teisę;
- Kaip dar vienas gerosios praktikos pavyzdys, kuris galėtų būti vertinamas kaip priemonė, padedanti užtikrinti pavojingųjų atliekų griežtesnę kontrolę pačioje proceso pradžioje – t. y. tokių atliekų susidarymo vietoje – tai tam tikrose šalyse taikoma praktika reikalauti turėti leidimus ne tik iš atliekų tvarkytojų, bet ir iš atliekų darytojų (priklausomai nuo susidarančių atliekų kiekio, jų tolimesnio tvarkymo būdo ir kt.).

2.5.2 Prevencijos ir kontrolės priemonės

2.5.2.1 Šiaurės Europos šalys: Švedija, Danija

Švedija

Švedijoje kaip viena iš prevencinių priemonių yra tinkamas atliekų klasifikavimas ir identifikavimas. Atliekų klasifikavimas lemia, kaip atliekos bus toliau tvarkomos ir kokie teisiniai reikalavimai šių atliekų tvarkymui taikomi.

Švedijoje siekiant kontroliuoti bei mažinti pavojingųjų atliekų susidarymą, įdiegtos šios priemonės:

- Siekiant kontroliuoti, kiek pavojingųjų atliekų yra Švedijoje, nuo 2020 m. lapkričio mėn. visos įmonės turi Švedijos aplinkos apsaugos agentūrai pranešti (registruoti Atliekų registre) apie savo veikloje susidarančias pavojingąsias atliekas⁷⁴.
- Švedijos savivaldybės (Aplinkosaugos skyrius) kontroliuoja tiek atliekų darytojus, tiek atliekų tvarkytojus, t. y. įmonių patikrinimų metu vertinama, kaip atliekos tvarkomos, rūšiuojamos, kam jos perduodamos. Savivaldybių tikslas yra bendradarbiauti su įmone ir verslu ieškant tvarių sprendimų, kaip sumažinti atliekų susidarymą.
- Savivaldybėms pavesta informuoti namų ūkius apie atliekų prevencijos priemones, mažinančias atliekų susidarymą. Tai gali būti, pavyzdžiui, apie perdirbimą, kaip sumažinti maisto švaistymą arba kaip mažiau vartoti⁷⁵.

⁷⁴ *Rapportera till avfallsregistret*, naturvardsverket.se.

⁷⁵ *Avfall*, naturvardsverket.se.

Danija

Danijoje pavojingųjų atliekų prevencija ir kontrolė vykdoma pavojingųjų atliekų susidarymo šaltinyje, t. y.:

- Įmonės, kuriose susidaro pavojingosios atliekos privalo savivaldybei pranešti apie veiklos metu susidarančias pavojingasias atliekas nepriklausomai nuo jų kiekio⁷⁶. Įmonė pati veiklos metu susidarančias pavojingasias atliekas klasifikuoja ir šią klasifikaciją pateikia savivaldybei, kuri pradeda dialogą su įmone, jei nesutinka – arba priima klasifikaciją, jei sutinka.
- Prieš pradėdant griauti ar renovuoti/remontuoti pastatą, apie darbus būtina pranešti savivaldybei ir įvertinti, ar šios veiklos metu gali susidaryti atliekų, kuriose yra PCB ir koks kiekis šių atliekų susidarys⁷⁷. Tokiu būdu iš anksto identifikuojama ar statybos bei remonto metu gali susidaryti pavojingųjų atliekų.
- Nuo 2021 m. sausio 1 d. pakeistas įsakymas dėl atliekų⁷⁸ ir įvesti nacionaliniai supaprastinti buitinių ir buitinių komercinių atliekų rūšiavimo kriterijai. Nuo 2022 m. sausio 1 d. Danijoje atliekos bus rūšiuojamos į 9 frakcijas: maisto, popieriaus, kartono, stiklo, metalo, plastiko, maisto ir gėrimų dėžutes, taip pat pavojingasias atliekas ir likutines atliekas. Visi atliekų konteineriai bus pažymėti piktogramomis.

Konteineris, į kurį bus metamos pavojingosios atliekos, bus paženklintas pavojingųjų atliekų piktograma:

Į šį konteinerį bus metamos pavojingosios atliekos, tokios kaip chloro turinčiomis valymo priemonėmis, dažais ir aerozoliais užteršti balionėliai ir kt. Pavojingosiose atliekose neturi būti produktų, kurie renkant ir tvarkant atliekas gali kelti pavojų, pvz., slėginiai indai ir fejerverkai ir kt.

Tokiu būdu fiziniai asmenys bei įmonės jau atliekų susidarymo šaltinyje atskirs komunalines pavojingasias atliekas.

Pažymėtina, kad informacijoje, kas gali būti metama į komunalinių metalo atliekų konteinerį, nurodyta, kad metalo atliekose neturi būti atliekų, kurios galėtų sukelti perdirbimo problemų, pvz., elektronikos, balionų ir pavojingųjų atliekų pakuočių. Plastikinių atliekų konteineryje negali būti pakuočių, kuriose yra insekticidų. Į likutinių komunalinių atliekų konteinerius taip pat draudžiama mesti pavojingasias atliekas.

2.5.2.2 Vakarų Europos šalys: Vokietija, Airija ir Nyderlandai

Vokietija

Vokietijoje yra nustatytos šios pagrindinės priemonės, siejamos su pavojingųjų atliekų tinkamo tvarkymo prevencija ir kontrole:

⁷⁶ <https://mst.dk/affald-jord/affald/affaldsfraktioner/farligt-affald/>.

⁷⁷ <https://mst.dk/affald-jord/affald/bygge-og-anlaegsaffald/>.

⁷⁸ <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/2159>.

- Atliekų vežimo kontrolė: Visas atliekos (įskaitant pavojingąsias) gali vežti tik specialiuoju ženklu („A“) pažymėtos transporto priemonės (Federalinis atliekų įstatymas, 55 straipsnis);
- Atliekų darytojų ir atliekų tvarkytojų specialistų tinkama kompetencija: pagal Federalinį atliekų tvarkymo įstatymą nustatyta, kad įmonėje, kurioje susidaro pavojingosios atliekos privalo būti už atliekas atsakingas specialistas, kurio kvalifikacijai keliama griežti reikalavimai;
- Atliekų tvarkytojų patikimumo patikrinimas: pagal Federalinį atliekų tvarkymo įstatymą nustatyta, kad leidimai dėl atliekų tvarkymo (nepriklausomai nuo leidimo rūšies) yra išduodami tik tam tikrus patikimumo kriterijus atitinkančioms įmonėms.

Kaip išskirtinę gerąją praktiką, susijusią su pavojingųjų atliekų tinkamo tvarkymo prevencija ir kontrole, svarbu paminėti Atliekų tvarkymo patvirtinimo potvarkį⁷⁹, kuris skirtas Federalinio atliekų tvarkymo įstatymo 49 ir 50 straipsnių reikalavimų įgyvendinimui. Jis reglamentuoja pavojingųjų atliekų apdorojimo pabaigos patikrinimą ir numatomo tvarkymo būdo leistinumo išankstinį patvirtinimą.

Iš esmės visi pavojingųjų atliekų tvarkymo proceso dalyviai – pavojingųjų atliekų darytojai, savininkai, surinkėjai, vežėjai ir apdorotajai privalo pateikti įrodymus apie tinkamą šių atliekų sutvarkymą – ir vieni kitiems, ir kompetentingai institucijai. Nuo 2010 m. balandžio 1 d. įvedus elektroninių atliekų tikrinimo procedūrą (eANV), iki tol praktikoje naudota popierinių formų procedūra buvo pakeista elektronine procedūra. Per eANV vykdomas tiek keitimasis duomenimis tarp atliekų tvarkymo procese dalyvaujančių komercinių įmonių, tiek duomenų perdavimas atsakingoms priežiūros institucijoms. Bendruoju atveju, kai atliekų darytojas planuoja perduoti atliekas tam tikram atliekų tvarkytojui, jis per eANV privalo pateikti detalius duomenis apie atlieką, procesą, kurio metu ji susidarė, jos sudėtį ir kitą informaciją, naudotą identifikuojant atliekas. Atliekų perdavimas atliekų tvarkytojui galimas tik kompetentingai institucijai patikrinus šią informaciją ir patvirtinus, kad atliekos gali būti perduodamos tvarkymui pranešime nurodytam atliekų tvarkymo būdai. Kai atliekos perduodamos atliekų tvarkytojui (ar tai būtų surinkėjas, vežėjas ar galutinio tvarkymo įmonė) – visi proceso dalyviai per eANV privalo registruoti atliekos priėmimo–perdavimo faktą, o apdorojimo įmonė – pateikti informaciją apie sutvarkymo pabaigą.

2.5.2.3 Kaimyninės šalys: Lenkija ir Latvija

Lenkija

Lenkijos 2014 m. Nacionalinės atliekų prevencijos programoje⁸⁰ dėl pavojingųjų atliekų susidarymo numatytos šios priemonės:

1. Ekologinio projektavimo principų įgyvendinimas šiais būdais:

- 1) sumažinti kenksmingų medžiagų naudojimą gamybos etape;
- 2) diegti švarius, mažai atliekų generuojančius gamybos procesus;
- 3) kokybės ir aplinkosaugos vadybos sistemų diegimas pramonės įmonėse;
- 4) cheminių medžiagų registravimo, vertinimo ir autorizacijos procedūrų įgyvendinimas (REACH);
- 5) konkrečius kriterijus atitinkančių produktų ekologinio ženklinimo įvedimas.

2. Naudojant buitinę chemiją, augalų apsaugos priemones, dažus ir kt.:

⁷⁹ https://www.gesetze-im-internet.de/nachwv_2007/BJNR229810006.html.

⁸⁰ <https://archiwum.mos.gov.pl/srodowisko/odpady/zapobieganie-powstawaniu-odpadow/>.

- 1) švietimas ekologinio ženklavimo ir sumažinto ypač pavojingų medžiagų naudojimo srityje;
- 2) švietimas sąmoningo pirkimo srityje;
- 3) švietimas dėl pavojingųjų atliekų atskiro surinkimo, kuris apsaugotų kitų atliekų užteršimą.

Lenkijoje yra sugriežtinta atliekų surinkėjų ir tvarkytojų kontrolė, pradedant pačioje pradinėje leidimo išdavimo stadijoje. Teikiant paraišką leidimui gauti privaloma pateikti:

- pažymą, kad neturi teistumo už nusikaltimus aplinkai arba nusikaltimus visuomenės sveikatai;
- pažymą, kad neturi teistumo už aplinkosaugos pažeidimus;
- pareiškimą, kad per pastaruosius 10 metų nebuvo priimtas galutinis sprendimas panaikinti leidimą rinkti atliekas, atliekų perdirbimo leidimą, atliekų surinkimo ir perdirbimo leidimą arba atliekų susidarymo, įskaitant atliekų surinkimą ir perdirbimą, leidimą, arba nebuvo skirta administracinė nuobauda, kurios bendra suma viršija 150 000 PLN.

Veiklos vykdymo metu turi būti įrengtos vaizdo kameros, prie kurių tiesiogiai gali prisijunti vaivadijos aplinkos apsaugos inspektorius.

Aplinkos apsaugos vyriausiosios inspekcijos struktūrose įkurtas specializuotas Kovos su nusikaltimais aplinkai departamentas. Kovos su nusikalstamumu aplinkai departamentas virš vaivadijos lygmens užduotis vykdo tiesiogiai su institucijomis, kovojančiomis su nusikaltimais aplinkai ir bendradarbiaujančiomis tarptautiniu mastu, keičiantis informacija ir patirtimi. Šios priemonės leidžia greitai ir veiksmingai koordinuoti veiksmus tarpregioniniu lygmeniu.

Padidintos baudos už aplinkosauginius nusižengimus. Ateityje šias baudas dar planuojama didinti bei griežtinti.

Latvija

Latvijoje kaip viena iš prevencijos priemonių Atliekų tvarkymo įstatymo⁸¹ 12 str. 1 d. nustatyta pareiga atliekų tvarkytojams turėti finansinę garantiją. Šis reikalavimas taikomas visiems atliekų tvarkytojams, kuriems veiklos vykdymui privaloma gauti Atliekų tvarkymo leidimą arba Taršos leidimą. Įstatyme yra nustatytos ir išimtys, kokias atvejais reikalavimas turėti finansinę garantiją nėra taikomas, tačiau išimtis apima nepavojingųjų atliekų tvarkymo veiklas, taigi visi asmenys, pagal Atliekų tvarkymo įstatymą privalantys gauti leidimą (Atliekų tvarkymo arba Taršos) privalo turėti finansines garantijas.

Atliekų tvarkymo įstatymas 12 str.

(1²) Atliekų tvarkytojas, norėdamas gauti leidimą šio skirsnio pirmojoje dalyje nurodytai veiklai, taip pat atliekas perdirbti ar panaudoti pagal taršos norminius aktus, privalo pateikti valstybei finansinį užstatą. Finansinis užstatas – tai kredito įstaigos išduotas garantinis raštas arba draudiko išduotas draudimo liudijimas, kuriame nurodytas neatšaukiamas draudiko įsipareigojimas sumokėti draudimo išmoką Valstybinės aplinkos apsaugos tarnybos pirmuoju reikalavimu, taip pat šio reikalavimo neginčytinumas.

(1³) Atliekų tvarkytojas turi išlaikyti finansinę garantiją visą leidimo galiojimo laiką. Jeigu atliekų tvarkytojas leidimo galiojimo laikotarpiu neturi galiojančio finansinio užsto, leidimo galiojimas sustabdomas iki atitinkamo užsto pateikimo Valstybinei aplinkos tarnybai.

(1⁴) Valstybinė aplinkos apsaugos tarnyba, atsižvelgdama į atliekų tvarkytojo įsipareigojimų vykdymą, turi teisę reikalauti visiškai arba iš dalies kompensuoti finansinį užtikrinimą. Gautą kompensaciją Valstybinė aplinkos tarnyba naudoja išlaidoms padengti tais atvejais, kai atliekų tvarkytojas:

1) atliekos nebuvo pristatytos į joms skirtą vietą ir turi būti užtikrintas atitinkamų atliekų surinkimas, vežimas, saugojimas ar perdirbimas;

⁸¹ <https://likumi.lv/doc.php?id=221378>.

2) atliekos iki tam tikros apimties nebuvo perdirbtos ar nepanaudotos ir būtina užtikrinti jų apdorojimą ar panaudojimą;

3) neužtikrino uždaryto ar rekultivuoto sąvartyno rekultivavimo po sąvartyno iškasimo ir atliekų rūšiavimo bei teritorijos rekultivavimo.

(1⁵) Finansinės garantijos dydis nustatomas atsižvelgiant į leidimo vykdyti atliekų tvarkymo, perdirbimo ar naudojimo veiklą rūšį.

(1⁶) Valstybinė aplinkos tarnyba turi teisę reikalauti, kad finansinės garantijos davėjas sumokėtų finansinės garantijos sumą per šešis mėnesius nuo finansinio užtikrinimo termino pabaigos, jeigu mokėjimo pagrindas atsirado finansinio užtikrinimo galiojimo metu.

Kitos Latvijoje nustatytos prevencijos priemonės, susijusios su pavojingųjų atliekų tvarkymu yra reikalavimas vykdyti atliekų apskaitą, taikomas visiems pavojingųjų atliekų darytojams ir tvarkytojams.

2.5.2.4 Kitos šalys: Kanada

2021 m. liepos 1 d. įsigaliojo Ontarijo provincijos (Kanada) Pavojingųjų ir specialiųjų gaminių reglamentas Nr. 449/21⁸², kuriuo inicijuojamas perėjimas nuo komunalinių ir pavojingųjų specialiųjų atliekų programos prie gamintojo atsakomybės modelio pavojingiesiems ir specialiesiems gaminiams. Naujoji gamintojo atsakomybės sistema ir jos įgyvendinimas reiškia, kad gamintojai (o ne savivaldybės) prisiims finansinius ir eksploatacinius įsipareigojimus, susijusius su savo gaminių surinkimu, tvarkymu, perdirbimu ir šalinimu.

Pavojingųjų ir specialiųjų gaminių reglamentas nustato, kokiems pavojingiesiems ir specialiesiems gaminiams yra taikoma gamintojo atsakomybė. Šie gaminiai yra suskirstyti į penkias kategorijas:

- A kategorija: pakartotinai nepildomi slėginiai indai ir tepalų filtrai;
- B kategorija: aušinimo skystis, tepalų ir aliejų talpyklos, dažai ir dangos, pesticidai, pakartotinai pildomi slėginiai indai ir tirpikliai;
- C kategorija: prietaisai, turintys gyvsidabrio, įskaitant barometrus, termometrus ir termostatus;
- D kategorija: trašos ir
- E kategorija: pakartotinai pildomos propano talpyklos.

Taigi, gamintojai yra atsakingi už šių gaminių:

- Pakartotinai nepildomi slėginiai indai (A kategorija)
- Tepalų filtrai (A kategorija)
- Aušinimo skystis (B kategorija)
- Tepalų ir aliejų talpyklos (B kategorija)
- Dažai ir dangos (B kategorija)
- Pesticidai (B kategorija)
- Pakartotinai pildomi slėginiai indai (B kategorija)
- Tirpikliai (B kategorija),

surinkimą, tvarkymą, ir/ar perdirbimą, ir tinkamo šalinimo skatinimą. Gamintojo atsakomybė taikoma tik tokiems išvardytiems gaminiams, kurių talpyklos (pakuotės) yra 30 litrų arba kilogramų dydžio, arba mažesnės. Reglamentuojamų produktų gamintojai yra atsakingi už produktus per visą jų būvio ciklą⁸³.

Panašiai kaip ir kitose provincijose, naujasis Ontarijo pavojingųjų ir specialiųjų gaminių reglamentas reglamentuojamų medžiagų gamintojams suteikia galimybę sudaryti sutartį su

⁸² <https://www.ontario.ca/laws/regulation/r21449>.

⁸³ <https://www.dragun.ca/hazardous-and-special-products-regulation-comes-into-force-on-july-1st/>.

gamintojų atsakomybės organizacija. Šios organizacijos teikia surinkimo, valdymo ir administravimo paslaugas, padedančias gamintojams laikytis teisinių reikalavimų.

Pavojingųjų ir specialiųjų gaminių atliekų surinkimas ir tvarkymas. Reglamente nustatyti reikalavimai gamintojams dėl pavojingųjų ir specialiųjų produktų atliekų surinkimo vietų skaičiaus įrengimo, priklausomai nuo gamintojo dydžio, gaminio tipo, platinimo vietų bei gyventojų skaičiaus savivaldybėje.

Kiekvienas A, B, C arba E kategorijoms priskiriamų pavojingųjų ir specialiųjų gaminių gamintojas privalo užtikrinti, kad ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo pavojingųjų ir specialiųjų produktų atliekų surinkimo dienos, šios atliekos bus sutvarkytos.

Jei gamintojas per surinkimo sistemą surinko žemiau pateiktos lentelės 1 stulpelyje nurodytų pavojingųjų ir specialiųjų gaminių atliekas, nuo 2023 m. sausio 1 d. jis turi užtikrinti, kad šios atliekos būtų perdirbtos tokiuose įrenginiuose, kurių vidutinis perdirbimo efektyvumo rodiklis yra ne žemesnis negu vertė, nurodyta žemiau esančios lentelės 2 stulpelyje (Lentelė 11).

Lentelė 11. Pavojingųjų ir specialiųjų gaminių atliekų perdirbimo efektyvumo rodikliai šias atliekas tvarkančioms įmonėms

Pavojingųjų ir specialiųjų gaminių atliekos	Vidutinis perdirbimo efektyvumo rodiklis (procentais)
1	2
Aušinimo skystis	90
Barometrai, termometrai, termostatai	90
Pakartotinai nepildomi slėginiai indai	95
Tepalų ir aliejų talpyklos	95
Tepalų filtrai	95
Dažai ir dangos	75
Pakartotinai pildomi slėginiai indai	95
Tirpikliai	10

Tepalų filtrų gamintojai privalo užtikrinti ne mažiau kaip 85 proc., o pakartotinai nepildomų slėginių indų gamintojai ne mažiau kaip 20 proc. (2022 m.) ir ne mažiau kaip 30 proc. (nuo 2025 m.) atliekų sutvarkymą, vertinant nuo gaminių vidutinio tiekimo į rinką kiekio, kuris apskaičiuojamas kaip paskutinių 3 metų vidurkis.

2.5.2.5 Prevencijos ir kontrolės priemonės – kitų šalių patirties apibendrinimas ir galimybių pritaikyti ją Lietuvoje apžvalga

Analizuojant prevencijos ir kontrolės priemones, taikomas kitose šalyse, pirmiausiai pastebėtina, kad praktiškai visose šalyse, kaip ir Lietuvoje, Atliekų direktyvos reikalavimai dėl pareigos valstybėms narėms užtikrinti, kad būtų vykdoma pavojingųjų atliekų apskaita, įskaitant jų perdavimą tvarkymui ir atsekamumą, yra vykdomi sukūrus elektronines sistemas.

Kaip geroji praktika galėtų būti vertinamos konkrečios papildomos priemonės, taikomos šalia įpareigojimo vykdyti pavojingųjų atliekų susidarymo ir judėjimo apskaitą, kaip pvz., Vokietijoje taikoma taip vadinama „patvirtinimo procedūra“, kurios esmė – tam tikrų pavojingųjų atliekų darytojai, prieš priimdami sprendimą pavojingąsias atliekas perduoti tam tikram tvarkymo būdui, turi gauti pritarimą iš kompetentingų institucijų.

Kalbant apie atliekų vežimo kontrolės priemones, kaip geroji praktika galėtų būti vertinamas kai kuriose valstybėse (pvz., Vokietija, Lenkija, Austrija) taikomas reikalavimas atliekas vežti tik specialiu ženklu pažymėtomis transporto priemonėmis (Vokietijoje taikomi ir specifiniai reikalavimai transporto priemonėms).

2.5.3 Priemonės, taikomos sprendžiant bešeimininkių, bankrutavusių ar likviduojamų dėl bankroto įmonių pavojingųjų atliekų sutvarkymą

Šiame punkte pateiktos kitų šalių valstybinėse institucijose taikomos priemonės, sprendžiant bešeimininkių, bankrutavusių ar likviduojamų dėl bankroto įmonių pavojingųjų atliekų sutvarkymo klausimus. Šio skyriaus paskutiniame punkte pateikiami pasiūlymai dėl analogiškų priemonių taikymo Lietuvoje.

2.5.3.1 Kitose valstybėse taikomos priemonės sprendžiant bešeimininkių, bankrutavusių ar likviduojamų dėl bankroto įmonių pavojingųjų atliekų sutvarkymą

2.5.3.1.1 Šiaurės Europos šalys: Švedija, Danija, Norvegija

Švedija

Pagal Aplinkos apsaugos kodekso (1998:808)⁸⁴ 10 sk., už žalą aplinkai ir didelę žalą aplinkai atsakomybė skirstoma į dvi grupes: operatoriui ir žemės savininkui.

Aplinkos apsaugos kodekso 10 sk. 2p. nustatyta, kad kas vykdė verslą (operatorius) ar ėmėsi veiksmų, dėl kurių atsirado tarša atsako už priemones, reikalingas taršos panaikinimui arba nepatogumus žmonių sveikatai ar aplinkai. Jei keli operatoriai yra atsakingi už taršą, jie atsako solidariai už priemones, kurių reikia imtis taršos pašalinimui.

Jeigu nėra operatoriaus, galinčio atlikti arba sumokėti už žalą aplinkai, aplinkosaugos institucija gali reikalauti žalos atlyginimo, iš savininko, kuriam nuosavybės teise priklauso arba turėjo užterštą teritoriją, jeigu tas savininkas turto ar žemės pirkimo metu žinojo arba turėjo žinoti apie taršą.

Vadovaujantis Apskrities administracinių valdybų teisinio bendradarbiavimo grupės parengta informacija⁸⁵, bankrutuojanti įmonė, kurioje laikomos ar buvo laikomos aplinkai pavojingos medžiagos ir dėl to padaroma arba buvo padaryta žala aplinkai, atsako už žalos atitaisymą. Aplinkosaugos priežiūros institucija gali bankrutuojančiai įmonei nurodyti dėl taikomųjų priemonių pagal Aplinkos apsaugos kodekso 10 sk.

Pagal Bankroto įstatymą bankroto administratorius privalo pranešti aplinkosaugos priežiūros institucijai, jeigu turi pagrindo manyti, kad bankrutuojantis skolininkas paliko chemijos produktus, biotechnologinių organizmų ar pavojingųjų atliekų, kurias reikia šalinti. Prievolė pranešti galioja ir kilus įtarimui dėl dirvožemio ar vandens taršos.

Vadovaujantis Švedijos spaudoje skelbiama informacija⁸⁶ apie AB „Think Pink“ atliekų gaisrą ir bankrotą, nurodyta, kad kai bankroto administratorius nepajėgė sutvarkyti atliekų, o nekilnojamojo turto savininko nebuvo, t. y. nebuvo į ką kreiptis, tai už šios įmonės atliekų sutvarkymą buvo atsakinga savivaldybė. Šiame straipsnyje keliamas klausimas kas atsakingas, kai lieka nesutvarkytos atliekos, o atsakingos įmonės ar žemės savininko nebelieka. Tokiu atveju savivaldybė susiduria su klausimu, ką savivaldybė turi daryti. Daugelis įmonių ir pramonės šakų yra įsikūrusios mažose savivaldybėse – tuomet savivaldybei gali būti gana sunku sutvarkyti paliktas atliekas. Vadovaujantis šia skaudžia praktika pateikti siūlymai, kad vyriausybė turėtų apsvarstyti galimybę sukurti sistemą, kuri padėtų susitvarkyti su tokiomis situacijomis.

⁸⁴ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808.

⁸⁵ <https://www.miljosamverkansverige.se/wp-content/uploads/Handlaggarstod-ekonomiska-sakerheter.pdf>.

⁸⁶ <https://www.dagenssamhalle.se/offentlig-ekonomi/kommunal-ekonomi/sopskandalen-kostar-laxa-8-miljoner-hade-vi-kunnat-gora-nagot-roligare-for/>.

Vienas iš šiuo metu svarstomų variantų yra tai, kad reguliavimo institucijos, pvz., savivaldybės, turėtų turėti galimybę reikalauti, kad atliekas tvarkanti įmonė užtikrintų finansinį saugumą, padengiant žalos aplinkai ar naudojimo priemonių išlaidas. Taip mokesčių mokėtojai bus apsaugoti nuo to, kad jų lėšomis nebūtų padengtos išlaidos po įmonės bankroto.

Kitas pasiūlymas yra tas, kad atliekos neturi būti saugomos ilgiau kaip trejus metus, kol jos bus pašalintos. Taip siekiama sustabdyti nesažiningų įmonių atliekų judėjimą iš įvairių vietų, kad būtų išvengta jų rūšiavimo ir perdirbimo.

Danija

Vadovaujantis Danijos Horten advokatų parengta informacija apie bankroto nustatymo aplinkos sąlygas⁸⁷, nustatyta, kad tuo atveju, jei aplinkai pavojingąsias atliekas priimančios, perdirbančios ir sandėliuojančios įmonės bankrutuoja, o bankrutuojantis turtas įmonės toliau nevaldo, aplinkosaugos institucijos turi pareigą sutvarkyti bankrutuojančios įmonės atliekas.

Aplinkosaugos institucijos gali naudoti kelias priemones, siekdamas padengti bet kokių tvarkymo išlaidų riziką, pvz.:

1. Nustatyti saugumo užtikrinimo sąlygas įmonės aplinkosaugos patvirtinimo atveju;
2. Pranešti apie reikalavimą bankrutuojančioje byloje arba
3. Išnagrinėti galimybę pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo atsakingai dabar bankrutuojančios įmonės vadovybei.

Jeigu tvarkomos tam tikrų įmonių, kurios veiklos vykdymui privalo turėti finansinį garantą, paliktos atliekos, aplinkosaugos institucijos atliekų tvarkymo išlaidas gali padengti šiuo finansiniu garantu. Pažymėtina, kad garantas apima tik priežiūros institucijos išlaidas, susijusias su tolesniu atliekų transportavimu ir pašalinimu ar kitokiu tvarkymu. Todėl kitos išlaidos, įskaitant išlaidas teršiančios įmonės turto atstatymui, garantu nepadengiamos.

Aplinkosaugos institucija gali pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo bankrutuojančios įmonės vadovybei. Vadovybės nariams būtų nustatoma atsakomybė, jei šie pagal savo pareigų vykdymą tyčia ar dėl neatsargumo padarė žalos tretiesiems asmenims, ir jeigu tenkinamos kitos žalos atlyginimo sąlygos.

Tačiau dažnai nėra viena iš minėtų galimybių nėra tinkamos – pvz., dėl to, kad negalima reikalauti finansinio garanto dėl to, kad negali būti pareikalauta grąžinti finansinio garanto, arba dėl to, kad bankroto byloje nepakanka lėšų paprastiems reikalavimams patenkinti.

Šie iššūkiai, kurie reiškia, kad bankroto atveju už bankrutuojančios įmonės atliekų tvarkymą dažnai atsako aplinkosaugos institucijos, vis dažniau lemia poreikį keisti įstatymus. Vienas iš Aplinkos apsaugos įstatymo siūlomų pakeitimų – numatyti garanto išplėtimą, įtraukiant keletą veiklos rūšių ypač kenksmingų aplinkai.

Norvegija

Savivaldybės skelbia konkursus, bešeimininkų atliekų surinkimui ir tvarkymui. Atliekos tvarkomos iš komunalinių atliekų rinkliavos.

Atliekų tvarkymo įmonei, kurioje saugomos pavojingosios atliekos, paskelbus bankrotą, bankroto administratorius privalo nedelsiant informuoti atsakingą instituciją apie paliktų pavojingųjų atliekų rūšis ir kiekius. Pareiga teikti pranešimą neatsiranda tol, kol bendras pavojingųjų atliekų kiekis neviršija 1 kg. Bankrutavusios atliekų tvarkymo įmonės atliekos tvarkomos garantijos, išduotos atsakingos institucijos naudai, lėšomis.

⁸⁷ <https://www.horten.dk/viden/artikel2021/miljofoerhold-paa-konkursramte-ejendomme>.

2.5.3.1.2 Kaimyninės šalys: Lenkija ir Latvija

Lenkija

Pastaraisiais metais Lenkijoje padaugėjo atvejų, kai nesąžiningi atliekų tvarkytojai palieka atliekas. Atliekos nelegaliai šalinamos miško plotuose, karjeruose ir apleistose pramonės teritorijose. Didelė problema yra ta, kad nesąžiningi subjektai palieka atliekas patalpose ir privačioje valdoje.

Įstatymo dėl atliekų 24b str. nustatyta, kieno pareiga tvarkyti atliekas, vežamas pažeidžiant įstatymo nuostatas, t. y.

1. kai nėra įsteigtas subjektas, atsakingas už sulaikytų atliekų tvarkymą, atliekų vežimą vykdomas subjektas privalo atliekas tvarkyti savo lėšomis;
2. jeigu yra nustatytas atliekų turėtojas, atsakingas už atliekų tvarkymą, jis privalo atliekas tvarkyti savo lėšomis;
3. sprendimą įpareigoti 1 ar 2 punkte nurodytam subjektui tvarkyti atliekas nustato starostė, kompetentinga pagal vietą, į kurią buvo sustabdytas atliekų vežimas.

Sprendimas privalo būti vykdomas nedelsiant.

Įstatymo dėl atliekų 26 ir 26a str. yra nustatyta, kas privalo nedelsiant išvežti atliekas iš neskirtos jam laikyti ar saugoti vietos, t. y.:

- atliekų turėtojas privalo nedelsiant išvežti atliekas iš neskirtos joms laikyti ar saugoti vietos.
- jei atliekos neišvežamos, komunos vadovas, meras ar miesto prezidentas ex officio priimtu sprendimu įpareigoja atliekų turėtoją išvežti atliekas iš neskirtos joms laikyti ar saugoti vietos, išskyrus atvejus, kai įpareigojimas išvežti atliekas atsiranda dėl sprendimo panaikinti sprendimą, susijusį su atliekų tvarkymu, priėmimo, su atliekų tvarkymu susijusio sprendimo panaikinimo, atšaukimo ar pasibaigimo.
- įsakymą išvežti atliekas iš uždarytų teritorijų, kurios kaip žemės savininkui priklauso komunei (savivaldybei), duoda kompetentingas regiono aplinkos apsaugos direktorius.

Jeigu atliekų turėtojas neturi nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą, iš kurio jis privalo išvežti atliekas, žemės savininkas privalo leisti atliekų savininkui išvežti atliekas iš nekilnojamojo turto, o pakaitinio sprendimo vykdymo atveju – vykdomajai institucijai.

Kai dėl pavojaus žmonių gyvybei ar sveikatai ar aplinkai būtina nedelsiant išvežti atliekas, kompetentinga institucija imasi priemonių atliekoms pašalinti ir tvarkyti.

Kompetentinga institucija yra:

- 1) kai žemės valdytojas yra komuna – atsakinga institucija yra regiono aplinkos apsaugos direktorius;
 - 2) jeigu pareiga išvežti atliekas atsirado dėl sprendimo panaikinti sprendimą, susijusį su atliekų tvarkymu, priėmimo, sprendimo, susijusio su atliekų tvarkymu, panaikinimo, atšaukimo ar galiojimo pabaigos atsakinga institucija, kompetentinga priimti šį sprendimą;
 - 3) kitais atvejais – komunos vadovas, meras ar miesto prezidentas.
3. Siekdama išvežti atliekas, kompetentinga institucija žemės savininkui skirtu sprendimu nustato:
- 1) žemės sklype, įrenginiuose ar kitoje vietoje, atliekų sukaupimo apimtis ir datą;
 - 2) veiklos, kuria siekiama išvežti atliekas, apimtis ir vykdymo būdus;

- 3) atliekų išvežimo pradžios ir pabaigos datą.
4. 3 dalyje nurodytas sprendimas priimamas gavus pritarimą dėl neatidėliotino atliekų išvežimo sąlygų įvykdymo iš:
- 1) vaivadijos aplinkos apsaugos inspektoriaus;
 - 2) atitinkamos Valstybinės sanitarinės inspekcijos įstaigos arba Karinės sanitarinės inspekcijos pagal savo jurisdikciją, susijusias su:
 - a) įvertinus reikšmingą pavojų žmonių gyvybei ir sveikatai dėl atliekų buvimo,
 - b) žmonėms vartoti skirto vandens užteršimo dėl atliekų buvimo;
 - 3) regiono aplinkos apsaugos direktoriaus, išskyrus atvejus, kai sprendimą priima ši institucija;
 - 4) Valstybinės priešgaisrinės tarnybos rajono (miesto) vado.
5. Kompetentinga institucija reikalauja, kad už atliekų tvarkymą atsakingas atliekų turėtojas atlygintų su atliekų šalinimo ir tvarkymo veikla susijusias išlaidas. Šias išlaidas atliekų turėtojas privalo atlyginti per 14 dienų nuo prašymo įteikimo dienos.
6. Jeigu per nustatytą terminą, atliekų tvarkytojas neatlygina išlaidų, kompetentinga institucija išduoda sprendimą dėl lėšų skyrimo iš atliekų tvarkytojo finansinio garanto.
7. Jeigu atliekų tvarkytojas neturi finansinio garanto, kompetentinga institucija savo sprendimu įpareigoja atliekų turėtoją atlyginti išlaidas, nurodydama šių išlaidų dydį bei apmokėjimo būdą ir datą.
- Tuo atveju, jei nelegaliai atliekas atvežusio subjekto rasti nepavyksta, pareiga jas išvežti tenka turto savininkui, kuris turi padengti visas jų išvežimo išlaidas.
- Jeigu susidarius situacijai reikia imtis neatidėliotinių veiksmų, nelegalaus sąvartyno pašalinimą užtikrina savivaldybė. Esant tokiai situacijai, ji šią veiklą finansuoja iš savo lėšų, o patirtas išlaidas susigrąžina iš subjektų, kurie yra atsakingi už reguliarių atliekų šalinimą.
- Už neteisėtą atliekų saugojimą ir tvarkymą Baudžiamajame kodekse numatytos baudos ir net laisvės atėmimas nuo 3 mėnesių iki 5 metų.
- Apie nelegalų sąvartyną galima pranešti Aplinkos apsaugos vyriausiosios inspekcijos svetainėje sukurtoje specialioje interaktyvioje formoje: <https://www.gios.gov.pl/pl/zglos-interwencje-formularz>.

Latvija

Latvijoje kaip ir visose ES valstybėse narėse yra nustatytas reikalavimas atliekų tvarkymo veiklą vykdančioms įmonėms turėti finansinę garantiją, bet Latvijoje yra nustatytas papildomas susijęs reikalavimas, kuris gali būti taikomas kaip viena iš priemonių, padėsiančių sumažinti rizikas dėl bešeimininkių atliekų atsiradimo ar dėl bankrutavusių bendrovių atliekų sutvarkymo finansinės naštos perkėlimo valstybiniam biudžetui - Atliekų tvarkymo įstatymu yra nustatytas reikalavimas kad finansinės garantijos davėjas privalo sumokėti finansinės garantijos sumą per šešis mėnesius nuo finansinio užtikrinimo termino pabaigos.

2.5.3.1 Priemonės sprendžiant bešeimininkių, bankrutavusių ar likviduojamų dėl bankroto įmonių pavojingųjų atliekų sutvarkymą – pasiūlymai dėl priemonių taikymo Lietuvoje

Iš esmės visose šalyse teisiniu reglamentavimu yra nustatyta, kad už veiklos metu susidarančių atliekų sutvarkymą finansinė atsakomybė tenka veiklos vykdytojui, tačiau, kadangi praktika rodo, kad ne visais atvejais šios atsakomybės įgyvendinimą pavyksta užtikrinti, tam tikrose šalyse nustatytos papildomos priemonės.

Pirmiausiai reikėtų pažymėti, kad įgyvendinant Atliekų direktyvos nuostatas, visose šalyse nustatyta prievolė pavojingąsias atliekas apdorojančioms įmonėms turėti finansinę garantiją, kurios lėšos galėtų būti naudojamos tais atvejais, kai veikla dėl vienokių ar kitokių priežasčių yra stabdoma ir veiklos vykdytojas nesutvarko likusių atliekų arba tais atvejais, kai atliekas tvarkanti įmonė bankrutuoja. Tokios finansinės garantijos lėšos gali būti naudojamos kompetentingų institucijų (priklausomai nuo valstybės administracinės struktūros tai gali būti arba vietos savivaldos institucijos arba už aplinkos apsaugos kontrolę atsakingos institucijos) išlaidų atliekų sutvarkymui kompensavimui.

2.6 Siūlymai dėl užsienio praktikos pritaikymo Lietuvoje ir teisės aktų tobulinimo

Kaip nurodyta aukščiau (žr. 2.1 skyrių), į Lietuvos, kaip ir į kitų šalių, kurių situacija buvo analizuojama rengiant šią ataskaitą, nacionalines teisės bazes perkeltos visos Atliekų direktyvos ir susijusių ES teisės aktų nuostatos, susijusios su pavojingųjų atliekų identifikavimu ir klasifikavimu. Tačiau Lietuvoje daugumai suinteresuotų šalių pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo procedūros vis tiek yra sudėtingos ir neaiškos. Atliekant apklausas nustatytas dar vienas sistemos trūkumas – nėra aišku, kuri iš institucijų (Aplinkos apsaugos agentūra ar Aplinkos apsaugos departamentas) yra atsakinga už metodinės pagalbos teikimą ir konsultavimą pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo klausimais. Pažymėtina, kad daugelyje šalių, kurių patirtis nagrinėta rengiant šią ataskaitą, tam tikrai kompetentingai institucijai (kokia tai institucija – priklauso nuo šalies administracinio valdymo struktūros) yra priskirta atsakomybė ir funkcijos už tokios metodinės pagalbos teikimą, o kai kuriuose šalyse (pvz., Vokietijoje, Danijoje) yra nustatyti atvejai, kuomet atliekų identifikavimo teisingumą, prieš atliekas perduodant atliekų tvarkytojams, būtina suderinti su kompetentinga institucija. Šiuo metu Lietuvoje atliekų darytojų atlikto atliekų identifikavimo teisingumas gali būti patikrinamas tik tais atvejais, kai išduodamas (keičiamas, tikslinamas) TIPK ar Taršos leidimas arba atliekant veiklos patikrinimą (primintina kad, kaip nurodyta aukščiau, žr. 2.3.1.3 skyrių, patikrinimo metu atliekų identifikavimo dažniausiai vizualiai arba pagal produkto, iš kurio susidarė atlieka saugos duomenų lapą), kitiems atliekų darytojams jokios procedūros dėl atliekų identifikavimo teisingumo patikrinimo nėra nustatytos.

Atsižvelgiant į tai, svarstytinios šios galimybės identifikuotoms problemoms išspręsti:

- Teisės aktais (Atliekų tvarkymo įstatyme arba Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme, Aplinkos apsaugos agentūros ir (arba) Aplinkos apsaugos departamento nuostatuose) aiškiai apibrėžti, **kuri institucija yra atsakinga už konsultavimą, metodinės pagalbos teikimą, ginčytinų situacijų** (pvz., kai darytojas ir tvarkytojas negali susitarti) **sprendimą** pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo srityje;
- Apsvarstyti galimybę nustatyti pareigą tam tikroms atliekų **darytojų grupėms pateikti įrodymus apie teisingą atliekų identifikavimą atsakingai institucijai patvirtinimui** – pvz., toks reikalavimas galėtų būti nustatytas tais atvejais, kai atliekų darytojas dėl vykdomos veiklos neprivalo turėti TIPK leidimo, susidaranti atliekos identifikuojamos nepavojingųjų atliekų veidrodiniu kodu ir patenka į vieną iš identifikuotų problematinių srautų (žr. 2.3.4 skyrių, Lentelė 9).

Apžvalgos rengimo metu taip pat buvo nustatytas poreikis **reglamentuoti „tuščios pakuotės“ sąvoką**, siekiant išvengti ginčų identifikuojant ir klasifikuojant tuščių ar sąlyginai tuščių pakuočių atliekas (plačiau žr. 2.4.4 skyrių).

Kaip nurodyta aukščiau (žr. 2.3.2 skyrių), kalbant apie atliekų laboratorinius tyrimus, pagrindinė atliekant apklausas identifikuota problema – Lietuvoje nėra akredituotos laboratorijos, kuri atliktų atliekų sudėties tyrimus, todėl svarstytinios šios galimybės (pasirinktinai) šiai problemai išspręsti:

- Įvertinti galimybes AAA laboratorijai su esamais techniniais pajėgumais ir (arba) juos praplečiant, gauti akreditaciją atliekų tyrimams (arba bent jau jų daliai);
- Numatyti finansavimo priemones privačių laboratorijų akreditacijos procesams paskatinti.

Įvertinant Metodikos rengimo ir viešo pristatymo metu gautas pastabas ir pasiūlymus papildomai teikiamos šios rekomendacijos⁸⁸ ir (arba) pasiūlymai:

- Lietuvoje prievolė turėti specialistus, turinčius atitinkamą kvalifikaciją, yra nustatyta tik pavojingųjų atliekų tvarkytojams, pavojingųjų atliekų darytojams tokia prievolė nenustatyta, nors siekiant tinkamai identifikuoti pavojingas atliekas ir priimti tinkamus sprendimus dėl jų laikymo susidarymo vietoje ir perdavimo tolimesniam tvarkymui, specifinių žinių poreikis tikrai yra. Atsižvelgiant į tai, siūloma svarstyti galimybę AM/AAD/AAA arba organizuojant viešuosius pirkimus rengti nuolatinius pavojingųjų atliekų tvarkymo ir identifikavimo mokymus, skirtus atliekų darytojams.
- Atsižvelgiant į tai, kad pavojingųjų atliekų identifikavimo procesas yra sudėtingas, siūlytina apsvarstyti ateityje taikyti priemones, palengvinančias pavojingųjų atliekų identifikavimo uždavinį, o būtent:
 - kaupti informaciją apie Lietuvoje susidarančių atliekų pavojingas savybes (tai galėtų atlikti aukščiau esančiose rekomendacijose nurodyta atsakinga institucija), duomenis talpinant viešojo duomenų bazėje, taip sudarant sąlygas ūkio subjektams ir valstybės institucijų atstovams turėti prieigą prie informacijos apie tai, kokiomis pavojingosiomis savybėmis ir dėl kokių pavojingų medžiagų buvimo sudėtyje atliekos gali būti pavojingosios; esant poreikiui pagal gautus duomenis atnaujinti Metodiką;
 - aukščiau nurodytų duomenų pagrindu parengti Lietuvoje susidarančių pavojingųjų atliekų (arba atliekų, kurios būna ir pavojingosios, ir nepavojingosios, priklausomai nuo savybių) sąrašą, pateikiant jame tam tikrų medžiagų ribines koncentracijas, kurioms esant atliekose, atliekos jau laikomos pavojingosiomis⁸⁹;
 - Apžvalgoje, Metodikoje, aukščiau nurodytų duomenų pagrindu parengti pagalbinę priemonę (pvz., skaičiuoklę), kurios pagalba būtų galima identifikuoti tam tikras dažniausiai Lietuvoje susidarančias pavojingas atliekas, ši priemonė turėtų būti nuolat atnaujinama, įvertinant sukauptus duomenis;
- Siūloma pavesti vienai iš AM pavaldžių institucijų arba steigti instituciją, kuri galėtų konsultuoti atliekų turėtojus atliekų identifikavimo klausimais bei skirti lėšų tokios institucijos veiklos vystymui, nustatant ilgalaikius tikslus atliekų identifikavimo kontrolės tobulinimo ir Metodikos taikymo vystymo srityse; taip pat rekomenduojame numatyti paramą atliekų identifikavimo tyrimams vykdyti, taip tyrimus dėl aktualių atliekų pavojingųjų savybių nustatymo galėtų vykdyti tarkime asociacijos, mokslo institucijos ar kitos įstaigos ir kurių rezultatai būtų viešai skelbiami nuolatos atnaujinamojoje duomenų bazėje;
- Reglamentuoti kokiais atvejais, kokiais dokumentais turi būti pateikiami įrodymai apie atliktą atliekų identifikavimo procedūrą;
- Šiuo metu atliekų sąraše pavojingųjų užteršto grunto atliekų identifikavimui numatytas vienas kodas – 17 05 03* (gruntas ir akmenys, kuriuose yra pavojingųjų medžiagų), ir šiuo kodu turėtų būti identifikuojamos pavojingosios grunto atliekos, užterštos skirtingomis pavojingomis medžiagomis ir, atitinkamai, pasižyminčios skirtingomis pavojingosiomis savybėmis bei tinkamais tvarkymo būdais. Pvz., naftos produktais užteršto grunto atliekų apdorojimo technologijos gali visiškai netikti

⁸⁸ Informacija atnaujinta po Apžvalgos suderinimo, 2022-04-11.

⁸⁹ Toks sąrašas turėtų būti nuolat papildomas ir atnaujinamas.

sunkiaisiais metalais užteršto grunto atliekų apdorojimui. Todėl svarstytinas pasiūlymas įvesti nacionalinius aštuonženklis atliekų kodus pavojingosioms užteršto grunto atliekoms identifikuoti, priklausomai nuo to, kokiomis medžiagomis užterštos atliekos. Pvz., galėtų būti taikomas atskiras kodas tik naftos produktais užteršto grunto atliekoms (arba kai užterštumas naftos produktais daug didesnis už užterštumą kitomis medžiagomis), sunkiaisiais metalais užteršto grunto atliekoms ir pan. Manytina, kad prieš priimant sprendimą kiek ir kokių nacionalinių aštuonženklis kodų reikia, yra prasminga atlikti analizę (bent jau užteršto grunto atliekų darytojų ir tvarkytojų apklausą), kurios tikslas – nustatyti kokių rūšių užteršto grunto atliekos dažniausiai susidaro Lietuvoje;

- Parengti tam tikrų atliekų srautų klasifikavimo ir tvarkymo vadovus. Tarkime, vis aktualesnis tampa klausimas, ne tik, kaip teisingai identifikuoti ir klasifikuoti medienos atliekas, bet ir kaip tinkamai tvarkyti tam tikras medienos atliekų rūšis. Pavyzdžiui, užsienio šalyse taikoma skirtinga praktika klasifikuojant impregnuotos medienos atliekas – vienose šalyse jos vienareikšmiškai priskiriamos nepavojingosioms atliekoms (pvz., Austrijoje), kitose – reikalaujama atlikti tyrimus (pvz., Jungtinėje Karalystėje) arba tokios atliekos laikomos pavojingosiomis (pvz., Vokietijoje). Taip pat kai kurios šalys pasisako, kad tokios atliekos negali būti naudojamos kaip kietasis biokuras pramoninėse katilinėse (pvz., Suomijoje), tačiau kaip nepavojingos atliekos gali būti deginamos tik atliekų deginimo ar bendro deginimo įrenginiuose. Keičiantis biokuro situacijai rinkoje, augant medienos atliekų perdirbimo į baldų plokštes paklausai, atsiranda poreikis informatyviam, paprastai suprantamam ir aiškiam medienos atliekų klasifikavimo ir tvarkymo vadovui.

Kaip nurodyta aukščiau (žr. 2.5.2.5 skyriuje), Lietuvoje, kaip ir kitose šalyse, kurių patirtis buvo analizuojama rengiant šią ataskaitą, leidimų išdavimas atliekų tvarkymo veiklai vykdomas į nacionalinius teisės aktus perkėlus Pramoninių teršalų direktyvos ir Atliekų direktyvos nuostatas dėl reikalavimo turėti leidimą atliekų apdorojimo veiklai – iš esmės bet kuriai atliekų apdorojimo veiklai privaloma turėti vienokio ar kitokio lygmens atliekų leidimą (Lietuvoje – TIPK arba Taršos leidimą). Tačiau, kai kurios šalys (pvz., Lenkija, Vokietija) yra nustačiusios ne tik aplinkosauginius, bet ir **patikimumo kriterijus**, kuriuos turi atitikti atliekų apdorojimą ketinanti vykdyti įmonė (taikoma praktika prieš išduodant leidimą tikrinti ne tik techninius ir aplinkosauginius rodiklius, bet ir veiklos vykdytojo patikimumą, t. y. įvertinti ar veiklą norintis vykdyti asmuo nėra praeityje padaręs administracinių aplinkosauginių pažeidimų ar nusikaltimų pagal baudžiamąją teisę). Taip pat, kai kur taikomas reikalavimas **leidimą turėti ne tik dėl atliekų apdorojimo veiklos, bet ir dėl atliekų susidarymo**, kas užtikrina stipresnę atliekų tvarkymo kontrolę proceso pradžioje – atliekų susidarymo šaltinyje. Tačiau tam, kad nuspręsti, ar tokia geroji kitų šalių praktika galėtų būti pritaikyta Lietuvoje, reikėtų atlikti papildomą įvertinimą:

- ar Lietuvoje yra tendencijos, rodančios, kad su atliekų tvarkymu susiję pažeidimai daromi asmenų, kurie galėtų būti vertinti kaip nepatikimi (pvz., pripažinti kaltais pagal Baudžiamąjį kodeksą);
- atlikti potencialių pavojingųjų atliekų darytojų analizę, siekiant nustatyti, kokiais atvejais veikloms, kurioms nereikia turėti TIPK, reikėtų nustatyti pareigą turėti leidimą dėl pavojingųjų atliekų susidarymo.

Pažymėtina, kad pirmiau išvardyti pasiūlymai yra preliminarūs ir juos reikia vertinti kompleksiskai, įgyvendinant kitas šioje ataskaitoje ir rengiamoje Metodikoje numatytas priemones.

3 Naudoti literatūros šaltiniai

1. 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimo 2000/532/EB nuostatos dėl atliekų sąrašo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/98/EB.
2. 2000 m. gegužės 3 d. Komisijos Sprendimas keičiantis Sprendimą 94/3/EB, nustatantį atliekų sąrašą pagal Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų 1 straipsnio a dalį, ir Tarybos sprendimą 94/904/EB, nustatantį pavojingų atliekų sąrašą pagal Tarybos direktyvos 91/689/EEB dėl pavojingų medžiagų 1 straipsnio 4 dalį (pranešta dokumentu Nr. C(2000) 1147) (2000/532/EB).
3. 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamentas (ES) Nr. 1357/2014, kuriuo pakeičiamas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinamos kai kurios direktyvos III priedas.
4. Gairės dėl pagrindinių Atliekų direktyvos nuostatų aiškinimo (Europos Komisija. Aplinkos generalinis direktoratas (2013 m.): Gairės dėl pagrindinių Direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų nuostatų aiškinimo).
5. https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/atliekos/2018_C%20124_01%20%20Atliek%C5%B3%20klasifikavimo%20technin%C4%97s%20gair%C4%97s.pdf.
6. 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1893/2006 nustatantis statistinį ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių NACE 2 red. ir iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 3037/90 bei tam tikrus EB reglamentas dėl konkrečių statistikos sričių (<https://osp.stat.gov.lt/static/evrk2.htm>).
7. <https://www.mesdarom.lt/project/atlieku-zenklinimo-sistema/>.
8. <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/laboratoriniai-tyrimai-ir-matavimai>.
9. https://www.naturvardsverket.se/globalassets/vagledning/avfall-och-kretslopp/farligt-avfall/klassificering-och-kodning/210530_vgl_2_kap_avfallsforordningen_om_avfallsklassificering.pdf.
10. <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avfall-farligt-avfall/klassificering-och-kodning/>.
11. https://mst.dk/media/93596/vejledning-i-klassificering-af-farligt-affald_april-2017.pdf.
12. Norvegijos vyriausybės žaliajo konkurencingumo strategija, 2017 m., <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/bedre-vekst-lavere-utslipp--regjeringens-strategi-for-gronn-konkurransekraft-engelsk/id2575420/>.
13. Norvegijos atliekų taisyklės, https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-06-01-930/KAPITTEL_12#KAPITTEL_12.
14. Norvegijos atliekų 2020–2025 m. plano pavojingųjų atliekų tvarkymo priedas, įskaitant atliekų prevencijos programą, 2021 m., <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2021/mars-2021/avfallsplan-2020-2025-vedlegg-farlig-avfall/>.
15. <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/1996/act/10/revised/en/html>.
16. <https://www.epa.ie/publications/monitoring--assessment/waste/hazardous-waste/guidance-for-the-management-of-household-hazardous-waste-at-civic-amenity-sites.php>.
17. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2015-12342.html>.
18. <https://www.afvalcirculair.nl/onderwerpen/afvalregelgeving/euraf/>.
19. <https://www.ovam.be/euraf-de-europese-afvalstoffenlijst>.
20. Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus, patvirtintos Latvijas Vyriausybės 2011 m. balandžio 19 d. nutarimu Nr. 302.

21. Buityje susidarančių pavojingųjų atliekų tvarkymo didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse vadovas, Airijos aplinkos apsaugos agentūra, 2017 m.
22. „My Waste“ oficialaus Airijos atliekų tvarkymo vadovo internetinė svetainė <https://www.mywaste.ie/>.
23. Bristol Waste Company rūšiavimo instrukcija ir vadovas, prieinami <https://bristolwastecompany.co.uk/household/get-it-sorted/>.
24. Bristolio savivaldybės informacija, <https://www.bristol.gov.uk/bins-recycling/hazardous-household-waste>.
25. JK atliekų ir išteklių veiksmų programos internetinė svetainė <https://www.recyclenow.com/>.
26. <https://abfall.kreis-pinneberg.de/Abf%C3%A4lle+-Wertstoffe/Sonderm%C3%BCll/Mehr+Infos+zum+Thema+Sonderm%C3%BCll.html>.
27. <https://allaboutberlin.com/guides/sorting-trash-in-germany#everything-else>.
28. <https://www.muelltrennung-wirkt.de/muelltrennung-richtig/liste/>.
29. Atliekų rūšiavimo ABC, Austrijos Federalinė tvarumo ir turizmo ministerija, 2019 m. (https://www.bmk.gv.at/themen/klima_umwelt/abfall/Kreislaufwirtschaft/trennung/abc.html).
30. Austrijos konsoliduotas federalinis įstatymas: dėl atliekų katalogo, 2020 m. versija (<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20003077>).
31. Pavojingųjų atliekų klasifikavimo gairės. Danijos aplinkos apsaugos agentūra, 2017 m., https://mst.dk/media/93596/vejledning-i-klassificering-af-farligt-affald_april-2017.pdf.
32. Danijos aplinkos ministerijos patvirtintos Buitinių atliekų rūšiavimo kriterijų gairės, 2020 m., <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2020/9920>.
33. Pavojingųjų atliekų klasifikavimo gairės. Danijos aplinkos apsaugos agentūra, 2017 m., https://mst.dk/media/93596/vejledning-i-klassificering-af-farligt-affald_april-2017.pdf.
34. AffaldPlus – 6 Danijos savivaldybių atliekų tvarkymo įmonės nustatyti reikalavimai atliekų rūšiavimui, 2021 m. <https://affaldplus.dk/plastdunke>.
35. Toronto atliekų rūšiavimo vadovas (elektroninis įrankis) <https://www.toronto.ca/services-payments/recycling-organics-garbage/waste-wizard/>.
36. Švedijos atliekų internetinė svetainė, <https://www.sopor.nu/sortera-%C3%A5tervinn/foerpackningar/>.
37. Atliekų rūšiavimas ir surinkimas Goinge rajone. https://www.ograb.se/wp-content/uploads/2019/01/Engelsk-Avfall_sophamtning_v14_2016_Tryck.pdf.
38. Suomijos buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiavimo informacinė svetainė, <https://vaarallinenjate.fi/>.
39. Tuščios cheminių atliekų plastiko pakuotės. <https://www.afvalscheidingswijzer.nl/producten/lege-plastic-verpakking-van-chemicali%C3%ABn/>.
40. Hagos miesto savivaldybė. Buityje susidarančios pavojingosios atliekos. <https://www.denhaag.nl/nl/in-de-stad/natuur-en-milieu/afval-scheiden-en-hergebruik/klein-chemisch-afval-kca.htm>.
41. Hagos miesto savivaldybė. Atliekų rūšiavimas ir perdirbimas. <https://www.denhaag.nl/en/in-the-city/nature-and-environment/separating-waste-and-recycling/separating-waste-plastic-tin-and-drink-cartons.htm>.
42. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808.
43. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljoprovningsforordning-2013251_sfs-2013-251.
44. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/avfallsforordning-2011927_sfs-2011-927.
45. <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/1394>.

46. <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2019/1218>.
47. <https://www.toll.no/en/corporate/export/export-declaration/>.
48. <https://www.gesetze-im-internet.de/bimschg/BJNR007210974.html>.
49. <https://www.gesetze-im-internet.de/abfaev/>.
50. <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/1996/act/10/front/revised/en/html>.
51. <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2007/si/821/made/en/print?q=821&years=2007>.
52. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0022762/2021-07-01>.
53. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0027464/2017-07-01#BijlageI>.
54. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010620627/U/D20010627Lj.pdf>.
55. <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20140001169/O/D20141169.pdf>.
56. <https://likumi.lv/doc.php?id=221378>.
57. <https://likumi.lv/doc.php?id=236019>.
58. <https://likumi.lv/doc.php?id=6075>.
59. <https://likumi.lv/ta/id/222147-kartiba-kada-piesakamas-a-b-un-c-kategorijas-piesarnojosas-darbibas-un-izsniedzamas-atlaujas-a-un-b-kategorijas-piesarnojoso-da>.
60. https://www.gesetze-im-internet.de/nachwv_2007/BJNR229810006.html.
61. <https://archiwum.mos.gov.pl/srodowisko/odpady/zapobieganie-powstawaniu-odpadow/>.
62. <https://likumi.lv/doc.php?id=221378>.
63. <https://www.ontario.ca/laws/regulation/r21449>.
64. <https://www.dragun.ca/hazardous-and-special-products-regulation-comes-into-force-on-july-1st/>.
65. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808.
66. <https://www.miljosamverkansverige.se/wp-content/uploads/Handlaggarstod-ekonomiska-sakerheter.pdf>.
67. <https://www.dagensamhalle.se/offentlig-ekonomi/kommunal-ekonomi/sopskandalen-kostar-laxa-8-miljoner-hade-vi-kunnat-gora-nagot-roligare-for/>.
68. <https://www.horten.dk/viden/artikel2021/miljoforhold-paa-konkursramte-ejendomme>.

4 Priedai

- 1** *Priedas. UAB „Spinter tyrimai“ atliktos gyventojų apklausos rezultatų ataskaita „Šalies gyventojų tyrimas dėl pavojingųjų atliekų buityje susidarymo ir jų rūšiavimo“*
- 2** *Priedas. Buityje susidarančių pavojingųjų atliekų klasifikavimas Airijoje*